

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 17 Νοεμβρίου 2024 • Έτος 16ο • Αρ. φύλλου 847

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΧΑΡΗΣ ΠΟΓΙΑΤΖΗΣ

Πορίσματα που εκθέτουν πολλούς

Εντός του πρώτου τριμήνου του 2025 υπολογίζεται να είναι έτοιμο το πόρισμα της Αρχής αναφορικά με όσα καταγράφονται στο βιβλίο «Κράτος Μαφία» λέει ο επιτροπος Διαφάνειας Χάρης Πογιατζής. Ανοικτό το ενδεχόμενο να διερευνηθεί και ο Νίκος Αναστασιάδης για τα χρυσά διαβατήρια. **Σελ. 10**

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ.

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

John Koenig
Η πιθανότητα λύσης στο πλαίσιο ΔΔΟ δεν είναι ρεαλιστική. **Σελ. 11**

Γιάννης Καρούσος
Με ενδιαφέρει η αντιπροεδρία του ΔΗΣΥ. **Σελ. 8**

ΔΗΣΥ

Restart, αλλά με υποσημειώσεις

Την ώρα που οι Ν. Αναστασιάδης και Αβ. Νεοφύτου επανέρχονται δυναμικά στο προσκήνιο, ερωτήματα εγείρονται για τις νέες κινήσεις στην Πινδάρου, καθώς η Αννίτα Δημητρίου επικειρεί να ανανεώσει την ομάδα. **Σελ. 7**

ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΩΧΗΜΕΝΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΚΥΡΩΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Τα ατελείωτα τα έργα τα μεγάλα

Σε απραξία έχει περιπέσει η Επιτροπή Αποκλεισμού προβληματικών συμβάσεων

Το τρίτο ναυάγιο δημόσιας σύμβασης του δρόμου Πάφου-Πόλης Χρυσοχούς αποκαλύπτει για πολλοστή φορά κενά, παραλείψεις και παρωχημένες νοοτροπίες που επικρατούν στην κατακύρωση δημοσίων έργων. Σε μια περίοδο που εκτελείται το μεγαλύτερο ανα-

πτυξιακό πρόγραμμα της Κυπριακής Δημοκρατίας εντείνονται οι πιέσεις για αλλαγές, προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα όπως αυτό του Βασιλικού ή του δρόμου Πάφου-Πόλης. Φορείς όπως το ΕΤΕΚ, αλλά και κρατικοί αξιωματούχοι όπως ο γενικός λο-

γιστής, βάζουν στο τραπέζι το θέμα αλλαγών στο θεσμικό πλαίσιο αλλά και κουλτούρας των αρχών που αναθέτουν συμβάσεις. Χαρακτηριστική περίπτωση η Επιτροπή Αποκλεισμού, η οποία δεν λειτουργεί επειδή παραιτήθηκαν 2 από τα 3 μέλη της. **Σελ. 3**

ΑΛΛΑΖΟΥΝ ΟΛΑ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

Μια κυβέρνηση με στελέχη τραμπικότερα του Τραμπ

Ο νεοεκλεγείς πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ δεν χάνει χρόνο, προσφέροντας ήδη τα πρώτα δείγματα γραφής με τις επιλογές του για τα κορυφαία πόστα της διακυβέρνησης Τραμπ 2.0. Η ταχύτητα και το περιεχόμενο των διορισμών συνηγορούν στη διαπίστωση ότι προχωράει στοχευμένα στην αποδιοργάνωση του αμερικανικού κατεστημένου. Μεταξύ των άλλων που θα στελεχωθούν την κυβέρνηση, ο Ελον Μασκ και ο Βιβέκ Ραμασουάμι θα «τρέξουν» το νέο χαρτοφυλάκιο για την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. **Σελ. 22-23**

ΣΕΝΑΡΙΑ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η σκιά του τραμπισμού

Θα μπορούσε το αντιισλαμικό κύμα να περάσει τον Ατλαντικό; Όσοι μελετούν δημοσκοπικά τις τάσεις από την πλευρά της ελληνικής κυβέρνησης έχουν στο μυαλό τους όλα τα ενδεχόμενα. Οι εκτιμήσεις του Μαξίμου. **Σελ. 18**

ΤΙ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΣ ΥΠΕΣ

Ο χάρτης του Ρούμπιο

Ο γεωρυσιαστής Μάρκο Ρούμπιο, επόμενος υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, μόνο άγνωστος δεν είναι στο ελληνοαμερικανικό λόμπι. Παράγοντες της ομογένειας περιγράφουν στην «Κ» τον τρόπο με τον οποίο σκέπτεται και δρα. **Σελ. 19**

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Τα τρία συν ένα μέτωπα του Προέδρου

Τρία μέτωπα ορθώνονται ενώπιον της Λευκωσίας ενόψει της άτυπης πολυμερούς διάσκεψης, που αναμένεται το πρώτο τρίμηνο 2025, ενώ ένα νέο αδιέξοδο στην προσπάθεια θεωρείται ως ο μεγάλος κίνδυνος που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η ε/κ πλευρά. **Σελ. 4**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Κατώτεροι των περιστάσεων

Η χώρα, μετά από δύο και πλέον δεκαετίες χωρίς μεγάλα έργα υποδομών, επενδύει το μέλλον της σε ένα πρωτόγνωρο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων άνω του ενός δισ. Ευρωπαϊκά, η κρατική μηχανή αλλά και η πολιτική ηγεσία του τόπου δείχνουν ανέτοιμοι να διαχειριστούν με σύνεση και αποτελεσματικότητα αυτές τις επενδύσεις του κυπριακού λαού. Στις επιλογές των αναδόχων επικράτησε η έλλειψη στρατηγικής μη συγχέει των έργων σε ολιγοπώλια, η κουλτούρα του φτηνιάρικου, αλλά και η ατιμωρησία εργαλάβων που πιάστηκαν στα πράσα να χρηματίζουν πολιτικούς. Χρειάζεται τόλμη και αποφασιστικότητα από την κυβέρνηση για ανατροπή της πορείας των έργων, χαρακτηριστικά που μέχρι σήμερα δείχνει ότι της λείπουν.

ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΗ ΣΕ ΔΥΟ-ΤΡΕΙΣ ΜΗΝΕΣ

Επιστροφή λεφτών σε κουρεμένους Λαϊκής

Η πώληση του 4,81% των μετοχών που είχε η Λαϊκή Τράπεζα στην Τράπεζα Κύπρου, έφερε 90,8 εκατομμύρια ευρώ στο αποθεματικό, τα οποία θα επιστραφούν στους κου-

ρεμένους. Σήμερα το αποθεματικό φτάνει λίγο κάτω από 300 εκατομμύρια ευρώ. Η πρώτη εκταμίευση χρημάτων θα γίνει σε δύο με τρεις μήνες. **Οικονομική, σελ. 3**

ΤΟΝΙ ΣΕΡΒΙΛΙΟ

Μια προσωπική ανάγνωση του Δάντη

Ο Ιταλός ηθοποιός Τόνι Σερβίλιο παρουσιάζει στην Αθήνα μια σύνθεση από τα έργα του Δάντη και μιλάει στην «Κ». Λέει πως είναι καιρός να απελευθερώσουμε τη Θεία Κωμωδία από τα εγκώμια και να τη φέρουμε στον ενόχλητο σύγχρονο κόσμο. **Τέχνες, σελ. 1**

FABIENNE VAN ECK

Μουσική για την ειρήνη

Η Fabienne Van Eck, μουσικός και ακτιβίστρια για την ειρήνη και μέλος του διεθνούς οργανισμού Μουσικοί Χωρίς Σύνορα μίλησε στην «Κ» για το έργο του οργανισμού και λέει πως είναι τυχερή που βιώνει καθημερινά τα θαύματα της μουσικής. **Τέχνες, σελ. 5**

JOEY App

Banking app για παιδιά και εφήβους 9-17 ετών

Μάθε περισσότερα

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

CHRONOMASTER SPORT

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ZENITH

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ροζ σκάνδαλο στο δωμάτιο της εξουσίας

Έξαλλη ήταν η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον στο τηλέφωνο. Επί δύο λεπτά έλεγε διάφορα ακατάλληπτα, ώσπου κατάφερε επιτέλους να ηρεμήσει κάπως ώστε να κάνουμε ένα στοιχειωδώς δομημένο διάλογο. Θεώρησα δεοντολογικά σωστό να ρωτήσω εάν μπορώ να δημοσιοποιήσω την κουβέντα μας. Η απάντησή της ήταν κάτι περισσότερο από σαφής: «Είναι σαν να με ρωτάτε, αγαπητέ, αν ο Πάπας είναι καθολικός. Φυσικά και μπορείτε. Όλα στο φως!».

-Διακρίνω μια αγωνία κυρία Ουίλσον...

-Νεύρα έπρεπε να διακρίνετε, πλην όμως η εμβρίθεια ουδέποτε υπήρξε το δυνατό σας σημείο. Πρέπει να ζηηνήσετε, αγαπητέ. Η εποχή τρέχει με ιλιγγιώδεις ταχύτητες και σας προσπερνά. Γύρω μας γίνεται της εκδιδομένης γυναικός το κιγκλίδωμα και εσείς αναλώνεστε σε λεκτικούς ακροβατισμούς.

-Λυπάμαι αν γίνομαι αγενής, αλλά εσάς γιατί σας κόφτει;

-Επειδή η αστική Λευκωσία σας θεωρεί επίσημο βιογράφο μου. Κι εκεί που έκτισα ένα όνομα, βασιμμένο σε μια ζωή που την καθόρισε η εξτραβαγκάνζα, ο δικός σας καθωσπρεπισμός το καταστρέφει. Τούτέστιν, για να σας προλάβω, φτάσαμε στο σημείο να αποκαλέσουν ΕΜΕΝΑ οι κάργιες της Φιλοπτώχου: «ταπεινό χαρομπλάκι».

-Ταπεινά είναι τα μούτρα τους! -Τι ακριβώς εισηγήσθε, κυρία Ουίλσον;

-Εισηγούμαι το αυτονόητο: Clickbait για ν' ανέβουν τα πεσμένα σας. Που έχετε να κάνετε σουζέ από τον καιρό που η Μπέσσου Αργυράκη έκανε comeback στο Just the 2 of Us! Παλαιά θα ενθυμίσθε, τα περιοδικά έβαζαν τίτλους κράχτες του τύπου: «Το σέξι μυστικό της Βάνας Μπάρμπα». Ήταν η εποχή που υπήρχε το εξωτικό είδος «περιοδικά» και το ακόμα πιο σπάνιο είδος «καριέρα Βάνας Μπάρμπα». Από τότε όμως ο κόσμος ήρθε τούμπα.

Έπesse και το τελευταίο κάστρο: Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, ηγερία του αναλογικού κόσμου, ενέδωσε στις ψηφιακές σειρήνες του clickbait.

Κι έτσι φτάσαμε στο ψηφιακό χάος που άλλα λέει ο τίτλος, άλλα το κείμενο και άλλα καταλαβαίνει ο έρμος ο αναγνώστης.

-Έχετε κάποιο τίτλο υπ' όψιν σας για τη στήλη;

-Κάτι του τύπου «Ροζ σκάνδαλο στο δωμάτιο της εξουσίας». Και μη σας νοιάζει, εμείς πάλι για τον Δίπλαρο θα πούμε, πάλι για τον Φούλην, πάλι για τον Νίκαιο. Το γνωστό ρεπερτόριο...

-Υπάρχει κινητικότητα στα χαρακώματα του ΔΗΣΥ πάντως.

-Καλέ, γίνεται το σύστηγγλο! Δεν συζήτω των Ευθύμιου που εκτόξευσε

την απειλή από το μέλλον, ότι τον ενδιαφέρει η προεδρία του ΔΗΣΥ το 2028. Περί γούστου και πολιτικής σχολής πολιτικής σκέψης: «Εγώ σε έκτισα φούρνε μου, εγώ θα σε γκρεμίσω». Επιπλέον, τα μηνύματα που παίρνει από τη βάση είναι ότι ο λαός του ΔΗΣΥ τον θέλει. Καλό το Instagram, αλλά στα δύσκολα ο παλιός είναι αλλιώς. Είδαμε εξαλλου πως τα έκανε και ο νέος...

-Τον οποίο «πετσόκοψε» ο Νίκαιος στον Τσουρούλλη...

-Ειδικά η ατάκα «Είναι μόνο για κορδέλες;», έγραψε! Δεν τον αδικώ πάντως τον Πρόεδρο. Να έχει από

διεκδικήσει το χρίσμα απέναντι στην Ξανθή Αγαπημένη Παναγιά καθότι ο Φούλης είναι της επιθετικής σχολής πολιτικής σκέψης: «Εγώ σε έκτισα φούρνε μου, εγώ θα σε γκρεμίσω». Επιπλέον, τα μηνύματα που παίρνει από τη βάση είναι ότι ο λαός του ΔΗΣΥ τον θέλει. Καλό το Instagram, αλλά στα δύσκολα ο παλιός είναι αλλιώς. Είδαμε εξαλλου πως τα έκανε και ο νέος...

-Τον οποίο «πετσόκοψε» ο Νίκαιος στον Τσουρούλλη...

-Ειδικά η ατάκα «Είναι μόνο για κορδέλες;», έγραψε! Δεν τον αδικώ πάντως τον Πρόεδρο. Να έχει από

διεκδικήσει το χρίσμα απέναντι στην Ξανθή Αγαπημένη Παναγιά καθότι ο Φούλης είναι της επιθετικής σχολής πολιτικής σκέψης: «Εγώ σε έκτισα φούρνε μου, εγώ θα σε γκρεμίσω». Επιπλέον, τα μηνύματα που παίρνει από τη βάση είναι ότι ο λαός του ΔΗΣΥ τον θέλει. Καλό το Instagram, αλλά στα δύσκολα ο παλιός είναι αλλιώς. Είδαμε εξαλλου πως τα έκανε και ο νέος...

-Τον οποίο «πετσόκοψε» ο Νίκαιος στον Τσουρούλλη...

-Ειδικά η ατάκα «Είναι μόνο για κορδέλες;», έγραψε! Δεν τον αδικώ πάντως τον Πρόεδρο. Να έχει από

διεκδικήσει το χρίσμα απέναντι στην Ξανθή Αγαπημένη Παναγιά καθότι ο Φούλης είναι της επιθετικής σχολής πολιτικής σκέψης: «Εγώ σε έκτισα φούρνε μου, εγώ θα σε γκρεμίσω». Επιπλέον, τα μηνύματα που παίρνει από τη βάση είναι ότι ο λαός του ΔΗΣΥ τον θέλει. Καλό το Instagram, αλλά στα δύσκολα ο παλιός είναι αλλιώς. Είδαμε εξαλλου πως τα έκανε και ο νέος...

-Τον οποίο «πετσόκοψε» ο Νίκαιος στον Τσουρούλλη...

-Ειδικά η ατάκα «Είναι μόνο για κορδέλες;», έγραψε! Δεν τον αδικώ πάντως τον Πρόεδρο. Να έχει από

τη μια τον Μακάριο Δρουσιώτη να τον διασύρει και από την άλλη τον Χρίστο Χριστοφίδη του ΑΚΕΛ να ολοφύρεται γιατί δεν τον καλούν να καταθέσει στη Αρχή κατά της Διαφθοράς, φτάνει και περισσεύει. Αλλά και το δικό του παιδί; Που τον πήρε νεαρό άσημο διπλωμάτη και τον έκανε πρόεδρο Δημοκρατίας; Ουδείς ασφαλέστερος εχθρός του ευεργετηθέντος ακαρίστου.

-Απ' την άλλη, τι να κάνει και ο Χριστοδουλίδης που σκάει το ένα έργο-ουαγίο μετά το άλλο της προηγούμενης κυβέρνησης στα χέρια του; -Θα παραμείνω κυρία και θα απαν-

τήσω με τα λόγια του τέως Προέδρου: «Δεν ήταν υπουργός της κυβέρνησης ο κύριος Χριστοδουλίδης;».

-Σε άλλα νέα, ακούσατε υποθέτω ότι ο Κουλίος δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να είναι ξανά υποψήφιος το 2026. «Το ποιος μπαίνει και το ποιος βγαίνει στη Βουλή δεν είναι απόφαση των κομματαρχών», είπε.

-Εδώ υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο να μπουν στη Βουλή οι ρεπλίκες του Φειδία, ο Κουλίος μάς μάρανε; Ο πατριάρχης του λαϊκισμού έχει όπως και να το κάνουμε ένα άλφα προβάδισμα. Επιπλέον, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ως λαός έχουμε καταγεγραμμένα στο DNA μας τα πανηγύρια. Διδακτικό παράδειγμα το Καρναβάλι της Λεμεσού, όπου οι καρναβαλιστές στάθηκαν ξημερώματα στην ουρά για να εξασφαλίσουν συμμετοχή. Λατρεύω το παράλληλο λεμεσιανό σύμπα, το ομολογώ!

-Μια που φτάσαμε στο ελαφρολαϊκό πρόγραμμα, αναρωτιέμαι, υπάρχει καμιά πικάντικη είδηση;

-Το πιο νόστιμο έσκασε σε μια εκπομπή, όπου ο σπιουργός Νίκος Γρίτσας αφηγήθηκε ένα παλιό περιστατικό με την Άντζελα Δημητρίου. Είναι λέει τέλη της δεκαετίας του '90 σ' ένα δρόμο στη Γλυφάδα και η Λαίδη βλέπει την πινακίδα «Οδός Πλουτάρχου». Έξαλλη πήρε τον δήμαρχο για να διαμαρτυρηθεί, γιατί νόμιζε πως ο δρόμος ονομάστηκε προς τιμήν του Πλουτάρχου που τότε δεν είχε παρά ένα δυο σουξέ.

Θεά η Άντζελα!

-Με τούτα και με κείνα, δεν είπαμε κάτι για το «Ροζ σκάνδαλο στο δωμάτιο της εξουσίας».

-Το clickbait ούτε το εξηγείς ούτε το αναλύεις, αγαπητέ. Το αφήνεις να σκάσει σαν πυροτέχνημα πάνω από τα κεφάλια του φιλοθεάμονος κοινού, ελπίζοντας για λίγα ψίκουλα προσοχής στη ζούγκλα του διαδικτύου.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

17.11.1934

Φήμες: Ναυαγεί η επιδιωκόμενη γαλλοϊταλική προσέγγισης διά την οποίαν τόσο κατεβλήθησαν προσπάθειαι, της Ιταλίας ανακρουούσης πρύμναν την τελευταίαν στιγμήν και κατά συνέπειαν ματαιούται οριστικώς το εις Ρώμην προαγγελθέν ταξίδιον του υπουργού των Εξωτερικών κ. Πιερ Λαβάλ [φωτ.].

Μνήμη: Μετ' ολίγας ημέρας πλησιάζει, θλιβερά και πάλιν επέτειος, η 28 Νοεμβρίου, η κατά το νέον ημερολόγιον ημέρα της Εκτελέσεως των Εξ θυμάτων της Επανάστασεως του 1922. [...] Ουδέν εκτός μνημοσύνης έγινεν εις μνήμην των ανθρώπων εκείνων, οι οποίοι εξεπροσώπησαν την αποκορύφωσιν της Βενιζελικής βίας διά του τραγικού Μαρτυρίου των. [...] Δεν είναι δυνατόν τώρα τουλάχιστον, μετά τας εκλογάς της 5ης Μαρτίου, ότε ο Λαός εψήφισεν ημάς εις Μνήμην των, να ληφθή φροντίς όπως αγορασθή ή απαλλοτριωθή ο άγιος χώρος εις τον οποίον έπεσαν οι άνδρωποι αυτοί υπό σφαίρας Ελλήνων; Δεν είναι δυνατόν εις τον τόπον αυτόν όπου βόσκουν πρόβατα τώρα να κτισθή εις μικρός έστω ναός και να γίνη ένα αλούλλιον γύρω του;

Εστερούντο: Χθες την 11:30 π.μ. κατέπλευσεν εις τον λιμένα Πειραιώς προερχόμενον εκ Θεσσαλονίκης το υπό αγγλικήν σημαίαν ατμόπλοιον «Βέλος» πρώην «Μαρυλεμπόν», του οποίου επιβαίνουν 318 Πολωνοεβραίοι, οίτινες από της 1ης Σεπτεμβρίου περιπλανώνται χωρίς να γίνονται δεκτοί. Το «Βέλος» είχε προσεγγίσει εις την Θεσσαλονίκην, αι αρχαί όμως, κατόπιν οδηγιών της Κυβερνήσεως προς την Γενικήν Διοίκησιν Μακεδονίας απηνόρευσαν την αποβίβασιν των Πολωνοεβραίων. [...] Το «Βέλος» παρέλαβεν από τριμήνου τους Πολωνοεβραίους εκ του βουλγαρικού λιμένος της Βάρνας, διά να τους μεταφέρει εις Παλαιστίνην, αλλά κατά τον κατάπλουν του εις Χαΐφαν, αι αρχαί απηνόρευσαν την αποβίβασιν των, διότι ούτοι εστερούντο όχι μόνον κανονικών διαβατηρίων, αλλά και αδειών εξόδου των εις την Παλαιστίνην.

Φοβερά ενδιαφέρουσα η εβδομάδα που πέρασε. Ο Δίπλαρος μάς είπε πως ενδιαφέρεται για πρόεδρος (Συναγερμού, Σκιώδους Κυβέρνησης ή και Δημοκρατίας, όποιο έλθει πρώτο). Ο Πρόεδρος μάς είπε πως ενώ συναντούσε τον Μπαίντεν μιλούσε παράλληλα και μυστικά με «στενό συνεργάτη του Τραμπ». Όλοι φανταστήκαμε τον Έλον Μασκ μα ο Φειδίας δεν το έχει επιβεβαιώσει.

Ο πρώην (ένας είναι ο πρώην) έβαλε πυρά κατά του νυν, για πρώτη φορά δημοσίως, ενώ άφησε να αιωρείται στην ατμόσφαιρα ένα φλερτ με την εθνική μας Αλεπού. Ο Φούλης είπε πως αν λύσει το Κυπριακό ο νυν θα τον ψηφίζει νυν και αεί και εις τους αιώνας των αιώνων, αμήν. Και, τέλος, σε μια βδομάδα που πρόσφερε αρκετές συγκινήσεις, ο Σαββίδης του ΔΗΚΟ μάς ενημέρωσε με ανάρτησή του πως ξύρισε το μούσι. Γενικά έπesse πολύ... ζουήρισμα.

Η Μελάνια δεν θα πάει στο καθιερωμένο τσάι την ημέρα παράδοσης του Λευκού Οίκου στον Ντόναλντ Τραμπ, αφού είναι θυμωμένη με το ζεύγος Μπαίντεν και την παρούσα οικοδόσποινα, την Τζιλ Μπαίντεν.

Το άκουσε και η Φιλίππα μας και είπε «αχ δεν αντέχω αυτά τα τατσιλίκκια... εγώ πήγα, παρόλες τις διαφορές μου με τον Αναστασιάδη και μάλιστα έφαγα από τα κουλουράκια που είχε ψήσει η Άντρη». Άλλο λέ-

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΕΑΓΟΡΑΣ

Οι πρώην εναντίον των νυν

United Cypriots.

βελ η Φιλίππα μας, κάνει τη Μελάνια να φαίνεται λίγο χωριάτισσα. Δεν άντεξα, το είπα.

Γεννάτε γιατί χανόμαστε, αφού με βάση τα στατιστικά γεννήσεων είμαστε μια χώρα που γίνεται όλο και πιο γερασμένη με απογοητευτική κατάταξη στις παγκόσμιες θέσεις γονιμότητας. Ας ακούσουμε λοιπόν τη Χαρούλα Αλεξίου που τραγούδησε «Έλα, αγάπη μου, έλα, να κάνουμε έναν Έλληνα ακόμη». Ο Πανούσης βέβαια ήταν κάπως πιο ωμός, για αυτό μας τραγούδησε «γ...άτε, γιατί χανόμαστε!»

Λόγω της έκρυθμης κατάστασης στη Μέση Ανατολή (και τότε δεν είναι έκρυθμη άραγε;) και συνεπακό-

λουθων μέτρων κατά της τρομοκρατίας, εκτοξεύτηκαν αυτή τη χρονιά κατά πολλά εκατομμύρια οι υπερωρίες των αστυνομικών. Ας ελπίσουμε να νρέμπσε λίγο ο αστυνομικός της γειτονιάς, των καναλιών και της καρδιάς μας που θεωρούσε πάντα τις υπερωρίες σαν το πρωταρχικό πρόβλημα της Αστυνομίας.

Τα εύσημα πρέπει να δοθούν στον Χριστοδουλίδη για την απόφαση να δοθεί πράσινο φως στα προγράμματα χορηγίων για συστήματα αποθήκευσης ενέργειας. Επειδή βέβαια στο υπουργικό οι αποφάσεις παίρνονται με βάση στα trends των Social Media εγγήγειλαν μέτρο 40 εκατομμυρίων, αλλά δεν αποφάσισαν ακόμη τους όρους.

Ο πρόεδρος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου κύριος Περισιάνης εξήγησε πως η ΑΗΚ δεν ασχολείται με τρόπους εξοικονόμησης του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας, διότι η υφιστάμενη νομοθεσία τής δίνει το δικαίωμα για μετακύληση του κόστους στους καταναλωτές! Οπότε, αγαπητοί συμπολίτες, αφού υπάρχει μια τόσο απλή και εύκολη λύση (βασικά πληρώνετε εσείς) γιατί να ψάχνουν για φτηνότερες εναλλακτικές και να ταλαιπωρούνται οι υπηκόοι-σθοί καρεκλοκένταυροί μας;

Ο ψηλός υπουργός -και ωραίος τύπος- λένε όσοι τον γνωρίζουν- ένωσε θιγμένος από την επίθεση του ΑΚΕΛ για τα προβλήματα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αφού ο ίδιος και τα είχε έγκαιρα εντοπίσει και είχε προειδοποιήσει πως θα χρειαζόντουσαν υπερβάσεις εκ μέρους όλων για την ομαλή μετάβαση. Εντάξει καλέ, στο νομοσχέδιο για την ΤΑ που ετοίμασε τότε ο Πετρίδης και πληρώσαμε και εκατομμύρια σε ξένους συμβούλους, δεν υπήρχαν ΕΟΑ, ούτε περιφερειάρχες, ούτε πολεοδομίες.

Τα έβαλαν Νουρής και κόμματα για να κόβουν και να ράβουν στο πελατολόγιο. Όμως, ψηλέ, το ότι η προετοιμασία ήταν χάλια από το υπουργείο παραμένει. Τα τραγελαφικά που ακούμε και βλέπουμε γράφουν κωμωδία: «Ο Ιππόδαμος και ο Θούριος Καρούσος». Μάλλον για τραγωδία.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελεί: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίπλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διανομή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η καταγγελία της σύμβασης του δρόμου Πάφου– Πόλης Χρυσοχούς ήταν η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι στις διαδικασίες που ακολουθούνται για μεγάλα έργα υποδομών στην Κύπρο. Πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας η εξέλιξη κατέδειξε πως υπάρχει σοβαρό πρόβλημα, το οποίο δεν φαίνεται να είναι άγνωστο ακόμα και σε εμπλεκόμενες αρχές όπως η Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων που είναι ο γενικός λογιστής της Δημοκρατίας. Από την άλλη, το άδοξο τέλος των τριών μεγαλύτερων δημοσίων συμβάσεων μέσα σε ένα διάστημα εννέα μηνών δημιουργεί πειστικές καταστάσεις και σε πολιτικό επίπεδο, με την κυβέρνηση να καλείται να λάβει δραστηρικά μέτρα πάταξης μιας προβληματικής κατάστασης που έχει οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στο αναπτυξιακό πρόγραμμα της χώρας. Η κατάσταση γίνεται περισσότερο επιτακτική εάν λάβουμε υπόψη πως αυτή την περίοδο βρίσκεται σε εξέλιξη, ενδεχομένως το μεγαλύτερο αναπτυξιακό πρόγραμμα της Κύπρου σε ουσιώδεις υποδομές. Το ερώτημα που πλέον έχει φωλιάσει στην κοινωνία είναι τι φταίει και έργα όπως το τερματικό στο Βασιλικό, το λιμάνι Λάρνακας, ο οδικός άξονας Πάφου–Πόλης Χρυσοχούς, καθώς και άλλα πολλά οδικά έργα είτε εγκαταλείπονται μισοτελειωμένα από τους οικονομικούς

Το ΕΤΕΚ φορτικά επιμένει πως χρειάζεται άμεση αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου και εμπέδωση μιας άλλης κουλτούρας στις δημόσιες συμβάσεις. Αποκαλυπτικός είναι και ο γενικός λογιστής για την κατάσταση που επικρατεί.

φορείς στους οποίους ανατέθηκαν είτε καταγγέλλονται οι συμβάσεις παραχώρησης του έργου ή στην καλύτερη των περιπτώσεων ξεπερνούν κατά πολύ τα χρονοδιαγράμματα ολοκλήρωσής τους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε οικονομικό και κοινωνικό κόστος. Όπως προκύπτει από τις εξελίξεις, η καταγγελία μιας σύμβασης δεν μπορεί να θεωρείται μέτρο πολιτικής αποφασιστικότητας αλλά η έσχατη εξέλιξη και όχι με τον ρυθμό που παρατηρείται τους τελευταίους εννέα μήνες. Αυτό που προτάσσεται ως επιτακτική ανάγκη απ' όλους τους εμπλεκόμενους είναι οι βιθαίες τομέες στο πλαίσιο που διέπει τις δημόσιες συμβάσεις, πλαίσιο που κατά γενική παραδοχή έχει εμπέδωσε μια παραχρησμένη κουλτούρα συμπεριφοράς, κυρίως στις αναθέτουσες αρχές, που στον βωμό της ευθυνοφοβίας θυσιάζουν την ποιότητα και την αρτιότητα ενός έργου, που σε αρκετές περιπτώσεις γυρίζει μπούμερανγκ για τα κρατικά ταμεία.

Εργα χρυσάφι

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις της παραχρησμένης κουλτούρας που επικρατεί μέχρι σήμερα στις αναθέτουσες αρχές για τις δημόσιες συμβάσεις και που είναι βέβαιο ότι θα στοιχίσει ακριβά στα ταμεία της Δημοκρατίας, είναι το μεγαλύτερο ενεργειακό έργο υποδομής στα χρονικά της Κυπριακής Δημοκρατίας, το Βασιλικό, ο κεντρικός οδικός άξονας της επαρχίας Πάφου–Πόλης

Στοιχίζει ακριβά η απουσία κουλτούρας σε συμβάσεις

Τι δείχνουν τα ναυάγια τριών εμβληματικών δημοσίων έργων και οι αλλαγές που θα πρέπει να γίνουν άμεσα

ΕΡΓΟ	ΑΝΑΔΟΧΟΣ	ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ	ΕΝΑΡΞΗ-ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ
Γερμ/γεια-Ακρούντα-Διερώνα-Αρακαπός	Cyfield Construction Ltd	€ 6.893.000	26/8/2019 - 25/08/21
Φάση. Α1 Αυτ/δ/ρομου Λεμεσού - Σαϊττά	Cyfield Construction Ltd	€ 26.126.000	14/9/2020 - 13/03/23
Βελτ. Παρακαμπτήριου Γερμ/γείας Φάση Α	ΤΕΚΑΛ Α.Ε.	€ 5.995.000	28/9/2020 - 27/09/22
Λεωφ. Κάππαρη στο Παραλίμνι	Lois Builders - Ltd &Wade Adams	€ 6.426.762	7/10/2021 - 06/10/23
Ενεργειακή Αναβάθμιση Τ.Δ. Εργων Λευκωσίας	Lois Builders Ltd	€ 7.426.000	24/04/22

ΠΗΓΗ: ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Ευθυνοφοβία από πλευράς των αναθετουσών αρχών, νομοθετικά κενά, αλλά και πραγματικότητες με τους μηχανισμούς που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις είναι κατά γενική ομολογία, ακόμα και αρμοδίων λειτουργιών, οι αιτίες πίσω από τα απανωτά προβλήματα με έργα στην εκτέλεσή τους.

Χρυσοχούς, άλλα οδικά έργα όπως φαίνονται στον πίνακα αλλά και το λιμάνι Λάρνακας. Μέχρι σήμερα δεν έχουν δοθεί στοιχεία για την οικονομική επιβάρυνση, ωστόσο, όπως προκύπτει από ανεξάρτητες πηγές αλλά και εκτιμήσεις ειδικών, η ολοκλήρωσή τους θα στοιχίσει ο «κούκος ανδρόνι» στα δημόσια ταμεία, χωρίς να κοστολογηθούν άλλες επιπτώσεις.

ΒΑΣΙΛΙΚΟ: Ο αρχικός προϋπολογισμός του τερματικού στο Βασιλικό –πλοίο «ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ» και χερσαίες υποδομές– είχε καθοριστεί στα €289 εκατ. Προτού στεγνώσει το μελάνι από την υπογραφή των συμβολαίων με την ανάδοχο κοινοπραξία του έργου, η κινεζική CMC απαίτησε και ικανοποιήθηκε από την κυβέρνηση Αναστασιάδη με επιπλέον €25 εκατ. ανεβάζοντας τη συνολική δαπάνη στα €314,5 εκατ., με τον ιδιοκτήτη του έργου ΕΤΥΦΑ, να έχει καταβάλει στην κινεζική κοινοπραξία περίπου €240 εκατ. για ένα έργο που έχει ολοκληρωθεί στο 60%. Επίσημα δεν έχουν δοθεί στοιχεία πόσο θα στοιχίσει το τερματικό, όταν θα ολοκληρωθεί το κατασκευαστικό μέρος. Σύμφωνα με ρεπορτάζ της «Κ», από το περασμένο καλοκαίρι, ο οδικός επί ενεργειακών θεμάτων Χαράλαμπος Έλφνης καθόρισε το κόστος εκτέλεσης του υπόλοιπου 40% των έργων στο Βασιλικό στα €70 εκατ. Ωστόσο, αυτό που πιστεύεται ότι θα εκπνάζει το κόστος λειτουργίας του τερματικού είναι το πλοίο FSRU, εάν δεν

παραδοθεί στον ιδιοκτήτη που είναι η ΕΤΥΦΑ. Σε μια τέτοια περίπτωση ο κ. Έλφνης εκτιμά πως εάν χρειασθούν δύο χρόνια για την παράδοση του πλοίου FSRU το συνολικό κόστος ενοικίασης άλλου πλοίου για να λειτουργήσει το τερματικό θα ανέλθει στα €185.260.000 ποσό που εκ των πραγμάτων θα καλυφθεί από εθνικούς πόρους. Στις οικονομικές επιπτώσεις θα πρέπει να υπολογισθούν και παράπλευρες επιβάρυνσεις όπως η αγορά ρυθών. Συνολικά, το ναυάγιο στο Βασιλικό σύμφωνα με το ρεπορτάζ της «Κ» αναμένεται να στοιχίσει στα ενεργειακά της Δημοκρατίας €624 εκατ.

ΠΑΦΟΥ - ΠΟΛΗΣ ΧΡΥΣΟΧΟΥΣ: Ο οδικός άξονας Πάφου–Πόλης Χρυσοχούς δικαίως έχει χαρακτηριστεί

ως το «Γεφύρι της Άρτας». Η αναθέτουσα αρχή που είναι η Δημόσια Έργα επέλεξε τον ελλαδικό όμιλο ΙΝΤΡΑΚΑΤ που υπέβαλε τη φθηνότερη προσφορά. Το έργο ήταν προϋπολογισμού €72.979.000, οι εργασίες ξεκίνησαν στις 27/5/2021 και θα έπρεπε να είχαν ολοκληρωθεί στις 26/11/2024. Σε αυτά τα τρία χρόνια, σύμφωνα με ανεπίσημες πληροφορίες, το ποσό των εργασιών που έχει εκτελεστεί ανέρχεται στα €14,5 εκατ., ποσοστό 21% του συμβολαίου. Άγνωστο παραμένει εάν στην ανάδοχο εταιρεία έχει καταβληθεί άλλο ποσό από τα €14,5 εκατ. Η καταγγελία της σύμβασης εκθέτει την αναθέτουσα αρχή, η οποία απέρριψε τη δεύτερη προσφορά που ήταν κατά €20 εκατ. μεγαλύτερη, ποσό που

διεκδίκησε στη συνέχεια η ΙΝΤΡΑΚΑΤ, απαίτηση η οποία απορρίφθηκε από την Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων και ήταν ένας από τους λόγους του ναυαγίου. Με τα σημερινά δεδομένα είναι άγνωστο το ποσό επιβάρυνσης για ολοκλήρωση του έργου, αλλά και ο χρόνος που θα απαιτηθεί για εξεύρεση νέου εργολάβου. Μέχρι τότε η επαρχία Πάφου θα συνεχίσει να χρησιμοποιεί έναν κεντρικό οδικό άξονα καρμανιόλα με τον στόχο για οικονομική ανάπτυξη να αναμένει.

Καθυστερήσεις

Υπό τις περιστάσεις το κομμάτι των καθυστερήσεων στην παράδοση των έργων θεωρείται ήσσονος σημασίας. Ακόμα και στις εμπλεκόμενες υπηρεσίες ο κανόνας είναι η μη συνέπεια των εργολάβων στα χρονικά όρια του έργου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της νοοτροπίας που έχει εμπέδωθεί ήταν η παρουσία εκπροσώπου εργοληπτικής εταιρείας σε συνεδρία της Επιτροπής Ελέγχου της Βουλής. Στις πειστικές ερωτήσεις βουλευτών για καθυστέρηση αρκετών χρόνων σε ένα οδικό έργο, η απάντηση που δόθηκε ήταν: Τι θέλετε, να αφήσουμε πίσω άλλο έργο της Λευκωσίας; Στον σχετικό πίνακα φαίνονται μόνο μερικά έργα, κυρίως οδικά της υπαίθρου, που παρουσιάζουν μεγάλη καθυστέρηση χωρίς να έχουν δοθεί στοιχεία εάν έχουν επιβληθεί στους ανάδοχους των

έργων οι προβλεπόμενες από τις συμβάσεις ποινές. Άλλη περίπτωση της νοοτροπίας που έχει εμπέδωθεί στην εκτέλεση και διαχείριση έργων είναι ο Περιφερειακός Λευκωσίας. Τα έργα ξεκίνησαν στις 23/03/2020 και θα έπρεπε να είχαν ολοκληρωθεί στις 22/03/2023. Η ανάδοχος εταιρεία του έργου, η Cyfield Construction Ltd, εξασφάλισε δικαιολογημένη παράταση μέχρι τον περασμένο Ιούλιο, ωστόσο και πάλι δεν ήταν συνεπής. Το έργο παραδόθηκε στις 8 περασμένου Αυγούστου, δηλαδή με 17 μήνες καθυστέρηση και μερικές χιλιάδες πρόστιμο στην εταιρεία.

Αναζητούνται αποφάσεις

Τα κενά που έχουν εμφανιστεί στο πλαίσιο που διέπει τις δημόσιες συμβάσεις θορύβησαν την κυβέρνηση μετά το ναυάγιο του Βασιλικού και του λιμανιού της Λάρνακας. Όπως είχε γράψει η «Κ», το θέμα είχε συζητηθεί σε δύο συνεδριάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου. Σύμφωνα με ρεπορτάζ της εφημερίδας, τότε είχαν δοθεί οδηγίες στον υπουργό Μεταφορών Αλέξη Βαφειάδη να ερευνήσει σε βάθος δεκαετίας τα έργα με προβλήματα και μεγάλες καθυστερήσεις, δίνοντας το μήνυμα πως βούληση της κυβέρνησης είναι να μη χαριστεί σε κανένα. Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει επίσημη πληροφόρηση για το αν ολοκληρώθηκε η έρευνα και ποια είναι τα αποτελέσματά της.

Επ. Αποκλεισμού μόνο στα χαρτιά

Αν κάποιος επιχειρήσει να αναζητήσει τις υφιστάμενες δικλίδες ορθολογιστικής εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων θα αντικρίσει ένα διαφορετικό κόσμο και κουλτούρα που επικρατεί σε υπηρεσίες του κρατικού τομέα. Μια τέτοια περίπτωση είναι η Επιτροπή Αποκλεισμού, ένα εργαλείο που συστάθηκε μετά το σκάνδαλο με τα σκουπίδια το 2016 και ως αποστολή έχει την τιμωρία των κακών εργολάβων ή εταιρειών. Όπως παραδέχθηκε στην «Κ» ο γενικός λογιστής της Δημοκρατίας της Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων, η Επιτροπή Αποκλεισμού δεν λειτουργεί επειδή δύο από τα τρία μέλη που την απαρτίζουν έχουν παραιτηθεί. Επίσης, μετά από οκτώ χρόνια έγινε αντιληπτό ότι το έργο της Επιτροπής ήταν χρονοβόρο και πως έπρεπε να κατατεθούν νέοι κανονισμοί προκειμένου να σμικρυνθεί ο χρόνος των τριών ετών προκειμένου η Επιτροπή να βγάλει απόφαση, με αποτέλεσμα εταιρείες ή εργολάβοι υπόλογοι να συνεχίζουν να διεκδικούν δημόσια έργα. Συγκεκριμένα, οι αλλαγές που προωθούνται προνοούν τη σύσταση ενός μηχανισμού πριν η υπόθεση φθάσει στην Επιτροπή Αποκλεισμού με τη δημοσιοποίηση προβληματικών περιπτώσεων σε ένα ψηφιακό αρχείο του γενικού λογιστή, από το οποίο θα ενημερώνονται οι αναθέτουσες αρχές. Το ΕΤΕΚ, έχει έντονες απόψεις πάνω στο θέμα των δημοσίων συμβάσεων, υποστηρίζοντας σθεναρά πως το πλαίσιο θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί. Ο Α' αντιπρόεδρος του ΕΤΕΚ, Πλάτνας Στυλιανού, ανέφερε στην «Κ» πως πρέπει να τερματιστεί η σημερινή πρακτική και φιλοσοφία, τονίζοντας πως άλλο η οικονομική συμφέροντα προσφορά και άλλο η οικονομικά φθηνότερη. Κατά τον κ. Στυλιανού, ο τεχνικός φάκελος ειδικά σε μεγάλα έργα θα πρέπει να έχει μεγαλύτερη βαρύτητα από τον οικονομικό φάκελο.

Είσαι χειριστής Drone;

Πέταξε το Drone σου υπεύθυνα, αλλά και με ασφάλεια!

www.drones.gov.cy

Σκάνανε για τις περιοχές απαγόρευσης:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ,
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Τρία μεγάλα μέτωπα με ισάριθμα διλήμματα ορθώνονται ενώπιον της Λευκωσίας ενόψει της άτυπης πολυμερούς διάσκεψης, υπό τον Αντόνιο Γκουτέρες, για δρομολόγηση συνθηκών επίλυσης του Κυπριακού, που εκτιμάται ότι θα λάβει χώρα το πρώτο τρίμηνο 2025, ενδεχομένως μεταξύ Φεβρουαρίου και Μαρτίου. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης καλείται από διεθνείς μεσολαβητές είτε να μετακινηθεί στο ζήτημα της επιδιωκόμενης λύσης, προκειμένου να «συναντήσει» κάπου στη μέση τις τουρκικές θέσεις «δύο κρατών», με φόντο μια συνομοσπονδιακή λύση. Είτε να επιδιώξει λύση παίζοντας σε ένα διαφορετικό μέτωπο, αυτό των «τριών άλφα». Νομιμοποιώντας δηλαδή «απευθείας πτήσεις, απευθείας εμπόριο και απευθείας σχέσεις της κατεχόμενης, βόρειας Κύπρου» και προσβλέποντας σε παρόμοιες κινήσεις από την τουρκική πλευρά, τόσο στο ζήτημα της περικλειστικής Αμμοχώστου, όσο και στη λύση του Κυπριακού. Η οποία λύση και στην περίπτωση αυτή, εκτιμάται ότι δεν μπορεί παρά να κινείται στη λογική της συνομοσπονδίας, καθώς η τουρκοκυπριακή πλευρά θα απολαμβάνει ήδη καθεστώς Ταϊβάν και συνεπώς δεν θα έχει κανένα λόγο να δεχθεί κάτι λιγότερο από αυτό που ονομάζει «κυριαρχική ιδότητα».

Όπως πληροφορείται η «Κ», στις πρόσφατες «μίνι-συζητήσεις» με την τουρκική πολιτειακή ηγεσία, στη Βουδαπέστη και στο Μπακού, κυρίως μεταξύ του προέδρου Χρι-

Στις πρόσφατες «μίνι-συζητήσεις» μεταξύ Χριστοδουλίδη και Φιντάν, διαγνώσθηκε το αυτονόητο: «Αλληθώρες επιδιώξεις, οι οποίες για τον πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας κινούνται στη βάση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ και για τον Τούρκο ΥΠΕΞ εκκινούν και εξαντλούνται, στις πραγματικότητες επί του εδάφους στην Κύπρο».

Ξένοι διπλωματικοί κύκλοι χαρακτηρίζουν ένα νέο ενδεχόμενο αδιέξοδο, ως τον «μεγαλύτερο εν δυνάμει κίνδυνο που θα κληθεί να διαχειριστεί η ε/κ πλευρά την επόμενη μέρα, σε περίπτωση που δεν ευδοκιμήσει η πολυμερής άτυπη διάσκεψη».

στοδουλίδη και του Τούρκου ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν, διαγνώσθηκε το αυτονόητο: «Αλληθώρες επιδιώξεις, οι οποίες για τον πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας κινούνται στη βάση των ψηφισμάτων του ΟΗΕ και για τον Τούρκο ΥΠΕΞ εκκινούν και εξαντλούνται, στις πραγματικότητες επί του εδάφους στην Κύπρο». «Πραγματικότητες», οι οποίες παραπέμπουν, στην καλύτερη περίπτωση, σε ένα συνομο-

σπονδιακό μόρφωμα, με βάση τη βρετανική συνταγή της εποικοδομικής ασάφειας. Με την ελληνοκυπριακή πλευρά να είναι σε θέση να μιλά για «χαλαρή ομοσπονδία» και την τουρκοκυπριακή πλευρά να κάνει λόγο για υλοποίηση του δικού της στόχου, σύμφωνα με τον οποίο, «η κάθε πλευρά θα είναι κυρίαρχη στο δικό της σπίτι». Οι βρετανικές ιδέες, εκτιμάται ότι «θα βρίσκονται και πάλι στη διά-

θεση των μερών, προκειμένου να λειτουργήσουν γεφυρωτικά», ενώ το παρών του στην άτυπη πολυμερή διάσκεψη αναμένεται να δώσει και το Λονδίνο, διά του υπουργού Ευρωπαϊκών Υποθέσεων.

Με δεδομένα όσα λέχθηκαν στη Βουδαπέστη και κατ' επέκταση με την επιβεβαίωση της τουρκικής θέσης, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επιλέγει επί του παρόντος να «παίξει» σε ένα τρίτο μέτωπο, στο οποίο

θεωρεί ότι έχει μεγαλύτερες πιθανότητες να αποκομίσει θετικά αποτελέσματα. Αυτό της διασύνδεσης των ευρωτουρκικών με το Κυπριακό, και δη της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, αλλά και της συμμετοχής της Άγκυρας σε εξοφλιστικά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας. Όπως έλεγαν κοινοτικοί κύκλοι στην «Κ», η επιχειρούμενη διασύνδεση, μέχρις στιγμής δεν παράγει

καρπούς για μετακίνηση των τουρκικών θέσεων στο Κυπριακό. Κυρίως γιατί οι Ευρωπαίοι εταίροι μας και δη ο Εμανουέλ Μακρόν, στον οποίο επενδύει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, δεν θέτουν τη λύση του Κυπριακού ως προϋπόθεση για υλοποίηση των ευρωτουρκικών ντοσιέ. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, στη Βουδαπέστη, «ο Γάλλος πρόεδρος ενθάρρυνε απλώς τον Ταγίπ Ερντογάν να συμβάλει»

στη διευθέτηση του Κυπριακού, χωρίς να θέτει τη νέα υπό οικοδόμηση ευρωτουρκική σχέση υπό την αίρεση της λύσης του ζητήματος της Κύπρου. Και χωρίς να παρεμβαίνει επί της ουσίας, για το πλαίσιο αυτής της επιδιωκόμενης λύσης. Με άλλα λόγια, ο κ. Μακρόν είπε μια κουβέντα, αφήνοντας τις πλευρές ελεύθερες να αναπτύξουν τις εκ διαμέτρου αντίθετες θέσεις τους, γύρω από τη λύση του Κυπριακού, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Ο κίνδυνος της ώρας μηδέν

Με βάση όλα τα πιο πάνω και με ορατό τον κίνδυνο αδυναμίας συνεννόησης στην επικείμενη άτυπη πολυμερή διάσκεψη για το Κυπριακό, η Λευκωσία ενδέχεται να βρεθεί αγκαλιά με ένα τέταρτο εν δυνάμει μέτωπο, ενός ενδεχόμενου οριστικού αδιέξοδου, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Το οποίο πιθανότατα να επιδιώκει η Άγκυρα, προκειμένου να εξασφαλίσει την ανοχή της διεθνούς κοινότητας και να επαναφέρει με μεγαλύτερη άνεση στην κυπριακή ΑΟΖ, τα «νόμιμα δικαιώματα και συμφέροντα» που ισχυρίζεται ότι διαθέτει, απέναντι από τον Ακάμα, στα δυτικά του γεωγραφικού μήκους 32°16'18"Ε. Και παράλληλα, να πολλαπλασιάσει τις «πλοτικές της ενέργειες» για εποικισμό της περικλειστικής πόλης της Αμμοχώστου, ως επίσης και να ενισχύσει περαιτέρω τις προσπάθειές της για αναγνώριση του ψευδοκράτους, οι οποίες όπως πληροφορείται η «Κ», συνεχίζονται παρά τους καφές της Βουδαπέστης, τα χαμόγελα, και τις φωτογραφίες του Μπακού.

Ξένοι διπλωματικοί κύκλοι χαρακτηρίζουν ένα νέο ενδεχόμενο αδιέξοδο, ως τον «μεγαλύτερο εν δυνάμει κίνδυνο που θα κληθεί να διαχειριστεί η ελληνοκυπριακή πλευρά την επόμενη μέρα, σε περίπτωση κατά την οποία δεν ευδοκιμήσει η πολυμερής άτυπη διάσκεψη». Αν και «η επόμενη μέρα», ενός ενδεχόμενου αδιέξοδου θα είναι όντως η χειρίστη δυνατή εξέλιξη για τη Λευκωσία, τα μέτωπα που ορθώνονται ενώπιον του προέδρου Χριστοδουλίδη για να μη φτάσει το Κυπριακό στην ώρα μηδέν, έχουν εκ των πραγμάτων μεγάλο βαθμό δυσκολίας και προκαλούν τεράστια διλήμματα, στα οποία οδηγεί τη Λευκωσία και η στάση της διεθνούς κοινότητας, περιλαμβανομένου και του ίδιου του γ.γ. ΟΗΕ. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, ευθύνη και δη μεγαλύτερη έχει η ίδια η κυπριακή πολιτειακή και πολιτική ηγεσία (περιλαμβανομένης της αντιπολίτευσης), που αφενός κρύβουν κάτω από το χαλί την πραγματική εικόνα που σχηματίστηκε γύρω από το Κυπριακό και αφετέρου εμφανίζονται τραγικά απροετοίμαστες να διαχειριστούν τις διαφαινόμενες εξελίξεις.

Αλληθώρες επιδιώξεις Λευκωσίας - Άγκυρας

Τα 3 συν 1 μέτωπα Χριστοδουλίδη, οι πραγματικότητες Φιντάν και η «bottom up» προσέγγιση Γκουτέρες

Το παζλ των κυπριακών διλημμάτων

Η πραγματική εικόνα που σχηματίστηκε γύρω από το Κυπριακό δεν συνάδει ούτε με το αφήγημα του Νίκου Χριστοδουλίδη (και των συμπολιτευόμενων κομμάτων ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ και ΕΔΕΚ), σύμφωνα με το οποίο προσβλέπει μέσω της πολυμερούς διάσκεψης στη δημιουργία συνθηκών επανέναρξης συνομιλιών για λύση διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας. Διότι, τέτοιο ενδεχόμενο δεν υπάρχει καν στον ορίζοντα. Ούτε όμως δικαιολογεί τη σιωπή της αντιπολίτευσης και κυρίως των δύο μεγάλων κομμάτων ΔΗΣΥ-ΑΚΕΛ, που «ποιούν την νήσσαν», προσποιούμενα ότι τα διλήμματα ενώπιον των οποίων βρισκόμαστε, αφορούν μόνο την κυβέρνηση:

- Λύση συνομοσπονδίας: Το πρώτο δίλημμα για τη Λευκωσία δεν δημιουργείται τόσο από τη δημόσια εμμονή της τουρκικής πλευράς σε λύση δύο χωριστών κρατών, αλλά κυρίως από την εμφανή υπαναχώρηση του γ.γ. Αντόνιο Γκουτέρες από τους δικούς του όρους εντολής, όπως προκύπτουν από τα ψηφίσματα του Σ.Α., για λύση διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας (ΔΔΟ). Ο κ. Γκουτέρες προέβλεπε τη Λευκωσία, όταν εμφανίστηκε έτοιμος να τετραγωνίσει τον κύκλο, μεταξύ των «συμφωνημένων πλαισίου» ΔΔΟ και της λύσης δύο κρατών που απαιτεί η Άγκυρα. Και φωτογραφίζει συνομοσπονδία, από

τον Απρίλιο του 2021 στη Γενεύη, όταν έθεσε θέμα μιας «bottom up approach». Δηλαδή μια προσέγγιση στην οποία η κυρίαρχια θα πηγάζει από κάτω προς τα πάνω, παραπέμποντας σε δύο κυρίαρχες κοινότητες, με τα όποια αποθέματα να καταλήγουν στην κεντρική εξουσία. Άλλωστε, πριν από μερικές εβδομάδες, ο κ. Γκουτέρες κάλεσε τις δύο πλευρές «να εξετάσουν πώς να γεφυρώσουν το χάσμα στις θέσεις τους», παραπέμποντας σε κάτι «ενδιάμεσο» μεταξύ ΔΔΟ και δύο κρατών, ενώ θεωρεί ότι «δεν υπάρχει κοινό έδαφος» μεταξύ των δύο πλευρών, το οποίο σύμφωνα με τη Λευκωσία υφίσταται και δεν είναι άλλο από τους όρους εντολής του, για ΔΔΟ. Η κυπριακή πολιτειακή ηγεσία εισπράττει μεν τις υποδείξεις Γκουτέρες, αλλά ουδέποτε επικείμενη να επαναφέρει τον γ.γ. ΟΗΕ στους όρους εντολής του, ούτε να τον επικρίνει, φοβούμενη προφανώς ότι θα βγει χαμένη από μια τέτοια αντιπαράθεση.

- Τρία άλφα: Τόσο η Βρετανία, διά του Ajay Sharma, όσο και ο ΟΗΕ διά του Κόλιν Στιούαρτ, αλλά και της Μαρία Άνγκελα Ολγκίν, έχουν επανειλημμένα εισπνεύσει στη Λευκωσία να κάνει κάποια χειρονομία προς την τουρκοκυπριακή πλευρά, παραπέμποντας σε απευθείας πτήσεις, απευθείας εμπόριο και απευθείας σχέσεις και υποστηρίζοντας ότι κάτι τέτοιο θα άνοιγε τον δρόμο

Είναι γεγονός ότι στην πρόσφατη Σύνοδο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας, ο Εμανουέλ Μακρόν ενθάρρυνε τον Ταγίπ Ερντογάν να κάνει βήματα στο Κυπριακό.

για λύση του Κυπριακού. Ωστόσο, ενδεχόμενη νομιμοποίηση των απευθείας πτήσεων και του απευθείας εμπορίου, θα συνιστούσε από μόνη της, λύση του Κυπριακού, καθώς η τουρκοκυπριακή πλευρά θα εξασφαλίσει ένα ντε φάκτο καθεστώς εμπορικών σχέσεων με τη διεθνή κοινότητα, ανάλογο με την Ταϊβάν. Η μόνη περίπτωση κατά την οποία θα μπορούσε να δοκιμαστεί αυτή η προσέγγιση, θα ήταν εκ παραλλήλου (και όχι μεταγενέστερα) με κινήσεις στο ζήτημα της επιστροφής της περικλειστικής πόλης της Αμμοχώστου και όχι μόνο, όπως

είχε συζητηθεί και το 2006, στο πλαίσιο της «φινλανδικής φόρμουλας». Αυτό το χαρτί λοιπόν, των «τριών άλφα», θα μπορούσε να το παίξει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, παράλληλα και με σαφή ανταλλάγματα προς την ελληνοκυπριακή πλευρά, σε λογική «πάρε-δώσε» και όχι εν λευκώ και με αγορά ελπίδας για το μέλλον, όπως δυστυχώς ζητήθηκε από τη Λευκωσία τόσο από τη Βρετανία, όσο και από τον ΟΗΕ.

- Ευρωτουρκικά-Κυπριακό: Είναι γεγονός ότι στην πρόσφατη Σύνοδο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινό-

τητας, ο Εμανουέλ Μακρόν ενθάρρυνε τον Ταγίπ Ερντογάν να κάνει βήματα στο Κυπριακό. Η κίνηση Μακρόν γνωστοποιήθηκε τόσο απευθείας στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, όσο και διά συμβούλου του προέδρου της Γαλλίας, προς την υφυπουργό Ευρωπαϊκών Υποθέσεων, Μαρίλένα Ραουνά. Ωστόσο, όπως ανέφεραν στην «Κ» δύο κοινοτικές πηγές, η αναφορά Μακρόν προς Ερντογάν «είχε χαρακτήρα ενθάρρυνσης για την ανάγκη λύσης του Κυπριακού, χωρίς να υποδεικνύεται ο τρόπος διευθέτησης του ζητήματος και χωρίς να τίθεται ως προϋπόθεση για τις ευρωτουρκικές σχέσεις». Κατά συνέπεια, η «παρέμβαση» Μακρόν, όσο κομψά και να το θέσουμε, δεν συνάδει με τους πηχαιούς τίτλους που τη συνόδευσαν στην Κύπρο, με τη βασική ευθύνη να ανήκει σε κυβερνητικούς παράγοντες, στη Λευκωσία, οι οποίοι διαστρέβλωσαν την πραγματική εικόνα. Στην εξίσωση των ευρωτουρκικών, θα πρέπει μάλιστα να συνυπολογιστεί ότι η Κύπρος, διά του ίδιου του προέδρου της Δημοκρατίας, όπως και όλα τα κράτη-μέλη, αποδέχθηκαν την «προώθηση της εργασίας» επί του εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν, το οποίο εισπνέεται την υλοποίηση όλων των ευρωτουρκικών ντοσιέ, σε επτά τομείς, περιλαμβανομένης της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, χωρίς το Κυπριακό να τίθεται ως

προϋπόθεση σε καμιά περίπτωση. Υπό το φως της εν λόγω θέσης των «27» (17-18 Απριλίου 2024), πηγή στην έδρα της Ε.Ε. ανέφερε στην «Κ»: «Θεωρώ εξαιρετικά δύσκολο, να προστεθούν νέες παράμετροι για υλοποίηση των ευρωτουρκικών ντοσιέ, οι οποίες απουσιάζουν από τις αποφάσεις που λήφθηκαν πριν 7 μήνες. Εκτιμώ ότι κάτι τέτοιο δεν θα γίνει αποδεκτό ούτε από τους εταίρους της Κύπρου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ούτε και από την ίδια την Τουρκία.

Γάγια ευρωπαϊκή αρχή είναι ότι τα συμφωνηθέντα πρέπει να τηρούνται (pacta sunt servanda)», σημείωσε η ίδια πηγή. Η Λευκωσία, πάντως, προσβλέπει στη διασύνδεση της συμμετοχής της Άγκυρας σε εξοφλιστικά προγράμματα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Άμυνας (όπου η Κύπρος διαθέτει δικαίωμα βέτο) με την επίλυση του Κυπριακού. Κάτι πάντως που θεωρείται «εξαιρετικά υψηλός στόχος, με ανάλογα υψηλό βαθμό δυσκολίας στην υλοποίησή του, δεδομένου ότι ακόμη κι αν υποθέσουμε ότι διατυπώνεται ενός είδους διασύνδεσης, αυτή δεν θα εκτείνεται στις παραμέτρους της λύσης του Κυπριακού, παρά μόνο στη γενική επισημάνση για την ανάγκη συμβολής της Τουρκίας, η οποία υφίσταται και στο διαπραγματευτικό της πλαίσιο από το 2005», κατέληξε η ίδια κοινοτική πηγή.

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η **Κάγια** Κάλας ήξερε πως έμπαινε σε δύσκολα χωράφια όταν επιλέχθηκε για να αναλάβει τη διπλωματία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όμως την περασμένη Τετάρτη στην ακρόασή της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο βρέθηκε να απαντά ερωτήσεις τις οποίες περιέπλεκε ένας ακόμα δύσκολος παράγοντας. Το κεντρικό, νέο ερώτημα, για την επόμενη ύπατη εκπρόσωπο αφορά το πώς θα ισορροπήσει τη σκληρή στάση στην οποία η ίδια πιστεύει για τη ριζική στην Ουκρανία μέχρι τέλους απέναντι στη ρωσική εισβολή, με τον ρόλο που θα παίζει η νέα κυβέρνηση Τραμπ στις ΗΠΑ. Το πώς θα προσεγγίσει ο Ντόναλντ Τραμπ τον πόλεμο στην Ουκρανία παραμένει ασαφές και οι θεσμοί στις Βρυξέλλες, αλλά και αρκετές πρωτεύουσες, αναμένουν δείγματα γραφής ώστε να προσαρμοστούν ανάλογα, με κάποιους μάλιστα να σκέφτονται κατά πόσο αυτή μπορεί να είναι η αφορμή να ολοκληρωθεί ένας πόλεμος που δυσκολεύει όλο και περισσότερο την Ε.Ε.

Όμως, η κα Κάλας ξεκαθάρισε την Τετάρτη τις προθέσεις της, απαντώντας σε ευρωβουλευτή της ακροδεξιάς Εναλλακτικής για τη Γερμανία (AfD). Αν «ενδώσουμε στον επιτιθέμενο», υπογράμμισε, τότε όσοι θέλουν να μιμηθούν τη Ρωσία θα δουν πως όταν «βάζεις στόχο τα εδάφη του γείτονά σου, σκοτώνεις κάποιους ανθρώπους, σκοτώνεις τους δικούς σου ανθρώ-

Ενώ ο διορισμός της εκκρεμεί, αρχίζει επαφές με τους ΥΠΕΞ. Στα Ηνωμένα Έθνη η πρωτοβουλία για το Κυπριακό, είπε σε ευρωβουλευτές.

πους και μετά φεύγεις με περισσότερα από ό,τι είχες πριν», προσθέτοντας ότι «αν η επιθετικότητα αποδίδει κάπου, αποτελεί πρόκληση για να χρησιμοποιηθεί και αλλού». Από την αρχή ακόμα της πενταετίας της, εφόσον εγκριθεί, θα έρθει η στιγμή που η Εσθονία πρώην πρωθυπουργός ίσως θα πρέπει να πείσει τους υπόλοιπους επιτρόπους, την πρόεδρο Φον ντερ Λάιεν, και τα κράτη μέλη να διατηρήσουν τον στόχο «η Ρωσία να χάσει τον τελευταίο αποικιοκρατικό της πόλεμο», όπως είπε κατά τη διάρκεια της ακρόασής της, και να διασφαλίσει πως σε μια ειρηνευτική διαπραγμάτευση η Ουκρανία θα βρίσκεται στο τραπέζι, και όχι στο μενού.

Μετά πάντως τη δύσκολη σχέση που είχε κάποιες φορές με τους ΥΠΕΞ ο απερχόμενος ύπατος εκπρόσωπος, Ζοζέπ Μπορέλ, λόγω των δικών του έντονων απόψεων και της επιμονής του να αναζητήσει

μία κοινή ευρωπαϊκή γραμμή πέρα από τα συμφέροντα των κρατών μελών, η κα Κάλας έχει αρχίσει τις κινήσεις προς τα κράτη μέλη. Ήδη, τη Δευτέρα στις Βρυξέλλες, αναμένεται να συναντήσει ΥΠΕΞ κρατών μελών, μεταξύ τους και της Κύπρου, με αφορμή το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων.

Ποια είναι

Η Εσθονία πολιτικός ηγέιτο της χώρας της από το 2021 μέχρι το 2024, όταν προτάθηκε ως η νέα ύπατη εκπρόσωπος, και ήταν μία από τους ηγέτες στις συναντήσεις των 27 που κλήθηκαν να απαντήσουν στην ολική ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Από την πρώτη στιγμή ήταν μια από τις πλέον έντονες φωνές για μια αυστηρή στάση απέναντι στο καθεστώς του Κρεμλίνου, στάση που οδήγησε τη Ρωσία να την τοποθετήσει στη λίστα των

καταζητούμενων. Οι λόγοι είναι προφανείς: η Εσθονία ήταν μία από τις χώρες της Σοβιετικής Ένωσης μέχρι την πτώση της το 1991. Η κα Κάλας μεγάλωσε κάτω από ένα δικτατορικό καθεστώς και προσπαθεί και σήμερα να πείσει τους εταίρους της πως «το ιμπεριαλιστικό όνειρο δεν πέθανε ποτέ» για τη Ρωσία, όπως είπε στο περιοδικό New Statesman το 2022.

Στις συνεντεύξεις και τις δημόσιες δηλώσεις της η Κάγια Κάλας επικαλείται συχνά την προσωπική της εμπειρία και τις εμπειρίες της οικογένειάς της την περίοδο της ΕΣΣΔ, καθώς, για παράδειγμα, η μητέρα της είχε σταλεί στη Σιβηρία όταν ήταν βρέφος με τη γιαγιά και την προγιαγιά της. Ο προπάππος της είχε συμμετάσχει στον πόλεμο για την ανεξαρτησία της Εσθονίας στις αρχές του 20ού αιώνα. Επικαλείται όμως και την πολιτική σχέση της οικογένειάς της με την Ε.Ε., κα-

θώς ο πατέρας της διετέλεσε επίτροπος της Ε.Ε. επί Μπορόζο.

Και επιμένει πως ο κατευνασμός μιας χώρας με επεκτατικές βλέψεις δεν φέρνει αποτελέσματα, αλλά βάζει στο στόχαστρο και άλλες χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ, όχι μόνο εκτός της Ε.Ε. όπως η Ουκρανία και η Μολδαβία, αλλά και κράτη μέλη που βρίσκονται και στο ΝΑΤΟ, με πρώτες την Πολωνία και τις χώρες της Βαλτικής. Αφού υπηρέτησε ως βουλευτριά στην Εσθονία, η κα Κάλας εξέλεγε ευρωβουλευτρία και την περίοδο 2014 με 2018 εστίασε αρκετά σε θέματα ψηφιακής πολιτικής, αλλά και στην ανάγκη ενεργειακής ανεξάρτησης της Ε.Ε. από τις ρωσικές εισαγωγές.

Η κα Κάλας εκπροσωπεί τις χώρες και τους Ευρωπαίους που λόγω γεωγραφικής εγγύτητας και ιστορικού ήταν πάντα της σκληρής γραμμής κατά της Ρωσίας, και που έρχονταν σε αντίθεση με την πιο

«ευέλικτη» διαχρονικά σχέση της Κύπρου με τη Μόσχα. Η γενικευμένη εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία ήταν η στιγμή που πολιτικοί όπως η κα Κάλας μπόρεσαν να πουν πως η στάση τους και η καχυποψία απέναντι στη Ρωσία δικαιωνόταν. Και από αυτή τη στάση πήγαζε και η καχυποψία των χωρών της Βαλτικής απέναντι στην Κύπρο, όταν συζητούνταν οι πρώτες κυρώσεις κατά της Μόσχας.

Μια καλή ακρόαση

Η ακρόαση της Εσθονής πολιτικού στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήταν μεταξύ των καλύτερων ανάμεσα στους υποψήφιους επιτρόπους, με την κα Κάλας να αντιμετωπίζει με άνεση τις επικρίσεις ακροδεξιών ευρωβουλευτών που αμφισβητούν τη στήριξη στην Ουκρανία, να δίνει πειστικές απαντήσεις όσον αφορά το μέλλον της σχέσης με τις ΗΠΑ,

και να καλεί την Ουάσινγκτον να μην απομακρυνθεί από την Ευρώπη, ενώ δεν απέκλεισε και μια πιο ισχυρή στάση απέναντι στο Ιράν.

Ο τρόπος με τον οποίο η κα Κάλας προσέγγισε ερωτήματα για τη Μέση Ανατολή έδωσε μια καθαρή εικόνα για το ποια ζητήματα βλέπει ως πολιτική προτεραιότητα, και σε ποια θέλει να είναι πιο προεκτική, παραπέμποντας στη γραμμή της Κομισιόν και την ευθύνη στην προϋσταμένη της, την πρόεδρο της Επιτροπής, η τις αποφάσεις των κρατών μελών. Άλλωστε, όπως διαπίστωσε στην πράξη και ο απερχόμενος ύπατος εκπρόσωπος, Ζοζέπ Μπορέλ, μπορεί η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και η καταδίκη της να αντιμετωπίστηκαν σε μεγάλο βαθμό με συσπείρωση και μερική ομοφωνία μεταξύ των κρατών μελών (με αστερίσκο κυρίως την Ουγγαρία), η σύγκρουση στη Μέση Ανατολή διχάζει τους 27 σε βαθμό που ήταν πολύ δύσκολο να υπάρξει μια κοινή θέση και που έναν χρόνο μετά ακόμα παραλύει τη δυνατότητα της Ε.Ε. να ενεργήσει αυτόνομα.

Γι' αυτό και σε σχέση με τη σύγκρουση Ισραήλ - Χαμάς, και την ολική καταστροφή της Γάζας από το Ισραήλ, η κα Κάλας δεν χρησιμοποιεί ισχυρή γλώσσα την οποία χρησιμοποιεί κατά του ρωσικού καθεστώτος, επαναλαμβάνοντας την ανάγκη για απελευθέρωση των ομήρων, κατάπαυση του πυρός και σεβασμού του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου.

Για Κυπριακό στον ΟΗΕ

Η κα Κάλας, ωστόσο, δεν ρωτήθηκε για το Κυπριακό, ούτε για τις ευρωτουρκικές σχέσεις, καθώς, όπως έγραψε την προηγούμενη εβδομάδα η «Κ», οι Κύπριοι ευρωβουλευτές που συμμετέχουν στην επιτροπή AFET δεν συντονίστηκαν ώστε να δώσουν προτεραιότητα ο καθένας σε άλλον επίτροπο, ο οποίος μπορούσε να είχε ενδεχομένως κυπριακό ενδιαφέρον. Το αποτέλεσμα ήταν να δεχθεί ερωτήσεις για τα ευρωτουρκικά και το Κυπριακό από τους Λουκά Φουρλά (ΕΛΚ, ΔΗΣΥ), Κώστα Μαυρίδη (Σ&Δ, ΔΗΚΟ) και Γεώργιο Γεώργιο (ΕΚΡ, ΕΛΑΜ), η Ντομπράκα Σούιτσα, υποψήφια για το χαρτοφυλάκιο της Μεσογείου, ενώ ερώτηση για την Τουρκία και το Κυπριακό δέχθηκε από Φινλανδό ευρωβουλευτή του ΕΚΡ και η επίτροπος για θέματα Διεύθυνσης, Μάρτα Κος. Ωστόσο, καθώς ο Κύπριοι ευρωβουλευτές είχαν πάρει χρόνο σε προηγούμενες ακρόασεις, δεν πήραν στην κατανομή των ερωτήσεων χρόνο να τα θέσουν τα ερωτήματά τους στην κα Κάλας. Σύμφωνα πάντως με πληροφορίες, σε συνάντηση που είχε πριν από τις ακρόασεις με ευρωβουλευτές του ΕΚΡ, η κα Κάλας φέρεται να σημείωσε πως η Ε.Ε. δεν ξεχνά την Κύπρο, αλλά πως αυτό είναι θέμα του οποίου πηγούνται τα Η.Ε.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Οι σωκρατικές αλογόμυγες του Ισραήλ

Ο **Αλαντερ** Μάκιντσίρ, ένας από τους σημαντικότερους εν ζωή ηθικούς φιλόσοφους, προτείνει το εξής πείραμα σκέψης. Φανταστείτε τον Τ, έναν άνθρωπο με διάφορους ρόλους (πατέρας, ταμίας αθλητικού σωματείου, αξιωματικός στρατού, κ.λπ.), ο οποίος, στο πλαίσιο της κοινωνικής ανατροφής του, απέκτησε μια σαφή κατανόηση τόσο των ρόλων όσο και των ευθυνών που αυτοί συνεπάγονται. Έμαθε, λ.χ., ότι είναι σημαντικό να διεκπεραιώνει τα καθήκοντά του ευσυνείδητα και να ανταποκρίνεται υπεύθυνα στις προσδοκίες των άλλων. Όταν, ως αξιωματικός, έγινε υπεύθυνος για τον προγραμματισμό των σιδηροδρομικών δρομολογίων και την εν γένει ομαλή λειτουργία των τρένων, του δόθηκαν οδηγίες από τους ανωτέρους του να εστιάζει μόνο στον ρόλο του, χωρίς να ρωτά τι μετέφεραν τα τρένα – αυτό ήταν εκτός των αρμοδιοτήτων του. Αργότερα αποκαλύφθηκε ότι τα τρένα μετέφεραν Εβραίους στα στρατόπεδα θανάτου. Όταν ο Τ ρωτήθηκε για τη συμμετοχή του, είπε: «Δεν γνώριζα. Εκτελούσα απλώς τα καθήκον

μου. Δεν μπορείτε να με φέξετε για ηθική αποτυχία».

Θα ήταν ικανοποιητική αυτή η απάντηση; Όχι, φυσικά. Γιατί; Διότι ο ρόλος δεν καθορίζει εξαντλητικά την ιδιότητα του ατόμου ως ηθικού δράντος. Ως ηθικοί δράντες είμαστε ικανοί για αναστοχασμό: να διερωτόμαστε για τα κριτήρια με τα οποία διεκπεραιώνουμε τον ρόλο μας. Είμαστε υπόλογοι όχι μόνο με τα στενά κριτήρια του ρόλου αλλά και με τα ευρύτερα κριτήρια της έλλογης ανθρωπίνης συμπεριφοράς. Ο ηθικός δράτης, παρατηρεί ο Μάκιντσίρ, αντιλαμβάνεται τον εαυτό του εν μέρει ανεξάρτητα από τον ρόλο του. Έχει τη δυνατότητα να αναρωτηθεί: πώς είναι καλύτερα να ζει ένας άνθρωπος στις περιστάσεις μου; Δεν μπορεί να αποφύγει, είτε ως άτομο είτε ως κοινότητα, το Σωκρατικό ερώτημα: πράττουμε ορθά;

Αυτό είναι το ερώτημα που βασανίζει σήμερα τις εν γνηγόρσει συνειδήσεις στο Ισραήλ. Ως πολίτης οφείλω να υπερασπίσω τη χώρα μου. Θα το κάνω άκριτα ή έλλογα; Πράττουμε ορθά στη Γάζα; Τα γεγονότα είναι γνωστά και αμείλικτα. Αυτό που απαιτείται είναι η ηθική

τόλμη να κάνει κανείς τη λογική συναγωγή: στη Γάζα συμβαίνει, είτε με στρατιωτικά μέσα είτε με λιμοκτονία, εθνοκάθαρση.

Ο αποπεμφθείς υπουργός Άμυνας Γιάαβ Γκάλαντ, μιλώντας πρόσφατα σε οικογένειες ομήρων, είπε ότι, με στρατιωτικούς όρους, οι «κύριοι στόχοι στη Γάζα έχουν επι-

Το Ισραήλ θα είναι ασφαλές, μόνο αν εκκαθαρισθεί η Γάζα από τους πλείστους Παλαιστίνιους, είπε ο Σμότριντς (Haaretz, 31/12/23).

τευθεί. Φοβάμαι ότι μένουμε εκεί γιατί υπάρχει επιθυμία να μείνουμε εκεί» (Guardian, 12/11/24). Σε τι συνίσταται αυτή η «επιθυμία»; Την αποκάλυψε ο ταξίαρχος Γτζίκ Κοέν σε ενημέρωση δημοσιογράφων: το Ισραήλ επιδιώκει την «πλήρη εκκένωση» της βόρειας Γάζας – εξού και το καταστροφικό ισραηλινό σφυροκόπημα των τελευταίων

εβδομάδων. «Δεν υπάρχει πρόθεση να επιτρέψουμε στους κατοίκους της βόρειας Λωρίδας της Γάζας να επιστρέψουν στα σπίτια τους». Δόθηκαν «σαφείς εντολές» να «δημιουργηθεί ένας καθαρός χώρος», είπε ο Ισραηλινός ταξίαρχος (Haaretz, 10/11/24).

«Οι άνθρωποι λιμοκτονούν στη Γάζα», διαπίστωσε έκθεση έγκυρων διεθνών ανθρωπιστικών οργανώσεων (FT, 12/11/24), επιβεβαιώνοντας παρόμοιες καταγγελίες του ΟΗΕ. Τα γραφειοκρατικά ανδρείκελα μένουν ασυγκίνητα: διεκπεραιώνουν τον ρόλο τους προθύμως αυτοπειθόμενοι ότι δεν συμβαίνει λιμοκτονία στη Γάζα. Δεν θέτουν περαιτέρω ερωτήματα, αρκούμενοι στις επίσημες διαβεβαιώσεις του Ισραήλ. «Δεν έχουμε εκτιμήσει ότι [το Ισραήλ] παραβιάζει το αμερικανικό δίκαιο [περί ανθρωπιστικής βοήθειας]», δήλωσε ο εκπρόσωπος του αμερικανικού υπουργείου Εξωτερικών (FT, 12/11/24). Συνεπώς, η στρατιωτική βοήθεια των ΗΠΑ στο Ισραήλ θα συνεχιστεί. Πετάνει ο γάιδαρος; Πετάνει – αν σε βολεύει! Η ηθική συνείδηση καταχνιάζεται στα αμπάρια του γεωπολιτικού συμφέροντος.

Η πρόθεση της εθνοκάθαρσης στη Γάζα δεν είναι καινούργια. Διατυπώθηκε, ως τελική λύση, από τη θρησκευτική Δεξιά ήδη από την αρχή του πολέμου, με πρωτοστάτες τους υπουργούς Σμότριντς και Μπεν Γκβίρ, και ακροδεξιούς βουλευτές. Το Ισραήλ θα είναι ασφαλές, μόνο αν εκκαθαρισθεί η Γάζα από τους πλείστους Παλαιστίνιους, είπε ο Σμότριντς (Haaretz, 31/12/23). Άλλοι, μιλάνε οργουελικά για «εθελοντική μετανάστευση Παλαιστίνιων» (ο.π.). Ένα είναι βέβαιο: η καλή Γάζα είναι η χωρίς Παλαιστίνιους Γάζα.

Οι αναλογίες με ναζιστικό τύπου πρακτικές δεν είναι αβάσιμες. Ο διακεκριμένος ομότιμος καθηγητής Σύγχρονης Γερμανικής Ιστορίας στο Εβραϊκό Πανεπιστήμιο της Ιερουσαλήμ, Μοσέ Ζιμερμάν, θεωρεί ότι, στην ακραία εκδοχή του, ο βίαιος εθνοφυλετικός φανατισμός που καλλιεργείται σε τμήματα της ισραηλινής κοινωνίας (ιδιαίτερα μεταξύ των εποίκων) έχει ομοιότητες με τη ναζιστική νοοτροπία. «Ακριβώς επειδή γνωρίζω την ιστορία του ναζισμού, μπορώ να προειδοποιήσω για το επιβλαβές δυναμικό που κρύβεται σε κάθε

κοινωνία», δήλωσε στη Haaretz (29/12/2023). Ο θαρραλέος λόγος του βρίσκεται στον αντίποδα της συμβιβασμένης σκέψης των ηθικά ευνουσισμένων αξιωματούχων και των απολογητών τους: «ο ιστορικός [οφείλει να] διεγείρει τη σκέψη», παρατηρεί (ο.π.).

Δεν είναι ο μόνος που αγωνιά. Γράφει η πρώην αναπληρώτρια γενική εισαγγελέας του Ισραήλ, Γιεχουντίτ Καρπ: «Να φωνάξουμε: σώστε τους κατοίκους της Γάζας από τη δολοφονία, αλλά σώστε και εμάς, τους Ισραηλινούς, από το να σπρώχνουμε το βαρύ φορτίο της συνειδήσεώς μας μπροστά στη μαζική δολοφονία που γίνεται στο όνομά μας στη Γάζα και στα εδάφη που βρίσκονται υπό τον έλεγχό μας» (Haaretz, 12/11/24). Η ηθική αγωνία της είναι συγκινητική, αν και, προς το παρόν, ατελέσφορη. Η σωκρατική αλογόμυγα, όμως, επιμένει να τιμπάζει: πράττουμε ορθά;

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και Αντεπιστέλλον Μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. www.htsoukas.com

Τρίζουν τα θεμέλια των οικοδομικών αδειών

Ο κλάδος των επαγγελματιών της αγοράς ακινήτων εκφράζει φόβους για αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία του τόπου

Του ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ

Σε τρία κύρια επίπεδα συντελούνται την παρούσα χρονική στιγμή οι διεργασίες για απαγκίστρωση του τομέα αδειοδότησης των Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης (ΕΟΑ) από παθογένειες, οι οποίες τέσσερις μήνες μετά την εφαρμογή της μεταρρύθμισης συνεχίζουν να υφίστανται και να αναιρούν την ίδια ώρα προσδοκίες που καλλιεργήθηκαν πριν από την 1η Ιουλίου. Υπό την πίεση του κλάδου των επαγγελματιών της αγοράς ακινήτων, οι οποίοι πλέον ανοικτά εκφράζουν φόβους για αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία του τόπου με τις καθυστερήσεις στις εκδόσεις οικοδομικών κυρίως αδειών, των υπόλοιπων επαγγελματιών της αλυσίδας του κατασκευαστικού κλάδου, αλλά και της ίδιας της κοινότητας των εργαζομένων στους Οργανισμούς, το υπουργείο Εσωτερικών σε συνεργασία με συναρμόδια υπουργεία και φορείς εργάζονται, πρώτον, για την αύξηση του προσωπικού στους Οργανισμούς μέσα από την εν εξελίξει τον τρέχοντα μήνα έγκριση των προϋπολογισμών τους, δεύτερο, για την απλοποίηση των διαδικασιών ελέγχου και έκδοσης των οικοδομικών αδειών, με το υπουργικό διάταγμα να αναμένεται να εκδοθεί μέχρι το τέλος του μήνα και, τρίτο, για τη «θεραπεία» του λογισμικού συστήματος «Ιππόδαμος», για το οποίο το υπουργείο Καινοτομίας έχει δώσει διαβεβαιώσεις για σταδιακή βελτίωσή του τούς προσεχείς μήνες.

Σε συνέχεια του ρεπορτάζ της «Κ», την προηγούμενη Κυριακή, όπου με εστίαση στους εργαζόμενους του τομέα αδειοδότησης των ΕΟΑ παρουσιάστηκαν οι λόγοι των χαμηλών επιδόσεων στις εκδόσεις αδειών, είτε αυτοί έχουν να κάνουν με εργαλεία που δεν τους δόθηκαν εξαρχής είτε με άσχημες νοοτροπίες που μεταφέρθηκαν από τις προηγούμενες αδειοδοτούσες αρχές, σήμερα η «Κ» παρουσιάζει το έργο τους σε αριθμούς, με βάση στοιχεία που παραχώρησαν οι ίδιοι οι ΕΟΑ.

Αριθμοί και επιδόσεις

Οι πίνακες, οι οποίοι περιλαμβάνουν τους αριθμούς που έδωσαν στην «Κ» οι πέντε ΕΟΑ, αντανακλούν το βάλτωμα στο οποίο βρίσκονται αυτή τη στιγμή ως προς τις εκκρεμούσες αιτήσεις. Όσον αφορά στις οικοδομικές άδειες, των οποίων η διεκπεραίωση είναι στην παρούσα φάση το μεγάλο αγκάθι, για τους πλείστους Οργανισμούς, οι αριθμοί που εκκρεμούσαν μέχρι το τέλος Οκτωβρίου είναι μεγαλύτεροι από τους αριθμούς που παρέλαβαν από τις προηγούμενες αδειοδοτούσες αρχές στο ξεκίνημά τους (1η Ιουλίου). Μέχρι το τέλος

Οκτωβρίου εκκρεμούσαν παγκύπρια 11.774 πολεοδομικές άδειες και 19.884 οικοδομικές άδειες, ενώ πριν από την 1η Ιουλίου οι αντίστοιχοι αριθμοί ήταν 11.671 και 18.306.

Ο ΕΟΑ Λάρνακας, ο οποίος σύμφωνα με πηγή στο υπουργείο Εσωτερικών έχει ξεχωρίσει σε κάποιο βαθμό θετικά από τις υπόλοιπες επαρχίες, καταλαμβάνοντας την πρωτιά στους ρυθμούς εργασιών, παρουσιάζει τον μικρότερο αριθμό εκκρεμουσών πολεοδομικών αδειών (1.644), σε σύγκριση με τις μεγάλες επαρχίες (εξαιρείται η ελεύθερη Αμμόχωστος). Σύμφωνα με την ίδια πηγή, αυτό έχει να κάνει με την πολύ καλή προετοιμασία που έκανε το Προσωρινό Συντονιστικό Συμβούλιο (ΠΣΣ) πριν από την εφαρμογή της μεταρρύθμισης, προσθέτοντας ότι η καλή δουλειά στον

Την πρωτιά στις επιδόσεις εξέτασης αδειών παρουσιάζει ο ΕΟΑ Λάρνακας, ενώ οι ΕΟΑ Πάφου και Αμμοχώστου για κάποιους λόγους είναι οι «αδύναμοι κρίκοι».

«Αχρειαστη πίεση προέκυψε και προκύπτει και από την έλλειψη συντονισμού σε κεντρικό επίπεδο», δήλωσε στην «Κ» ο πρόεδρος του ΕΟΑ Λευκωσίας, Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης.

συγκεκριμένο ΕΟΑ φαίνεται και από το γεγονός ότι πρώτος εξασφάλισε την έγκριση του προϋπολογισμού του από το Υπουργικό Συμβούλιο, μετά από έγκαιρη προσκόμιση των απαραίτητων πληροφοριών.

Καλή εικόνα έχει σχηματιστεί την ίδια ώρα και για τον ΕΟΑ Λευκωσίας, με την ίδια πηγή να τονίζει ότι δεν πρέπει να παραπλανούν οι μεγάλοι αριθμοί, καθώς προέκυψαν από τη συνένωση πολύ μεγάλου αριθμού αδειοδοτούσων αρχών. Παράλληλα, η Λεμεσός κατατάσσεται στη μέση του «πίνακα επιδόσεων», ενώ έχει τον μεγαλύτερο αριθμό εκκρεμουσών πολεοδομικών αδειών (4.132). Αμμόχωστος και Πάφος είναι οι αδύναμοι κρίκοι, αν και σε σχέση με την Αμμόχωστο, της πιστώνεται ως θετικό στοιχείο

το γεγονός ότι δημοσιεύει στην ιστοσελίδα του ΕΟΑ την πορεία διεκπεραίωσης των πολεοδομικών αδειών που υποβάλλονται ηλεκτρονικά.

Όσον αφορά την Πάφο, είναι ουραγός ως προς τις επιδόσεις για διεκπεραιωμένες πολεοδομικές και οικοδομικές άδειες (345), εξαιρουμένης της ελεύθερης Αμμοχώστου που δεν είναι ισοδύναμη σε έκταση κύκλου εργασιών, μία θέση που διατηρεί, όπως τόνισε η ίδια πηγή, από την περίοδο των προετοιμασιών για τη μεταρρύθμιση, καθώς το Προσωρινό Συντονιστικό Συμβούλιο (ΠΣΣ) καθυστέρησε να υλοποιήσει τα προαπαιτούμενα για τη λειτουργία του ΕΟΑ Πάφου. Είναι παραδοχή στους κύκλους των κρατικών αρμοδίων, του ΕΤΕΚ και επιχειρηματιών ανάπτυξης γης, ότι ο τομέας αδειοδότησης στον ΕΟΑ Πάφου κινείται γενικά σε όλα τα επίπεδα με ιδιαίτερα αργούς ρυθμούς. Ένα ερώτημα είναι εάν για κάποιους λόγους, που πρέπει να εξεταστούν, χρήζει περισσότερης στήριξης σε σύγκριση με τους υπόλοιπους ΕΟΑ.

Κατηγορίες αιτήσεων

Εκείνο που πρέπει να διευκρινιστεί για τα δεδομένα που παρουσιάζονται στους δύο πίνακες, είναι ότι στους αριθμούς των διεκπεραιώσεων, τόσο για τις πολεοδομικές όσο και για τις οικοδομικές άδειες, περιλαμβάνονται και οι αιτήσεις αδειών για την έκδοση των οποίων απαιτούνται συνοπτικές διαδικασίες, όπως για παράδειγμα μία αίτηση για πιστό αντίγραφο (η επίσημη ονομασία τους είναι 1, 7 και 11 για τις πολεοδομικές και 4, 6, 7 για τις οικοδομικές). Σύμφωνα με τα στοιχεία, για τον ΕΟΑ Λευκωσίας ως προς αυτή την κατηγορία των αιτήσεων, ο αριθμός για τις διεκπεραιωμένες πολεοδομικές άδειες είναι 227 και για τις οικοδομικές 291, αντίστοιχα για τη Λάρνακα 243 και 132, για την Πάφο 21 και 39 και για την ελεύθερη Αμμόχωστο 79 και 128. Ο ΕΟΑ Λεμεσού δεν είχε στη διάθεσή του τη συγκεκριμένη κατηγοριοποίηση για να την παρουσιάσει. Συνεπώς, εάν αφαιρεθούν αυτοί οι αριθμοί από τα σύνολα στους πίνακες, μπορούν να διαφανούν και οι διεκπεραιώσεις που έγιναν ανά ΕΟΑ για άδειες που δεν απαιτούνται συνοπτικές διαδικασίες. Εκείνη η εικόνα, όμως, που έχει ιδιαίτερη βαρύτητα και δεν διαφοροποιείται για κάθε ΕΟΑ, είναι ο συνολικός αριθμός εκκρεμουσών αιτήσεων, ένα βάρος που εύλογα δημιουργεί προβληματισμό.

Πίεση στο προσωπικό

Στο προηγούμενο ρεπορτάζ της «Κ», με επίκεντρο το προσωπικό των ΕΟΑ, αναδείχθηκαν πέντε αδυ-

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΕΟΑ

	Εκκρεμούσες πολεοδομικές αιτήσεις*	Έκδοση μέχρι 31/10/2024**	Εκκρεμούν μέχρι 31/10/2024**
 ΕΟΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	Περίπου 2.500	1.088	2.474
 ΕΟΑ ΛΕΜΕΣΟΥ	4.336	1.162	4.132
 ΕΟΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	1.717	738	1.644
 ΕΟΑ ΠΑΦΟΥ	2.244	345	2.660
 ΕΟΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	874	188	837

Μέχρι το τέλος Οκτωβρίου εκκρεμούσαν παγκύπρια 11.774 πολεοδομικές άδειες και 19.884 οικοδομικές άδειες.

Πριν από την 1η Ιουλίου οι αντίστοιχοι αριθμοί ήταν 11.671 και 18.306.

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΣΤΟΥΣ ΕΟΑ

	Εκκρεμούσες οικοδομικές αιτήσεις*	Έκδοση μέχρι 31/10/2024**	Εκκρεμούν μέχρι 31/10/2024**
 ΕΟΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ	Περίπου 8.000-9.000***	746	10.647
 ΕΟΑ ΛΕΜΕΣΟΥ	3.813	1.412	3.710
 ΕΟΑ ΛΑΡΝΑΚΑΣ	2.600	433	2.812
 ΕΟΑ ΠΑΦΟΥ	2.046	345	1.784
 ΕΟΑ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ	847	173	931

* Παραλήφθηκαν πριν από 1/7

** Συμπεριλαμβάνουν και νέες αιτήσεις που κατατέθηκαν ηλεκτρονικά από 1/7

*** Ο αριθμός με επιφύλαξη, εφόσον κάποιοι Δήμοι δεν έχουν μεταφέρει ακόμη το σύνολο των φακέλων στον ΕΟΑ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Αίτημα για συντονιστικό όργανο

Την παρούσα στιγμή το ζητούμενο είναι να ξεπεραστούν τα πιο πάνω εμπόδια, ώστε να επκρατήσουν εντός των ΕΟΑ εκείνες οι συνθήκες που θα διασφαλίσουν μία υγιή συνέχεια. «Αχρειαστη πίεση δυστυχώς προέκυψε και προκύπτει και από την έλλειψη συντονισμού σε κεντρικό επίπεδο», δήλωσε στην «Κ» ο πρόεδρος του ΕΟΑ Λευκωσίας, Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης, καταθέτοντας στη συνέχεια τις σκέψεις του για το πώς θα μπορούσε να αναστραφεί η παρούσα κατάσταση: «Βρισκόμαστε σε ένα σημείο που για να λειτουργήσει η μεταρρύθμιση πρέπει να εμπλακούν όλοι, από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, τους αρμόδιους υπουργούς και υπηρεσίες του κράτους και φυσικά τη Βουλή. Είναι μια μεγάλη αλλαγή και το γεγονός ότι οι αποφάσεις λήφθηκαν από την προηγούμενη κυβέρνηση, δεν μπορεί να αποτελέι άλλοθι ή δικαιολογία για να μη δίδονται λύσεις. Ούτε και θεωρώ ωφέλιμο να επιρρίπτονται ευθύνες δεξιά και αριστερά. Η οποιαδήποτε προσπάθεια με-

ταρρύθμισης πρέπει να αντιμετωπίζεται ως εξαιρετικά δυναμική διαδικασία. Προφανώς υπάρχουν δεδομένα που γνωρίζουμε σήμερα, τα οποία δεν μπορούσαμε να γνωρίζουμε πριν από δύο ή τρία χρόνια. Θα βοηθούσε σίγουρα η δημιουργία ενός συντονιστικού οργάνου που θα έδινε λύσεις οριζόντια, σε όλες τις επηρεαζόμενες υπηρεσίες του κράτους. Πιστεύω ότι ακόμη και τώρα η σύσταση μιας τέτοιας ομάδας θα εξυπηρετούσε στην υλοποίηση της μεταρρύθμισης. Μια κεντρική συντονιστική ομάδα με κοινούς στόχους, θα βοηθούσε να μη λαμβάνονται ασυντόνιστες αποφάσεις από διαφορετικά υπουργεία, κάτι που θα συνέβαλλε στην ικανοποιητική χρηματοδότηση της μεταρρύθμισης και αναφέρομαι τόσο για τους ΕΟΑ, όσο και για τους δήμους. Έχουν φυσικά και αναντίλεκτα γίνει φιλότιμες προσπάθειες από το αρμόδιο υπουργείο Εσωτερικών, αλλά προφανώς δεν επαρκούν, διότι η μεταρρύθμιση δεν αφορά ένα υπουργείο μόνο».

ναμίες στον τομέα αδειοδότησης. Συγκεκριμένα, η υποστελέχωση από το ξεκίνημα, ο τερματισμός αποσπάσεων λόγω ανεπάρκειας, η συνταξιοδότηση αποσπασθέντων στην πορεία, η αναποτελεσματικότητα εργαζομένων και η φυγή έκτακτου προσωπικού. Πέρα από αυτά, οι διευθύνσεις των ΟΕΑ θεωρούν ως λόγους πίεσης του υφιστάμενου προσωπικού, με αρνητικό αντίκτυπο στις επιδόσεις του, τον προβληματικό «Ιππόδαμο», την έλλειψη συντονισμού σε κεντρικό επίπεδο, τη συνεχή εξαγγελία εφαρμογής κρατικών σχεδίων και πο-

λιτικών και την άρνηση τραπεζικών δανείων σε εργολάβους, χωρίς οικοδομική άδεια. Μάλιστα, το ζήτημα του «Ιππόδαμου» ώθησε την περασμένη Πέμπτη τον ΟΕΑ Αμμοχώστου να ανακοινώσει την πρόθεσή του να επιστρέψει από αύριο Δευτέρα στην εξέταση φυσικών φακέλων, εγκαταλείποντας το λογισμικό σύστημα μέχρι τη διόρθωση προβλημάτων.

Σύμφωνα με φωνές από τους ΟΕΑ, όλα τα πιο πάνω έχουν συμβάλει στη δημιουργία αρνητικού εργασιακού κλίματος εντός των Οργανισμών, με αποσπασθέντες

να δυσανασχετούν δεξιά και αριστερά, εκφράζοντας ανοικτά την πρόθεσή τους να επιστρέψουν, όπως ορίζει ο Νόμος μετά τη συμπλήρωση 18 μηνών, στις Αρχές στις οποίες εργάζονταν προηγουμένως. Αυτές τις μέρες προστέθηκε και η δυσανασχέτηση για κλίμακες μισθοδοσίας, οι οποίες, σύμφωνα με τους ΕΟΑ, αρχικά συμφωνήθηκαν μεταξύ των ιδίων και του υπουργείου Εσωτερικών ώστε να συμπεριληφθούν στους προϋπολογισμούς, για να ακυρωθούν στη συνέχεια μετά από παρέμβαση του υπουργείου Οικονομικών.

ΠC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Ο δύσκολος γρίφος ενός restart

Οι επιλογές Αννίτας Δημητρίου, οι δελφίνοι για την αντιπροεδρία και η εξαγγελία πολιτικών

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Με στόχο την παραγωγή πολιτικής τα στελέχη του ΔΗΣΥ φέρεται να σπκόνουν μανίκια σε μία προσπάθεια να αφήσουν πίσω τους την περίοδο εσωστρέφειας και να οδηγηθούν προς τις βουλευτικές εκλογές, με στόχο ποσοστά που θα τους επιτρέψουν να διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο στις επόμενες προεδρικές. Αφού πέρασε επιτυχώς –τηρουμένων των αναλογιών– τις διπλές εκλογές του Ιουνίου, η Αννίτα Δημητρίου θέλησε να κάνει πράξη τις δεσμεύσεις που έδωσε, αναλαμβάνοντας τα νήια του κόμματος και να δώσει ώθηση για την πολύποθητη επανεκκίνηση της δεξιάς παράταξης. Η ανακοίνωση των ονομάτων που απαρτίζουν τη «σκιάδη κυβέρνησης», του συμβουλίου δηλαδή παρακολούθησης του κυβερνητικού έργου, δείχνει και την πρόθεση το κόμμα να φέρει κοντά στελέχη που πιθανώς να εί-

Αυτή την ώρα το μεγάλο ερώτημα είναι ο τρόπος λειτουργίας του συμβουλίου παρακολούθησης, ώστε να μπορεί μεν να δρα άμεσα, χωρίς όμως να παραγκωνίζει τους βουλευτές αλλά και τις ομάδες παραγωγής πολιτικής.

χαν πικραθεί από τη νέα ηγεσία –ορισμένοι είχαν να μιλήσουν μήνες με την Αννίτα– όπως και να δώσει λόγο και χώρο σε νέα πρόσωπα που να μεν δλώναν τη στήριξή τους, αλλά δεν είχαν την ευκαιρία να εργαστούν προς όφελος του κόμματος.

Βέβαια, από τη σύνθεση της σκιώδους κυβέρνησης απουσιάζουν ονόματα τα οποία η ίδια η Αννίτα Δημητρίου θα ήθελε να συμπεριληφθούν ώστε να ενισχυθεί η θέση πως στον ΔΗΣΥ δεν περισσεύει κανείς. Ωστόσο, ορισμένοι έχουν ήδη δρομολογήσει την επαγγελματική τους πορεία με τρόπο που δεν επιτρέπει περαιτέρω εμπλοκή στο κόμμα, ενώ κάποιοι άλλοι δηλώνουν δύσπιστοι σε σχέση με τις αγνές προθέσεις της ηγεσίας.

Αυτή την ώρα το μεγάλο ερώ-

τημα είναι ο τρόπος λειτουργίας του συμβουλίου παρακολούθησης, ώστε να μπορεί μεν να δρα άμεσα, χωρίς όμως να παραγκωνίζει τους βουλευτές αλλά και τις ομάδες παραγωγής πολιτικής. Ήδη, το θέμα τέθηκε στην τελευταία συνεδρία του εκτελεστικού γραφείου του κόμματος, με την Αννίτα Δημητρίου να ζητάει από τον συντονιστή του συμβουλίου Μιχάλη Ιωαννίδη να βρεθεί η φόρμουλα λειτουργίας σε έναν περίπου μήνα, αν και η απάντηση που πήρε είναι ότι απαιτείται τουλάχιστον ένα τρίμηνο για να λειτουργήσει πλήρως. Τις επόμενες μέρες αναμένεται να γίνει συνάντηση της ηγεσίας με όλα τα μέλη του συμβουλίου παρακολούθησης, ώστε να λεχθούν περισσότερα για τον τρόπο που θα κινούνται, ενώ αντίστοιχες συζητήσεις άρχισαν

να γίνονται και με τους βουλευτές.

Πάντως, αυτό που επισημαίνεται είναι ότι δεν υπάρχει πλέον άλλο χρονικό περιθώριο και ο ΔΗΣΥ θα πρέπει να βγει μπροστά με ξεκάθαρες πολιτικές θέσεις, δίνοντας το μήνυμα πως υπάρχει σχεδιασμός σε μεγάλα ανοικτά ζητήματα όπως το μεταναστευτικό, το στεγαστικό, θέματα παιδείας αλλά και σε σχέση με το συνταξιοδοτικό.

Προσωπικές ατζέντες

Την ίδια ώρα, ανοικτό παραμένει και το θέμα της θέσης του αντιπροέδρου του κόμματος που έμεινε κενή μετά τη φυγή Μάριου Πελεκάνου, με την εκλογική διαδικασία να έχει οριστεί για τις 25 Ιανουαρίου του 2025, αν και εκφράστηκε η άποψη πως θα ήταν προτιμότερο αυτή την ώρα να αποφευχθούν οι

εκλογές και η πρόεδρος να κινηθεί με τρόπο ώστε να υπάρχει μόνο ένας υποψήφιος για τη θέση. Αυτή την ώρα κάτι τέτοιο δεν φέρεται να επιτυγχάνεται και μάλιστα οι υποψήφιοι αναμένεται να είναι πέραν των δύο, αν όσοι σήμερα δηλώνουν ενδιαφέρον κατέβουν τελικά στην κάλπη.

Έντονα συζητείται το όνομα της Λεμεσιανής βουλευτριάς Φωτεινής Τορίδου, αν και η ίδια δεν έχει ακόμη ανοίξει τα χαρτιά της, αλλά και του προέδρου του ΕΟΑ Αμμοχώστου Γιάννη Καραούσου που δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να είναι υποψήφιος, όπως και το μέλος του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ, Ονησίφορος Ιωρδάνου, ενώ υπάρχει το ενδεχόμενο αν και απομακρυσμένο να διεκδικήσει τη θέση ο πρώην υπουργός Άμυνας Χαράλαμπος Πιερίδης.

Στο κάδρο των υποψηφιοτήτων μπαίνει και ο νομικός εκ Λεμεσού Σωτήρης Φλουρέντζος.

Πάντως, το θέμα συζητείται έντονα μεταξύ των στελεχών, με τους ψυχραιμότερους να αναφέρουν πως έπρεπε η ηγεσία να εξετάσει αυτή την ώρα τις ανάγκες και τα κενά που πιθανόν θα πρέπει να καλύψει ο νέος αντιπρόεδρος, ώστε να κινηθεί προς την καλύτερη επιλογή για το κόμμα. Σημειώνεται ότι αυτή την ώρα δεν υπάρχει χώρος για προσωπικές φιλοδοξίες, μιας και πρωταρχικός στόχος είναι ένας δυνατός Δημοκρατικός Συναγερμός που θα παράγει πολιτική για το καλό του τόπου.

Μάλιστα, όπως τονίζεται από τα πλείστα μέλη της ηγεσίας θα πρέπει να ακολουθηθεί το παράδειγμα των Νίκου Αναστασιάδη

και Αβέρωφ Νεοφύτου που θέλησαν να αφήσουν στην άκρη τη δημόσια αντιπαράθεση, αντιλαμβανόμενοι προφανώς πως αυτή η στάση μόνο κακό μπορεί να προκαλέσει. Άλλωστε, καλοί γνώστες και οι δύο της πολιτικής σκακιέρας ξέρουν καλά να ελίσσονται και να παραμένουν εντός του παιχνιδιού ακόμη και σε δύσκολες στιγμές. Μάλιστα, ο Νίκος Αναστασιάδης στο podcast Tsouroulis Uncensored του Χρύσανθου Τσουρούλη δεν παρέλειψε να εκφράσει απογοήτευση και πικρία για τους χειρισμούς του προέδρου Χριστοδουλίδη.

Την ίδια ώρα, ο τώως πρόεδρος της Δημοκρατίας είπε ότι βρίσκεται σε επικοινωνία με την Αννίτα Δημητρίου, σημειώνοντας ότι σε κάποιες των περιπτώσεων το κόμμα πρέπει να ασκεί εντονότερη κριτική στην κυβέρνηση, να εξαγγέλλει πολιτικές και να δίνει το στίγμα του. Μάλιστα, όσα λέχθηκαν από τον Νίκο Αναστασιάδη κρίθηκαν από μερίδα του Εκτελεστικού Γραφείου πως θα έπρεπε να τύχουν επικοινωνιακής εκμετάλλευσης και τα στελέχη που θα φιλοξενούνταν τις επόμενες μέρες στα ΜΜΕ να κάνουν επισημάνσεις σε συγκεκριμένες αναφορές.

Ωστόσο, αυτή η πρόταση δεν φαίνεται να έγινε αρεστή από ανώτατα στελέχη που απάντησαν με το λεκτικό ότι «δεν πρέπει να παίζουμε το παιχνίδι κανενός» και πως τέτοια ζητήματα θέλουν πολύ προσεκτικούς χειρισμούς. Άλλωστε, όπως διαμνύεται, μπορεί να γίνεται μία προσπάθεια επανεκκίνησης, αφήνοντας στην άκρη πικρίες του παρελθόντος, ωστόσο ορισμένοι εργάζονται για το 2028 και εκφράζουν ήδη ενδιαφέρον για την Προεδρία της χώρας. Μάλιστα, μπορεί να δηλώνεται πως προτεραιότητα έχει η πρόεδρος του κόμματος, αν και εφόσον αποφασίσει να διεκδικήσει, αλλά είναι και αυτοί που ξεκαθαρίζουν πως θα πρέπει να ακολουθηθούν άλλες διαδικασίες ώστε να επιλεγεί ο υποψήφιος που θα σπηρίξει το κόμμα στις Προεδρικές, μιας και υπάρχουν περισσότεροι τους ενός που ενδιαφέρονται και είναι όλοι στελέχη του ΔΗΣΥ. Την ίδια ώρα, πάντως, είναι και αυτοί που επισημαίνουν πως τίποτα δεν έχει κριθεί σε ό,τι αφορά την περαιτέρω συνεργασία ΔΗΣΥ με Νίκο Χριστοδουλίδη, αφήνοντας να εννοηθεί ότι η Αννίτα Δημητρίου δεν έχει ακόμη ανοίξει τα χαρτιά της για την επόμενη μέρα.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΤΣΙΡΙΔΟΥ**

Το μεγάλο χρέος του κράτους στη Λεμεσό

Τι γίνεται με την ανάπτυξη της Λεμεσού; Ποιος προχωρεί σε αναπτυξιακά έργα και μέχρι πού βρίσκεται η υλοποίησή τους; Ποιος καθορίζει την κατανομή των κρατικών αναπτυξιακών πόρων του κράτους και βάσει ποιων κριτηρίων; Υπάρχουν αρκετά ερωτήματα που αιωρούνται αλλά την ίδια ώρα και δεδομένα που δυστυχώς καταδεικνύουν τον άνισο καταμερισμό αναπτυξιακών πόρων από πλευράς του κράτους εις βάρος της Λεμεσού. Αναλογικά αλλά και ουσιαστικά. Τέλος Οκτωβρίου προέβη σε σχετική δήλωση για το θέμα και μετέπειτα υπέβαλε επίσης και σχετική κοινοβουλευτική ερώτηση προς τους αρμόδιους φορείς.

Μέσα από τη σημερινή παρέμβασή μου επανέρχομαι στο ίδιο θέμα, διότι κρίνω ότι το όλο ζήτημα είναι εξόχως σοβαρό και θα πρέπει να αναδειχθεί όσο το δυνατόν περισσότερο ώστε αυτή η ανισότητα να τερματιστεί.

Η Λεμεσός δεν αποτελεί μόνο την ατμομηχανή της κυπριακής οικονομίας, αλλά έχει καταστεί συνώνυμο με τον σύγχρονο τρόπο ζωής και την αρμονική ισορροπία μεταξύ του xδης, του σήμερα και του αύριο. Συνδυάζοντας το παλιό με το νέο, το παραδοσιακό με το μοντέρνο, το απέραντο γαλάζιο της θάλασσας με το πράσινο του

Τροόδους. Από τις παραδοσιακές βιοτεχνίες μέχρι τη βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας. Από την αλιεία μέχρι το μεγαλύτερο εμπορικό λιμάνι της Ανατολικής Μεσογείου.

Η επαρχία μας αποτελεί «brand» δυνατό και αναγνωρίσιμο στο εξωτερικό. Μπορεί να «σταθεί» και «στέκεται» μόνη της ως έννοια, αυτόνομα, όπως δηλαδή άλλες πόλεις του εξωτερικού, συγκρινόμενη ακόμη και με ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Η Λεμεσός τα κατάφερε και τα καταφέρει χωρίς να διαθέτει τον προνομιακό τίτλο της «πρωτεύουσας». Έχει τη «δόξα», έχει τη «χάρη», αλλά δεν έχει τους πόρους και τις υποδομές που θα έπρεπε και που τις αναλογούν.

Η Λεμεσός, αν και συμβάλλει ουσιαστικά ή καλύτερα πρωταγωνιστικά στο να οδηγή την Κύπρο μπροστά, η προσέγγιση του κράτους στην κατανομή των αναπτυξιακών πόρων είναι αυτή του «φτωχού συγγενή». Αδικούμεστε διαχρονικά και η αδικία αυτή συνεχίζεται και σήμερα. Και ακόμη χειρότερα, αυτό δεν φαίνεται ότι θα αλλάξει στο άμεσο μέλλον. Διαβάζοντας το προσχέδιο του προϋπολογισμού και καταλαβαίνοντας τους μελλοντικούς συσχετισμούς διαφαίνεται ότι η άνιση κατανομή κρατικών πόρων εις βάρος της Λεμεσού θα συνεχιστεί. Είναι γι' αυτό

Με βάση τον περυσινό αλλά και τον φετινό προϋπολογισμό, η Λεμεσός συγκριτικά του πληθυσμού της, του μεγέθους και της συνεισφοράς της στο ΑΕΠ της χώρας, παίρνει λιγότερα απ' όσα δικαιούται.

τον λόγο που κρίνω άλλωστε ότι απαιτείται παρέμβαση.

Ενδεικτικά της μεγάλης ανισότητας όσον αφορά τους δημόσιους πόρους είναι τα δημόσια έργα. Με βάση τον περυσινό αλλά και τον φετινό προϋπολογισμό, η Λεμεσός συγκριτικά του πληθυσμού της, του μεγέθους και της συνεισφοράς της στο ΑΕΠ της χώρας, παίρνει λιγότερα απ' όσα δικαιούται. Για οδικά έργα ύψους σχεδόν μισού δισεκατομμυρίου ευρώ για το 2024-2025, στη Λεμεσό αναλογούν έργα ύψους μόλις €49 εκατομμυρίων ευ-

ρώ. Σχεδόν το 10%, δηλαδή. Στα δε οικοδομικά έργα, από το σύνολο των περίπου 330 εκατομμυρίων ευρώ, στη Λεμεσό αντιστοιχεί μόλις το 5,6% (18,4 εκατομμύρια ευρώ) και με μόλις τέσσερα έργα.

Όταν έχεις καταφέρει να αποτελέσεις πόλο έλξης για κόσμο και εταιρείες από το εξωτερικό, όταν έχεις καταφέρει να είσαι σημείο αναφοράς για τη ναυτιλία, τον τουρισμό, το real estate, τη βιομηχανία υψηλής τεχνολογίας αλλά και για την ποιότητα ζωής, όταν έχεις ακόμη κοινωνικά σύνολα που αλληλο-

επιδρούν, ενεργούν και συμβάλλουν και όταν έχεις και διατηρείς σεβασμό στην παράδοση, δεν μπορείς να δίνεις πίσω στον κόσμο μόνο προβλήματα και χαώδη καθημερινότητα.

Γιατί κάποια στιγμή θα σταματήσει να είσαι ελκυστικός προορισμός. Θα σταματήσεις να αποτελεις επιχειρηματικό κέντρο και δεν θα μπορείς να συνδυάζεις όλα αυτά που ήδη προσφέρεις (τεχνολογία, location, κέντρο υπηρεσιών κτλ.) μαζί με την ευελιξία και την ποιότητα ζωής, που είναι αφενός «δυνατά ζητούμενα» για κάθε πολίτη και για κάθε εταιρεία και που αφετέρου είναι συνυφασμένα με τη βελτίωση και τη δημιουργία δημοσίων υποδομών και αναπτύξεων. Είτε αυτά είναι δρόμοι (που θα συμβάλουν και στο κυκλοφοριακό, το οποίο αποτελεί τη μεγαλύτερη στιγμή της καθημερινότητας των κατοίκων και επισκεπτών της Λεμεσού) είτε αυτά είναι οικοδομικά έργα (αναβάθμιση πολιτιστικών κτηρίων, μουσεία, θέατρα κτλ.). Ο αριθμός είναι μεγάλος. Και όταν μια πόλη δεν μπορεί να συνδυάσει τα πιο πάνω, ως αποτέλεσμα, ως φυσιογνωμικό επακόλουθο, θα είναι να σταματήσει να αποτελεις ελκυστικό προορισμό.

As το παραδεχτούμε: Η ανάπτυξη της Λεμεσού και η σημερινή της

εικόνα οφείλεται κατά βάση στην ιδιωτική πρωτοβουλία. Και την ίδια ώρα, ένα κράτος που επωφελείται στο έπακρο από όσα παράγονται στη Λεμεσό, δίνει πίσω ένα μικρό κομμάτι της πίτας. Αυτό πρέπει να σταματήσει άμεσα.

Το όλο ζήτημα δεν έχει ούτε κομματικό χρώμα, ούτε και θα πρέπει να αποτελεί σημείο πολιτικής αντιπαράθεσης. Ως βουλευτής Λεμεσού θεωρώ καθήκον μου από τη στιγμή που εντοπίζεται αυτή η ανισότητα, εις βάρος της επαρχίας μου, να διεκδικήσω εκ μέρους των Λεμεσιανών και μαζί και με άλλους φορείς:

- Να φέρουμε στη Λεμεσό τα έργα και τις υποδομές που χρειάζονται οι κάτοικοί της.

- Να δημιουργήσουμε στη Λεμεσό συστήματα σύγχρονα και αποτελεσματικά.

- Να δώσουμε στη Λεμεσό την προοπτική που χρειάζεται για να συνεχίσει την ανάπτυξη της.

Η απόδοση στη Λεμεσό όσων δικαιούται δεν είναι ούτε ιστορική υποχρέωση, ούτε σοβινιστικό αίτημα. Είναι η αναπόφευκτα λογική επιλογή και –βασικά– ο μόνος τρόπος να συνεχίσει να λειτουργεί η ατμομηχανή της Κύπρου απρόσκοπτα.

Η κα Φωτεινή Τορίδου είναι βουλευτής ΔΗΣΥ Λεμεσού.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΡΟΥΣΟΣ

πρόεδρος Επαρχιακού Οργανισμού Αυτοδιοίκησης Αμμοχώστου

Με ενδιαφέρει η θέση αντιπροέδρου του ΔΗΣΥ

Δέχομαι πιέσεις από στελέχη του κόμματος απ' όλη την Κύπρο, το σκέφτομαι και θα αποφασίσω τις επόμενες μέρες

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Με ενδιαφέρει** η θέση αντιπροέδρου του ΔΗΣΥ, αλλά δεν έχω αποφασίσει ακόμη», δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο πρόεδρος του ΕΟΑ Αμμοχώστου και πρώην υπουργός Μεταφορών Γιάννης Καρούσος. Αναφέρει ότι εδώ και αρκετό καιρό δέχεται πιέσεις από στελέχη του ΔΗΣΥ απ' όλη την Κύπρο για να διεκδικήσει και το σκέφτεται πολύ σοβαρά. Ασκεί έντονη κριτική στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη και υποστηρίζει ότι ο κόσμος την κατατάσσει πολύ χαμηλά, διότι υποσχέσεις δεν τηρήθηκαν και προβλήματα δεν επιλύονται. Επισημαίνει ότι ο ΔΗΣΥ δεν πρέπει να ψηφίσει τον κρατικό προϋπολογισμό, αν δεν υιοθετηθούν πολιτικές και έργα που να έχουν τη σφραγίδα του κόμματος. Απορρίπτει επικρίσεις για πολιτικές ευθύνες της κυβέρνησης Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ, αλλά και του ίδιου ως πρώην υπουργού Μεταφορών για τον τερματισμό συμβάσεων για μεγάλα έργα, υποστηρίζοντας ότι η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη αντί να λύσει τα προβλήματα, ακύρωσε τις συμβάσεις. Επισημαίνει ότι το να επιλύεις προβλήματα είναι θέμα και πολιτικής βούλησης και ικανότητας.

—**Πώς βλέπετε την κατάσταση στον ΔΗΣΥ;**

—Ο Συναγερμός ταλαιπωρήθηκε αρκετά από εσωστρέφεια και πλέον έφτασε η ώρα να επουλωθούν οι πληγές για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε. Η νέα ηγεσία έχει όρεξη και τη στηρίζουμε. Μπαίνουν τα θεμέλια για κάτι καλό και πρέπει όλοι να βοηθήσουμε για να πάρουμε τον Συναγερμό εκεί που πρέπει. Πρέπει να αναβαθμίσουμε τον ρόλο που λειτουργεί το κόμμα, να το μεταρρυθμίσουμε, να προσαρμοστού-

“**Ο κρατικός προϋπολογισμός δεν πρέπει να ψηφιστεί, αν δεν μπουν μέσα συγκεκριμένες πολιτικές και έργα που θα έχουν τη σφραγίδα του Συναγερμού.**

Δεν υπάρχουν πλέον δικαιολογίες για την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Ο κόσμος την έχει πολύ χαμηλά.

με στα νέα δεδομένα, να βρεθούμε κοντά στη βάση, στον κόσμο μας και να προσεγγίσουμε τη νεολαία. Οφείλουμε να τους ακούσουμε, να λάβουμε τα μηνύματα και όλοι μαζί να προχωρήσουμε.

—**Πώς θα επουλωθούν οι πληγές όταν για παράδειγμα ο κ. Φαίδωνος θέτει ένα λογικό ζήτημα, να διαγραφούν από τον ΔΗΣΥ όσοι είναι στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, αλλά και πάλι δεν γίνεται τίποτα.**

—Είναι όντως ένα θέμα πολιτικά παράδοξο, όμως, έληξε με την από-

φαση του Πολιτικού Γραφείου την προηγούμενη βδομάδα.

—**Η άποψή σας ποια είναι; Να διαγραφούν ή όχι;**

—Κανονικά αυτοί οι πέντε θα έπρεπε από μόνοι τους να διευκολύνουν το κόμμα και να ζητήσουν να αφαιρεθούν από τα μπτρώα του Συναγερμού.

—**Πείτε ότι αυτά τα άτομα δεν επιδεικνύουν την πολιτική ηθική που περιγράφετε. Πού πάει η σοβαρότητα του κόμματος;**

—Υπάρχει απόφαση Πολιτικού Γραφείου. Όμως, είναι ένα πολύ καλό παράδειγμα, ώστε να πάρουμε τα μέτρα μας και να μην επαναληφθεί. Πρέπει να δημιουργήσουμε τις διαδικασίες που χρειάζονται, ώστε να αποφευχθούν τέτοια φαινόμενα στο μέλλον.

—**Σας πείθει ο ΔΗΣΥ στην αντιπολίτευση;**

—Τώρα με τον κρατικό προϋπολογισμό είναι μια καλή ευκαιρία να αποδείξει ο Συναγερμός ότι όντως ασκεί σοβαρή αντιπολίτευση.

—**Δεν το έπραξε δηλαδή μέχρι τώρα;**

—Λέω ότι τώρα είναι μια καλή ευκαιρία να πείσει.

—**Η κα Δημητρίου είπε ότι ο ΔΗΣΥ θα ψηφίσει τον κρατικό προϋπολογισμό, αλλά χωρίς να δίνει λευκή επιταγή.**

—Ο κρατικός προϋπολογισμός δεν πρέπει να ψηφιστεί, αν δεν μπουν μέσα συγκεκριμένες πολιτικές και έργα που θα έχουν τη σφραγίδα του Συναγερμού. Δεν πρέπει να δίνουμε το μήνυμα ότι η ψήφος του Συναγερμού είναι δεδομένη.

—**Ορθή κίνηση η δημιουργία σκιώδους υπουργικού συμβουλίου;**

—Πολύ ορθή κίνηση. Έχουν πολλή δουλειά να κάνουν και θα έχουν τη στήριξη μου σε ό, τι χρειαστούν. Θέλω κάθε μέρα να βλέπω ανακωνώσεις, να ασκούν κριτική εκεί που

Όσοι συμμετέχουν στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη και είναι μέλη του ΔΗΣΥ θα έπρεπε από μόνοι τους να ζητήσουν να αφαιρεθούν από τα μπτρώα του κόμματος.

πρέπει και να καταθέτουν εισηγήσεις.

—**Σας έγινε πρόταση;**

—Όχι, διότι εμένα η εισηγήσή μου, όταν συζητήθηκε το θέμα στο παρελθόν, ήταν να μπουν νέα άτομα για να αναδειχθούν κι άλλα στελέχη.

—**Σας ενδιαφέρει η αντιπροεδρία του κόμματος;**

—Εδώ και αρκετό καιρό δέχομαι πιέσεις από στελέχη του ΔΗΣΥ απ' όλη την Κύπρο που επικοινωνούν μαζί μου για να με πείσουν να διεκδικώ την αντιπροεδρία. Μου πρότειναν να θέσω υποψηφιότητα, διότι γνωρίζουν ότι μπορώ να υλοποιήσω όσα υποσχομαι και ότι μπορώ να ενώσω τον κόσμο μας. Το γεγονός ότι είμαι κοντά στους πολίτες φαίνεται επίσης ότι παίζει σημαντικό ρόλο, αφού πολλοί πιστεύουν ότι μπορώ να προσεγγίσω ομάδες στις οποίες έχουμε πρόβλημα. Άλλος μου είπε ότι «μπορείς να βάλεις την πεζίνα που χρειάζεται το κόμμα για να πετύχουμε στις βουλευτικές εκλογές». Το σκέφτομαι πολύ σοβαρά, προβληματίζομαι, αλλά δεν αποφάσισα ακόμα. Θα αποφασίσω τις επόμενες μέρες.

—**Τείνει να γίνει τάση όποιος ενδιαφέρεται για μια θέση να λέει ότι τον πιέζει ο κόσμος να διεκ-**

δικήσει. Χρειάζεται μια πιο καθαρή απάντηση. Θα διεκδικήσετε και αν ναι, τι έχετε να προσφέρετε στον ΔΗΣΥ;

—Ξέρετε ότι στη δική μου περίπτωση ισχύει και αυτό επιβεβαιώνεται από το παρελθόν μου. Από την πρώτη στιγμή που αναμείχθηκα με τα κοινά στηρίζω την επικοινωνία μου με τον κόσμο στην ειλικρίνεια. Δεν έχω μπει ποτέ σε πολιτικά παιχνίδια και εφόσον νιώσω ότι ο κόσμος δεν με στηρίζει, θα αποσυρθώ. Ξεκαθαρίζω ότι με ενδιαφέρει η θέση του αντιπροέδρου του ΔΗΣΥ, αλλά δεν έχω αποφασίσει ακόμη. Θέλω να προσφέρω στον ΔΗΣΥ, ξέρω ότι μπορώ να βοηθήσω σε πολλά θέματα και ειδικά στο να φτάσουμε σε κόσμο που τώρα κρατά αποστάσεις.

—**Ποιες παράμετροι θα καθορίσουν την τελική σας απόφαση;**

—Θα έχω αρκετές επαφές και διαβουλεύσεις το επόμενο διάστημα με κόσμο και θα δω τι θα πράξω.

—**Με την πρόεδρο του κόμματος το συζητάσατε;**

—Συναντιόμαστε τακτικά με την πρόεδρο για διάφορα θέματα και όταν λάβω την τελική μου απόφαση θα την ενημερώσω σχετικά.

—**Τι μηνύματα στέλνουν οι πρό-**

σφατες επαφές Αννίτας-Χριστοδουλίδη; Η πρόεδρος σάς ενημερώνει για το περιεχόμενο των συζητήσεων;

—Η Αννίτα είναι και πρόεδρος της Βουλής και οι θεσμοί πρέπει να συνομιλούν μεταξύ τους. Αλίμονο εάν δεν επικοινωνούσαν. Όμως, το σημαντικό δεν είναι οι καφές και οι κουβέντες, αλλά ο Δημοκρατικός Συναγερμός να είναι δυνατός και η πρόεδρος να πιέζει για να εφαρμόζονται πολιτικές του κόμματος.

—**Πώς παρακολουθείτε τη συζήτηση σχετικά με το ενδιαφέρον της Αννίτας Δημητρίου και του Αβέρωφ Νεοφύτου για τις προεδρικές του 2028;**

—Είναι πολύ νωρίς να γίνεται συζήτηση για πιθανές υποψηφιότητες για τις προεδρικές εκλογές του 2028. Το σκηνικό είναι πολύ ρευστό και θα παίζουν ρόλο διάφοροι παράγοντες και γεγονότα όπως το πιο σημαντικό, οι βουλευτικές εκλογές. Εκεί θα ξεκαθαρίσει το τοπίο.

—**Φαίνεται να είστε πιο κοντά στον Αβέρωφ όταν ήταν σε εξέλιξη η κρίση στο κόμμα.**

—Έχω εξαιρετικές σχέσεις και είμαι σε επαφή και με τον Αβέρωφ και με τον Αναστασιάδη και με την Αννίτα.

Όταν κόβουν κορδέλες είναι δικά τους έργα και όταν υπάρχουν προβλήματα φταίνε οι προηγούμενοι;

—**Πώς κρίνετε την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη μετά από 20 μήνες;**

—Δεν υπάρχουν πλέον δικαιολογίες για την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Την κρίνει ο κόσμος και η απογοήτευση φαίνεται στις δημοσκοπήσεις και δεν είναι μόνο μία αλλά σχεδόν όλες. Η κυβέρνηση έχει πρόβλημα γιατί ο κόσμος την έχει πολύ χαμηλά. Όποιος μιλάει με κόσμο ακούει ότι υπάρχουν προβλήματα που δεν έχουν επιλυθεί, ότι δόθηκαν υποσχέσεις που δεν έχουν τηρηθεί και ότι υπήρχαν προσδοκίες που έχουν διαψευστεί. Παράδειγμα, στην επαρχία Αμμοχώστου ακυρώθηκε το Κέντρο Αυτισμού και αυτό επηρεάζει 189 οικογένειες. Μας αφαίρεσαν μέχρι και τη χρηματοδότηση για τους έξυπνους μετρητές όπως και αυτήν της πλατείας στο κέντρο του Παλαμινίου. Διεκδικούμε λειτουργία πανεπιστημίου στην Αμμόχωστο και όλοι μαζί οι φορείς και οι βουλευτές της επαρχίας στείλαμε επιστολή στον πρόεδρο της Δημοκρατίας για συνάντηση και δεν έχουμε λάβει ούτε καν απάντηση, ούτε καν από έναν υπάλληλο. Απ' ό, τι φαίνεται κάτι έχουν με την επαρχία Αμμοχώστου.

—**Παρακολουθούμε τον τερματισμό συμβάσεων για μεγάλα έργα. Όταν ήσασταν υπουργός Μεταφορών είχαν πέσει οι υπογραφές**

Εγκαινίασαν τον περιμετρικό αυτοκινητόδρομο που είναι έργο της κυβέρνησης Αναστασιάδη και δεν έστειλαν ούτε μία πρόσκληση.

για την ενιαία ανάπτυξη του λιμανιού και της μαρίνας Λάρνακας και για τον δρόμο Πάφου-Πόλεως Χρυσοχούς. Ποιες οι δικές σας πολιτικές ευθύνες για την κατάληξη αυτών των έργων;

—Ως κυβέρνηση προκηρύξαμε και υπογράψαμε τα περισσότερα έργα που είχε ποτέ η Κυπριακή Δημοκρατία υπό κατασκευή. Τα νέα έργα που είχε εξαγγείλει ο πρόεδρος Αναστασιάδης ανέρχονταν σε αξία περίπου στα 1,9 δισ., όπως το Μουσείο Λευκωσίας, ο περιμετρικός αυτοκινητόδρομος και οι αυτοκινητόδρομοι Αστρομερίτη-Ευρύχου, Λάρνακας-Δεκέλειας, Λεμεσού-Σαϊττά, Παλαιχωρίου-Λευκωσίας και Σωτήρας-Δερύνειας. Με την κυβέρνηση Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ και μέχρι τον Φεβρουάριο του 2023 όλα κυλούσαν ομαλά και «έτρεχαν» σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα περιλαμβανομένου του λιμανιού Λάρνακας και του δρόμου Πάφου-

Διεκδικούμε λειτουργία πανεπιστημίου στην Αμμόχωστο και όλοι οι φορείς της επαρχίας στείλαμε επιστολή στον πρόεδρο της Δημοκρατίας για συνάντηση και δεν έχουμε λάβει ούτε καν απάντηση.

Πόλης. Όμως, μετά άλλαξε η κυβέρνηση. Οι διαδικασίες γι' αυτά τα έργα έγιναν σύμφωνα με τις προνοιές των δημοσίων συμβάσεων από τα αρμόδια συμβούλια προσωρών ή και επιτροπών. Χαρακτηριστικά να αναφέρω ότι στην περίπτωση της μαρίνας και του λιμανιού Λάρνακας ήταν στην επιτροπή διαπραγματεύσεων και η Ελεγκτική και η Νομική Υπηρεσία. Όσον αφορά τα υπόλοιπα είναι ακριβώς η ίδια διαδικασία. Άρα ποιες οι πολιτικές ευθύνες; Επειδή παραδώσαμε στους επόμενους κυβερνώντες

τον μεγαλύτερο αριθμό έργων που είχαμε ποτέ;

—**Υπήρξαν αναφορές από κόμματα για πολιτικές ευθύνες της κυβέρνησης Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ, ακόμη και από τη συμπολίτευση.**

—Πρέπει να λέμε και τα πράγματα με το όνομά τους. Δηλαδή για όσα έργα τέλειωσαν και οι σημερινοί κυβερνώντες κόβουν κορδέλες εγκαινίων είναι δικά τους και για όσα εκκρεμούν φταίει η προηγούμενη κυβέρνηση; Ας σοβαρευτούμε. Πάρτε παράδειγμα το έργο του περιμετρικού στη Λευκωσία. Εγκαινίασαν

ένα έργο της κυβέρνησης Αναστασιάδη και δεν έστειλαν ούτε μία πρόσκληση. Εάν είχε κολλήσει το έργο, θα έρχονταν σε εμάς τις ευθύνες. Πρέπει να μας προβληματίσει γιατί τόσο μεγάλες εταιρείες αντιμετωπίζουν αυτά τα προβλήματα στην Κύπρο και γιατί αυτά έγιναν μετά την αλλαγή της κυβέρνησης. Στη Λάρνακα η εταιρεία που ήταν μέτοχος είναι από τις μεγαλύτερες στον κλάδο των ακινήτων στην Ευρώπη με 25 δισ. χαρτοφυλάκιο. Όσον αφορά την εταιρεία του δρόμου Πάφου-Πόλης, πρόκειται για πολυεθνική, τη δεύτερη μεγαλύτερη εταιρεία στον κατασκευαστικό τομέα στην Ελλάδα, με τζίρο πάνω από ένα δισ. και με πολύ σημαντικά έργα ολοκληρωμένα όπως μετρό, αυτοκινητόδρομους, φράγματα κτλ.

—**Τι φταίει η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη που κληρονόμησε αυτά τα έργα;**

—Τίς να φταίει το γεγονός ότι η σημερινή κυβέρνηση δεν νιώθει τα έργα αυτά ως δικά της και δεν εξάντλησε όλες τις επιλογές για να βρεθούν λύσεις. Έβλεπαν ότι υπάρχουν προβλήματα. Τι έκαναν; Αντί να τα λύσουν, ακύρωσαν τις συμβάσεις. Δεν προχωράς τόσο εύκολα σε τερματισμό των συμβάσεων, διότι τώρα μένει εκτεθειμένο το κράτος σε δύσκολες νομικές διαδικασίες για αποζημιώσεις και τα

έργα αυτά θα χρειαστούν πολλά-πολλά χρόνο και κόστος για να ολοκληρωθούν. Το να επιλύεις προβλήματα είναι και θέμα πολιτικής βούλησης και ικανότητας. Ο Νίκος Αναστασιάδης θα παρέμβαίνει προσωπικά, εάν έβλεπε ότι υπήρχαν θέματα με μεγάλα έργα. Θα καλούσε συσκέψεις και θα βρίσκαμε λύσεις. Εάν ήταν η κυβέρνηση Αναστασιάδη-ΔΗΣΥ σήμερα και η μαρίνα Λάρνακας και ο δρόμος Πόλης-Πάφου θα προχωρούσαν.

—**Στον Επαρχιακό Οργανισμό Αυτοδιοίκησης Αμμοχώστου επήλθε ομαλότητα ή ισχύουν αυτά που ακούγονται, ότι υπάρχουν αρκετά προβλήματα;**

—Οφείλουμε να πούμε στον κόσμο την αλήθεια. Είναι σαν να είμαστε ενάμιση χρόνο πίσω. Αρκετά πράγματα που θα έπρεπε να ήταν έτοιμα, δεν έγιναν. Μεταφέρθηκε λιγότερο προσωπικό από την Πολεοδομία. Αφαιρέθηκε σοβαρό μέρος των εξουσιών από τα Συμβούλια και δόθηκαν σε υπαλλήλους και έτσι αρμόδια πολεοδομική αρχή είναι ένας λειτουργός και αρμόδια οικοδομική αρχή άλλος λειτουργός. Προσπαθούμε να λύσουμε τα προβλήματα και οφείλω να πω ότι το υπουργείο Εσωτερικών είναι δίπλα μας σε αυτή την προσπάθεια. Πρέπει σταδιακά να επεκταθούν οι αρμοδιότητες των ΕΟΑ.

Επιστρέφει στην κυπριακή ΑΟΖ η Exxon

Οι γεωτρήσεις σε «Κρόνο» και «Αφροδίτη» αναμένεται να δώσουν αποτελέσματα έως τις αρχές του δεύτερου εξαμήνου του 2025

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Σε καθοριστική χρονιά για το κεφάλαιο «φυσικό αέριο και Κύπρος» αναδεικνύεται το 2025, καθώς με τη νέα χρονιά αναμένονται εξελίξεις σε όλα τα μέρη να βέες προγραμματισμένες γεωτρήσεις, αποφάσεις για την εμπορική ανάπτυξη του κοιτάσματος «Κρόνος» (στο τεμάχιο «6» της κυπριακής ΑΟΖ) και εξελίξεις στη χρονίζουσα διαπραγμάτευση μεταξύ της Chevron και της Κυπριακής Δημοκρατίας για την τύχη της ανάπτυξης του κοιτάσματος «Αφροδίτη» (στο τεμάχιο «12» της κυπριακής ΑΟΖ).

Επάνοδος της Εχχον

Η κοινοπραξία της Exxon Mobil-Qatar Petroleum επανέρχεται επί της κυπριακής αποκελιστικής οικονομικής ζώνης στο πρώτο εξαμηνιο του 2025 για να διενεργήσει δύο νέες ερευνητικές γεωτρήσεις. Το πρώτο γεωτρήσανο 5ης γενιάς Valaris DS-9 αναμένεται με τον νέο χρόνο να αρχίσει στις ακτές της Κύπρου, πραγματοποιώντας δύο γεωτρήσεις, επί του στόχου «Ηλέκτρα» στο τεμάχιο «5», για πρώτη φορά, και για νέα γεωτρήση στο ήδη υπό διερεύνηση τεμάχιο «10», όπου την περίοδο 2019-2022 επιβεβαιώθηκε η ύπαρξη φυσικού αερίου, εμπορικά αξιοποιήσιμου, στον στόχο «Γλαύκος». Η έλευση της κοινοπραξίας ενισχύεται από την προσπάθεια της Exxon να οχηματίσει πλήρη εικόνα για το τεμάχιο «10» αλλά και να διερευνηθεί περαιτέρω, επί του τεμαχίου «5», η προοπτική ύπαρξης υδρογονανθράκων στο δυτικό άκρο της ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αμφότερες οι γεωτρήσεις αναμένεται να δώσουν αποτελέσματα έως τις αρχές του δεύτερου εξαμήνου του

2025, χαρτογραφώντας περαιτέρω την υποθαλάσσιο πλούτο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Καλά ενυμερωμένες πηγές αναφέρουν πως δεν αναμένεται παρενόχληση των γεωτρήσεων από την τουρκική πλευρά για μια σειρά λόγων. Υπενθυμίζεται πως στο τεμάχιο «Γλαύκος» οι εκτιμήσεις ειδικών αρχικά έδειχναν πως την κατεύθυνση κοιτάσματος ποσότητας μεταξύ 5-8 τρις. κυβικών ποδών φυσικού αερίου με μεταγενέστερες εκτιμήσεις να δείχνουν μικρότερη –αλλά ακόμη εμπορικά αξιοποιήσιμη– ποσότητα φυσικού αερίου από την αρχική εκτίμηση (σ.σ. σίγουρα πάνω από 4 tcf).

Αποφάσεις για «Κρόνο»

Εντός του 2025 αναμένονται και καθοριστικές αποφάσεις για το κοιτάσματος «Κρόνος» (τεμάχιο «6» επί της κυπριακής ΑΟΖ) που διαχειρίζεται η ιταλογαλλική κοινοπραξία της Total/ENI. Στα δύο πηγάδια «Κρόνος 1» και «Κρόνος 2» ανακαλύφθηκαν περίπου 2,5 tcf φυσικού αερίου με το κοιτάσμα να μπορεί να δώσει 150 MMSCFD (εκατομμύρια τυπικά κυβικά πόδια ημερησίως) και να καταστεί άμεσα αξιοποιήσιμο. Μάλιστα, έμπειροι παρατηρητές των εξελίξεων αναφέρουν στην «Κ» πως ο «Κρόνος» μπορεί να καταστεί το πρώτο κοιτάσμα που θα δώσει και θα εξαγάγει φυσικό αέριο για την Κύπρο μία δεκαετία και πλέον μετά την ανακάλυψη υδρογονανθράκων στον υποθαλάσσιο της Κυπριακής Δημοκρατίας το 2011. Το τεμάχιο «6» επί της κυπριακής ΑΟΖ εκτός του «Κρόνου» είχε ανακαλύψει και επί των στόχων «Καλύψω» και «Zeus», ενώ τον περσινό Φεβρουάριο στον «Κρόνο 2» άναψε και φλόγα από την ENI, επιβεβαιώνοντας την καλή προοπτική του τεμαχίου.

To 5ης γενιάς τρυπάνι Valaris DS-9 αναμένεται στα τέλη του χρόνου στην κυπριακή ΑΟΖ για γεωτρήσεις στα θαλασσοτεμάχια «5» και «10» για λογαριασμό της Exxon.

Στις 4 Ιανουαρίου ανα-
μένεται η απάντηση της
Κυπριακής Δημοκρατίας
στην τελευταία πρόταση
ανάπτυξης, εκ μέρους
της Chevron, του κοιτά-
σματος «Αφροδίτη» (τε-
μάχιο «I2» επί της ΑΟΖ).

Ως προς την αξιοποίηση του «6» η Total με την ENI βρίσκονται σε προχωρημένες διαπραγματεύσεις, με διαφωνία ωστόσο ως προς τον τρόπο ανάπτυξης του κοιτάσματος:

- Η ΕΝΙ λόγω και των προβλημάτων στο κοίτασμα Ζορ της Αιγύπτου θέλει να κατευθύνει την παραγωγή

του «6» προς τα τερματικά της Αιγύπτου (Ίντζου) και ουσιαστικά να εντάξει τις ποσότητες του φυσικού αερίου από την Κύπρο στο περιφερειακό πλέγμα ανάπτυξης του φυσικού αερίου στην αγορά της Ανατολικής Μεσογείου.

- Η Total προτάσσει την επιλογή του FLNG (Floating Liquified Natural Gas) με την παραγωγή και διάθεση του φυσικού αερίου του «6» επί του κοιτάσματος και ακολούθως τη μεταφορά του με πλωτά μέσα.

Οι δύο επιλογές διαφέρουν ως προς το κόστος και τα deliverables, ωστόσο το 2025 αναμένεται και η οριστική απόφαση, εξελίχθηκε συστημική το σενάριο έλευσης φυσικού αερίου στην Κύπρο (από δικά της κοιτάσματα) στον χρονικό ορίζοντα του 2027-2028, πτυχή στην οποία έχει αναφερθεί δημόσια πολλές και το υπουργείο Ενέργειας.

γείας διὰ του υπουργού κ. Παπαναστασίου.

Τον Ιανουάριο τα σπουδαία

Στις 4 Ιανουαρίου αναμένεται, σύμφωνα με καλά ενημερωμένες πηγές, και η απάντηση της Κυριακής Δημοκρατίας στην τελευταία πρόταση ανάπτυξης, εκ μέρους της Chevon, του κοιτάσματος «Αφρο-δίτν» (τεμάχιο «12» επί της ΑΟΖ), εξέλιξη που από τον περασμένο Σεπτέμβριο εγκαίνιασε μία περίοδος τεσσάρων μηνών διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο μερών, όταν τον περασμένο Αύγουστο η Κ.Δ. επέδωσε, ουσιαστικά, τελεσίφαση με το οποίο πρέπει να υπάρξει συμφωνία στο ζήτημα για να μην ανακληθεί η άδεια του κοιτάσματος προς την αμερικανική εταιρεία. Υπενθυμίζεται πως, σύμφωνα με το επικρατούμενο σχέδιο, όπως

αναφέρθηκε σε ανακοίνωση της New Med Energy, «η παραγωγή και επεξεργασία του φυσικού αερίου από το κοιτάσμα θα πραγματοποιηθεί μέσω της κατασκευής μιας ανεξάρτητης πλωτής μονάδας παραγωγής (FPU), η οποία θα τοποθετηθεί πάνω από το κοιτάσμα «Αροδίτη» με εκτιμώμενη μέγιστη παραγωγή ικανότητα περίπου 800 εκατομμύρια κυβικά πόδια, ανά ημέρα, αρχικά, μέσω τεσσάρων γεωτρήσεων παραγωγής (σ.σ. «πρό-γιάδια»)). Στην ανακοίνωση προ-στίθεται πως το φυσικό αέριο θα εξαχθεί μέσω αγωγού στο αιγυπτιακό σύστημα μεταφοράς (Delta Deep Marine της Shell) και συμπεριλαμβανομένου του FEED (προκαταρκτική ανάπτυξη του κοιτάσματος) το κόστος θα ανέλθει σε 4 δις. δολ.

Από την τελευταία φορά που το μέλλον της «Αφροδίτης» αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων μεταξύ Κ.Δ. και Chevron μεσολάβησαν σημαντικές πολιτικές επαφές μεταξύ Λευκωσίας και Ουάσινγκτον σε διμερές επίπεδο, καθώς και η επίσκεψη Χριστοδουλίδη στον Λευκό Οίκο, πτυχία που αναπόφευκτα θα επηρεάσει σημαντικά την οποία απόφαση της Κ.Δ. δεδομένου του γεωπολιτικού αποτυπώματος της εταιρείας Chevron. Ωστόσο, καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως ο Ιανουάριος μπορεί να κρύβει και δυσάρεστες εκπλήξεις δεδομένων των αντικειμενικών πτυχών της ανάπτυξης του «Αφροδίτη» που συνδέονται με το κόστος, την παράδοση του FEED και φυσικά την τελική επενδυτική απόφαση (FID) εκ μέρους της Chevron. Συνεπώς, το μέλλον της «Αφροδίτης» δεν αποκλείεται να πάρει είτε α. μεγαλύτερη παράταση χρόνου είτε β. να αποφασιστεί τελικά σε επιδιαιτησία μεταξύ Κ.Δ. και Chevron.

The
Black Range
Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
*Ενίσχυση των
αρθρώσεων*

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

OSTEO JOINTS
COMPLEX
PLUS HYALURONIC ACID

♦♦♦ Fresh Freeze-dried

with micronutrients | sustained release

0% Sugar • Salt • GMO
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives

Food Supplement
30 capsules

fama
PHARMACEUTICAL LTD
fama Pharmaceutical LTD

VITORGAN[™]
www.pharmalead.gr

Συνέντευξη στη
ΔΩΡΙΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Στο τελικό στάδιο βρίσκονται σημαντικές έρευνες που διενεργεί η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς καθώς αναμνόνται τα σχετικά πορίσματα στις αρχές του 2025. Σύμφωνα με τον επίτροπο Διαφάνειας Χάρη Πογιατζής εντός του πρώτου τριμήνου υπολογίζεται να είναι έτοιμο το πόρισμα της Αρχής αναφορικά με όσα καταγράφονται στο βιβλίο «Κράτος Μαφία». Η συγκεκριμένη υπόθεση αποτελεί και το μεγάλο τεστ της Αρχής. Αναφορικά με τις καταγγελίες σε σχέση με τα χρυσά διαβατήρια, ο κ. Πογιατζής επισημαίνει ότι πρόκειται να ολοκληρωθεί το πόρισμα το πρώτο τρίμηνο του έτους. Ο επίτροπος Διαφάνειας αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο να διερευνηθεί ο τώως πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης για κατ' ισχυρισμό πράξεις διαφθοράς και σύγκρουσης συμφέροντος για τα χρυσά διαβατήρια.

—Πού βρίσκονται οι έρευνες που διενεργεί η Αρχή κατά της Διαφθοράς για όσα καταγράφονται στο βιβλίο «Κράτος Μαφία»;

—Μέχρι το τέλος του έτους θα αρχίσουν να βγαίνουν αποτελέσματα και πορίσματα για τις διάφορες έρευνες που τρέχει η Αρχή. Η έρευνα για τα όσα αποκαλύπτονται στο βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία» αποτελεί τη μεγαλύτερη σε ευρύτητα έρευνα με διαφορά που διαχειρίζεται η Αρχή. Τον Ιανουάριο του 2023 αρχίσαμε να διερευνούμε και αποτελεί το μεγάλο τεστ της Αρχής.

Μέχρι σήμερα έχει παρελάσει τριψήφιος αριθμός μαρτύρων και έχουν κληθεί δύο και τρεις φορές για να καταθέσουν. Η έρευνα βρίσκεται προς το τέλος υπό την έννοια ότι έχουν συμπληρωθεί οι περισσότερες μαρτυρίες. Εκκρεμεί φυσικά η μαρτυρία του τώως προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη, η οποία κρίνεται ως πολύ σημαντική, μάλλον η πιο σημαντική θα έλεγα. Ως προς τον χρονικό ορίζοντα της κατάθεσης του κ. Αναστασιάδη τον υπολογίζω περί τις αρχές του 2025 και όπως πληροφορούμαι ήδη ετοιμάζει την κατάθεσή του με τη βοήθεια εμπειρογνομώνων. Εξάλλου, η κατάθεση του κ. Αναστασιάδη ορίστηκε από την αρχή ότι θα ήταν από τις τελευταίες, καθώς θα έπρεπε να είχαν συγκεντρώσει όλα τα δεδομένα ενώπιόν τους οι λειτουργοί επιθεώρησης. Αναμένουμε ότι θα πάρει μέρες για να ολοκληρώσει την κατάθεσή του ο κ. Αναστασιάδης καθώς θα τοποθετηθεί επί όλων των θεμάτων. Εντός του πρώτου τριμήνου υπολογίζουμε να είναι έτοιμο και το συγκεκριμένο πόρισμα. Είναι πολύ μεγάλη έρευνα και θα πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί. Η έρευνα των λειτουργών επιθεώρησης άρχισε στις 2 Απριλίου 2024, έχουν πραγματοποιηθεί καταθέσεις μεγάλου αριθμού μαρτύρων για την υπόθεση που διήρκεσαν συνολικά 54 εργάσιμες ημέρες.

—Χρειάζεται η Αρχή περισσότερα εργαλεία προκειμένου να καταπολεμήσει πιο αποτελεσματικά τη διαφθορά; Με την πρόταση

Είμαστε ξεδοντιασμένοι αλλά όχι κατευθυνόμενοι

Έρχονται πορίσματα που θα ταρακουνήσουν αξιωματούχους πριν το τέλος του έτους

«Η έρευνα για όσα αποκαλύπτονται στο βιβλίο του Μακάριου Δρουσιώτη «Κράτος Μαφία» αποτελεί τη μεγαλύτερη σε ευρύτητα έρευνα με διαφορά που διαχειρίζεται η Αρχή. Τον Ιανουάριο του 2023 αρχίσαμε να διερευνούμε και αποτελεί το μεγάλο τεστ της Αρχής», λέει στην «Κ» ο επίτροπος Διαφάνειας Χάρης Πογιατζής.

Εξετάζουμε προκαταρκτικά την κάθε καταγγελία και προχωρούμε σε έρευνα μόνο εάν υπάρχει μαρτυρία για διαφθορά ή αδίκημα για διαφθορά.

νόμου του κ. Δημητρίου, συμφωνείτε;

—Έχουμε ανεξαρτησία αλλά όχι τόση όσο θα θέλαμε. Βέβαια, εμείς μελετήσαμε και στηρίζουμε την πρόταση νόμου του βουλευτή και προέδρου της κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών Δημήτρη Δημητρίου, που κατατέθηκε για συ-

ζήτηση στη Βουλή και θα επιτρέψει στην Αρχή να καταχωρεί ιδιωτικές ποινικές υποθέσεις. Εκτιμούμε ότι η πρόταση αυτή θα μας δώσει ανεξαρτησία όσον αφορά τον προϋπολογισμό μας, την πρόσληψη του προσωπικού μας, το οποίο αποτελεί και ένα από τα μεγαλύτερα μας προβλήματα. Την ίδια ώρα θα μας δώσει τη δικαίωμα να καταχωρούμε εμείς ιδιωτικές ποινικές υποθέσεις για μικροπαράβασεις στη νομοθεσία. Μας λύνει τα χέρια και θα το στηρίξουμε. Δεν έχουμε τρόπο να επιβάλουμε τις απόψεις μας, αλλά εκείνα που μας επιτρέπει ο νόμος θα τα κάνουμε χωρίς κανένα ενδοιασμό. Δέχομαι ότι είμαστε μια ξεδοντιασμένη αλλά όχι μια κατευθυνόμενη Αρχή.

—Ποια είναι η διαδικασία που ακο-

λουθείται σε σχέση με τις έρευνες και πόσες είναι σε εξέλιξη;

—Σήμερα έχουμε διερευνήσει και ολοκληρώσει συνολικά 90 από τις 315 έρευνες που έχουμε ενώπιόν μας μέχρι τώρα. Αυτό που κάνουμε σήμερα είναι να εξετάζουμε την κάθε καταγγελία προκαταρκτικά, εάν υπάρχει μαρτυρία για διαφθορά ή αδίκημα για διαφθορά. Εφόσον μελετήσουμε τις καταγγελίες, διορίζουμε λειτουργούς επιθεώρησης. Με αυτόν τον τρόπο όποιες καταγγελίες διαπιστώνεται ότι κρίνεται απαραίτητο να διερευνηθούν, τις προωθούμε στους λειτουργούς επιθεώρησης. Για να καταλάβετε, από τις 90 υποθέσεις μόνο οι 11 προχώρησαν σε καταγγελία, δηλαδή μόνο ένα 10% είχαν βάση, και οι άλλες

απορρίφθηκαν στο πρώτο στάδιο. Με αυτόν τον τρόπο οι έρευνες που κάνουν είναι λίγες αλλά έχουν βάση διερεύνησης και είναι ουσιαστικές. Αυτό μας γλιτώνει χρόνο και πόρους.

—Πότε να αναμένουμε αποτελέσματα για τις έρευνες;

—Γίνεται τρομερή δουλειά και θα δείτε τα εντυπωσιακά αποτελέσματα τους επόμενους μήνες. Σήμερα εκκρεμούν για εξέταση 30 υποθέσεις συνολικά. Για να καταλάβετε, υπολογίζουμε ότι με τους ρυθμούς που πάμε μέχρι το τέλος του έτους θα έχουμε ολοκληρώσει περισσότερες από 100 έρευνες. Ωστόσο, πρέπει να σας πω ότι κάποιοι δεν θα χαρούν με τα αποτελέσματα που θα βγάλουμε. Κάποιοι αξιωματούχοι μάς βλέπουν με επιφύλαξη. Εγώ ως δι-

Αν υπάρχει εμπλοκή του κ. Αναστασιάδη θα διερευνηθεί

—Θα διερευνηθεί ο τώως πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης για κατ' ισχυρισμό πράξεις διαφθοράς και σύγκρουσης συμφέροντος για τα χρυσά διαβατήρια;

—Δεν έχω πει ποτέ ότι δεν είναι υπό διερεύνηση ο κ. Αναστασιάδης. Θα διερευνηθούν όσοι έχουν προβεί σε κατάχρηση εξουσίας είτε είναι τμηματάρχες υπουργείων, είτε γενικοί διευθυντές είτε υπουργοί είτε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, οπότε εάν βρεθεί ότι υπάρχει κάποια εμπλοκή του κ. Αναστασιάδη βεβαίως θα διερευνηθεί. Θα έλεγα πριν από τα Χριστούγεννα εάν θα διερευνηθεί ο κ. Αναστασιάδης και θα δώσουμε τους όρους εντολής.

—Γιατί διαπιστώθηκε καθυστέρηση ανα-

φορικά με την καταγγελία που έκανε ο βουλευτής του ΑΚΕΛ Χρίστος Χριστοφίδης, συνδέοντας την παραχώρηση «χρυσών» διαβατηρίων σε επενδυτές με εισφορές στον ΔΗΣΥ;

—Πήγε στραβά η συγκεκριμένη έρευνα και αναλαμβάνω την ευθύνη εγώ γι' αυτό. Ήταν η πρώτη έρευνα που ξεκίνησε και έγιναν κάποια λάθη. Ο κ. Χριστοφίδης έκανε τις καταγγελίες του πριν ακόμα ψηφιστούν οι κανονισμοί διερεύνησης των υποθέσεων και γι' αυτό επιβλή και αυτή η καθυστέρηση. Από εκεί και πέρα εμείς θα κάνουμε τη δουλειά μας όπως έχουμε. Δεν πρέπει να μπεδνίζεται η δουλειά της Αρχής για μια μόνο υπόθεση που έγιναν λάθη και αναλάβαμε τις ευθύνες μας.

—Για ποιους λόγους απομακρύνθηκε προσωπικά που εξέταζε την υπόθεση αυτή;

—Ο ένας που απομακρύνθηκε έπραττε κατά το δοκούν κατά τη διενέργεια των μαρτυριών και διαφωνήσαμε μαζί του. Ως εκ τούτου αποχώρησε, ενώ για το άλλο άτομο διαπιστώθηκε σύγκρουση συμφερόντων στην πορεία της έρευνας, ενώ στα αρχικά στάδια δεν είχε διαφανεί οτιδήποτε επιτήψιο. Τώρα έχουμε τρία νέα άτομα τα οποία ξεκίνησαν από την αρχή τη διαδικασία και έσβησαν τα γραφόμενα. Πρόκειται για τη Λεμονιά Κουστιτζάνη, τον Δημήτρη Γεωργιάδη και τον Δημήτρη Τσοολακίδη. Τα άτομα αυτά επανεκκίνησαν τη διαδικασία. Θα υπάρξει και γι' αυτή την έρευνα αποτέλεσμα άμεσα, να είστε σίγουροι γι' αυτό.

καστής προσέχω πάντοτε να μην κατονομάω και να μη στιγματίζω κάποιον χωρίς λόγο, ωστόσο υπάρχουν δεκάδες βαρύγδουπα ονόματα στις έρευνες.

—Σε ποιο στάδιο βρίσκονται οι έρευνες της Αρχής που αφορούν σε καταγγελίες σε σχέση με τα χρυσά διαβατήρια;

—Η έρευνα περιλαμβάνει δύο σκέλη. Μία καταγγελία που είχε υποβάλει ο τώως γενικός ελεγκτής Οδυσσέας Μιχαηλίδης για 100 διαβατήρια και αυτή του βουλευτή του ΑΚΕΛ Χρίστου Χριστοφίδη. Από την ημέρα που παύτηκε ο κ. Μιχαηλίδης κάναμε πλάνο πώς θα χειριστούμε την υπόθεση και πώς θα γίνει η διερεύνηση. Θα τη χειριστώ εγώ μαζί με μια άλλη νομική σε πρώτο στάδιο. Από εκεί και πέρα θα αναλάβει ομάδα τριών ατόμων, αυτοί που είχαν διερευνήσει την υπόθεση του κ. Σάββα Αγγελίδη. Πρόκειται για δυο Άγγλους και έναν Κύπριο. Εμείς επιλέξαμε τους εμπειρογνώμονες με παρελθόν εντιμότητα και αμεροληψίας. Θα τους ετοιμάσουμε όλο το υλικό που μπορούμε να τους ετοιμάσουμε και εκτιμώ ότι σύντομα θα έχουμε στα χέρια μας το πόρισμα τους, καθώς κινούνται με γρήγορους ρυθμούς. Από την ημέρα που θα ξεκινήσουν αναμένουμε σε δύο μήνες να έχουμε πόρισμα, δηλαδή στις αρχές του 2025. Θέλω να το ξεκαθαρίσω, δεν σημαίνει ότι δεν θα διερευνηθούν οι υποθέσεις, επειδή παύτηκε ο κ. Μιχαηλίδης.

—Τι είναι αυτό που σας ενοχλεί περισσότερο από τις διάφορες επικρίσεις που δέχεστε;

—Εκείνο που μας ενοχλεί είναι ότι μας κατηγορούν και εμένα προσωπικά, δηλαδή ότι προσπάθη να καλύψω τον Αναστασιάδη και να τον απαλλάξω, ενώ εμείς ως Αρχή ήδη διερευνούμε τον Αναστασιάδη με την υπόθεση «κράτος μαφία». Δεν υπάρχει τέτοιο ενδεχόμενο. Δεν κουκουλώσουμε καμία υπόθεση.

—Έχει ολοκληρωθεί η καταγγελία του Γιώργου Βαρνάβα κατά του προέδρου της ΕΔΕΚ Μαρίνου Σιζόπουλου που σχετίζεται με την παραχώρηση διαβατηρίου σε Ιρακινό επενδυτή, ο οποίος δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις του επενδυτικού σχεδίου;

—Η καταγγελία που έγινε την άνοιξη του 2023 προχωρά με γοργούς ρυθμούς. Για την υπόθεση αυτή έχουμε διορίσει ένα δικαστή και ένα δικηγόρο, οι οποίοι την περασμένη εβδομάδα μάλιστα είχαν ακροαματική διαδικασία. Δεν έχει ακόμα καταθέσει ο κ. Σιζόπουλος καθώς υπάρχει μια διαδικασία όπου πάντα ο καταγγέλλων βάζει το περιγραμμά των καταγγελιών του και αυτός που είναι ύποπτος καταθέτει τα τελευταίος.

—Πόσοι έχουν εγγραφεί μέχρι σήμερα στο «μπρώο διαφάνειας» της Ανεξάρτητης Αρχής Κατά της Διαφθοράς;

—Θεωρείται επιτυχία της Αρχής η σύσταση του συγκεκριμένου Μητρώου που έγινε τον Μάρτιο του 2024. Το εφαρμόσαμε με στόχο να υπάρχει διαφάνεια και να πολεμήσουμε τη διαφθορά που υπήρχε πίσω από κλειστές πόρτες. Μέχρι σήμερα εγγράφηκαν 150 άτομα και υπάρχουν 40 αιτήσεις οι οποίες εκκρεμούν.

ΑΡΘΡΟ / Του ΝΙΚΟΛΑ ΝΕΤΙΕΝ

Θα γνωρίζουν τα παιδιά μας ακόμα το άρωμα από τα άνθη της κυπριακής πορτοκαλιάς;

Το γλυκό άρωμα από τα άνθη της πορτοκαλιάς που αρωμάτιζε τον ανοιξιάτικο αέρα της Κύπρου για γενιές κινδυνεύει να γίνει απλώς μια ανάμνηση. Αυτή την εβδομάδα, καθώς οι κρατικοί λειτουργοί του Τμήματος Φυτογείας επιθεωρούσαν τον πορτοκαλέων μας στο Ακάκι, ανακάλυψαν έναν μικροσκοπικό προάγγελο καταστροφής: ένα έντομο γνωστό για τη μετέδοσή της πιο καταστροφικής ασθένειας εσπεριδοειδών στην ιστορία, της Huanglongbing (HLB), ή αλλιώς ασθένειας του πρασινίσματος των εσπεριδοειδών. Αν και η ίδια η ασθένεια δεν έχει εντοπιστεί ακόμη στην Κύπρο, η παρουσία του φορέα της σήματοδοτεί μια σοβαρή απειλή για έναν ακρογωνιαίο λίθο της γεωργικής μας κληρονομιάς.

Ως μηχανικός περιβάλλοντος παρακολουθώ με αυξανόμενη ανησυχία την εξάπλωση αυτής της ασθένειας που ρημάζει την παγκόσμια παραγωγή εσπεριδοειδών. Τα βακτήρια

που εξαπλώνει δρουν σαν σιωπηλός δολοφόνος των δέντρων, μπλοκάροντας τη ροή θρεπτικών συστατικών. Τα φύλλα αναπτύσσουν κίτρινο μοτίβο, οι καρποί γίνονται μικροί και παραμορφωμένοι, και μέσα σε 5-8 χρόνια, το δέντρο πεθαίνει. Παρά την περισσότερη από 2 δισεκατομμύρια δολάρια που έχουν δαπανηθεί στην έρευνα παγκοσμίως, οι επιπτώσεις δεν έχουν βρει θεραπεία. Τα στοιχεία είναι συγκλονιστικά. Η Φλόριντα, κάποτε παγκόσμια δύναμη στα εσπεριδοειδή, έχασε το 90% της παραγωγής της. Από 240 εκατομμύρια κιβώτια πορτοκαλιά το 2004, η παραγωγή κατέρρευσε σε μόλις 44,5 εκατομμύρια το 2022. Η Βραζιλία, ο μεγαλύτερος παραγωγός στον κόσμο, έχασε τα μισά της δέντρα, παρά τους ψεκασμούς των οπωρώνων έως και 48 φορές ετησίως με φυτοφάρμακα—ένα απελπισμένο μέτρο που έχει προκαλέσει κρίση δημόσιας υγείας.

Ο οικονομικός αντίκτυπος είναι

σοβαρός. Οι τιμές του χυμού πορτοκαλιού έχουν διπλασιαστεί σε πολλές αγορές, και τα φρέσκα εσπεριδοειδή έχουν γίνει είδος πολυτελείας. Οι παγκόσμιες απώλειες ξεπερνούν τα 30 δισεκατομμύρια δολάρια, και η ασθένεια συνεχίζει να εξαπλώνεται. «Είστε ο πρώτος αγρότης που μας ρώτησε για την ασθένεια», μου είπε ένας λειτουργός κατά τη διάρκεια της επιθεώρησης. Η έλλειψη ενημέρωσης είναι ανησυχητική, ειδικά αφού η ασθένεια έχει ήδη φτάσει στην Ισπανία. Η άφιξη της στην Κύπρο είναι πλέον αναπόφευκτη, εκτός αν ληφθούν δραστικά μέτρα. Η γνώση μας κατάσταση θα μπορούσε να είναι η σωτηρία μας. Η Αυστραλία και η Νέα Ζηλανδία έχουν αποδείξει ότι τα αυστηρά μέτρα βιοασφάλειας μπορούν να προστατεύσουν τις γεωργικές βιομηχανίες από καταστροφικές ασθένειες. Χρειαζόμαστε παρόμοια μέτρα άμεσα: πλήρεις απαγορεύσεις εισαγωγών φυτικού υλικού εσπεριδοειδών, ενισχυμένους ελέγ-

χους σε λιμάνια και αεροδρόμια, και αυστηρές ποινές για παραβάσεις.

Ωστόσο, αυτά τα μέτρα θα είναι αποτελεσματικά μόνο με ολοκληρωμένη εφαρμογή σε όλο το νησί. Η επιτυχία κάθε στρατηγικής καραντίνας ή ελέγχου εξαρτάται από τον συντονισμό σε ολόκληρη την επικράτεια. Οι ασθένειες δεν αναγνωρίζουν την Πράσινη Γραμμή, και μια κατακερματισμένη προσέγγιση στη βιοασφάλεια θα αποτύχει αναπόφευκτα. Η τεχνική συνεργασία μεταξύ βορρά και νότου είναι υψίστης σημασίας. Ο Κανονισμός της Πράσινης Γραμμής της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχει ήδη ένα πλαίσιο για γεωργική συνεργασία. Αυτό το πλαίσιο θα μπορούσε να επεκταθεί για την καθιέρωση συγκεκριμένων πρωτοκόλλων για την πρόληψη και τον έλεγχο ασθενειών, παρόμοια με επιτυχημένα διασυννορικά προγράμματα γεωργικής προστασίας σε άλλες διαμεριμένες περιοχές.

Πρέπει επίσης να απορρίψουμε

τις αποτυχημένες προσεγγίσεις με έντονη χρήση φυτοφαρμάκων που χρησιμοποιήθηκαν αλλού και να υποθετίσουμε μεθόδους βιολογικού ελέγχου και στρατηγικές διαφοροποίησης οικοτόπων που έχουν δείξει υποσχόμενα αποτελέσματα σε άλλες περιοχές. Ερευντικές εγκαταστάσεις και προγράμματα παρακολούθησης θα πρέπει να δημιουργηθούν και στις δύο πλευρές του νησιού, με κοινά δεδομένα και πόρους που μεγιστοποιούν τη συλλογική μας ικανότητα να εντοπίζουμε και να αντιδρούμε στις απειλές. Πιο επείγοντως, η κυβέρνηση πρέπει να κηρύξει γεωργική κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Μια ειδική ομάδα δράσης και οι απαραίτητοι πόροι πρέπει να διατεθούν άμεσα, πριν είναι πολύ αργά. Τα έντομα-φορείς στον πορτοκαλέωνά μας στο Ακάκι—και πιθανώς και αλλού—είναι ένα προειδοποιητικό σήμα που δεν μπορούμε να αγνοήσουμε. Τα εσπεριδοειδή αντιπροσωπεύουν κάτι περισσότερο από

απλή γεωργική καλλιέργεια—είναι μέρος της κυπριακής ταυτότητας, από τους πορτοκαλεώνες της Μόρφου μέχρι τις λεμονιές στους κήπους των παππούδων μας. Χωρίς άμεση δράση, κινδυνεύουν να γίνουν μούσεια εκθέματα μέσα σε μια δεκαετία, όπως οι εγκαταλελειμμένοι πορτοκαλέωνες της Φλόριντα.

Έχουμε ένα πλεονέκτημα που άλλοι δεν είχαν—χρόνο να προετοιμαστούμε. Αλλά αυτό το παράθυρο κλείνει γρήγορα. Η επιλογή είναι απλή: να δράσουμε τώρα με αποφασιστικά μέτρα ή να παρακολουθούμε καθώς ένα κομμάτι της πολιτιστικής μας κληρονομιάς εξαφανίζεται για πάντα. Οι λύσεις υπάρχουν—αυτό που χρειαζόμαστε είναι η θέληση να τις εφαρμόσουμε, πριν η Κύπρος γίνει άλλο ένα περιστατικό στην παγκόσμια εξαπλωση αυτής της καταστροφικής ασθένειας.

Ο κ. Νικόλα Νετιέν είναι μηχανικός περιβάλλοντος.

Συνέντευξη στη
SHEMAINE BUSHNELL

«Οι συνθήκες μεταξύ 2012 και 2015 έμοιαζαν ελπιδοφόρες και η κοινή δήλωση σηματοδότησε πραγματική πρόοδο σε βασικά ζητήματα. Αλλά όλα κατέρρευσαν στο Κραν Μοντάνα το 2017» και πλέον η επανένωση είναι, για το άμεσο μέλλον τουλάχιστον, εκτός τραπέζιου, «πιθανότατα και για δεκαετίες», λέει σε συνέντευξή του ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ στη Λευκωσία John Koenig, ο οποίος υπηρέτησε στην Κύπρο εκείνα τα χρόνια και τώρα είναι καθηγητής στη Σχολή Διεθνών Σπουδών Henry M. Jackson του Πανεπιστημίου της Ουάσινγκτον. Ο κ. Koenig μιλάει και για το ότι η προσπάθεια των ΗΠΑ για την καταπολέμηση της παράνομης οικονομικής δραστηριότητας στην Κύπρο αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής, που δεν επικεντρώνεται μόνο στη Ρωσία. Επίσης, τονίζει πως η Ευρώπη θα πρέπει να απελευθερωθεί από την εξάρτησή της από τις ΗΠΑ και να εδραιωθεί ως μια ανεξάρτητη παγκόσμια δύναμη.

—Διατελέσατε πρόεδρος των ΗΠΑ στην Κύπρο από το 2012 έως το 2015. Κοιτάζοντας πίσω, τι θυμάστε περισσότερο από εκείνη την εποχή;

—Όταν έφτασα στην Κύπρο το 2012, η οικονομική κρίση βρισκόταν στο απόγειό της, με τον κόσμο να βρίσκεται σε ουρές στα ΑΤΜ, αγω-

«Μια συνεργασία μεταξύ μιας χώρας 1 εκατομμυρίου και μιας χώρας των 350 εκατομμυρίων είναι πιθανότατα πιο πολύτιμη για την Κύπρο παρά για τις ΗΠΑ».

νώντας για τις οικονομίες του. Παρά την αναταραχή, υπήρχε αισιοδοξία για μια πιθανή λύση για το Κυπριακό και μεγάλες ελπίδες ότι η ανακάλυψη φυσικού αερίου θα μπορούσαν να μεταμορφώσουν την οικονομία. Παράλληλα, υπήρξε εισροή ρωσικών χρημάτων, η οποία ήταν κεντρικής σημασίας για τη λειτουργία της κυπριακής οικονομίας εκείνη την εποχή, και προσέδρασε ιδιαίτερα το αμερικανικό ενδιαφέρον. Δεν έχω επιστρέψει στην Κύπρο από το 2015, επομένως δεν έχω δει πώς έχουν αλλάξει τα πράγματα. Οι τελευταίοι μήνες μου στην Κύπρο ήταν προκλητικοί, ειδικά όταν ο πρόεδρος Αναστασιάδης με κατήγγειλε δημόσια στο ΡΙΚ. Ωστόσο, έχω έντονες αναμνήσεις από τους εξαιρετικούς ηγέτες με τους οποίους συνεργάστηκα κατά τη διάρκεια της παραμονής μου στο νησί, τον Γιώργο Βασιλείου, τον Γλαύκο Κληρίδη, τον Γιαννάκη Κασουλίδη, την Καίτη Κληρίδη και τον Μιχάλη Παπαπέτρου. Ελπίζω ότι η Κύπρος συνεχίζει να επωφελείται από αυτό το επίπεδο ηγεσίας σήμερα.

—Ενώσω υπηρετούσατε στη Λευκωσία, οι ΗΠΑ έδειξαν να υποστηρίζουν ένα σχέδιο επανένωσης της Κύπρου με βάση τη δι-

JOHN KOENIG, πρώην πρόεδρος ΗΠΑ στη Λευκωσία

Η επανένωση είναι επί του παρόντος εκτός τραπέζιου

Οι συνθήκες μεταξύ 2012 και 2015 έμοιαζαν ελπιδοφόρες και η κοινή δήλωση σηματοδότησε πραγματική πρόοδο σε βασικά ζητήματα

«Η συνεργασία είναι κρίσιμη: οι Ελληνοκύπριοι μπορεί να μην το πιστεύουν, αλλά οι πραγματικοί τους εταίροι για ένα καλύτερο μέλλον είναι οι Τουρκοκύπριοι», λέει ο πρώην πρόεδρος των ΗΠΑ στη Λευκωσία John Koenig.

ζωνική, δικαιοδική ομοσπονδία. Ο Τζο Μπάιντεν, μάλιστα, επισκέφτηκε την Κύπρο, το 2014, για να δείξει την υποστήριξή του. Πιστεύετε ότι, μετά από 50 χρόνια, υπάρχει ακόμα μια πραγματική ευκαιρία για την Κύπρο να επανενωθεί κάτω από αυτές τις συνθήκες;

—Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω με την ιστορία του θέματος της εμπλοκής μου. Μια σειρά γεγονότων με οδήγησαν να κάνω μια κοινή δήλωση μεταξύ Αναστασιάδη και Έρογλου, αφότου ο πρόεδρος Αναστασιάδης «εκδίωξε» ουσιαστικά

τον Αλεξάντερ Ντάουνερ. Αυτή η δήλωση ήταν κομβική, ξεκινώντας τον τελευταίο γύρο συνομιλιών για τη διευθέτηση του Κυπριακού, που διήρκεσε μέχρι το 2017 και οδήγησε στην επίσκεψή του τότε αντιπροέδρου Μπάιντεν. Συναντηθήκαμε τότε με Κύπριους ηγέτες για να συζητήσουμε το Κυπριακό και τις περιφερειακές ανησυχίες. Αφού ο κ. Ακιντζί εξέλεξε ηγέτης των Τ/κ, και ο Έσπεν Μπαρθ Άντε ανέλαβε ως διαπραγματευτής του ΟΗΕ, παρέμεινα βαθιά αναμεμιγμένος στη διαδικασία. Αυτή ήταν η δεύτερη παραμονή μου στο νησί, μετά τον

ρόλο μου ως επικεφαλής του πολιτικού τμήματος τη δεκαετία του 1990. Η πρεσβεία δεν ήταν απαραίτητα προαγωγή, αλλά νοιαζόμουν την Κύπρο και, χωρίς να καυχήθω, πιθανότατα ήξερα περισσότερο για το Κυπριακό από οποιονδήποτε προηγούμενο πρεσβευτή των ΗΠΑ. Οι συνθήκες μεταξύ 2012 και 2015 έμοιαζαν ελπιδοφόρες και η κοινή δήλωση σηματοδότησε πραγματική πρόοδο σε βασικά ζητήματα. Αλλά όλα κατέρρευσαν στο Κραν Μοντάνα το 2017. Από τότε, δεν έχω

δεν βήματα προς μια διευθέτηση και, ειλικρινά, δεν νομίζω ότι η επανένωση είναι στον ορίζοντα. Η επανένωση είναι, για το άμεσο μέλλον τουλάχιστον, εκτός τραπέζιου, πιθανότατα και για δεκαετίες.

Τώρα; Οι Κύπριοι και από τις δύο πλευρές μπορούν να κάνουν την καθημερινή ζωή τους ευκολότερη με τη χαλάρωση των περιορισμών. Αυτό απαιτεί παρακολούθηση, η οποία συχνά παραλείπεται. Η συνεργασία είναι κρίσιμη: οι Ελληνοκύπριοι μπορεί να μην το πιστεύουν, αλλά οι πραγματικοί τους εταίροι για ένα καλύτερο μέλλον είναι οι Τουρκοκύπριοι. Οι περι-

βαλλοντικές προκλήσεις —πυρκαγιές, λειψυδρία και ερμηποίηση— απαιτούν μια συνολική απάντηση για όλο το νησί. Είμαι μακριά και δεν μπορώ να μιλήσω για την τρέχουσα στάση των ΗΠΑ. Θα πρέπει να ρωτήσετε τη νέα πρεσβείρα. Αλλά κατά την άποψή μου, η ευκαιρία για επανένωση στο πλαίσιο που υποστηρίζεται προηγουμένως δεν είναι πλέον ρεαλιστική.

—Βλέπουμε περισσότερη δραστηριότητα των ΗΠΑ στην Κύπρο τον τελευταίο καιρό, ειδικά με την κατάσταση στη Γάζα. Πέρα από τη διατήρηση της ειρήνης, τι άλλο θα μπορούσε να οδηγήσει σε αυτήν την αυξημένη παρουσία; Θα μπορούσε να σηματοδοτήσει μια αλλαγή στην πολιτική των ΗΠΑ έναντι της Τουρκίας;

—Δεν θα περιέγραφα την εμπλοκή των ΗΠΑ στην περιοχή αυστηρά ως διατήρηση της ειρήνης. Οι κύριοι στόχοι μας είναι η προστασία του Ισραήλ και ο περιορισμός της επιρροής του Ιράν, που αποτελεί πραγματική απειλή. Μεγάλο μέρος της δραστηριότητάς μας, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης αντιπυραυλικών ναυτικών πλοίων στην περιοχή, επικεντρώνεται σε αυτούς τους στόχους, όπως φαίνεται από τις κινήσεις μας για υποστήριξη του Ισραήλ από τις 7 Οκτωβρίου 2023. Σχετικά με την Τουρκία, η σχέση μας αλλάζει συνεχώς. Υπό τον Ερντογάν, η Τουρκία έχει ακολουθήσει μια πιο ανεξάρτητη, πολλαπλών κατευθύνσεων εξωτερική πολιτική που δεν ευθυγραμμίζεται απόλυτα με το ΝΑΤΟ ή τις φιλοδοξίες του για την Ε.Ε. Αυτή η προσέγγιση ήταν επιτυχής για την Τουρκία και οι ΗΠΑ συχνά αντιδρούν παρά να προλαμβάνουν. Δεν έχουμε πλέον ισχυρούς δεσμούς με την Άγκυρα και, ειλικρινά, δεν βλέπω μεγαλύτερη στρατηγική των ΗΠΑ για την Ανατολική Μεσόγειο.

—Οι ΗΠΑ στάθηκαν αυστηρές για το οικονομικό έγκλημα και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος στην Κύπρο, εξαρτώντας ακόμη και την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης (VISA). Πιστεύετε ότι αυτά αφορούν κυρίως τον περιορισμό της ρωσικής επιρροής ή υπάρχει μια ευρύτερη στρατηγική των ΗΠΑ για την Κύπρο;

—Η προσπάθεια των ΗΠΑ για την καταπολέμηση της παράνομης οικονομικής δραστηριότητας στην Κύπρο αποτελεί μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής, που δεν επικεντρώνεται μόνο στη Ρωσία. Μας απασχολεί αυτό το θέμα εδώ και χρόνια, ακόμη και τότε που ο Τάσος Παπαδόπουλος επισημάνθηκε (flagged) για ύποπτη οικονομική δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του πολέμου της Γιουγκοσλαβίας. Η συνεργασία με την Κύπρο είναι επωφελής και για τις δύο πλευρές.

Η έμφαση που παρατηρείται αυτή την περίοδο αφορμάται κυρίως από τον στόχο του αποκλεισμού Ρώσων κακώς δρώντων από το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα, κάτι που ευθυγραμμίζεται με την πολιτική κυρώσεών μας και βοηθάει στην εκκαθάριση της κυπριακής οικονομίας. Το πρόγραμμα απαλλαγής από την υποχρέωση θεώρησης είναι μία θετική έκβαση αυτής της συνεργασίας, προσφέροντας οφέλη στην Κύπρο. Ωστόσο, αυτό δεν σηματοδοτεί μια ευρύτερη αλλαγή στην πολιτική των ΗΠΑ. Ενώ έχουμε αναβαθμίσει τη συνεργασία μας με την Κύπρο, είναι σημαντικό να θυμόμαστε τη διαφορά κλίμακας μεταξύ των χωρών μας. Μια συνεργασία μεταξύ μιας χώρας 1 εκατομμυρίων και μιας χώρας των 350 εκατομμυρίων είναι πιθανότατα πιο πολύτιμη για την Κύπρο παρά για τις Η.Π.Α.

Έκκληση για ευρωπαϊκή αυτονομία

—Το βρήκα ενδιαφέρον όταν παροτρύνετε την Ευρώπη να ενωθεί παρά την έλλειψη πλήρους εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε., λέγοντας: «Δεν εμπιστεύεστε πλήρως ο ένας τον άλλον. Εντάξει. Αλλά για όνομα του Θεού, μην μας εμπιστευέστε. Κανείς δεν σας υποστηρίζει». Μπορείτε να μας το εξηγήσετε;

—Από την οικονομική κρίση του 2008 και την κρίση της Ευρωζώνης, η Ευρώπη αγωνίζεται να ανακτήσει τις ρίζες της, με

την παγκόσμια δύναμη και επιρροή της να έχουν μειωθεί σημαντικά. Πολλά από αυτά προέρχονται από την εξάρτησή τους από τις ΗΠΑ, ειδικά σε αμυντικά και οικονομικά θέματα. Οι συγκρούσεις βιομηχανικής πολιτικής, οι εμπορικές διαμάχες και η οικονομική προσέγγιση του Τραμπ είναι πιθανό να επιδεινώσουν αυτή την κατάσταση. Η Ευρώπη πρέπει να απελευθερωθεί από αυτή την εξάρτηση και να εδραιωθεί ως μια ανεξάρτητη παγκόσμια δύναμη —όχι σε αντίθεση με τις ΗΠΑ, αλλά

όχι πλέον απλώς να ακολουθεί το παράδειγμά τους. Αυτή η έκκληση για ευρωπαϊκή αυτονομία προκλήθηκε από ένα άρθρο του Timothy Garton Ash στον «Guardian», όπου υποστήριξε ότι η Ευρώπη πρέπει να διατηρήσει την υποστήριξη για την Ουκρανία ακόμη και αν οι ΗΠΑ υπό τον Τραμπ αποσυρθούν. Η ενόπτιση είναι απαραίτητη αλλά ανεπαρκής —η Ευρώπη δεν διαθέτει τους πόρους, τους μηχανισμούς και τις ικανότητες για να ενεργήσει ανεξάρτητα από τις ΗΠΑ στην Ουκρανία ή αλλού.

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καίμακλί, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, **T. 22348600**

Το δικό μας καθήκον

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Πολλά έχουν γραφτεί για την εκλογή του Τραμπ και το τι αυτή συνεπάγεται για ολόκληρο ενδεχομένως τον πλανήτη. Σήμερα, ωστόσο, θα ήθελα να εστιάσω σ’ αυτό για το οποίο πολλοί ξένοι αρθρογράφοι ένωσαν την επιτακτική ανάγκη να κρούσουν τον κώδωνα του κινδύνου. Αναφέρομαι στον βαθύ δικασμό, ο οποίος παρατηρείται τώρα στην Αμερική στο απόγειό του, αλλά αναμφίβολα τα πλοκάμια του είναι απλωμένα εδώ και μερικά χρόνια και στην Ευρώπη και αλλού, με αποτέλεσμα η απολυτότητα η οποία καλλιέργειται συστηματικά, ύπουλα και υποχθόνια ως η κυρίαρχη τάση να έχει ως αποτέλεσμα τον διαχωρισμό των πολιτών κάθε κοινωνίας σε καλούς και κακούς και συνεπακόλουθο τη δαιμονοποίηση της αντίθετης άποψης. Για να το θέσω όσο πιο απλά γίνεται, κανείς δεν μοιάζει διατεθειμένος να ακούσει κανέναν, ούτε και πρόθυμος να αποδεχτεί κάτι πέρα από το μαύρο και το άσπρο κι αυτό εγκυμονεί πολύ σοβαρούς κινδύνους για την ίδια τη δημοκρατία, αφού θέτει αυτομάτως τον ένα απέναντι στον άλλο ως «εχθρούς», αφήνοντας χώρο στα άκρα να εδραιωθούν και στις ακρότητες να κανονικοποιηθούν. Η διαφωνία στην πολιτική και στη δημόσια σφαίρα δεν υφίσταται πλέον με τον τρόπο που τη γνωρίζαμε μέχρι τώρα, αφού ακόμα και στις περιπτώσεις που αυτή ξέφυγε από τα αποδεκτά πλαίσια δεν άγγιζε τη σημερινή της κατάσταση, η οποία πυροδοτεί τα πιο σκοτεινά μας ένστικτα και επιδιώκει στοχευμένα να γκρεμίζει, αντί να χτίζει, γέφυρες επικοινωνίας.

Η αντίθετη άποψη δεν χρήζει πλέον προσπάθειας κατανόησης ή έστω αναγνώρισης της ύπαρξης αποχρώσεων στις προσεγγίσεις και στις πεποιθήσεις, αλλά ενεργοποιεί τον συσσωρευμένο θυμό και την πλήρη απαξίωση της άλλης πλευράς, μετατρέποντας τη διαφωνία σε «πεδίο μάχης» με όπλα τον αποκάλυπτο «τσαμπουκά», τη βάρβαρη χρήση της γλώσσας, την ακραία επιθετικότητα και τον αποκάλυπτο λαϊκισμό. Το δε πιο ανησυχητικό όλων αυτών είναι πως ο δημοσιογραφικός ρόλος και λόγος αντί να προσπαθεί να διατηρήσει ένα αντίβαρο στην εν λόγω παράνοια της εποχής ώστε να υπενθυμίζει, αν μη τι άλλο, την επικινδυνότητα των δικασμών και της κανονικοποίησης της «εξουδετέρωσης» του «αντιπάλου», επιλέγει να μιμείται την τοξικότητα των ΜΚΔ προκειμένου να παραμείνει σε ανταγωνισμό μ’ αυτά επίπεδο. Όταν εφημερίδες όπως η «Washington Post», που κάποτε πρωτοπόρησε στην αποκάλυψη σκανδάλων όπως το Watergate, εξυετλίζονται υποκλύποντας στο οικονομικό συμφέρον, υπερχάνοντας αυτό αντί τη σοβαρή δημοσιογραφία, τότε είναι οφθαλμοφανές πως διανύουμε μια πολύ προβληματική εποχή σε θεμελιακό επίπεδο και πως πολύ σύντομα θα αδυνατούμε, αν όχι και τώρα, να διακρίνουμε μεταξύ της ενήμερωσης και της στοχευμένης εξαπάτησης που σταδιακά θα μας μετατρέψει, χωρίς μάλιστα να το παίρνουμε χαμπάρι, σε έρμαιο του κάθε εγωμανή ηγέτη ή του όποιου υπερφίαλου YouTube αποφασίσει να τη δει διαμορφωτής της κοινής γνώμης. Πού καταλήγουμε; Πώς σ’ αυτή την κατρακύλα στην οποία βρισκόμαστε και που κλονίζει συθέμελα τις δημοκρατικές αξίες, οι μόνοι που ενδεχομένως έχουν το περιθώριο να κάνουν τη διαφορά, υπενθυμίζοντας τα βασικά, δεν είναι δυστυχώς οι πολιτικοί ούτε και οι διανοούμενοι, αλλά οι σοβαροί δημοσιογράφοι οι οποίοι οφείλουν να αντισταθούν στις «σειρήνες» που αποπροσανατολίζουν τον κόσμο, οδηγώντας τον μακριά από την οδό της αμφισβήτησης, του προβληματισμού και της εποικοδομητικής διαφωνίας και να πάψουν να υιοθετούν δουλοπρεπώς τη νοοτροπία του clickbait, συμβάλλοντας στη συντήρηση της επικίνδυνης ελαφρότητας που αποκαυνώνει τη σκέψη. Κι αυτό αφορά και εμάς εδώ όπου υποβόσκουν παρόμοια συμπτώματα, χωρίς να διαφαίνεται έντονη ανάγκη να κρούσει κανείς επιτακτικά τον κώδωνα. Οφείλουμε, ωστόσο, να το πράξουμε όσο είναι ακόμα καιρός, ανεβάζοντας τον πήχη εκεί όπου πρέπει να βρίσκεται προκειμένου να αποτρέψουμε την πόλωση και τη σύγκυση, που αφήνουν πρόσφορο έδαφος να αναπτυχθούν ακρότητες και επικίνδυνες φαιδρότητες και να προτάξουμε τη σεναρια υπεράσπιση του ορθολογισμού και της αλήθειας, των στοχασμού και του υγιούς διαλόγου. Διαφορετικά θα είμαστε συνένοχοι αυτής της υπεραπλουστευτικής αντίληψης του μαύρου και του άσπρου που διχάζει τον κόσμο εξαπατώντας τον.

elenixenou11@gmail.com

Τοιχογραφία από τους Ισπανούς καλλιτέχνες PichiAvo στη γειτονιά Pinheiros στο Σάο Πάολο. Η πόλη με περισσότερους από 11 εκατομμύρια κατοίκους, θεωρείται ως μια «τσιμεντένια ζούγκλα», αλλά οι τοιχογραφίες της συνδυάζουν την τέχνη του δρόμου με το σκυρόδεμα.

Ένας αυτόβουλος ευνουχισμός

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Την ώρα που η Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου καταγγέλλετο για διαφθορά σε όλα τα επίπεδα, η κίνηση της Ένωσης Αθλητικογράφων Κύπρου να αναστείλει τη βράβευση δύο δημοσιογράφων, όπως η ίδια η Ένωση είχε προαναγγείλει, αποτέλεσε βούτυρο στο ψωμί όσων εδώ και καιρό προειδοποιούν πως τα ΜΜΕ και εμείς ως δημοσιογράφοι έχουμε αναρτήσει τον ρόλο που θα έπρεπε να επιτελούμε: Την άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου σε φορείς εξουσίας, την κριτική με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον και κυρίως την ενημέρωση των πολιτών. Μακριά από τις όποιες κρυφές ατζέντες και εξαρτήσεις.

Ο δημοσιογράφος Φάνης Μακρίδης, ωστόσο, εδώ και καιρό ερευνά το κεφάλαιο της επικριρηματικής δραστηριότητας, τις εταιρείες συμφερόντων του επιχειρηματία και προέδρου της Κυπριακής Ομοσπονδίας Ποδοσφαίρου Γιώργου Κούμα. Ερευνάσε το ενδεχόμενο ασυμβίβαστου γιατί από τη μία ως αξιωματούχος της ΚΟΠ έπαιρνε αποδόσεις για ποδοσφαιρικές ομάδες και από την άλλη ως επιχειρηματίας πωλούσε τηλεοπτικό προϊόν ποδοσφαιρικών ομάδων.

Η δουλειά που έκανε ο Φάνης Μακρίδης θεωρήθηκε από 12μελή επιτροπή άξια βράβευσης. Και ενώ για την έρευνα του κ. Μακρίδη η ΚΟΠ δεν προχώρησε σε αγωγή στον Φιλελεύθερο που δημοσιοποίησε το θέμα, ένωσε πολύ πιο άνετα να παρέμβει στα της Ένωσης Αθλητικογράφων Κύπρου για να αναβάλει τη βράβειυσή του, εκφράζοντας μάλιστα μέσω επιστολής έκπληξη και δυσφορία. Μία παρέμβαση που είχε αποτέλεσμα. Και κατέδειξε όχι μόνο τη δουλοπρέπεια της ΕΑΚ, τη σοβαρή επιρροή της ΚΟΠ σε αυτήν, αλλά και την αποθράσυνσή της εξαιτίας της απουσίας κάθε ελέγχου.

Δεν ήταν όμως μόνο η βράβευση του кейμένου του Φάνη Μακρίδη για την ΚΟΠ που αναστάλη, αλλά και αυτή του Μιχάλη Παπαγεωργίου, ο οποίος μέσω της αρθρογραφίας του ψήφισε τον τρόπο που λειτουργεί πλέον η Κυπριακή Ολυμπιακή Επιτροπή. Πως μέσα από τα χρόνια, μία επιτροπή που ενώ θα έπρεπε να είναι υπόδειγμα ευπρεπούς συμπεριφοράς πλέον καλείται να απαντήσει για θέματα οικονομικής φύσεως, κακής συμπεριφοράς και κακοδιαχειρίσις.

Και ενώ η 12μελής επιτροπή θεώρησε πως αυτό ακριβώς το άρθρο αξίζει προβληματισμού για το πώς κατέληξε η ΚΟΕ, στην

περίπτωση του άρθρου του Παπαγεωργίου η ΕΑΚ δεν ένωσε την ανάγκη να καταφύγει σε νομικισμούς και δικαιολογίες εκκρεμύσεων ποινικών ερευνών. Μία κίνηση που λάβωσε περαιτέρω την ελευθεροτυπία. Που κατέδειξε πως το μόνο πρόβλημα δεν είναι η σωρεία παρεμβάσεων που δέχεται το επάγγελμα, αλλά και μία νοοσύα νοοτροπία εντός του χώρου. Αυτή που θέλει τους αθλητικογράφους να περιορίζονται σε αναμεταδόσεις, στο να περνούν ανακοινώσεις Τύπου, να μιλάνε απλώς για τις επιδόσεις παιχτών και να κλείνουν τα μάτια σε όσα λέρωσαν τον κυπριακό αθλητισμό. Με λίγα λόγια, θεσμοί που ελέγχουν και θεσμοί που θα έπρεπε να ελέγχονται λειτουργούν ως ένα σύστημα ενιαίο και αδιαίρετο.

Η δημοσιογραφία περνά ίσως την κρισιμότερη περίοδο της ύπαρξής της. Έγιναν πολλά όλα αυτά τα χρόνια που άλλοτε άδικες άλλοτε απολύτως δικαιολογημένα συνέβαλαν σε αυτή την απαξίωση. Τα όπλα του κλάδου καθημερινά στομώνονται, οι πολίτες ψάχνουν καθημερινά αμφιλεγόμενες πολλές φορές εναλλακτικές πηγές πληροφόρησης, την ίδια στιγμή που τα fake news εδραιώνονται. Σε αυτό το περιβάλλον, το περιστατικό αυτό αποτέλεσε την επιτομή της κανονικοποίησης της απουσίας ελέγχου των μεγάλων συμφερόντων. Μία Ένωση που ενώ θα έπρεπε να προστατεύει τους δημοσιογράφους, να λειτουργεί ως ασπίδα απέναντι στα πολλά συμφρόντα που πολεμούν την αλήθεια, να λειτουργεί ως ασπίδα και στις εκδοτικές εξαρτήσεις που φιμώνουν δημοσιογράφους, κατέληξε έρμαιο των θέλω της ΚΟΠ. Το ευτυχές είναι πως οι ενασχολήσεις του Γιώργου Κούμα, αν δηλαδή αδικείται όλο αυτό το διάστημα από τους διάφορους ψιθύρους ή αν όλα όσα τον καταγγέλλουν ευσταθούν, θα αποκαλυφθούν σύντομα από την ποινική έρευνα που βρίσκεται σε εξέλιξη. Όμως, αυτό το περιστατικό της άτσας παρέμβασης της ΚΟΠ εγείρει ερωτήματα για το ποιος τέλος πάντων κυβερνά σε αυτό τον τόπο. Και κυρίως αποτελεί ένα κηρό καστόκι για τη δημοκρατία μας. Πως οι λίγοι που επιχειρούν να κάνουν σωστά τη δουλειά τους είτε λογοκρίνονται είτε απογοιτευμένοι απομακρύνονται από τον χώρο. Εμπεδόνοντας σε ένα μεγάλο μέρος της κοινωνίας πως το σύστημα δεν είναι απλώς διεφθαρμένο, αλλά και πλήρως ανεξέλεγκτο.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η ολική επαναφορά των τένος

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Το μπαλάκι των δηλώσεων άλλαζε χέρια επί μία εβδομάδα στο γήπεδο του ΔΗΣΥ: Ο Νίκος Χριστοδουλίδης στον Σταύρο Κυπριανού, ο Αβέρωφ Νεοφύτου στη Μαρίνα Οικονομίδου και ο Νίκος Αναστασιάδης στον Χρύσανθο Τσουρούλη. Συνεντεύξεις που συζητήθηκαν και σηματοδότησαν την πολιτική είδηση της εβδομάδας: τη δυναμική επανεμφάνιση των τένος του Δημοκρατικού Συναγερμού στο πολιτικό προσκήνιο. Απολάυστε υπεύθυνα... Ο (παλιός) Νίκος για τον (νεότερο) Νίκο: «Μια πατρική συμβουλή που θα ήθελα απλά να δώσω είναι ότι όταν ο λαός σου δίδει την εντολή, δεν σου λέει να αναθέσεις τη διακυβέρνηση εις τη Δημόσια Υπηρεσία». Ο (νεότερος) Νίκος για τους παλιούς (γενικώς): «Η προηγούμενη ηγεσία επέλεξε να υποστηρίξει τον υποψήφιο του ΑΚΕΛ. Δεν μιλώ για την Αννίτα Δημητρίου, με την οποία έχω μια πολύ καλή σχέση...». Ο Αβέρωφ για τον (νεότερο) Νίκο: «Μαθήματα παραταξιακού πατριωτισμού από έναν αποστάτη και από έναν που τέθηκε απέναντι από την ιστορική παράταξη του Δημοκρατικού Συναγερμού δεν δεχόμαστε».

Η επαναπροσέγγιση βεβαίως των Αναστασιάδη και Αβέρωφ τροφοδοτεί εδώ και καιρό το παραπολιτικό ρεπορτάζ. Το καινούργιο στοιχείο ήταν η επιβεβαίωση του παρασκήνιου από τον τένος πρόεδρο της Δημοκρατίας: «Πρόσφατα συναντηθήκαμε και είπαμε ν’ αφήσουμε στο παρελθόν πικρίες, ανοησίες κι οτιδήποτε ελέχθη που μπορεί να πιλήγωσε». Με επουλωμένες τις πληγές (sic) τους λοιπόν, βγήκαν μπροστά και έδειξαν προς αυτόν που κατάφερε να τους ενώσει: τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Στον οποίο χρεώνουν, ο μεν Αναστασιάδης αγνωμοσύνη, ο δε Αβέρωφ πολιτικό αμοραλισμό. Ο δεύτερος μάλιστα δεν παρέστη στον καφέ μετά το μνημόσυνο του Γλαύκου Κληρίδη, καθώς θεώρησε προφανώς την παρουσία του Νίκου Χριστοδουλίδη στα κεντρικά γραφεία του κόμματος κόκκινο πανί. Όχι μόνο ο Αβέρωφ, αλλά όλοι οι υποστηρικτές της σκληρής γραμμής έναντι της κυβέρνησης. Ας μην ξεχνάμε άλλωστε το αίτημα του Φαίδωνα Φαίδωνος για διαγραφή των συναγερμικών υπουργών και την απόφαση του Πολιτικού Γραφείου που τοποθετήθηκε αρνητικά.

Πόσο τυχαίες είναι αλήθεια όλες αυτές οι συμπτώσεις; Οι αβροφροσύνης ανάμεσα σε Χριστοδουλίδη και Αννίτα, ενώ η πρόεδρος του ΔΗΣΥ τοποθετεί δίκτυ ασφαλείας για τους συναγερμικούς υπουργούς της κυβέρνησης; Ο Αβέρωφ, ως παλιά καράβανα, μάλλον δεν πιστεύει στις πολιτικές συμπτώσεις εξ ου και σήκωσε τους τόνους. Τόνους τους οποίους ύψωσε ακόμα περισσότερο ο Νίκος Αναστασιάδης, χωρίς να νοιάζεται αυτή τη φορά να τηρήσει τα προσχήματα. Όχι μόνο εκφράζοντας τη δυσανεξία του για το πολιτικό τέκνο που δημιούργησε εκ του μηδενός (ο εξ απορρήτων του υπουργός κατά τη δεκαετή διακυβέρνηση) αλλά και που τον στέρηξε ως υποψήφιο πρόεδρο κόντρα στην κοιμτική επετηρίδα.

Μια ενδιαφέρουσα ανάγνωση αυτής της σύγκρουσης αφορά τον τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον τρόπο που διαχειρίζεται τόσο τον εαυτό του όσο και την κυβέρνηση του, ο οποίος, όχι μόνο στέλνει το μήνυμα πως δεν χρωστά τίποτε και σε κανένα (ούτε καν στον μέντορά του) αλλά προ-τοιμάζει το έδαφος για να εμφανιστεί ως αντισυστημικός. Το γεγονός ότι ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν προήλθε από πολιτική παρθενγένεση το θεωρεί μάλλον αμελητέο. Από τη στιγμή που τόλμησε να κόψει τον ομφάλιο λώρο με τη διακυβέρνηση Αναστασιάδη χαράζει τη δική του πορεία αναζητώντας στηρίγματα. Το οξύμωρο της υπόθεσης είναι ότι βρίσκει στηρίγματα στο κόμμα από το οποίο αποστασιοποιήθηκε (για να το θέσω κοιμιά) ή σύμφωνα με τον Αβέρωφ, στο κόμμα από το οποίο αποστάτησε. Εντός του ΔΗΣΥ υπάρχει ένα φιλο-χριστοδουλιδικό λόμπι, στο οποίο συμμετέχουν και στελέχη της ανώτατης ηγεσίας. Η ήπια στάση της Αννίτας Δημητρίου σίγουρα βοηθάει την κυβέρνηση σε μια συγκυρία που ακόμα και τα συγκυβερνώντα κόμματα δεν κρύβουν τη δυσανεξία τους για μια σειρά από θέματα.

Στο διά ταύτα, πρέπει να προσθέσουμε και το πιο κακό κρυμμένο συναγερμικό μυστικό: την πρόθεση του Αβέρωφ Νεοφύτου να διεκδικήσει το χρίσμα για τις προεδρικές εκλογές του 2028. Αν ενδώσουμε τις τελίτσες, θα διαπιστώσουμε ότι σκιαγραφείται ένα νέο τοπίο ευαίσθητων εσωκομματικών ισορροπιών στην Πινδάρου. Η ολική επαναφορά δε των τένος έστειλε το μήνυμα ότι τίποτε δεν πρέπει πλέον να θεωρείται δεδομένο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Je suis Italien

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Όταν η δικαστική εξουσία, είναι πραγματικά ανεξάρτητη και δεν «εμβολιάζεται» από πολιτικά παίγνια και μεθοδεύσεις της εκτελεστικής εξουσίας, τότε εκ των πραγμάτων εμπενδώνεται στην κοινωνία των πολιτών ένα αίσθημα ασφάλειας. Και στην Ιταλία, το δικαστικό σώμα αποδεικνύει (και) τις τελευταίες εβδομάδες, πόσο κορυφαίος είναι για τη δημοκρατία ο διαχωρισμός των εξουσιών, του Μοντεσκιέ. Όταν η δικαστική εξουσία επιτελεί απεριόπαστα το λειτουργήμα που επιτάσσει το δημοκρατικό πολίτευμα σε ένα κράτος δικαίου, διασφαλίζοντας τόσο την κοινωνία των πολιτών του, όσο και τη δική της ανεξαρτησία.

Κι αυτό κάνει η ιταλική Δικαιοσύνη, η οποία με διαδοκικές αποφάσεις δικαστηρίων έχει αμφισβητήσει ευθές τη νομιμότητα της συμφωνίας Ιταλίας-Αλβανίας, για αποστολή προσφύγων και μεταναστών σε αλβανικό έδαφος. Τα δικαστήρια της Ιταλίας θεωρούν δικαίως ότι η ιταλο-αλβανική συμ-

φωνία προσκρούει στην ευρωπαϊκή νομοθεσία, καθώς μεταξύ άλλων, προβλέπει επιστροφές προσφύγων και μεταναστών σε χώρες που θεωρούνται μη ασφαλείς, θέτοντας σε κίνδυνο τις ζωές τους.

Αν και το προσφυγικό-μεταναστευτικό είναι πρόβλημα και δη τεραστίων διαστάσεων για όλη την Ε.Ε., περιλαμβανομένων και της Κύπρου, η λύση του δεν μπορεί να είναι ως απόρροια της αγοράς υπηρεσιών από τρίτες χώρες, εν είδει outsourcing. Πετώντας ανθρώπους σε κλειστές δομές που θυμίζουν στρατόπεδα συγκέντρωσης και στέλνοντάς τους εν τέλει σε χώρες που δεν είναι ασφαλείς, με κίνδυνο για τη ζωή τους. Τα κενά λοιπόν στη νομιμότητα της ιταλο-αλβανικής συμφωνίας βγάζουν μάτι... διά γυμνού οφθαλμού, αλλά αυτό δεν εμπόδισε την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν να την υποδεχθεί θετικά ως «καινοτόμα ιδέα», που θα μπορούσε να αποτελέσει παράδειγμα για ανάλογες συμφωνίες με τρίτες χώρες, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Όπως δεν εμπόδισε τον πρόεδρο του ΕΛΚ Μάνφρεντ Βέμπερ

να συστήσει πίστωση χρόνου, για την εμπέδωση της εν λόγω «καινοτόμου ιδέας».

Στην πραγματικότητα, λοιπόν, η ιταλική Δικαιοσύνη, αποτελεί επί του παρόντος τον μοναδικό θεσμό εντός της Ε.Ε. που κλείνει τον δρόμο σε μια συμφωνία, η οποία δεν είναι απλώς παράνομη και αμφιλεγόμενης ηθικής. Αλλά, αποτελεί το σημείο αναφοράς, συνεννόησης και συντονισμού της Δεξιάς με την Ακροδεξιά, προς την κατεύθυνση της οποίας μετακινείται με σταθερά βήματα όλο το ευρωπαϊκό θεσμικό οικοδόμημα. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η ιταλική Δικαιοσύνη, αν και επικεντρώνεται αποκλειστικά στην τήρηση της νομοθεσίας, έχει μπει στο στόχαστρο και δέχεται πυρά, από το δίδυμο της πρωθυπουργού της Ιταλίας Τζόρτζια Μελόνι και του αντιπροέδρου της κυβέρνησης Ματέο Σαλβίνι, που στοχεύουν εμφανώς στην αποδόμησή της.

Η Τζόρτζια Μελόνι βρίσκεται άλλωστε σε τροχιά επιβολής τόσο μιας γενικά σκληρότερης ευρωπαϊκής ατζέντας στο προσφυγικό-μεταναστευτικό, κάτι που επιδιώκουν

το Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα της Γερμανίας που φιλοδοξεί να αναλάβει τα νηπία της χώρας, αλλά και η νεοσυσταθείσα κυβέρνηση Μπαρνιέ στη Γαλλία, ενώ στην ίδια γραμμή «έχει περάσει» και η πρόεδρος της Κομισιόν. Όσο και στην επιβολή κανονικοποίησης των Ευρωπαίων Συντηρητικών Μεταρρυθμιστών, ενός ακροδεξιού πόλου στην Ευρωβουλή, ο οποίος επιδιώκεται να καταστεί «μέρος του συστήματος», διά της ανάθεσης από την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ρόλου εκτελεστικού αντιπροέδρου της Κομισιόν στον στενό συνεργάτη της Μελόνι, Raffaele Fitto (ανεξαρτήτως των αποτελεσμάτων των ακροάσεων που εκκρεμούν).

Όλα αυτά μου θυμίζουν ένα παλιό φλερτ που είχε καταλήξει σε γάμο, μεταξύ του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος και των Βρετανών ακραίων συντηρητικών, «Ευρωπαίων Δημοκρατών», οι οποίοι είχαν «συστεγασθεί» και ως αποτέλεσμα, το ΕΛΚ μετονομάστηκε για ένα διάστημα, σε ΕΛΚ-Ε.Δ. Αν και σήμερα δεν τίθεται θέμα συνένωσης του ΕΛΚ και

των Ευρωπαίων Συντηρητικών της Τζόρτζια Μελόνι, το φλερτ των «δύο» υφίσταται. Το ίδιο και ο συντονισμός και η συνεργασία. Κατά συνέπεια, εύλογα κάποιος θα μπορούσε να κάνει ανάλογους συλλογισμούς, για μια μελλοντική «συστεγαση», την οποία υπόδωρον κύκλοι που οραματίζονται, παραπέμποντας σε μια «μεγάλη Δεξιά», η οποία θα έφερνε κάτω από την ίδια στέγη και τον ΔΗΣΥ και το ΕΛΑΜ, στις Βρυξέλλες.

Σε όλα αυτά, το μόνο που θα μπορούσα να «αναφωνήσω» είναι «Je suis Italien»! Στηρίζοντας την ιταλική Δικαιοσύνη (και τη Σκουάντρα Ατζούρα).

***«Δανεισμένοι»** από το Je suis Charlie του Joachim Roncin, που υιοθετήθηκε από τους υποστηρικτές της ελευθερίας της έκφρασης και του Τύπου μετά την επίθεση της 7ης Ιανουαρίου 2015, στην οποία έχασαν τη ζωή τους 12 άνθρωποι, στα γραφεία της γαλλικής σατιρικής εφημερίδας, Charlie Hebdo.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η ελληνική πολιτική ορθότητα

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Οποιος ισχυρίζεται ότι στην Ελλάδα δεν επικράτησε ποτέ μια χώρα όπου τα σχολεία και τα δημόσια αποχωρητήρια είχαν τριών ειδών τουαλέτες, ούτε ζητούσαμε συνθήκες και κανόνες θα αποδομείτο πολύ γρήγορα άλλωστε με τον απaráμιλλο ελληνικό τρόπο, με λίγη πλάκα και περισσότερη αδιαφορία. Δεν το σκώνει η χώρα.

Στα χρόνια της Μεταπολίτευσης, όμως, η ιδεολογική ηγεμονία της Αριστεράς έφερε ένα τσουνάμι ακραίας πολιτικής ορθότητας, που καθόρισε τον δημόσιο διάλογο. Οποιος ξέφυγε από μερικά κλισέ και στερεότυπα και γόταν στη δημόσια πυρά. Η συζήτηση για την Ιστορία μας ήταν το πρώτο θύμα, καθώς όποιος υποστήριζε ένα άλλο αφήγημα και μια διαφορετική προσέγγιση ήταν αυτομάτως ύποπτος, πληρωμένος ή αντιδραστικός. Για δεκαετίες, δεν μπορούσε να διεξαχθεί μια ψυχραιμη συζήτηση για τον Εμφύλιο ή τη χούντα χωρίς βρισιές. Ενίοτε βέβαια και μπουνιές. Γιατί αυτό που ονομάζουν οι Αμερικανοί cancel culture, το να εξοστρακίζεις δηλαδή κάποιον για τις απόψεις του, το είχαμε αναπτύξει εδώ σε ακραίο βαθμό. Τα τελευταία χρόνια, το βίωσαν τα αμερικανικά πανεπιστήμια και τα μέσα ενημέρωσης στο εσωτερικό τους. Ε, εμείς το βιώναμε στα πανεπιστήμιά μας δεκαετίες ολόκληρες, όταν το άσυλο δεν προστάτευε την ελευ-

θερία της έκφρασης αλλά τα τάγματα του φόβου, που ήθελαν να τρομοκρατήσουν όποιον δεν συμφωνούσε μαζί τους. Το τσουνάμι τρώμαξε και τη Δεξιά, που λόγω –δικαιολογημένων εν μέρει– ενοχών προσκυνούσε κάθε τόσο με επιδεικτικό τρόπο τα τοτέμ της Μεταπολίτευσης και της πολιτικής ορθότητας.

Όλα αυτά έφτασαν στο αποκορύφωμά τους όταν συνέβησαν δύο πράγματα ταυτόχρονα: Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης άνησαν και η Αριστερά αύξησε τη δύναμή της λόγω της μεγάλης οικονομικής κρίσης και τελικά κυβέρνησε. Οποιοι βρέθηκαν απέναντι στο τσουνάμι του εθνικολαϊκισμού της αντιμνημονιακής περιόδου ένωσαν στο πετσί τους το μπουλινγκ, το cancel culture, τη βαρβαρότητα. Όταν όμως το εκκρεμές πάει πολύ μακριά από τη μία μεριά, κάποια στιγμή πάει και από την άλλη, εξίσου μακριά. Αυτό βιώνουμε τώρα. Στον δημόσιο διάλογο πήγαμε στο άλλο άκρο, όπου το τι έκανε η χούντα, το αν πρέπει να επιτρέπονται κάμερες ασφαλείας ή τι συνέβη στην Κύπρο και πολλά άλλα τοτέμ τσαλαπατιούνται με βαρβαρότητα κάθε μέρα στο σύγχρονο Κολοσσαίο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Σε επικίνδυνο σημείο, γιατί οι νεότεροι συχνά αγνοούν την Ιστορία ή τη μαθαίνουν από το TikTok, με ό,τι αυτό σημαίνει. Η Αριστερά σταμάτησε να είναι μόδα, δεν πουλάει πια. Αφήστε που εκείνοι που έριχναν δεκάδες ανθρώπους στην κρεατομηχανή και στα πεινασμένα λιοντάρια του νεοελληνικού μας Κολοσσαίου κυλιούνται τώρα στη λάσπη, σε μίαν αδυσώπητη πάλη με τους πρώην συντρόφους τους. Έχει ο καιρός γυρίσματα, χωρίς να πρέπει κανείς να χαιρείται...

Ο ηγεμών

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Τρόμω συνεχόνται οι στρατιές των ευρωπαίων, από το επίπεδο της ανωτάτης ηγεσίας της Ενώσεως έως τα κατώτατο κλιμάκιο πυραμίδος, που αγωνίζονται να αποκρυπτογραφήσουν τον «ακατάληπτο» επανεκλεγέντα πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ. Αντισυμβατικά έως και εξωγήινα πχούν στο ευρωπαϊκό κατεστημένο τα ονόματα των μελών της νέας αμερικανικής διοικήσεως, που άρχισε να ανακοινώνει πριν από την ορκωμοσία του την 20ή Ιανουαρίου ο νέος ηγέτης του Ελευθέρου Κόσμου.

Το σύνθημα «Πρώτα η Αμερική» δεν είναι επινόηση του κ. Τραμπ, αλλά μία τάση που διατρέχει τις Ηνωμένες Πολιτείες, οι οποίες ουδέποτε διαμοιράζονται ή αποδέχονται συμβιβασμό σε θέματα κυριαρχίας με οποιαδήποτε άλλη δύναμη ή διεθνή θεσμό. Σε αντίθεση με οποιαδήποτε ευρωπαϊκή χώρα, ουδέποτε αποδέχθηκαν τη δικαιοδοσία του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου και φυσικά δεν επικύρωσαν τη σύμβαση του ΟΗΕ περί Δικαίου της Θαλάσσης.

Η ηγεμονική ροπή των ΗΠΑ εκδηλώθηκε λίγο μετά την Ανεξαρτησία, όταν στις 2 Δεκεμβρίου 1823, ο τότε πρόεδρος Τζέιμς Μονρόε στο έβδομο μήνυμά του στο Κογκρέσο προειδοποίησε τις ευρωπαϊκές δυνάμεις να αποδουν από οποιανδήποτε ανάμειξη στις υποθέσεις του δυτικού ημισφαιρίου.

Το δόγμα Μονρόε εφαρμόστηκε πρώτη φορά το 1865, όταν οι ΗΠΑ εσθίριζαν τις επαναστατικές δυνάμεις του Μεξικού, που ανέτρεψαν και στη συνέχεια εξετέλεσαν τον αυτοκράτορα Μαξιμιλιανό των Αψβούργων, ο οποίος ενθρονίσθηκε, με την υποστήριξη του Γάλλου Αυτοκράτορος Ναπολέοντος Γ΄. Συμβολική επίκληση

του δόγματος έγινε για τελευταία φορά το 1962, όταν η ΕΣΣΔ άρχισε να κατασκευάζει βάσεις εκτοξεύσεως πυραύλων στην Κούβα, όταν με την υποστήριξη του Οργανισμού των Αμερικανικών Κρατών ο τότε πρόεδρος Τζον Φ. Κένεντι επέβαλε αεροπορικό και ναυτικό αποκλεισμό στην Κούβα. Ο κύκλος δεν έκλεισε. Ήταν με ύψος ηγεμονικό που ο απερχόμενος πλέον πρόεδρος Τζο Μπάιντεν στην πρώτη του συνάντηση με τον καγκελάριο Σολτς και ενώπιον της τηλεοράσεως δήλωσε με τρόπο μη επιδεχόμενο αντίρρηση ότι θα έκλεινε τον γερμανορωσικό αγωγό, που είχε κατασκευασθεί με διακομματική συναίνεση και την απόλυτη στήριξη της γερμανικής βιομηχανίας.

Προς τι λοιπόν η ανησυχία περί της αποφάσεως του κ. Τραμπ να καταστήσει Πρώτη την Αμερική, αφού εξ αρχής διεκδίκησε και επέτρεψε να επιβληθεί ως δύναμη ηγεμονική της Δύσεως. Και ουδέποτε υπήρξε ηγεμών που έσπευσε να στήριζε αιτούντες τη βοήθειά του δίχως να εξασφαλίσει αντάλλαγμα.

Λίγο μετά την είσοδο των ΗΠΑ στον ευρωπαϊκό πόλεμο, τον Απρίλιο του 1917, ο τότε ηγεμών Γούντροου Ουίλσον έγραφε στον σύμβουλό του Εντουαρντ Χάους: «Όταν τελειώσει ο πόλεμος, θα τους εξαναγκάσουμε να υιοθετήσουν τις ιδέες μας, διότι μεταξεί άλλων τότε θα εξαρτώνται οικονομικά από εμάς». Και όντως αυτό συνέβη.

Ο κ. Σολτς δεν αντέδρασε στην προσβολή του προέδρου Μπάιντεν. Ο Τόνι Μπλερ δεν είχε πεισθεί ότι ο Σαντίμ Χουσεΐν διέθετε χημικά όπλα, αλλά στήριξε ενθουσιασμός τον δεύτερο πόλεμο της Ουάσιγκτον εναντίον της Βαγδάτης. Απογοητευτικός των Ευρωπαίων από την αμερικανική ηγεμονία δεν πρόκειται να υπάρξει επί Τραμπ. Ας μην αυταπατώμεθα...

Το πανεπιστήμιο της μετριοκρατίας

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

«**Κ**ραταιό πανεπιστήμιο» είναι ο τίτλος του βιβλίου του Οδυσσέα Ζώρα που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Gutenberg. Ο συγγραφέας του είναι χειρουργός - ογκολόγος. Διετέλεσε πρύτανης του Πανεπιστημίου Κρήτης, πρόεδρος του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και γ.γ. τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στο υπουργείο Παιδείας. Θα μου πείτε, η Ελλάδα παράγει περισσότερους πρυτάνεις, προέδρους και γενικούς γραμματείς από όσους μπορεί να αντέξει. Διαβάζοντας όμως το βιβλίο του Ζώρα, μπόρεσα να καταλάβω πολλές από τις αιτίες της ασθένειας που ταλανίζει το ελληνικό πανεπιστήμιο. Θα τις συνόψιζα σε αυτό που ο ίδιος κατονομάζει: Είναι ένας μηχανισμός παραγωγής μετριοκρατίας που αποκλείει τη «μεριοκρατία» – άντε να το πεις στα ελληνικά «αριστοκρατία», ή μήπως το ελληνικότατο «ελίτ». Κατά τον Ζώρα, η ίδρυση του πανεπιστημίου, το οποίο είναι κατεξοχήν δημιουργημα του ευρωπαϊκού πολιτισμού, στηρίζεται στη θεωρία μιας Ελλάδας η οποία είναι με το ένα πόδι στην οθωμανική Ανατολή και με το άλλο στη Δύση.

Το ενδιαφέρον με το βιβλίο του Ζώρα είναι ότι αναζητά τις ρίζες της ασθένειας στην ίδια την ίδρυση του πρώτου ελληνικού πανεπιστη-

μίου, του «Οθωνικού». Οι στόχοι του ήταν ο εθνοκεντρισμός, ο σχολαστικισμός, ο κλασικισμός και η αντίληψη του Κοραή περί «μετακένωσης». Ένα εσωστρεφές πανεπιστήμιο σε μια χώρα που αναζητούσε τη σύγχρονη ταυτότητά της. Βασικός στόχος, η εκπαίδευση διασφάλων για τις ανάγκες ενός κρατιδίου όπου οι περισσότεροι πολίτες του ήταν αναλφάβητοι. Εκπαίδευση ιερών. Πώς να μη σκεφτείς ότι εκεί εντοπίζεται η αρχή της εδραιωμένης νοστορίας απ' την οποία δεν έχουμε απαλλαγεί έως σήμερα; Η αποφοίτηση είναι το διαβατήριο του διορισμού στο Δημόσιο.

Και πώς να μη συνδυάσω αυτήν τη νοστορία με την περίφημη διαμάχη των «αυτοχθόνων» με τους «ετερόχθονες», στην οποία επικράτησαν οι πρώτοι; Το μικρό κρατίδιο αντιμετώπιζε φοβικά τον μείζονα ελληνισμό. Οχι μόνο δεν τους κάλεσαν αλλά απέκλεισαν και τον Κωνσταντίνο Παπαρηγόπουλο ως ετερόχθονα. Κάνω ένα άλμα και από το 1837 πάω στο 2011 και στον περίφημο νόμο Διαμαντοπούλου. Ο κόσμος έχει αλλάξει, όμως η νοστορία του πανεπιστημίου παραμένει σταθερή. Τα ιδρύματα θα διοικούνταν από τα Συμβούλια Ιδρύματος, τα οποία θα απαρτιζόνταν από μέλη ΔΕΠ

της ημεδαπής όσο και της αλλοδαπής. Όπως γράφει ο Ζώρας, ο νόμος πολεμήθηκε από πρυτανικές αρχές, κομματικές νεολαίες, διοικητικούς παλληλούς και τοπικές κοινωνίες. «Τα ένδοξα τέκνα της Ελλάδας θα έμπαιναν κάτω από τον ζυγό των ξένων καθηγητών». Τους δικαίωσαν οι επόμενοι υπουργοί Παιδείας με τελευταίο τον ελευθερωτή Γαβρόγλου, ο οποίος και κατήργησε τον νόμο Διαμαντοπούλου.

Έχει προηγηθεί ο περίφημος «νόμος-πλαίσιο» του 1982, που δημιουργεί τη διαπλοκή ανάμεσα σε μέλη ΔΕΠ και στις κομματικές παρατάξεις. Και το περίφημο «άσυλο» που, όπως σημειώνει ο Ζώρας, οδηγεί στην «κατάχρησή του από παραβατικά στοιχεία, που παρεισφρεαν στα πανεπιστήμια μετατρέποντάς τα σε γιάφκες παρανομίας και βαριάς εγκληματικότητας». Αυτόν υπέστη για μερικές δεκαετίες το πανεπιστήμιο και εξακολουθεί να υφίσταται τις συνέπειές του.

Το βιβλίο αυτό δίνει μια ερμηνεία της βασικής ασθένειας της ελληνικής κοινωνίας, της μετριοκρατίας. Ορίζει το πανεπιστήμιο ως μηχανισμό αναπαραγωγής αυτής της μετριοκρατίας. Παρ' όλ' αυτά, παραμένει αισιόδοξος. Ως ένας εκ των αρχιτεκτόνων του νο-

μοσχεδίου για την απελευθέρωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από τον κρατισμό, κοινώς τη νομιμοποίηση των μη κρατικών πανεπιστημίων. Δεν μπορεί να κρίνω τις «Μεταρρυθμιστικές προτάσεις», που είναι και το τελευταίο κεφάλαιο του βιβλίου του.

Μπορώ όμως να σκεφτώ αυτά που γράφει ως γιατρός. Αναφέρεται στην πανδημία και στο ηθικό δίλημμα του «ποιος θα ζήσει και ποιος θα πεθάνει». Και αναρωτιέται: «Επιτρέπεται οι άνθρωποι να ιεραρχούνται με οποιοδήποτε κριτήριο; ...τότε γιατί να τους ιεραρχήσουμε με βάση το προσδόκιμο ζωής... και όχι με την προσφορά τους με βάση την πνευματική και κοινωνική προσφορά που έχουν επιδείξει έως τότε στη διάρκεια του βίου τους;». «Μήπως ο γιατρός θα πρέπει τελικά να είναι και λίγο φιλόσοφος;». Η απάντηση είναι ένα ακόμη ερώτημα: το πανεπιστήμιο είναι ικανό να προσφέρει στον γιατρό αυτήν την ηθική διάσταση της τέχνης του;

Το «Κραταιό πανεπιστήμιο» είναι μια σοβαρή μελέτη για τη λειτουργία του πανεπιστημίου. Η οποία, όμως, σε βοηθάει να αντιληφθείς όχι μόνον τις αναπληρίες της παιδείας, αλλά και τον τρόπο που αυτές επιπρεάζουν την κοινωνία μας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Οι αντιφασίστες είναι δυο λογίων

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝΤΟΥΛΑ**

Τους ανθρώπους στους οποίους αναφέρεται η σημερινή επιφυλλίδα δεν τους γνώριζα. Εμβαθί γι' αυτούς από έναν παλαιό Ιταλό δημοσιογράφο, ο οποίος ακόμη και σήμερα, που δεν τον βοηθάει η υγεία του, συνεχίζει να γράφει χωρίς να στρογγυλεύει και να προκαλεί εντάσεις με τις κρίσεις του.

Ο αμφιλεγόμενος δημοσιογράφος στον οποίο χρωστώ την πληροφορόρηση είναι πατέρας και ο ίδιος. Οι γονείς διδάσκουν, πρωτίστως, με το παράδειγμά τους. Αλλά κοντά σε αυτό χρειάζονται και κάποιες αναφορές σε αναστήματα, που τιμούν –όπως λέγαμε σε παλαιότερα ελληνικά– τα παντελόνια τους.

Όταν λοιπόν ο γιος του δημοσιογράφου έμπαινε στην εφηβεία αντιμετώπισε ως πατέρας ένα δίλημμα: να τον διδάξει όσα ο ίδιος διδάχθηκε από τον πατέρα του (την τιμιότητα, την ευθύτητα, την αξιοπρέπεια, τη συνέπεια) και να τον καταστήσει περίπου κοινωνικά ανάπρω ή να τον διευκολύνει εξηγώντας του ότι ο κυνισμός, η ατιμία και η ασυνέπεια λογίζονται στις μέρες μας για αρετές; Στην πρώτη περίπτωση, θα είχε ήσυχη τη συνειδησή του. Στη δεύτερη, θα είχε διευκολύνει τη ζωή του γιου του.

Ο δημοσιογράφος μας, όμως, είναι παλιομοδίτης, όχι παλιάνθρωπος. Ξέρει καλά ότι δεν έχουν αντίκρισμα οι αξίες με τις οποίες ο ίδιος ανδρώθηκε στη μεταπολεμική Ιταλία, κι ως τις επικαλούνται πολλοί και τις λερώνουν ακόμη περισσότερο. Ο παλαιός κοπής δημοσιογράφος δεν είχε άλλο τρόπο παρά να μιλήσει στον γιο του για δυο διαφορετικά υποδείγματα βίου, που ο αναγνώστης θα αποφασίσει ποιο είναι το αποκλίνον.

Του μίλησε, λοιπόν, για τον πατριζάνο Πέδρο, ένα νέο άνθρωπο με σπουδές κι ευγενή καταγωγή, που έκανε το καθήκον του προς την πατρίδα βγαίνοντας το 1944 στο βουνό και αφήνοντας κατά μέρος τη βολή του. Ήταν επικεφαλής μιας ολιγαριθμής ομάδας ανταρτών, η οποία σταμάτησε εκατοντάδες πάνοπλους Γερμανούς, που αποσύρονταν από την Ιταλία. Ανάμεσα τους διέκρινε μασκαρμένο σε Γερμανό υπαξιωματικό του Μουσολίνι, τη συντροφιά του και κάποιους συνεργάτες του. Ο Πέδρο συνέλαβε τους μασκαράδες και τους φέρθηκε με την ανθρωπιά που αξίζουν όλοι οι πτηνμένοι και μάλιστα οι πτηνμένοι αιχμάλωτοι πολέμου.

Του μίλησε επίσης και για τον Συναγματοάρχη Βαλέριο, ο οποίος

έσπευσε από το Μιλάνο –άκαπνος κι ατσαλάκωτος αυτός, όπως όλοι οι κομματικοί επίτροποι– να συναντήσει τους συλληφθέντες, τους οποίους και αδιακρίτως δολοφόνησε εν ψυχρώ και αναπολόγητους! Τα πτώματά τους μάλιστα κατέληξαν εκθέματα στην πιάτσα Λορέτο, στο Μιλάνο, κρεμασμένα ανάποδα από στους στύλους ενός βενζινάδικου (που αργότερα, αν καλά θυμάμαι, έγινε Μακ Ντόναλντ).

Οι Ιταλοί για τον πόλεμο είχαν πολλούς λόγους να ντρέπονται. Χάρη στον Βαλέριο και στην πιάτσα Λορέτο πρόσθεσαν ακόμη δυο. Ο Πέδρο μετά τον πόλεμο, ξεχασμένος απ' όσους σταδιοδρομούσαν στις πλάτες των λιγοστών ανταρτών, επέστρεψε στην καθημερινότητά του, χωρίς ποτέ να καυχήθει για τον νεανικό ηρωισμό του. Επίσης ο Πέδρο δεν έγινε μέλος κανενός κόμματος και δεν αδιώθηκε ούτε υποσημείωση στην (κομματική) Εγκυκλοπαίδεια της Αντίστασης.

Ο Συναγματοάρχης Βαλέριο –ο από σπόντα ήρωας της κομματικής επετηρίδας– πάλι τιμήθηκε για τις δολοφονίες του κι έκανε διά βίου πολιτική καριέρα με το Κομμουνιστικό Κόμμα Ιταλίας, ενώ ο πραγματικός ήρωας Πέδρο δεν έκανε τη νεότητά του εφελτήριο καμιάς

αρπαχτής. Και η αποφυγή αυτού του πειρασμού είναι, νομίζω, ένας κατ' εξακολούθησιν ηρωισμός.

Αυτοί οι δυο άνθρωποι πολιτεύθηκαν με διαφορετικούς τρόπους: ο ένας είναι ο εύκολος, ο άλλος θέλει αρματωσιά ηθική.

Ο γιος του Ιταλού δημοσιογράφου, όταν ρωτήθηκε από τον πατέρα του, διάλεξε σε ποιον από τους δυο θέλει να μοιάσει. Ο πατέρας του χάρηκε με την εκλογή του Πέδρο, αλλά δεν ανακουφίστηκε.

Εμένα πάλι, που δεν είμαι τόσο γνωστικός πατέρας, θα με ανακούφιζε αν τα παιδιά μου έκαναν μίαν ανάλογη εκλογή. Σύμφωνα, δεν θα είχαν τις πρόσκαιρες τιμές του Βαλέριο, αλλά την παντοτινή ακεραιότητα του Πέδρο.

Κι εγώ την περηφάνια ότι κοντά μου δεν μεγάλωσαν τυχοδιώκτες.

ΥΓ.: Αφρησα για το τέλος τα ονόματα. Βαλέριο κατά κόσμον Γουάτερ Αουντζίο είναι ο συνταγματάρχης και Πέντρο ή κατά κόσμον Πιερ Λουίτζι Μπελίνι ντέλε Στέλε ο αντάρτης. Και τους δυο μού τους σύστησε ο sui generis δημοσιογράφος Μάσιμο Φίνι.

Ο κ. Θεόδωρος Παντούλας είναι συγγραφέας.

Η αστοχία στην παράδοση

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Το 1955, όταν η Κ.Δ. δεν υπήρχε, ο Κωνσταντίνος Καραμανλής ήταν υπουργός Συγκοινωνιών και Δημοσίων Έργων στην κυβέρνηση του Παπάγου στην Ελλάδα. Η ιστορία του Καραμανλή, εκτός από το να εγκαινιάζει παραδοθέντα έργα κόβοντας κορδέλες, να επιθεωρεί επιτόπου την πρόοδό τους, είναι πολύ γνωστή. Μάλιστα, υπάρχει και αρχειακό του υλικό, από το 1955 να το κάνει στο κέντρο των Αθηνών. Αυτή η πρακτική του, να εμφανίζεται απρόσκλητος και να εξετάζει την πρόοδο δημοσίων έργων, τον ακολούθησε και στην περίοδο της Μεταπολίτευσης, στην πρωθυπουργία της Ελλάδος. Μάλιστα, σε πολλά απομνημονεύματα πολιτικών της περιόδου τεκμαίρονται οι καταδρομικές του Καραμανλή σε εργοτάξια, έργα οδοποιίας ή άλλα δημόσια έργα, σε μια εποχή που δεν υπήρχε η άμεση κάλυψη των ΜΜΕ και ο πραγματικός χρόνος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, όπου αν διαπιστώνε κακοτεχνίες, αργοπορίες ή εν γένει ατασθαλίες συχνά αντιδρούσε δυναμικά, βάζοντας τις φωνές ή βρίζοντας, σύμφωνα με κάποιους αυτόπτες μάρτυρες καθώς και την καταγραφή της περιόδου από στενούς του συνεργάτες.

Στην Κύπρο όλο και πιο συχνά εντοπίζουμε την αδυναμία του κράτους να παραδώσει στην ώρα τους έργα μεγάλης αξίας που συνδέονται με μεγάλες επενδύσεις, κρίσιμες υποδομές και τη βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών. Μάλιστα, η μετάβαση από την κυβέρνηση Αναστασιάδη σε αυτή του Χριστοδουλίδη ανέδειξε μια σειρά αστοχιών σχεδόν σε όλα τα μεγάλα έργα, από το Βασιλικό μέχρι τον δρόμο στην Πόλη Χρυσοχούς, επαναφέροντας στη δημόσια συζήτηση το τεράστιο debate για το πώς, στην Κύπρο, κάνουμε διαγωνισμούς και προσφορές, πώς οι εμπλεκόμενες εταιρείες κάνουν ή μη σωστά τη δουλειά τους και πώς πολιτικά πρόσωπα και εμπλεκόμενα συμφέροντα συντηρούν τελικά μια μεγάλη ιστορία διαφθοράς, ανοργανωσίας και εν τέλει διασπάθισης χρήματος.

Στην Κύπρο επίσης υπάρχει –πάντα υπήρχε– μια έφεση προς τα εγκαίρια, το κόψιμο της κορδέλας και την υπερπροβολή σε σχέση με την παράδοση έργων εκ μέρους του πολιτικού προσωπικού, της ηγεσίας μέσω του εκάστοτε Προέδρου και εν γένει της κοulu-τάρας αυτής. Με τη σχεδόν παράλληλη απουσία ανάληψης ευθύνης κάθε φορά που ένα μεγάλο έργο μετατρεπόταν σε μεγάλο σκάνδαλο και κάθε φορά που ο Κύπριος φορολογούμενος καλούνταν να πληρώσει ουσιαστικά τα... σπασμένα. Επίσης, στην Κύπρο είναι εμφανής η μετάβαση –από κυβέρνηση σε κυβέρνηση– της «κληρονομιάς των δημοσίων έργων» στη βολική λογική του πέτυχαν τότε και κηρύζουν οικειοποίησης και στη βολική δικαιολογία του απέτυχαν τότε αφορούν και σε εγκληματικά λάθη των προηγούμενων. Μια τυπική ανοχή στη διαφθορά μέσα από τον λαϊκισμό του «εμείς τα κάναμε» ή «οι προηγούμενοι φταίνε».

Η αστοχία στην παράδοση κρίσιμων έργων είναι δομική. Στην Κύπρο συνδέεται τόσο με τη διαφθορά και τις αδιαφανείς διεργασίες, όσο και με το πολύ μεγάλο αποτύπωμα της εμπλοκής «αυτών που κάνουν τα έργα» με πολιτικά πρόσωπα. Επίσης, απουσιάζει η λογική της προσέγγισης του Καραμανλή, γιατί ποτέ δεν υπήρξε ιστορικά. Δεν θυμάμαι σχεδόν ποτέ κάποιο πολιτικό πρόσωπο να σπεύδει, χωρίς κάμερες και stories στα ΜΚΑ, να επιβλέψει αν κάτι δουλεύει, παραδίδεται, γίνεται με τις προδιαγραφές που συμφωνήθηκαν ή και να τα κάνει ακόμη για αυτό, όπως ο Καραμανλής.

Τέλος, για την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη δεν υπάρχει δικαιολογία –ως προς την περίοδο χάριτος– σε σχέση με τα έργα που κληρονομήθηκαν από την κυβέρνηση Αναστασιάδη, της οποίας ο νυν πρόεδρος υπήρξε κορυφαίο στέλεχος. Και πολλά από εκείνα τα έργα τείνουν να μη γίνουν ή μετατρέπονται σε σοβαρά –ακόμη και από την ΕΡΡΟ– υπό διερεύνηση σκάνδαλα. Καλό να το θυμόμαστε όλοι.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ακτιβιστές για το κλίμα πραγματοποιούν διαμαρτυρία κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή COP29 στο Μπακού του Αζερμπαϊτζάν.

Ριάντ καλεί νήσον!

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Πιο κυπριακά δεν γίνονται, αν και εκ πρώτης όψεως δεν τους φαίνεται! Κοινή Σύνοδος Κορυφής, ο Αραβικός Σύσδεσμος μαζί με την Οργάνωση Ισλαμικής Συνεργασίας, Κοινό Ανακοινωθέν - Ριάντ, 11/11: «Οι Άραβες και Μουσουλμάνοι ηγέτες καλούν το Ισραήλ να αποσυρθεί πλήρως από τα αραβικά εδάφη που κατέχει από το 1967. Δεν μπορεί να επιτευχθεί πε-ριοχή, χωρίς τον τερματισμό της ισραηλινής κατοχής σε όλα τα κατεχόμενα αραβικά εδάφη στη γραμμή από τις 4 Ιουνίου 1967, τη Δυτική Όχθη, την Ανατολική Ιερουσαλήμ, τη Λωρίδα της Γάζας και τα Υψώματα Γκολάν σύμφωνα με την Αραβική Πρωτοβουλία Ειρήνης του 2002, πρωτοβουλία που πρόσφερε ομαλοποίηση σχέσεων με το Ισραήλ με αντάλλαγμα τη δημιουργία Παλαιστινιακού Κράτους. Η Συνέλευση του Ριάντ καταδίκασε με τον πιο έντονο τρόπο τις επιθέσεις του ισραηλινού στρατού στη Γάζα, στο πλαίσιο του εγκλήματος της γενοκτονίας, ειδικά στη βόρεια Γάζα».

Την ίδια μέρα ο ακροδεξιός υπουργός Οικονομικών του Ισραήλ Μπεζαλέλ Σμότριν δήλωσε ότι «ελπίζει το Ισραήλ να επεκτείνει την κυριαρχία του στην κατεχόμενη Δυτική Όχθη μέσα στο 2025 και θα πιέσει την κυβέρνηση ώστε να κερδίσει την υποστήριξη της νέας αμερικανικής διοίκησης Τραμπ προς τον σκοπό αυτό». Ο νέος ΥΠΕΕ του Ισραήλ Γκίντεον Σάαρ εμμέσως

επιβεβαίωσε τον Σμότριν: «Δεν έχει ληφθεί απόφαση, το ζήτημα θα εγερθεί στις συζητήσεις με τη μελλοντική διοίκηση στις ΗΠΑ» (Reuters, 9/11).

Ο Nabil Abu Rudeineh, εκπρόσωπος Τύπου του προέδρου της Παλαιστινιακής Αρχής Α. Αμπάς, ανέφερε πως «οι δηλώσεις Σμότριν επιβεβαίωσαν την πρόθεση της ισραηλινής κυβέρνησης να προσαρτήσει τη Δ. Όχθη, αφηνώντας τον διεθνή νόμο. Καθιστούμε τις ισραηλινές κατοκικές δυνάμεις υπεύθυνες για τις επιπτώσεις από αυτές τις επικίνδυνες πολιτικές».

Την πολιτική την κινούν τα συμφέροντα, την κινούν τα αμοιβαίως επωφελή συμφέροντα, την κινούν τα σχεδιασμένα αμοιβαίως επωφελή συμφέροντα.

Οι ΗΠΑ είναι υπεύθυνες για τη συνεχή υποστήριξη που προσφέρουν στην ισραηλινή επιθετικότητα».

Όλος ο αραβικός κόσμος, όλη η παγκόσμια μουσουλμανική κοινότητα, εκδίδουν από κοινού ανακοίνωση, επικαλούμενοι την Αραβική Πρωτοβουλία Ειρήνης του 2002. Αλλά την ίδια μέρα ο Μπεζαλέλ Σμότριν εκδύλωσε την ελπίδα του όπως «το Ισραήλ επεκτείνει την κυριαρχία του στην κατεχόμενη Δυτική Όχθη μέσα στο 2025». Ποιο από τα δύο ενδεχόμενα

(αραβική πρωτοβουλία-επέκταση Ισραήλ στη Δυτική Όχθη) είναι πιθανόν να συμβεί μέσα στο 2025; Δεν είναι δύσκολη η απάντηση, καθώς ο αραβικός κόσμος παραμένει διασπασμένος, κάθε χώρα, κάθε εμίρης τη δική του ατζέντα, η Σύνοδος του Ριάντ έδωσε μόνο ορισμένες πρόσκαιρες εντυπώσεις. Οι Παλαιστίνιοι υφίστανται μόνο τους την τραγική πραγματικότητα.

Πού στέκει η Κύπρος απέναντι στην περιήγηση αυτή; Σε πολλά παραμένουμε προβλέψιμοι: ψηφίσματα, συνελεύσεις, καταδίκες κ.λπ. Αλλά όλοι γνωρίζουμε ότι αυτά στην πραγματική πολιτική αρένα έχουν πολύ περιορισμένη αξία. Το «δόγμα Θουκυδίδη»: «σας συμφέρει να μάς βοηθήσετε». Την πολιτική την κινούν τα συμφέροντα, την κινούν τα αμοιβαίως επωφελή συμφέροντα, την κινούν τα σχεδιασμένα αμοιβαίως επωφελή συμφέροντα. Η Κύπρος συνήθισε στην επίκληση του δικαίου ή στα ψηφίσματα. Όλα με ελάχιστη συνεισφορά στο τελικό αποτέλεσμα. Ωστόσο, αμοιβαίως επωφελή συμφέροντα υπάρχουν και είναι η δική μας ευθύνη να τα αναδείξουμε και να τα αναπτύξουμε. Όπως οι σχέσεις Ε/κ και Τ/κ, όπως οι σχέσεις Ε.Ε.-Τ/κ, όπως (και κυρίως) οι τριγωνικές σχέσεις Κύπρος-Ε.Ε.-Τουρκία. Χωρίς κίνηση στα πεδία αυτά, από μόνη της η διαδικασία επίλυσης παραμένει στα γνωστά. Χρειάζεται να δουλέψουν «τα αμοιβαίως επωφελή συμφέροντα» ώστε να τεθεί σε τροχιά η διαδικασία επίλυσης.

Η περιοχή μας έχει εξελιχθεί στην πιο επικίνδυνη περιοχή του πλανήτη. Ο πόλεμος στη Γάζα παραμένει ένα δεδομένο με απροσδιόριστες διαστάσεις και συνέπειες. Η γεωγραφία δεν προκύπτει από τα ζάρια, αυτή είναι και αυτή καθιστά τα πράγματα ιδιαίτερα σκληρά, ρευστά και ανεξέλεγκτα. Το καλό κλίμα ανάμεσα σε Γεραπερίτη - Φιντάν (συνάντηση στην Αθήνα, 8/11) επιτρέπει την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας ανάμεσα στον ΥΠΕΕ της Τουρκίας Χ. Φιντάν και σε απεσταλμένο της Λευκωσίας με κύρια ευθύνη την αναζήτηση της φόρμουλας που μπορεί να ξεκλειδώσει εξελίξεις. Το ερώτημα: τι ακριβώς σημαίνει η ορολογία «κυριαρχική ισότητα» και σε τι διαφέρει από τη συμφωνηθείσα στο κεφάλαιο για τη διακυβέρνηση «πολιτική ισότητα» στο Κραν Μοντάνα το 2017; Τα αναγκαία κανάλια επικοινωνίας ανάμεσα σε Λευκωσία και Φιντάν ευνοκούνουν την ακριβή απεικόνιση των πραγμάτων. Ο γ.γ. των Η.Ε. δεν θα πάρει πρωτοβουλίες στο κενό, ούτε θέλει να επαναλάβει συνόδους τύπου Κραν Μοντάνα, θέλει προϋποθέσεις, ζητάει δεσμεύσεις, κατά συνέπεια περιμένει «σήμα» από τις πλευρές για να δει, αν και τι θα βάλει στην ατζέντα. Η πειστική διπλωματική δράση μάς αφορά. Αλλά, αποφεύγουμε τα προφανή. Η αποφυγή ανάληψης της πολιτικής ευθύνης κρύβεται πίσω από ταξίδια και κατανάλωση εικόνων.

www.larkoslarkou.org.cy

Πες μου όμορφες λέξεις

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η παρουσία της κας Κάλας ενόπιον της επιτροπής Εξωτερικών Υποθημάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα ήταν μια καλή ευκαιρία να δώσει το στίγμα της για τις ευρωτουρκικές σχέσεις, αν της ετίθεντο σχετικά ερωτήματα. Και μια καλή ευκαιρία για τους Κύπριους ευρωβουλευτές.

Ενώ όμως οι Κύπριοι ευρωβουλευτές συνωστίζονται για μια θέση στην επιτροπή Εξωτερικών Υποθημάτων, ώστε να μπορούν να στέλνουν στα ΜΜΕ ανακοινώσεις για ό,τι είπαν για την Τουρκία, αφήνοντας χωρίς κυπριακή εκπροσώπηση άλλες κοινοβουλευτικές επιτροπές που θα μπορούσαν να ενδιαφέρουν τη χώρα (όπως η Μεταφορών), στην περίπτωση της κας Κάλας δεν συντονίστηκαν για να μεγιστοποιήσουν τις δυνατό-

τητες που έχουν. Δεν θα μπω στις λεπτομέρειες του ποιος ζήτησε ερώτηση πού, και το αν υπάρχουν οι διαπροσωπικές ή πολιτικές σχέσεις για ουσιαστικό συντονισμό.

Όμως, η εικόνα που προκύπτει χωρίς να το προσωποποιούμε είναι πως οι ευρωβουλευτές ήθελαν να είναι όλοι παντού, ζήτησαν ερωτήσεις, αλλά εφόσον έλαβαν χρόνο για παρεμβάσεις στην ακρόαση της υποψήφιας επιτρόπου για τη Μεσόγειο, Ντουμπράβκα Σούιτσα (Φουρλάς, Μαυρίδης, Γεάδης), δεν είχαν πλέον περιθώριο να πάρουν κάτι άλλο.

Οι ευρωβουλευτές είχαν στη συνέχεια παράπονο από την κ. Σούιτσα, λέγοντας πως η Κροατίδα υποψήφια ήταν απογοητευτική γιατί ερωτηθείσα για την Τουρκία δεν είπε αυτά που θέλουν να ακούσει ο ψηφοφόρος τους, αλλά πως η Τουρκία είναι ένας εταίρος κλειδί για την Ε.Ε. Δεν έλεγαν όμως πως

η κ. Σούιτσα αναφέρθηκε και στη στρατηγική θέση της Κύπρου στην Ανατολική Μεσόγειο, πως επανέλαβε ότι η Ε.Ε. έχει καταδικάσει τις μη εξουσιοδοτημένες (όχι παράνομες εφόσον η Τουρκία δεν συνυπογράφει την UNCLOS) τουρκικές γεωτρήσεις, και πως αναγνώρισε την πίεση που δέχεται η Κύπρος λόγω των αυξημένων ροών μετανάστευσης, καθώς και πως η Κύπρος μπορεί να είναι μέρος της λύσης στο μεταναστευτικό.

Η κα Σούιτσα θεωρείται, για να το πω ευγενικά, πολιτικός χαμπλών κυβικών στις Βρυξέλλες. Ακολουθεί όμως πιστά τη γραμμή της πρόεδρου της Κομισιόν. Οι αναφορές της εκπροσωπούν τις θέσεις της Ε.Ε., τις οποίες υπογράφει και η Κυπριακή Δημοκρατία. Δεν μπορούσε κάποιος να αναμένει από την κα Σούιτσα να υιοθετήσει, λ.χ. το βολικό και δημοφιλές μν, μη τεκμηριωμένο και ουδέποτε απο-

δεκτό από την Ε.Ε. δε, αφήγημα για εργαλειοποίηση της μετανάστευσης από την Τουρκία.

Ουσιαστικές ερωτήσεις, όπου στιγμή στα δικά της σχόλια ως σωστή δημόσια υπάλληλος είχε παραπέμψει την ευθύνη στη μελλοντική συνάδελφό της για τη διεύθυνση. Κανένας Κύπριος ευρωβουλευτής δεν έθεσε ερώτηση, όμως η κα Κος απάντησε σε ερώτηση Φινλάνδου ευρωβουλευτή του ECR πως όσον αφορά τη βελτίωση των σχέσεων της Ε.Ε. με την Τουρκία, «ο κύριος κανόνας είναι πως δεν θα υπάρξουν περαιτέρω εξελίξεις αν δεν δούμε εξελίξεις στο Κυπριακό».

Πάντως, το Κυπριακό και τα ευρωτουρκικά τα οποία προτάσσουν τόσο συχνά σε άδειες αισθούσες οι ευρωβουλευτές μας, δεν τέθηκαν στην αρμόδια αξιωματούχο για τις εξωτερικές σχέσεις. Όχι γιατί δεν τη θεώρησαν σημαντική. Αλλά

Κυπριακό και την κατάσταση στην Κύπρο. Μάλλον αυτή ήταν και η συνεννόηση με την κα Φον ντερ Λάιεν, καθώς η κα Σούιτσα κάποια στιγμή στα δικά της σχόλια ως σωστή δημόσια υπάλληλος είχε παραπέμψει την ευθύνη στη μελλοντική συνάδελφό της για τη διεύθυνση. Κανένας Κύπριος ευρωβουλευτής δεν έθεσε ερώτηση, όμως η κα Κος απάντησε σε ερώτηση Φινλάνδου ευρωβουλευτή του ECR πως όσον αφορά τη βελτίωση των σχέσεων της Ε.Ε. με την Τουρκία, «ο κύριος κανόνας είναι πως δεν θα υπάρξουν περαιτέρω εξελίξεις αν δεν δούμε εξελίξεις στο Κυπριακό».

Πάντως, το Κυπριακό και τα ευρωτουρκικά τα οποία προτάσσουν τόσο συχνά σε άδειες αισθούσες οι ευρωβουλευτές μας, δεν τέθηκαν στην αρμόδια αξιωματούχο για τις εξωτερικές σχέσεις. Όχι γιατί δεν τη θεώρησαν σημαντική. Αλλά

γιατί έβαλαν λανθασμένες προτεραιότητες. Οι Βαλτικοί συχνά επικρίνονται από την κυπριακή διπλωματία για το πόσο έντονοι είναι απέναντι στη Ρωσία. Αν επιμένουμε για το πώς βλέπουμε εμείς την Τουρκία, πρέπει να δεχθούμε και την οπτική των άλλων για τη δική τους ιστορική εμπειρία. Αλλά πρέπει να καταλάβουμε και κάτι άλλο. Οι εκπρόσωποι και αξιωματούχοι άλλων χωρών (και των Βαλτικών) κινούνται συντονισμένα, με στόχους και στόχευση. Εμείς θέλουμε μόνο να ακούμε όμορφες λέξεις;

*** Τα πιο πάνω** βεβαίως όσον αφορά το Κυπριακό. Θα μπορούσαν να τεθούν ερωτήματα σε πολλούς άλλους υποψήφιους για τις μεταφορές, την ενέργεια, τη στέγαση. Όμως, δεν προσφέρονται για καλούς τίτλους και πύρινα tweet.

ykakouris@gmail.com

Οι εθνικοί μας εργολάβοι

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Νέος Ηρακλής, ο οποίος θα καθαρίσει τους σύγχρονους «Στάβλους του Αυγεία», επιχειρεί να καταστεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, μετά την τολμηρή επιλογή του να ανέβει αποκλειστικά στο άρμα της Δύσης, για πρώτη φορά μετά το 1960, τώρα επιχειρεί ακόμη ένα ριψοκίνδυνο εγχείρημα, να διώξει όλα τα «λαμόγια», όπως λένε στην Ελλάδα, τα οποία εδώ και πάρα πολλά χρόνια «ξαφρίζουν» τα έργα του Δημοσίου. Οι αποφάσεις της κυβέρνησης είναι πρωτοφανείς στην ιστορία του νησιού και ενέχουν ένα εξαιρετικά μεγάλο ρίσκο. Αν κάτι δεν πάει καλά στο Κυπριακό, θα χάσουμε και τα «αβγά και τα καλάθια». Και αν κάτι δεν πάει καλά στα έργα του Δημοσίου και δικαιωθούν στα δικαστήρια οι μεγάλο-εργολάβοι, τότε θα χρειαστούν νέα μνημόνια και τότε, «κλάφτα, Χάραλαμπε...».

Πάντως, είτε έτσι είτε αλλιώς, είναι θετικό το γεγονός ότι επιτέλους κάτι γίνεται και κάτι κινείται και ίσως καθαρίσει ο «κόπρος του Αυγείου». Το ερώτημα το οποίο μένει είναι αν η «επανάσταση» της κυβέρνησης, ο «πέλεκυς», εκτός από τα κεφάλια των μεγάλο-εργολάβων, θα πέσει και στα «κεφάλια» των αρμοδίων, δηλαδή των πολιτικών προϊσταμένων και διευθυντών του Δημοσίου, οι οποίοι χρυσοπληρώνονται για να διασφαλίζουν το δημόσιο χρήμα. Η ιστορία δείχνει ότι όλα γρήγορα ξεχνιούνται με τα «φαραωνικά» έργα, όπως η Πλατεία Ελευθερίας, το Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας και ένα σωρό άλλα χρυσοπληρωμένα έργα. Κανείς δεν φέρει ευθύνη και όλα καλούνται να τα πληρώσουν οι φορολογούμενοι πολίτες, οι οποίοι καθίστανται μέρα με τη μέρα «α-πολίτες».

Η ιστορία με τους «εθνικούς εργολάβους» ξεκίνησε με την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο Μακάριος, ο οποίος ήξερε καλά τους βυζαντινισμούς, επικείμενη να ελέγξει τα «λαμόγια», ελέγχοντας την προσφορά των μεγάλων έργων. Θεσοθέτησε άτυπα την παραχώρηση έργων, τόσο σε ιδιώτες, όσο και στην Εκκλησία. Ξενοδοχεία οι ιδιώτες, ξενοδοχεία και οι Μητροπόλεις. Τράπεζες οι ιδιώτες, Τράπεζα και η Εκκλησία. Μπίρα οι ιδιώτες, μπίρα και η Αρχιεπισκοπή. Και η ιστορία συνεχιζόταν σε πολλά άλλα επίπεδα. Πάντα, όμως, κανείς δεν είχε το μονοπώλιο, αλλά υπήρχε το ολιγοπώλιο, το οποίο έλεγχε το κράτος και ο Μακάριος. Μετά την εισβολή τα δεδομένα άλλαξαν και εμφανίστηκαν τα πρώτα «συγκαλυμμένα ολιγοπώλια», δηλαδή επιχειρήσεις με ουσιαστική κυρίαρχη θέση, οι οποίες δεν τύγχαναν και κανενός ουσιαστικού ελέγ-

χου, πρακτική η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα, χωρίς αιδώ.

Σκιές υπήρχαν στην ανέγερση των προσφυγικών συνοικισμών, σκιές στις αγορές οπλικών συστημάτων, σκιές στα πετρελαιοειδή, σκιές στην ανάθεση δρόμων και «σκοτάδι» σε ένα σωρό άλλες δοσοληψίες. Κατά καιρούς η κατάσταση ξέφυνε και είχαμε αποκαλύψεις, όπως η θλιβερή ιστορία της ΞΕΚΤΕ της ελληνικής εταιρείας, η οποία θα κατασκευάζε τον πρώτο αυτοκινητόδρομο, ο οποίος θα συνέδεε τη Λευκωσία με τη Λεμεσό. Τότε, ο δρόμος χαρακτηρίστηκε ως ο δρόμος της ατυχίας, αλλά οι μόνοι άτυχοι στο τέλος της ημέρας ήταν οι φορολογούμενοι πολίτες, οι οποίοι πλήρωσαν το «πανωπρόιτζ». Είχαμε αποκαλύψεις για προσυνεννοήσεις στις προσφορές, δηλαδή απάτες στον διαμοιρασμό των έργων, ανάμεσα στις μεγάλες εργοληπτικές εταιρείες. Αυτός ο δρόμος, δικός μου, ο άλλος δικός σου και όλοι οι δρόμοι χρυσοπληρωμένοι. Σήμερα έχουμε το μονοπώλιο στα αεροδρόμια, και με τα δύο να ανήκουν στην ίδια εταιρεία και χωρίς να τηρούνται οι συμφωνίες. Έχουμε το μονοπώλιο στην υγεία με το ΓεΣΥ, όπου κατέβηκαν εταιρείες από όλο τον κόσμο, για «αρπακτές» όπως καταγγέλλουν γιατροί. Έχουμε τα μονοπώλια και σε ένα σωρό άλλες μικρότερες επιχειρήσεις, τις οποίες κανείς δεν ξέρει και οι οποίες ζουν «βασιλικά» από τα σίγουρα έσοδα των φορολογούμενων πολιτών. Πριν από μερικά χρόνια είχαμε τις φυλακίσεις δημάρχων και άλλων αξιωματούχων, οι οποίοι τα «έφαγαν» κανονικά από τους «μεγαλοκαρχαρίες», οι οποίοι τελικά απλώς μαρτύρησαν στα δικαστήρια και την έβγαλαν καθαρή. Το «μέλι» των χρημάτων το δοκίμασαν πολλοί και στον χώρο της Εκκλησίας, με αποτέλεσμα να έχουμε «καθαίρεσεις», φυλακίσεις, ακόμη και αυτοκτονίες. Αλλά δεν υπάρχει αγωνία για τίποτα, αφού υπάρχει η θεία δική, η οποία μπορεί να αργεί λίγο, αλλά τελικά ξέρει τον κατάλληλο χρόνο, για να θεραπεύσει όλα τα κακώς έχοντα. Μέσα στην καταχνιά των ημερών, υπάρχουν και φωτεινά παραδείγματα ανθρώπων, οι οποίοι επιβεβαιώνουν τον κανόνα, ότι «όπου επλεόνασε η αμαρτία υπερεπείσσευσε η χάρις». Και η εις μνήμην του αείμνηστου Κίκη Γιάγκου, ο οποίος ζούσε «προσφυγικά» ακόμη και ως βουλευτής, να αναφέρουμε ότι αρνήθηκε να λάβει σύνταξη έναν χρόνο προηγουμένως, γιατί έγινε λάθος στο ληξιαρχείο της Αμμοχώστου. Ο ψεύτης και κλέφτης ούτε τον πρώτο χρόνο χαιρόνται. Η ηθική ξεπερνά τους νόμους και τους κανόνες και πάντα προσφέρει αληθινή χαρά και ευτυχία.

kaparispan@yahoo.gr

Η κοινωνία της αμφισβήτησης

Του **ΑΝΤΡΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Ο Τραμπ άνοιξε τον χορό των ασυμβίβαστων πολιτικών το 2016, ενώ το 2024 ενίσχυσε το λαϊκίστικο προφίλ και τον εχθρικό, πύρινο λόγο του με τη βοήθεια των εκατομμυριούχων χορηγών του, αλλά και της τεχνολογίας.

Ο Τραμπ άνοιξε τον χορό των ασυμβίβαστων πολιτικών το 2016, ενώ το 2024 ενίσχυσε το λαϊκίστικο προφίλ και τον εχθρικό, πύρινο λόγο του με τη βοήθεια των εκατομμυριούχων χορηγών του, αλλά και της τεχνολογίας. Το σίγουρο είναι ότι θα ακολουθήσουν και άλλοι μιμητές του Τραμπ και κάθε Τραμπ, γιατί αρκετός κόσμος αρέσκεται στους λαλίστατους πολιτικούς που ισχυρίζονται ότι κατέχουν το μαγικό ραβδί για κάθε πρόβλημα και αίτημα.

Η πολιτική σκηνή σήμερα δεν αποτελεί τον ιδανικό χώρο εμπλοκής ατόμων χαμηλών τόνων, με αξίες, γνώσεις και ηθική, αφού η ίδια η κοινωνία επιλέγει πλέον ακριβώς το αντίθετο. Ψηφίζουν άτομα με περιορισμένες γνώσεις

του αντικειμένου τους, θέτοντας ως βασικότερο κριτήριο επιλογής τη δημοτικότητα, το χρήμα, τις κούφιες υποσχέσεις και αοριστολογίες για ευημερία και καλύτερες μέρες.

Η μετριότητα και η κακοκρατία υπερτερούν της μετριοπάθειας και των ανθρώπινων αξιών, με αποτέλεσμα οι χειρότεροι και πιο ανίκανοι να εκλέγονται σε θέσεις εξουσίας. Όπλο τους είναι η κοινωνία που αμφισβητεί τους πάντες, τους εκπαιδευτικούς, τους επιστήμονες και τους ειδικούς. Η κοινωνία δεν εμπιστεύεται πλέον τους πολιτικούς, αφού τους θεωρεί βολεμένους και διεφθαρμένους, σε μια προσπάθεια γενίκευσης και αγνόησης των λίγων αλλά λαμπρών εξαιρέσεων.

Όταν λοιπόν η ίδια η κοινωνία αμφισβητεί το πολιτικό σύστημα, τη δημοκρατία και τους θεσμούς, είναι φυσικό επακόλουθο να εκλέγονται άτομα που δεν διακρίνονται για τις ικανότητες ή τις ηθικές τους αξίες, αλλά για τα αρνητικά τους χαρακτηριστικά. Η ανικανότητα, η διαφθορά και η κακή διοίκηση υπερισχύουν της διαφάνειας και της χρηστής διοίκησης. Οι πολίτες που νιώθουν αδικημένοι, προδομένοι και απομονωμένοι εύκολα εμπιστεύονται άτομα που αρέσκονται στις κούφιες υποσχέσεις και στα ψέματα, θέλοντας έτσι να τιμωρήσουν τους άλλους ή τους προηγούμενους. Οι συνέπειες αυτής της αν-

τιδρασης πλήττουν σοβαρά την ευημερία και τη δικαιοσύνη στην κοινωνία. Αγνοούν, επίσης, ότι όσο χειρότεροι και πιο κακοί είναι οι πολιτικοί μνηστήρες τόσο πιο μεγάλη πέραση έχουν στο εκλογικό σώμα αυτοί που συνήθως λατρεύουν την προβολή, τη δημοσιότητα και ποθούν την εξουσία. Όταν λοιπόν η κοινωνία αντιτίθεται στους θεσμούς, τους αιρετούς και τους τεχνοκράτες, τότε η αριστεία, η αξιοπρέπεια, η αξιοκρατία και η αξιολόγηση αποτελούν παρελθόν. Η σημερινή γενιά πολιτικών δεν φοβάται την αποτυχία, γιατί η κοινωνία τη δικαιολογεί, προβάλλοντας ως βασικούς λόγους το νεαρό της ηλικίας ή την πολιτική απειρία. Ο φανατισμός, η πόλωση και η αντιπαράθεση με όλους έχουν εκτοπίσει τον ήπιο και τεκμηριωμένο λόγο και τη ρητορική.

Η απαξίωση και αμφισβήτηση των θεσμών, η συντήρηση του φόβου, της μισαλλοδοξίας και της ανασφάλειας αποτελούν κατάλοιπα μιας φοβισμένης κοινωνίας. Η διάδοση αρνητικών ειδήσεων, ο λαϊκισμός, η έλλειψη παιδείας και αξιοκρατίας, ο πόθος για εύκολο χρήμα και ο ρατσιστικός λόγος επηρεάζουν την κοινωνία, μεγάλο μέρος της οποίας επικροτεί και ανταμείβει τους εκφραστές τους στην κάλπη.

Ο κ. Αντρός Γ. Καραγιάννης είναι πρώην δήμαρχος Δερύνειας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Inter arma enim silent leges

«Όταν μιλούν τα όπλα, ο νόμος σιωπά»: η φράση αποδίδεται στον Κικέρωνα και ήταν το βασικό επιχείρημα κατά την υπεράσπιση του φίλου του Μίλων (Pro Milone), ο οποίος δικάζόταν για φόνο. Το επιχείρημα αυτό είναι το δικαίωμα της αυτοάμυνας, η νομιμοποίηση δηλαδή του φόνου όταν αυτός διαπράττεται με κίνητρο και στόχο την υπεράσπιση της ζωής του θύτη.

Η φράση αυτή, όμως, δεν άργησε να πάρει μιαν άλλη σημασία στη νεότερη εποχή, αυτή της ανάγκης περιορισμού των ατομικών ελευθεριών για τις ανάγκες του πολέμου. Η κυβέρνηση του Αβραάμ Λίνκολν χρησιμοποίησε την έκφραση του Κικέρωνα με αυτή τη νέα σημασία κατά τη διάρκεια του αμερικανικού εμφυλίου πολέμου στο αίτημά της προς το Ανώτατο Δικαστήριο για αναστολή του habeas corpus. Η ρήση είναι έκτοτε ταυτόσημη της κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Υπάρχει όμως ένας χώρος όπου, αν και δεν έχει κηρυχθεί καμία έκτακτη ανάγκη σε κανένα κράτος, η ρήση του Κικέ-

ρωνα είναι σε πλήρη ισχύ: ο χώρος της κατασκοπείας. Επίσημα χρησιμοποιούνται άλλοι όροι, όπως υπηρεσίες «πληροφοριών» ή «ασφάλειας» ή «αντικατασκοπεία», όλοι όμως γνωρίζουν ότι ο ακήρυκτος πόλεμος της κατασκοπείας είναι στην ουσία παγκόσμιος και δεν γνωρίζει ούτε συνθήκες ειρήνης ούτε νόμους σε καιρό ειρήνης ή έστω και σε καιρό πολέμου.

Πρόσφατα, η κινεζική κυβέρνηση παρουσίασε τη νέα γενιά πολεμικών αεροσκαφών της με τεχνολογία απόκρυψης (stealth). Φημολογείται ότι η τεχνολογία απόκρυψης είχε κλαπεί από τους Αμερικανούς. Αυτό είναι μόνο μία από τις χιλιάδες των περιπτώσεων βιομηχανικής κατασκοπείας στην οποία επιδιδόνται χώρες όπως η Κίνα ή η Ρωσία, αλλά θα ήταν αφελές να πιστεύει κανείς ότι οι δυτικές δημοκρατίες δεν επιδίδονται στο παιχνίδι αυτό επιδεικνύοντας τον ίδιο ζήλο με τους εχθρούς τους. Η κατασκοπεία όμως δεν σταματάει στο κυνήγι πληροφοριών. Δολιοφθορές, σαμποτάζ, αποστολές εξόντωσης αντιπάλων, οργάνωση κρυφών επιχειρήσεων σε εχθρικό έδαφος, η πραγματικότητα δεν έχει

τίποτε να ζηλήψει από τα καλά κινηματογραφικά έργα κατασκοπείας. Ο κόσμος αυτός έμενε μακριά από την καθημερινότητα των πολιτών, οι οποίοι πληροφορούνταν από τις εφημερίδες για αυτομολήσεις Σοβιετικών ή Βορειοκορεατών, σχηματίζοντας την ιδέα ότι οι δυτικές «υπηρεσίες» βοηθούσαν καταπιεσμένους να αποκτήσουν ελευθερία και άσυλο. Οι νέες τεχνολογίες, όμως, τα διαδικτυακά συστήματα, η ασύρματη λειτουργία της κινητής τηλεφωνίας, εγκαίνισαν μια νέα εποχή, όπου τα παιχνίδια των κατασκόπων περιλαμβάνουν πλέον όλες και όλους, ανεξαρτήτως θέσης, επαγγέλματος, ιδεολογίας ή οικονομικής κατάστασης.

Το παγκόσμιο διαδικτυακό χωρίο είναι στην ουσία ένας τόπος ανομίας όπου τα πάντα επιτρέπονται. Εκατομμύρια στρατιώτες κρύβονται πίσω από τις καθημερινές αθώες συνομιλίες και ανταλλαγές μηνυμάτων, έτοιμοι να αξιοποιήσουν την παραμικρή ευκαιρία, την παραμικρή πληροφορία που τους προσφέρει το διαδίκτυο. Δεν διστάζουν να «χακάρουν» (hack) προστατευόμενους ιστοτόπους, τράπεζες, νοσοκομεία, πανεπιστή-

μια, ιδιωτικές επιχειρήσεις και ινστιτούτα. Σκοπός τους δεν είναι μόνο η πρόκληση χάους, παράλυσης, κοινωνικής αναστάτωσης, δεν είναι απλώς η δημιουργία ενός κοινού αισθήματος γενικευμένης ανασφάλειας, φόβου και αδυναμίας. Είναι πολύ πιο ουσιαστικός. Στην ουσία δεν υπάρχει καμία εφεύρεση ή τεχνολογία πολιτική ή στρατιωτική, κανένα μυστικό, κρατικό, εταιρικό ή ατομικό, που να μην κινδυνεύει να υποκλαπεί. Ο αγώνας πλέον είναι μόνο ενάντια στον χρόνο. Ελπίζουμε μόνο να καθυστερήσουμε τους εχθρούς μας και να πάρουν στα χέρια τους την τεχνολογία την οποία εμείς θα έχουμε ήδη ξεπεράσει. Αυτό δίνει μια τεράστια ώθηση αλλά και σημαντική πίεση στον χώρο της έρευνας αιχμής. Πέρα όμως από την αιμιγώς πολεμική όψη της κατασκοπείας, υπάρχει και η ηθική.

Ο πόλεμος του διαδικτύου είναι πλέον μια μόνιμη μορφή πολέμου στην οποία επιδίδονται κρατικοί οργανισμοί, ιδιωτικές δομές και άτομα. Οι μόνοι νόμοι του διαδικτύου είναι αυτοί της φυσικής κοινωνίας. Πρέπει να είσαι πιο δυνατός από τους άλλους: καλύτερη ασφά-

λεια, περισσότερη υπολογιστική ισχύς, πιο έμπειρο και εκπαιδευμένο προσωπικό. Κανείς νόμος δεν μπορεί πλέον να προστατεύσει τον πολίτη, όταν οι επιθέσεις προέρχονται από οποιοδήποτε μέρος του πλανήτη και οργανώνονται κεντρικά από αόρατες στρατιές χάκερ στην υπηρεσία αλλότριων εθνικών συμφερόντων. Ταυτόχρονα, όμως, κανένας νόμος δεν μπορεί να απαγορεύσει σε οποιοδήποτε νομικό ή φυσικό πρόσωπο να προστατευθεί μόνο του, ανταποδίδοντας ενδεχομένως τα κτυπήματα που δέχεται με σκοπό να παραμείνει όρθιο στο ρινγκ. Έτσι, η οργάνωση προπαγάνδας παραπληροφόρησης ή ψευδούς πληροφόρησης, η διασπορά ψευδών ειδήσεων μπορεί να θεωρηθεί ως πράξη αυτοπροστασίας ή αυτοάμυνας. Εταιρείες και άτομα, ακόμη και κρατικές υπηρεσίες μπορούν να επιδοθούν στο παιχνίδι της απόκρυψης της πληροφορίας μέσα σε χειμάρρους λανθασμένων δεδομένων και ανυπόστατων φημολογιών. Τα μέτρα αυτά σκοπό έχουν, καταρχάς, να αποτρέψουν τον εχθρό από το να προσπαθήσει να υποκλέψει στοιχεία και κατά δεύτερον, να αντι-

μετωπίσει επιτυχώς κάθε εχθρική επιχείρηση κλοπής δεδομένων ή δολιοφθοράς.

Η κατάσταση αυτή είναι σε μια κατάσταση συνευθυγράμμισης ανομίας, όπου η ανυπαρξία νόμου μεταφράζεται σε αχρηστία του νόμου ή της ηθικής. Η φράση του Κικέρωνα παίρνει μια καινοφανή σημασία, αυτή της αδυναμίας ύπαρξης νομικού πλαισίου όσο μαίνεται ο ιδιότυπος αυτός πόλεμος. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, όμως, ο πόλεμος αυτός ούτε έχει ποτέ κηρυχθεί ούτε και πρόκειται να τερματιστεί. Θέτει τις κοινωνίες μας μπρος σε ένα πρωτόγνωρο πεδίο ερωτήσεων ως προς τη δυνατότητα συγκρότησης πολιτικής κοινότητας, εθνικής, διεθνούς ή παγκόσμιας, μιας κοινότητας που δεν θα διέπεται από νόμους αλλά από το δικαίο του ισχυρότερου. Όπως έλεγε και ο Πασκάλ, «αφού δεν μπορούμε να κάνουμε το δικαίο ισχυρό, πρέπει να κάνουμε το ισχυρό δικαίο».

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Τι μάθαμε από τα δελτία της ΚΥΠ

Του ΜΑΝΟΛΗ ΚΟΥΜΑ

Η πρωτοβουλία της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΕΥΠ) να προχωρήσει στον αποκατακτηρισμό και τη δημοσίευση αρχειακού υλικού σχετικά με το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου και την τουρκική εισβολή στην Κύπρο υπήρξε αναμφίβολα μια ευχάριστη εξέλιξη για όσους ενδιαφέρονται να αποκτήσουν καλύτερη γνώση των δραματικών γεγονότων που έλαβαν χώρα στη Μεγαλόνησο το καλοκαίρι του 1974. Οπωσδήποτε, η μελέτη των 58 δελτίων πληροφοριών (Δ.Π.) της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών (ΚΥΠ) δεν ανατρέπει, αντίθετα μάλλον επιβεβαιώνει, τα πορίσματα στα οποία έχουν καταλήξει σύγχρονοι μελετητές της κυπριακής τραγωδίας, πρωτίστως ο Αλέξης Παπαχελάς. Από την άλλη πλευρά, οι πληροφορίες που μεταφέρουν οι συντάκτες των δελτίων πληροφοριών και οι απόψεις (σχόλια) που διατυπώνουν φωτίζουν αθέατες πλευρές των γεγονότων και αντανακλούν κυρίαρχες αντιλήψεις που επικρατούσαν στην ΚΥΠ σε μια μεταβατική περίοδο: από την κατάρρευση της δικτατορίας του Δημητρίου Ιωαννίδη έως την επάνοδο του Κωνσταντίνου Καραμανλή στην Ελλάδα· και από το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου έως την κατάληψη του 37% του κυπριακού εδάφους από τους Τούρκους εισβολείς.

Η μελέτη του δημοσιευμένου αρχειακού υλικού δεν αφήνει την παραμικρή αμφιβολία ότι ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και οι εξελίξεις στη νήσο βρίσκονταν στο μικροσκόπιο της ΚΥΠ. Εκείνο που προβληματίζει ιδιαίτερα τους συντάκτες των δελτίων πληροφοριών είναι η απόφαση του αρχιεπισκόπου Μακαρίου να προχωρήσει στην «εξυγίανση» της Εθνικής Φρουράς (Δ.Π. 1/7/1974) και την «απομάκρυνση απάντων των Ελλήνων Αξιωματικών εκ Κύπρου και την αντικατάστασιν τούτων δι' Ελλήνων αποστράτων Αξιωματικών, Βασίλοφρώνων και αντιτιθεμένων της επαναστάσεως» (Δ.Π. 4/7/1974). Ενδεχόμενη αποχώρηση των (χουντικών) Ελλήνων αξιωματικών από την Εθνική Φρουρά –σχοιάζει ο συντάκτης– θα είχε ολέθριες συνέπειες για την Κύπρο, όχι μόνον επειδή «ο Μακάριος περιστοιχιζόμενος πλέον υπό των Κομμουνιστών θα καθοδηγείται υπ' αυτών μη δυνάμενος να πράξη άλλως πώς» (Δ.Π. 5/7/1974), αλλά και επειδή μια τέτοια εξέλιξη έβρισκε αντίθετη «την Τουρκικήν πλευράν, καθ' όσον η παρουσία των εν τη Νήσω αποτελεί εγγύησιν διά την ασφάλειαν της Τ/Κ μειονότητας» (Δ.Π. 9/7/1974).

Από την άλλη πλευρά, ο συντάκτης των δελτίων, κατά πάσα πιθανό-

τατα και η ίδια η ΚΥΠ, όχι μόνον δεν φαίνεται ότι ενεπλάκησαν στο πραξικόπημα κατά του Μακαρίου, αλλά δεν ήταν καν ενήμεροι γι' αυτό. Ετσι, στο δελτίο της 15ης Ιουλίου 1974, το οποίο κάλυπτε χρόνο έως τις οκτώ το πρωί της ίδιας ημέρας (το πραξικόπημα εκδηλώθηκε στις 08.30), εκτιμάται ότι ο Μακάριος θα εξακολουθήσει να είναι πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, ασκώντας μάλιστα πιέσεις στη χούντα των Αθηνών «να προβή εις ενεργείας προς διάλυσιν της ΕΟΚΑ Β'». Είναι ακόμη χαρακτηριστικό ότι στα δελτία των αμέσως προηγούμενων ημερών γίνονταν εκτενείς αναφορές στις διακοινοτικές συνομιλίες, με τον συντάκτη να σχολιάζει ότι αυτές «δεν έχουν παρουσιάσει δυσκολίας, πλην όμως δεν έχουν σημειώσει και εντυπωσιακά αποτελέσματα, καθόσον αναμένεται η εξέτασις σοβαρών θεμάτων της Τοπικής Διοικήσεως» (Δ.Π. 10/7/1974).

Μετά την εκδήλωση του πραξικοπήματος, τα δελτία πληροφοριών ενημερώνουν το κέντρο (και μάλιστα με αρκετή ακρίβεια) σχετικά με την κινητοποίηση των τουρκικών δυνάμεων: «Συνεχίζεται η προπαρασκευή των αποβατικών

δυνάμεων τώσον διά την εκτέλεσιν προγράμματος εκπαιδεύσεως όσον και ετοιμότητος δι' ανάληψιν πολεμικής αποστολής κατά Κύπρου», σχολιάζε ο συντάκτης στις 19 Ιουλίου, λίγες ώρες πριν από την εκδήλωση της τουρκικής εισβολής. Τις επόμενες τρεις ημέρες τα δελτία πληροφοριών διακόπτονται, πιθανότατα λόγω των καταγιστικών εξελίξεων στη Μεγαλόνησο και του πανικού που επικρατεί. Εντούτοις, από τις 23

«Συνεχίζεται η προπαρασκευή των αποβατικών δυνάμεων τώσον διά την εκτέλεσιν προγράμματος εκπαιδεύσεως όσον και ετοιμότητος δι' ανάληψιν πολεμικής αποστολής κατά Κύπρου», σχολιάζε ο συντάκτης στις 19 Ιουλίου, λίγες ώρες πριν από την εκδήλωση της τουρκικής εισβολής.

25 Ιουλίου 1974. Τούρκοι στρατιώτες με τεθωρακισμένο όχημα μεταφοράς προσωπικού, μερικές εκατοντάδες μέτρα μακριά από τις ελληνικές δυνάμεις που υπερασπίζονται το αεροδρόμιο της Λευκωσίας. Τα 58 αποκατακτηρισμένα δελτία πληροφοριών της ΚΥΠ δίνουν σαφείς πληροφορίες σχετικά με το τι γινόριζε η Αθήνα τις κρίσιμες ώρες από την εκδήλωση του πραξικοπήματος εναντίον του Μακαρίου έως και τη δεύτερη φάση της τουρκικής εισβολής.

Η Υπηρεσία αποκαλύπτεται

Του ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Ο αποκατακτηρισμός των 58 ημερησίων δελτίων πληροφοριών επί Κύπρου και Τουρκίας, της περιόδου Ιουλίου - Αυγούστου 1974, προσφέρει ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα για την ταυτότητα και τον τρόπο λειτουργίας της άλλοτε Κρατικής Υπηρεσίας Πληροφοριών. Παρά το γεγονός ότι η ιστορική έρευνα έχει καταγράψει τον ρόλο της ΚΥΠ την περίοδο της Επταετίας, λίγα πράγματα γνωρίζουμε για την ανάμειξη των ελληνικών μυστικών υπηρεσιών στα γεγονότα του 1974.

Κατ' αρχάς, είναι απαραίτητο να γίνει μια ιστορική αναδρομή για την παρουσία της ΚΥΠ στην Κύπρο. Η Υπηρεσία ιδρύθηκε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο από την κυβέρνηση Παπάγου, με βασική αποστολή την παρακολούθηση των κομμουνιστικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, η έναρξη του Ενωτικού Αγώνα στα μέσα της δεκαετίας του 1950 ανάγκα-

σε την ΚΥΠ να επιδείξει ενδιαφέρον για τα τεκταινόμενα στην Κύπρο. Μετά τη δημιουργία της Κυπριακής Δημοκρατίας η υπηρεσία συνέχισε να έχει μια ισχυρή παρουσία στο νησί, ειδικά μετά το ξέσπασμα των διακοινοτικών ταραχών το 1963.

Μία από τις πρώτες κινήσεις του καθεστώτος της 21ης Απριλίου ήταν να αντικαταστήσει τον διοικητή της υπηρεσίας Κυριάκο Παπαγεωργόπουλο, που δεν συμμετείχε στο πραξικόπημα. Ο νέος ισχυρός ανήρ της ΚΥΠ ήταν πλέον ο χουντικός αξιωματικός του Πυροβολικού Αλέξανδρος Χατζηπέτρος, που δημιούργησε νέα δίκτυα πληροφοριών στην Κύπρο. Η συλλογή πληροφοριών επικεντρώθηκε περισσότερο στις κινήσεις του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου και λιγότερο στις ενέργειες της Τουρκίας στο νησί. Την ίδια πρακτική συνέχισαν οι επόμενοι δύο διοικητές, ο Μιχάλης Ρουφογάλης και ο Λάμπρος Σταθόπουλος, που τοποθετήθη-

Η ΚΥΠ είχε κατορθώσει να αναπτύξει σημαντικά ανθρώπινα δίκτυα στο νησί που προσέφεραν σημαντικές πρωτογενείς πληροφορίες.

καν επίσης από τη χούντα στην ηγεσία της ΚΥΠ.

Αναφορικά με τα συγκεκριμένα δελτία, η συλλογή πληροφοριών βασίζεται κυρίως σε ανοικτές πηγές όπως είναι οι τουρκικοί και τουρκοκυπριακοί Τύποι. Ωστόσο γρήγορα γίνεται αντιληπτό ότι η ΚΥΠ είχε κατορθώσει να αναπτύξει σημαντικά ανθρώπινα δίκτυα στο νησί που προσέφεραν σημαντικές πρωτογενείς πληροφορίες. Αυτό τη βοηθούσε πολύ να καταγράψει και να αναλύσει, πριν από το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου,

Ιουλίου επανέρχεται η κανονική ροή, με τα δελτία πληροφοριών να καταγράφουν πλέον με κάθε λεπτομέρεια τις κινήσεις του τουρκικού στρατού, όχι μόνον στην Κύπρο, αλλά και στην Ανατολική Θράκη και τη Δυτική Μικρά Ασία – κάτι που μαρτυρεί την εκδήλη ανησυχία της ΚΥΠ για πιθανή τουρκική επιθετική ενέργεια εναντίον της ίδιας της Ελλάδας.

Μετά την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης της τουρκικής εισβολής στις 24 Ιουλίου, τα δελτία πληροφοριών βρίθουν αναλύσεων σχετικά με τη στάση των άλλων κρατών και των διεθνών δρώντων έναντι της κυπριακής υπόθεσης. Στο πλαίσιο αυτό, αποκαλούν την ευμενή αποδοχή που είχε στη Δύση η κατάρρευση της δικτατορίας και ο σχηματισμός της κυβερνήσεως εθνικής ενότητας υπό τον Κ. Καραμανλή «ευχάριστον εξέλιξιν, διότι αποτελεί απαρχκήν μεταστροφής του κλίματος υπέρ της Ελλάδος και θα έχη ευνοϊκάς επιπτώσεις επί του εν εξελίξει ευρισκόμενου εθνικού θέματος» (Δ.Π. 26/7/1974). Καθώς, όμως, οι διαπραγματεύσεις στη Διάσκεψη της Γενεύης (25-30 Ιουλίου και 10-14 Αυγούστου 1974) οδηγούνται στα-

διακά σε αδιέξοδο, ασκείται δριμύεια κριτική τόσο στη Βρετανία όσο και στις δύο υπερδυνάμεις, τις ΗΠΑ και τη Σοβιετική Ένωση, για φιλοτουρκική πολιτική. Μάλιστα, η Βρετανία εμφανίζεται όχι μόνον να ενίσχυσε τους Τούρκους και τους Τουρκοκυπρίους «κατά τις ημέρας των πολεμικών επιχειρήσεων» (Δ.Π. 5/8/1974), αλλά ακόμη και να «παρεκίνησε» την Τουρκία «εις την αποβατικήν της ενέργειαν εις Κύπρον» (Δ.Π. 14/8/1974) – κάτι βέβαια που δεν επιβεβαιώνεται από την ιστορική έρευνα. Το διάστημα αυτό, εξάλλου, «μεροληπτική» (Δ.Π. 8/7/1974) και «σαφώς φιλοτουρκική» (Δ.Π. 15/8/1974) χαρακτηρίζεται η στάση των ΗΠΑ, προτεραιότητα των οποίων είναι η αποφυγή ενός ελληνοτουρκικού πολέμου.

Τις παραμονές του «Αττίλα II», τα δελτία πληροφοριών της ΚΥΠ καταγράφουν την κινητικότητα του τουρκικού στρατού και μεταφέρουν δημοσιεύματα του τουρκικού Τύπου περί νέας επιθετικής ενέργειας στην Κύπρο. Την ίδια στιγμή, πάντως, οι αμερικανικές ανησυχίες «δι' ενδεχόμενον στρατιωτικών επεκτατικών εγχειρήματων της Τουρκίας εις Κύπρον» χαρακτηρίζονται ως «υπερβολικαί», με τον συντάκτη της 13ης Αυγούστου να θεωρεί ότι αυτές «διωχτεύθησαν σκοπίμως προς την Ελληνικήν πλευράν, ίνα αυτή αφ' ενός επιδείξη διαλλακτικότητα κατά τας συνομιλίας της Γενεύης και αφ' ετέρου δικαιολογήσιν την μεροληπτικήν υπέρ στάσιν των ΗΠΑ». Μετά δε την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης της τουρκικής εισβολής, τα δελτία πληροφοριών κάνουν λόγο για «αποδεδειγμένη ενοχή» των ΗΠΑ «διά το δράμα της Κύπρου» (Δ.Π. 17/8/1974) και εκφράζουν τη δυσανεξία τους για τη «φιλοτουρκική» στάση του Λευκού Οίκου (Δ.Π. 21/8/1974).

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το υλικό που έφερε στη δημοσιότητα η ΕΥΠ θα «συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση όσον συνέβησαν τότε», όπως ορθά έθεσε το ζήτημα ο διοικητής της ΕΥΠ, πρόεδρος Θεμιστοκλής Δεμίρης. Πράγματι, η επιστημονική αξιοποίηση των 58 δελτίων πληροφοριών της ΚΥΠ, σε συνδυασμό με ένα πλούσιο αρχειακό υλικό που έχουμε στη διάθεσή μας –και το οποίο ολοένα και εμπλουτίζεται– προσφέρει δυνατότητες νέων μελετών, αποστασιοποιημένων από συνωμοσιολογικές θεωρίες και απλοστυτυτικές ερμηνείες, που δεν υπηρετούν την έντιμη αποτίμηση του ιστορικού παρελθόντος.

Ο κ. Μανόλης Κούμας είναι επικουρος καθηγητής Ιστορίας Διεθνών Σχέσεων στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ.

βλέπει με ακρίβεια την τουρκική επιχείρηση εναντίον των κωμοπόλεων Λαπήθου και Καραβά, η οποία τελικά συνέβη μετά από λίγες ώρες. Επίσης, η ΚΥΠ συγκεντρώνει σημαντικές πληροφορίες για στρατιωτικές και μη στρατιωτικές ενέργειες στη Μερσίνα και τη μακρινή Ισπάρτα. Κατορθώνει ακόμα να αποκτήσει μια πολύ καλή εικόνα για τον βρετανικό παράγοντα στην Κύπρο. Αυτά από μόνα τους καταδεικνύουν τις επιχειρησιακές δυνατότητες που είχε τότε η ΚΥΠ εκτός φιλικού περιβάλλοντος. Σωστά, λοιπόν, ο νυν διοικητής της Υπηρεσίας θεωρεί ότι ο αποκατακτηρισμός αυτών των εγγράφων μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της υπηρεσιακής αυτογνωσίας.

Ο κ. Μανός Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader in International Security στο King's College London. Το βιβλίο του «Αποτροπή και Αμυνα» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος.

Οι ευκαιρίες
και οι προκλήσεις
του επιχειρείν μέσα
από τη ματιά κορυφαίων
στελεχών της αγοράς.

ΚΥΡΙΑΚΗ
24/11

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΤΟΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

Του Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ

Παντρεύοντας το αντι-ΣΥΡΙΖΑ με το αντι-ΠΑΣΟΚ

Πολλές συζητήσεις εντός και εκτός Ν.Δ. έχει προκαλέσει η επιλογή του Κυριάκου Μητσοτάκη να ασκεί συστηματικά κριτική στο ΠΑΣΟΚ, με τελευταίο παράδειγμα την παρέμβαση στη Βουλή την περασμένη εβδομάδα, όταν κατηγόρησε τη Χαρίλαου Τρικούπη ότι επιλέγει «να αντικαταστήσει τον ΣΥΡΙΖΑ μέχρι και στα λάθη του», καθώς «πριν ακόμη διαλυθεί, σπεύδει να πάρει τη θέση του κάτω από τη σκιά του “λεφτόδεντρου”». Η πρώτη ανάγνωση αναφέρει πως μέσω των επιθέσεων ο πρωθυπουργός επιχειρεί να επανασυμπεριφέρει την εκλογική βάση της Ν.Δ. Και ότι ταυτίζοντας το ΠΑΣΟΚ με την Κουμουνδούρου επιδιώκει να συντηρήσει, με άλλον πλέον αντίπαλο, το λεγόμενο «αντι-ΣΥΡΙΖΑ» μέτωπο και την ισχυρή επιρροή του στους κεντρικούς ψηφοφόρους, που τον οδήγησαν στις διαδοχικές νίκες του 2019 και του 2023. Όμως, σύμφωνα με μια άλλη ερμηνεία, ο στόχος του Μεγάρου Μαξίμου είναι διαφορετικός. Όπως λέγεται, ο Κυριάκος Μητσοτάκης αντιλαμβάνεται πως ο «αέρας» του ΠΑΣΟΚ και του Νίκου Ανδρουλάκη –μετά την πρόσφατη επανεκλογή του αλλά και την εξαύλωση του ΣΥΡΙΖΑ– μπορεί να είναι ιδιαίτερα ισχυρός και επιθυμεί να «φρενάρει» τη δυναμική του. Είναι εξάλλου σαφές πως εάν το ΠΑΣΟΚ τους επόμενους μήνες σταθεροποιηθεί σε ποσοστά άνω του 20% και η Ν.Δ. παραμείνει στην περιοχή του 30%, η Χαρίλαου Τρικούπη θα μετατραπεί σε υπολογίσιμο αντίπαλο. Πάντως, η διαχείριση του νέου πολιτικού σκηνικού, όπως διαμορφώνεται μετά τη νέα διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ και την προοπτική ακόμη και δεκακομματικής Βουλής εάν το κόμμα Κασσελάκη συγκροτήσει Κοινοβουλευτική Ομάδα, θα είναι δύσκολη άσκηση: υπάρχει ο κίνδυνος όποιος είναι δυσαρεστημένος από την κυβέρνηση να στρέφεται στο ΠΑΣΟΚ. Στον αντίποδα, με την ύπαρξη τόσων φορέων «υποδοχής» της ψήφου διαμαρτυρίας είναι πιθανό το ΠΑΣΟΚ να μη μετατραπεί σε εναλλακτικό πόλο εξουσίας, αλλά ο κατακερματισμός των πολιτικών δυνάμεων να «κρατήσει» τη Ν.Δ. μακριά από τον πήχυ της αυτοδυναμίας, καθώς μάλιστα τους επόμενους μήνες θα πρέπει να γίνουν κρίσιμες επιλογές σε θέματα όπως η προεδρική εκλογή, η συ-

Στο ΠΑΣΟΚ η χαρά για τις δημοσκοπήσεις δεν κρύβεται. (Στιγμιότυπο από τη συνεδρίαση του Πολιτικού Συντονιστικού Κέντρου την Πέμπτη στη Χαρίλαου Τρικούπη).

νταγματική αναθεώρηση και τα ελληνοτουρκικά. Σε σχέση με τον ελληνοτουρκικό διάλογο, πάντως, αν και δημιουργήθηκε η αίσθηση ότι η πρόσφατη συνάντηση Γεραπετρίτη - Φιντάν σηματοδοτεί το τέλος των προσπαθειών για τη Χάγη, η πραγματικότητα είναι κάπως διαφορετική. Η συζήτηση παρά το δεδομένο χάσμα μεταξύ των δύο πλευρών θα συνεχιστεί, ενώ λέγεται πως αυτό ήταν πρόταση της Αγκυρας.

Πυροπροστασία από τον Νοέμβριο

Για το γεγονός ότι η κλιματική κρίση «είναι εδώ και θα παραμείνει», ουδείς έχει πλέον αμφιβολία. Το επιβεβαίωσαν οι πλημμύρες στη Βαλένθια. Η Ελλάδα βίωσε αντίστοιχες καταστροφές, χωρίς ευτυχώς μεγάλο αριθμό θυμάτων με τον «Daniel», αλλά δεδομέ-

να το μεγάλο της πρόβλημα είναι οι καλοκαιρινές πυρκαγιές, που έχουν και πολιτικό «αποτύπωμα». Εχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια ότι στον απόηχο φυσικών καταστροφών η Ν.Δ. καταγράφει δημοσκοπική κάμψη της τάξης του 2% περίπου, την οποία πάντως κατά κανόνα «απορροφά» στη συνέχεια. Φέτος η προετοιμασία για την αντιπυρική προστασία ενόψει του επόμενου καλοκαιριού άρχισε ήδη σε επίπεδο σχεδιασμού αλλά και προμήθειας μέσων, «ενσωματώνοντας» παράλληλα μια νέα φιλοσοφία. Πλέον έμφαση δεν θα δίνεται μόνο στην πυρόσβεση αλλά και στην «πρόληψη και μείωση κινδύνου πυρκαγιών». Μάλιστα, στη συγκεκριμένη κατεύθυνση προγραμματίζονται ήδη πέντε συγκεκριμένες δράσεις:

Πρώτον, η χαρτογράφηση των 20 πλέον επικίνδυνων περιοχών για την εκδήλωση πυρκαγιών με τη χρήση περιβαλλοντικών, κοινωνικών και στατιστικών στοιχείων. Για τις περιοχές που θα επιλεγούν θα γίνει προσομοίωση της

εκδήλωσης και ανάπτυξης πυρκαγιάς, καθώς και της εκκένωσης.

Δεύτερον, ο εντοπισμός των πέντε πιο επικίνδυνων αστικών περιοχών όπου υπάρχει μείξη αστικού ιστού και δάσους. Στη συνέχεια θα πραγματοποιηθεί καταγραφή του τύπου βλάστησης, ενώ θα διαμορφωθούν σχέδια εκκένωσης.

Τρίτον, θα ενισχυθεί και θα αξιοποιηθεί αποτελεσματικότερα η βάση δεδομένων για τις πυρκαγιές στη χώρα που διαθέτει η Πυροσβεστική Υπηρεσία. Στόχος είναι να υπάρχει η δυνατότητα εκτίμησης των πιθανοτήτων εκδήλωσης μιας πυρκαγιάς αλλά και του πιθανού μεγέθους της.

Τέταρτον, θα δοθεί έμφαση στην επικοινωνία του κινδύνου από τις πυρκαγιές τόσο σε σχέση με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες όσο και με τους πολίτες. Μάλιστα θα δημιουργηθεί κανάλι επικοινωνίας με τη μορφή app, ενώ θα καταβληθεί προσπάθεια οι εθελοντές να μη δραστηριοποιούνται μόνο κατά την εκδήλωση μιας πυρκαγιάς αλλά και

στον τομέα της πρόληψης.

Πέμπτον, θα αναδιαταχθεί το εκπαιδευτικό και ερευνητικό τοπίο για τους εμπλεκόμενους στη δασοπυρόσβεση μέσω αλλαγών στο πρόγραμμα σπουδών της Πυροσβεστικής Ακαδημίας.

Και νέα όπλα στην πυρόσβεση

Το διαφοροποιημένο μοντέλο αντιμετώπισης των δασικών πυρκαγιών αποτελεί το ένα σκέλος του κυβερνητικού σχεδιασμού. Το δεύτερο είναι η ενίσχυση της Πολιτικής Προστασίας με νέα «εργαλεία» και μέσα. Στη συγκεκριμένη κατεύθυνση θα καταβληθεί προσπάθεια ώστε να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που δίνει η χρήση της τεχνητής νοημοσύνης, αντικείμενο για το οποίο έγιναν συναντήσεις εργασίας με φορείς των ΗΠΑ και της Αυστραλίας αλλά και την Google. Τα συστήματα που θα χρησιμοποιηθούν το επόμενο καλοκαίρι βασίζονται σε αλγορίθμους μηχανικής μάθησης και μπορούν να αναλύουν μεγάλες ποσότητες δεδομένων από διαφορετικές πηγές –δρυφόρους, αισθητήρες, drones και κοινωνικά δίκτυα– και να παράγουν προβλέψεις για φυσικές καταστροφές, όπως πυρκαγιές αλλά και πλημμύρες. Έτσι καθίσταται ευκολότερη η λήψη προληπτικών μέτρων από την κρατική μηχανή αλλά και η ανάπτυξη ενός αξιόπιστου συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης των πολιτών. Τέλος, εντός του 2025 η χώρα θα ενισχυθεί με πρόσθετα μέσα δασοπυρόσβεσης.

Μεταξύ άλλων θα παραληφθούν 8 γέφυρες τύπου Bailey για την αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών, 4 αναβαθμισμένα ελικόπτερα Super Puma, νέα πυροσβεστικά οχήματα, εξοπλισμός για το Πυροσβεστικό Σώμα (θερμικές κάμερες, βάρκες, αντιπυρικές στολές, στολές χημικής προστασίας κ.λπ.), 97 UAV drones για ενεαέρια επιτήρηση, 24 κάψουλες απομόνωσης και μεταφοράς ασθενών, και εξοπλισμός προσωπικής διαμονής πληθυσμού, που θα περιλάμβανε 450 οικίσκους.

ΑΠΟΨΗ

Πραγματικός πατριωτισμός και μεγαλοστομία

Του ΚΩΣΤΗ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ

«**Πρώτα** η Αμερική» και η Ευρώπη πού; Και η Ελλάδα πού ακριβώς μέσα στην Ευρώπη; Πόσο θα επηρεάσει η εκλογή του προέδρου Τραμπ τις διπλωματικές σχέσεις; Ποια επίδραση θα έχει στην ευρωπαϊκή οικονομία; Και ποιος θα είναι ο αντίκτυπος στην Ελλάδα, όχι μόνο από πλευράς εξωτερικής πολιτικής, αλλά και από πλευράς οικονομίας;

Ανεξάρτητα από το ποιες επιλογές θα κάνει ο κ. Τραμπ –και είναι δικαίωμά του, όπως είναι και δικαίωμα του αμερικανικού λαού να τον εκλέξει– η Ευρώπη πρέπει να δει τα του οίκου της, αλλά και η Ελλάδα το ίδιο.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν ήδη μελέτες που έχουν παραγγελθεί και που προσφέρουν σχεδόν έτοιμες λύσεις: Η έκθεση Λέτα για την ενιαία αγορά, η έκθεση Ντράγκι για την ανταγωνιστικότητα και, επίσης, πολλές και ενδιαφέρουσες προτάσεις για μια κοινή πολιτική άμυνας. Το ερώτημα για την Ε.Ε. είναι: έως πότε θα συζητά χωρίς να δρα και έως πότε θα παραγγέλ-

νει μελέτες χωρίς να τις χρησιμοποιεί;

Υπάρχουν πολλοί που υποστηρίζουν ότι ο Ζαν Μονέ θα δικαιωθεί και πάλι, και πως η Ευρώπη θα προχωρήσει «μέσω κρίσεων». Ας ελπίσουμε ότι η εκλογή Τραμπ θα λειτουργήσει ως καταλύτης, προκειμένου να ληφθούν οι αναγκαίες αποφάσεις για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, για την προώθηση της ένωσης κε-

Την ανευθυνότητα και τα «εγώ» της πολιτικής τα πληρώνουμε όλοι και ακόμη πιο πολύ τα νέα παιδιά. Η ίδια η πατρίδα μας.

φαλαιογαρών, για την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης, για πραγματικά κοινά ευρωπαϊκά δίκτυα στην ενέργεια, για όλες τις αναγκαίες αποφάσεις στην άμυνα και στην εξωτερική πολιτική. Σε κάθε περίπτωση, όμως, αν οι Ευρωπαίοι δεν αποφασίσουμε να ασχοληθού-

με με τα οποία ελλείμματα των πολιτικών μας, δεν θα φταίνε οι επιλογές του αμερικανικού λαού, αλλά εμείς οι ίδιοι.

Τηρουμένων των αναλογιών, τα ίδια ισχύουν και για την Ελλάδα. Τουλάχιστον όσον αφορά την οικονομική πολιτική. Προφανώς, θα επηρεαστούμε σε κάποιο βαθμό από τις όποιες εξελίξεις στις ευρωαμερικανικές οικονομικές σχέσεις. Αλλά έχει πάντοτε σημασία, ιδιαίτερα σε ταραγμένους καιρούς, οι επιλογές που κάνεις εσύ ο ίδιος.

Η Ελλάδα έχει κάνει σημαντικά βήματα. Παρά το επενδυτικό κενό, οι επενδύσεις έχουν αυξηθεί κατά 53% μεταξύ 2019 και 2023. Οι εξαγωγές έχουν διπλασιαστεί ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2023 σε σχέση με το 2008, από 23% έφτασαν στο 43%. Ενώ στην Ελλάδα των 10,5 εκατ., δημιουργήθηκαν τα τελευταία πέντε χρόνια 500.000 θέσεις εργασίας. Δεν είναι καθόλου λίγο! Και θα προχωρήσουμε μπροστά συνδυάζοντας τη δημοσιονομική σύνθεση με μια φιλοπενδυτική προσέγγιση και τη μείωση των φόρων με τον σταθερό περιορισμό της φοροδιαφυγής. Γι'

αυτόν τον λόγο με χαμηλότερους φόρους έχουμε πλέον παραπάνω έσοδα. Αλλά την ίδια στιγμή, καθώς οι συνέπειες της δεκαετούς κρίσης είναι ακόμη εδώ, έχουμε δρόμο μπροστά μας. Και σε αυτόν τον δρόμο υπάρχουν τρεις αντίπαλοι:

Ο πρώτος αντίπαλος θα ήταν η αταρξεία. Ότι δηλαδή έχουμε κάνει αρκετά και γι' αυτόν τον λόγο δεν θα έπρεπε να είμαστε έτοιμοι για διορθώσεις, για αυτοκριτική όπου χρειάζεται, για επιτάχυνση και, φυσικά, για κατανόηση όλων των συμπολιτών μας που αισθάνονται ότι έχουν μείνει πίσω. Ευτυχώς, ο πρωθυπουργός το κατανοεί πρώτος αυτός. Η κατανόηση των ασθενέστερων δεν είναι μόνο πολιτικό, αλλά και οικονομικό όπλο.

Δεύτερος αντίπαλος είναι η εξιδανίκευση της ακινησίας. Η αντίληψη «μη μιλάς, μη γελάς, κινδυνεύει η Ελλάδα». Η πεποίθηση πως, αν δεν αλλάξεις τίποτα, μπορεί να κερδίσεις τις εκλογές, ενώ αν κάνεις διαρθρωτικές αλλαγές, θα προξενήσεις αντιδράσεις. Πέρα από την ηθική απαξία μιας τέτοιας αντίληψης, κανείς δεν θυ-

μάται πολιτικούς ή κόμματα που «πέρασαν και δεν άγγιξαν». Θα ήταν λοιπόν πολύ μεγάλο λάθος, με επιχείρημα το 28,5% των ευρωεκλογών, να δοξαστεί η αντίληψη «τα μολύβια κάτω». Αντίθετα, αυτό που μας ζητήσαν οι εκλογείς, τόσο στις εκλογές του 2023 όσο και στις ευρωεκλογές του 2024, είναι να προχωρήσουμε με ταχύτητα και αποτελεσματικότητα, κάνοντας όλες εκείνες τις αλλαγές που θα ανεβάσουν την Ελλάδα ψηλότερα. Και αν προσωπικά προέτασσα μία από αυτές τις αλλαγές, θα ήταν η μάχη με το βαθύ κράτος.

Τρίτος αντίπαλος είναι ο λαϊκισμός. Τον έχουμε πληρώσει πανάκριβα σε αυτή τη χώρα. Γι' αυτό και πρέπει, επιτέλους, να διδαχθούμε από τις αλλεπάλληλες χρεοκοπίες του σύγχρονου ελληνικού κράτους μετά την απελευθέρωσή του. Φτάνει πια! Δεν είναι λίγες οι δυνάμεις από το σύνολο του πολιτικού φάσματος που εξακολουθούν να δρουν σαν να μην πέρασε μία μέρα από το ξέσπασμα της κρίσης της περασμένης δεκαετίας. Ή σαν η Ελλάδα να μπορεί ξαφνικά να «διακτινιστεί» οικονομικά και να γίνει Λουξεμβούργο

και Νορβηγία. Δεν είμαστε τπλε-θεατές σε όσα συμβαίνουν στην οικονομία και στην πατρίδα μας. Είμαστε όλοι παράγοντες διαμόρφωσης των εξελίξεων με τη στάση μας. Την ανευθυνότητα και τα «εγώ» της πολιτικής τα πληρώνουμε όλοι και ακόμη πιο πολύ τα νέα παιδιά. Η ίδια η πατρίδα μας.

Σε αυτή, λοιπόν, την εποχή των ισχυρών διεθνών αναταράξεων χρειάζεται σταθερό τιμόνι, σοβαρότητα και υπευθυνότητα, επιμονή στις διαρθρωτικές αλλαγές: στην οικονομία, στη δημόσια διοίκηση, στη Δικαιοσύνη, στην παιδεία, στην υγεία, παντού. Οι αλλαγές αυτές δεν θα κάνουν καλύτερη μόνο την καθημερινότητα των Ελλήνων, θα δημιουργήσουν επίσης όλες εκείνες τις προϋποθέσεις για μια πιο δυναμική οικονομία, πιο δυναμική Ελλάδα. Για καλύτερο επίπεδο ζωής και κυρίως για καλύτερες προοπτικές για τους νέους Έλληνες. Αυτός είναι σήμερα ο πραγματικός πατριωτισμός και όχι οι εύκολες κορώνες πολιτικής μεγαλοστομίας.

Ο κ. Κωστής Χατζηδάκης είναι υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

Ένα «γεράκι» από τη Φλόριντα

Η σχέση του 53χρονου γεροισιαστή της Φλόριντα με τον Τραμπ έχει περάσει από σαράντα κύματα. Έχει βελτιωθεί όμως σημαντικά από το 2016, όταν ήταν εσωκομματικοί αντίπαλοι και ο μεν αποκαλούσε τον δε «μικρό Μάρκο», για να του ανταποδώσει το κοπλιμέντο: «Ο κυδαιότερος άνθρωπος που έχει διεκδικήσει ποτέ την προεδρία». Γεννημένος στο Μαϊάμι από Κουβανούς μετανάστες, ο Ρούμπιο σπούδασε πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο της Φλόριντα και εξελέγη στη Γερουσία το 2010, με τη συνδρομή του «κόμματος του τσιγιού», της δεξιάς πτέρυγας των Ρεπουμπλικανών που ενισχύθηκαν μετά την εκλογή του Μπαράκ Ομπάμα το 2008. Η επιρροή του στην αμερικανική πολιτική της πρώτης κυβέρνησης Τραμπ στη Λατινική Αμερική του εξασφάλισε το παρατσούκλι «ωσεί υπουργός Εξωτερικών, αρμόδιος για τη Λατινική Αμερική». Αν και γεράκι των Ρεπουμπλικανών και ένθερμος υποστηρικτής της Ουκρανίας μετά τη ρωσική εισβολή, τον τελευταίο καιρό έχει εναρμονιστεί με την τραμπική διπλωματία, εκφράζοντας προβληματισμό κατά πόσον πρέπει να συνεχιστεί η παροχή στρατιωτικής βοήθειας προς το Κίεβο. Τον Απρίλιο ψήφισε μάλιστα κατά της αποδέσμευσης 61 δισ. δολαρίων για την ενίσχυση της Ουκρανίας.

Ο Μάρκο Ρούμπιο σε εκδήλωση των Ρεπουμπλικανών γεροισιαστών στην Ουάσιγκτον τον περασμένο Φεβρουάριο. Ο εν αναμονή νέος υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ υπήρξε υποστηρικτής δύο κρίσιμων για τα ελληνικά συμφέροντα νόμων - του EastMed Act (για την ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο) και εκείνου για την Αμυντική και Διακινοβουλευτική Σχέση ΗΠΑ - Ελλάδας.

Στο μυαλό του Μάρκο Ρούμπιο

Τι σκέφτεται ο επόμενος Αμερικανός υπουργός Εξωτερικών για Ελλάδα, Τουρκία και Κίνα

«Η καίρια σημασία που έχουν η Ελλάδα με τη Σούδα και την Αλεξανδρούπολη και η Κύπρος με τα δικά της στρατηγικά πλεονεκτήματα αναμένεται να εκτιμηθεί τα μέγιστα από τον νέο σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου», λέει για τον Μάικ Γουόλτς πηγή στην Ουάσιγκτον.

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Αντιπόκριση από την ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ
ΛΕΝΑ ΑΡΓΥΡΗ

Ο Μάρκο Ρούμπιο παρατήρησε προσεκτικά τον χάρτη της Ανατολικής Μεσογείου που ήταν απλωμένος πάνω στο γραφείο του. Εστίασε το βλέμμα του στην Ελλάδα και στην Κύπρο, που ήταν κυκλωμένες με χοντρό, μαύρο μαρκαδόρο και κούνησε συγκαταβατικά το κεφάλι. Σηκώθηκε και έσφιξε το χέρι του συναδέλφου του Γκας Μπιλιράκη, ο οποίος μαζί με μέλη του ελληνοαμερικανικού λόμπι τον είχαν επισκεφθεί, αρχές του 2019, για να εξασφαλίσουν τη στήριξη του στον εμβληματικό – για τις δύο χώρες– νόμο EastMed.

Ο (προσεχώς) νέος υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ με αυτή τη χειραψία έγινε ένας εκ των δύο βασικών εισηγητών του νομοσχεδίου, επισημοποιώντας την έναρξη μιας συνεργασίας που οδήγησε σε σημαντικές κοινές δράσεις. Όμως, ο λόγος για τον οποίο συμφώνησε ήταν διαφορετικός από αυτόν του τέτατου εισηγητή, του Ρόμπερτ Μενέντεζ. Οι δύο γεροισιαστές κοιτάζαν τον ίδιο χάρτη, αλλά έβλεπαν δύο τελείως διαφορετικά πράγματα. Ο Μενέντεζ σπουδαίες προοπτικές που έπρεπε να αξιοποιηθούν προς όφελος των αμερικανικών συμφερόντων και ο Ρούμπιο τεράστιους κινδύ-

νους που έπρεπε να ανακοπούν προς όφελος των αμερικανικών συμφερόντων.

«Αυτό που καταλαβαίνω από τον χάρτη που μου δείξατε είναι ότι στο βιβλίο του 21ου αιώνα τα κεφάλαια που θα αναφέρονται στη Ρωσία και στο Ιράν θα είναι ελάχιστα. Σχεδόν όλο το βιβλίο θα είναι γραμμένο για την Κίνα», είπε στους συνομιλητές του καθώς περπατούσε μαζί τους προς την έξοδο του γραφείου του. Ήταν μια σκέψη απλοϊκή διατυπωμένη, όπως θυμούνται όσοι συμμετείχαν σε εκείνη τη συνάντηση, ενδεικτική όμως του πρίσματος μέσα από το οποίο αντιλαμβάνονταν – και αντιλαμβάνεται– τον κόσμο, αλλά και τον ρόλο της Αμερικής και των συμμάχων της σε αυτόν.

Το όνομα του Μάρκο Ρούμπιο ως δυναμει συμμάχου της Ελλάδας και της Κύπρου το είχε ρίξει στο τραπέζι ο Ρόμπερτ Μενέντεζ. Τους δύο γεροισιαστές έδενε κάτι περισσότερο από την κοινή κουβανέζικη καταγωγή. Τους έδεναν οι δύσκολες κοινοβουλευτικές μάχες που έδιναν μαζί, κυρίως την περίοδο του ανοίγματος Ομπάμα στην Κούβα, το οποίο ποτέ δεν του συγχώρησαν. Τους έδεναν σκληρές ιστορίες πόνου από τον τόπο τους και η ίδια ακριβώς δυσανεξία για θέματα καταπάτησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Είτε αφορούσαν στο καθεστώς της πατρίδας τους είτε αλλού. Πολύ συχνά στις προσωπικές συζητήσεις των δύο ανδρών, αργά τα βράδια στο κτίριο Hart της Γε-

ρουσίας, ένα όνομα ερχόταν και επανερχόταν. Αυτό του Ερντογάν. Ο Ρούμπιο είχε αρχίσει να τον παρατηρεί. Το 2021 έγραψε ο ίδιος επιστολή προς τον πρόεδρο Μπάιντεν περιγράφοντας με σκληρά λόγια την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. «Ο Τούρκος πρόεδρος οδηγεί τη χώρα του ολοένα και πιο κοντά στον ολοκληρωτισμό», τόνισε σε αυτήν εμφατικά. Ακολούθησε η καθοριστική στήριξη του στην ανανέωση της γενοκτονίας των Αρμενίων.

Μέχρι σήμερα η επαφή του με τα κέντρα στήριξης των ελληνοκυπριακών συμφερόντων διατηρήθηκε αέρας, κυρίως λόγω του Γκας Μπιλιράκη, τον οποίο θεωρεί «αληθινό φίλο από τα παλιά».

Τα χρόνια που ακολούθησαν, η επαφή του κ. Ρούμπιο με τα κέντρα στήριξης των ελληνοκυπριακών συμφερόντων διατηρήθηκε αέρας, κυρίως λόγω του Γκας Μπιλιράκη, τον οποίο ο νέος ΥΠΙΕΣ θεωρεί «αληθινό φίλο από τα παλιά». Από τότε, δηλαδή, που και οι δύο, στην αρχή της καριέρας τους, υπηρέτησαν στο πολιτικό κοινοβούλιο της Φλόριντα

ονειρεύμενοι να καταφέρουν να φτάσουν κάποια στιγμή στην Ουάσιγκτον. Στην καλύτερη κατάσταση της δυναμικής που διαθέτει η περιοχή μας συνέβαλαν και οι δύο Έλληνοαμερικανίδες σύμβουλοι του κ. Ρούμπιο – οι οποίες σήμερα δεν βρίσκονται μαζί του, αλλά την περίοδο υιοθέτησης του EastMed Act είχαν καταστήσει την πρόσβαση στο γραφείο του γεροισιαστή ακόμη ευκολότερη.

Η σταθερή στήριξη των ελληνοκυπριακών θέσεων αποδείχθηκε βασική παράμετρος της πολιτικής σκέψης του κ. Ρούμπιο, κάτι που αντανακλάται τόσο στην επιστολή του προς τον πρόεδρο Μπάιντεν για την επιβολή κυρώσεων στην Τουρκία, λόγω της προκλητικότητας στα Βαρύσια, όσο και στη συμμετοχή του στο δεύτερο, εξίσου σημαντικό, νομοσχέδιο για την Αμυντική και Διακινοβουλευτική Σχέση ΗΠΑ - Ελλάδας.

Ο κ. Ρούμπιο από παλιά πίστευε βαθιά ότι όσο εντονότερο είναι το αμερικανικό αποτύπωμα στην περιοχή μας, τόσο δυσκολότερη θα καθίσταται η συστημική επιχείρηση διείσδυσης της Κίνας. Τώρα ως υπουργός Εξωτερικών αναμένεται ότι θα εργαστεί με βασικό γνώμονα την εξασθένιση της επιρροής του Πεκίνου στους συμμάχους των ΗΠΑ. Σε αυτό το πλαίσιο, αναλυτές στην Ουάσιγκτον ανέφεραν στην «Κ» ότι «η Ελλάδα θα είναι η καλύτερη δεν έχει αισθανθεί την αμερικανική πίεση για τη σχέση της

με την Κίνα. Τώρα δεν αποκλείεται να φτάνει η ώρα της αλήθειας και της αναγκαστικής επιλογής».

Σε δύσκολη θέση η Αγκυρα

Σε ακόμη δυσκολότερη θέση, όμως, αναμένεται να βρεθεί η Τουρκία, η οποία, εν αντιθέσει με την Ελλάδα, ενισχύει διαρκώς τους δεσμούς της με το Πεκίνο. Υπενθυμίζεται η υπογραφή του γνωστού Memorandum of Understanding με τον κολοσσό Huawei και το πρόσφατο αίτημα για εισχώρηση στους BRICS. Σύμφωνα με πληροφορίες, στο στόχαστρο του νέου ΥΠΙΕΣ αναμένεται να βρεθεί και το πρώτο πυρηνικό εργοστάσιο της Τουρκίας, το οποίο κατασκευάζει η ρωσική Rostarum, ειδικότερα μετά την απόφασή της να προμηθευθεί εξαρτήματα από την Κίνα.

Αν μάλιστα, όπως όλα δείχνουν, εφαρμοστεί η πολιτική της μεγίστης πίεσης προς το Ιράν, βασικό ενεργειακό και εμπορικό εταίρο της Αγκυρας, η κατάσταση θα γίνει ακόμη πιο δύσκολα διαχειρίσιμη για τον Ερντογάν, ο οποίος προσέβλεπε σε μια νέα εποχή στις σχέσεις του με τις ΗΠΑ. Σε αυτό το βεβαρημένο τοπίο που διαμορφώνεται δεν έχει προστεθεί και η στήριξη προς τη Χαμάς, η οποία για τον κ. Ρούμπιο –εν αντιθέσει με τον κ. Μπλίνκεν– αποτελεί διακριτή κόκκινη γραμμή, όπως τονίζουν στο Κογκρέσο άνθρωποι που γνωρίζουν καλά τις θέσεις του για την κρίση στην Μέση Ανατολή.

Μύδροι κατά του Ερντογάν από δύο πρόσωπα-κλειδιά

Η επόμενη επικεφαλής των πανίσχυρων Υπηρεσιών Πληροφοριών έχει χαρακτηρίσει τον Τούρκο πρόεδρο «μεγαλομανή φανατικό ισλαμιστή».

Εμπόδια εκτιμάται ότι θα αντιμετωπίσει η Τουρκία και στη συνεννόησή της με τον νέο σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας Μάικ Γουόλτς, ο οποίος έχει ταχθεί κατά της αποχώρησης των εναπομεινάντων Αμερικανών από τη βόρεια Συρία, μια εξέλιξη την οποία θεωρούσε ήδη δρομολογημένη ο Ερντογάν. Στο παρελθόν ο κ. Γουόλτς είχε αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο στις προσπάθειες υιοθέτησης νομοσχεδίου για την επιβολή κυρώσεων στην Αγκυρα εξαιτίας ακριβώς της τουρκικής εισβολής. Σε σχέση με τη γενικότερη

οπτική του κ. Γουόλτς, πηγές στην αμερικανική πρωτεύουσα δίνουν έμφαση στη σημαντική στρατιωτική εμπειρία που διαθέτει, η οποία, όπως αναφέρουν, καθοδηγεί τη σκέψη του και τον βοηθάει να εκτιμά τις χώρες εκείνες που διαθέτουν assets χρήσιμα για τα αμερικανικά συμφέροντα σε μια περιοχή που γίνεται ολοένα και πιο πολύπλοκη. «Η καίρια σημασία που έχουν η Ελλάδα με τη Σούδα και την Αλεξανδρούπολη και η Κύπρος με τα δικά της στρατηγικά πλεονεκτήματα αναμένεται να εκτιμηθεί τα

μέγιστα από τον νέο σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας του Λευκού Οίκου», είπε στην «Κ» πηγή στην Ουάσιγκτον.

«Δικτάτορας»

Στο ασφυκτικό κλίμα που διαμορφώνει για την Τουρκία ο κύκλος των τοποθετήσεων του Ντόναλντ Τραμπ προστίθεται και η υποψηφιότητα της Τούλσι Γκάμπαρτ. Η επόμενη επικεφαλής των πανίσχυρων Υπηρεσιών Πληροφοριών ποτέ δεν έκρυψε τι πραγματικά πιστεύει για τον Τούρκο πρόεδρο. Το 2019,

με αφορμή την τουρκική εισβολή στη βόρεια Συρία, τον χαρακτήρισε «μεγαλομανή φανατικό ισλαμιστή, ο οποίος επιθυμεί να δημιουργήσει ένα χαλιφάτο», ενώ πιο πρόσφατα ανέφερε ότι δεν της προκαλεί καμία εντύπωση «η στήριξη της Τουρκίας προς τη Χαμάς, καθώς παλαιότερα στήριζε τον ISIS». Έχει πει ότι ο Ερντογάν δεν είναι φίλος των ΗΠΑ και ότι είναι ο πιο επικίνδυνος δικτάτορας στον κόσμο. Η κ. Γκάμπαρτ έχει ιδιαίτερη σχέση με το ελληνοαμερικανικό λόμπι, από το οποίο βραβεύθηκε το

2019 με το βραβείο «Περικλής», ενώ επισκέφθηκε την Ελλάδα το 2017, δηλώνοντας εντυπωσιασμένη από τις δυνατότητες της χώρας.

Κανείς στην Ουάσιγκτον δεν υποστηρίζει ότι η Τουρκία δεν θα καταφέρει τελικά να βρει τον βηματισμό της στη νέα εποχή Τραμπ. Αυτό που λένε είναι ότι δεν θα είναι περιπάτος, όπως λανθασμένα υπέθετε ο Ερντογάν, καθώς οι βασικότεροι εκ των συμμάχων του βρίσκονται στην κορυφή της λίστας των εχθρών της νέας Αμερικής που ξεμερώνει.

Η ΕΠΟΧΗ
ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Προτού συμπληρώσει έξι μήνες στην πρώτη πρωθυπουργική θητεία του, τον Ιανουάριο του 2020, ο Κυριάκος Μητσοτάκης βρέθηκε στο Τάρπον Σπρινγκς της Φλόριντα, όπου ζει μια από τις μεγαλύτερες κοινότητες Ελλήνων ομογενών στις ΗΠΑ. Επρόκειτο και για ένα τρόπον τινά προσκύνημα σε έναν τόπο όπου σχεδόν έναν αιώνα νωρίτερα (τον Ιανουάριο του 1922) είχε βρεθεί και ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Λίγα χρόνια αργότερα, και ενώ ο κ. Μητσοτάκης βρίσκεται ξανά αντιμέτωπος με τον τρόπο διαχείρισης της νέας πολιτικής κατάστασης στην Αμερική, η Φλόριντα έρχεται ξανά στο προσκήνιο, μάλιστα με τρόπο δυναμικό. Πέρα από το γεγονός ότι εκεί βρίσκεται το στρατηγείο του Ντόναλντ Τραμπ στο Μαρ-α-Λάγκο, η ομάδα της Φλόριντα φαίνεται να βρίσκεται στο επίκεντρο της διαμόρφωσης των αποφάσεων που θα αφορούν την εξωτερική πολιτική τα επόμενα χρόνια. Ο Μάρκο Ρούμπιο προτείνεται από τον κ. Τραμπ ως υπουργός Εξωτερικών, ο Μάικ Γουόλτς ως σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας, ενώ στη 12η περιφέρεια της Φλόριντα εκλέγεται και ο Γκας Μπιλιράκνς, μέλος της Βουλής των Αντιπροσώπων και ένας από τους πιο ενεργητικούς υπερασπιστές των ελληνικών απόψεων για την Ανατολική Μεσόγειο στο Κογκρέσο.

Ο Μπιλιράκνς

Τις τελευταίες ημέρες κυκλοφορούν κάποιες εκτιμήσεις σχετικά με την πιθανή αξιοποίηση του κ. Μπιλιράκν, ακόμη και για τη θέση του πρέσβη των ΗΠΑ στην Αθήνα. Ωστόσο, όπως αναφέρουν έμπειροι διπλωματικοί, δύο μήνες πριν από την ανάληψη των προεδρικών καθηκόντων από τον κ.

Τραμπ, είναι εξαιρετικά παρακινδυνευμένη οποιαδήποτε πρόβλεψη, όπως άλλωστε ακόμη και για άλλα πρόσωπα. Σε κάθε περίπτωση ο κ. Μπιλιράκνς αποτελεί για την Αθήνα έναν αποδεδειγμένο φίλο και χρήσιμο σύμμαχο στο Κογκρέσο. Πέρα από τη Φλόριντα, πάντως, οι Ελληνοαμερικανοί ψήφισαν υπέρ του Τραμπ σε όλες τις ΗΠΑ...

Ως προς την ανάλυση της υψηλής στρατηγικής που ενδεχομένως ακολουθήσει μια κυβέρνηση Τραμπ, εκτιμάται ότι η ομάδα που διαχειρίζεται τις διεθνείς σχέσεις γύρω από τον εκλεγμένο πρόεδρο έχει απόψεις, έως τώρα, φιλικές για την Αθήνα. Στην Αθήνα κατανοούν ότι η Ελλάδα γίνεται αντιληπτή και στο στρατόπεδο Τραμπ ως μια διακριτή περίπτωση από την υπόλοιπη Ε.Ε. Η γεωγραφία και, στην παρούσα φάση, η κρίση στη Μέση Ανατολή έχουν μετατρέψει την Ελλάδα (και, βεβαίως, και την Κυπριακή Δημοκρατία) σε σημαντικό παράγοντα σταθερότητας με κομβικό ρόλο στην Ανατολική Μεσόγειο. Το επιτελείο Τραμπ αντιμετωπίζει, αντιθέτως, την Ανατολική και την Κεντρική Ευρώπη (κυρίως Πολωνία, Βαλτικές Δημοκρατί-

ες, Σκανδιναβία και Γερμανία) ως περιοχές που δεν αφορούν παρά παρεμπιπτόντως τα αμερικανικά στρατηγικά συμφέροντα, και εκφράζει μια επιθυμία απεμπλοκής.

Στην τρέχουσα φάση αποδεικνύεται, επίσης, η ορθότητα της απόφασης της κυβέρνησης Μητσοτάκη να προχωρήσει το 2021 στην υπογραφή Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MDCA) πολυετούς διάρκειας (πέντε έτη με αυτόματη ανανέωση αν δεν την καταγγείλει η μία από τις δύο πλευρές), η οποία επί της ουσίας δεσμεύει και την κυβέρνηση Τραμπ. Υπενθυμίζεται ότι στο πλαίσιο της MDCA, πέρα από τη Σούδα, έχει διασφαλιστεί η παρουσία αμερικανικών δυνάμεων στη Λάρισα και στην Αλεξανδρούπολη.

Υπό ένα πρίσμα γεωπολιτικού ρεαλισμού και επαφής με τα διεθνή δεδομένα του 21ου αιώνα είναι σαφές ότι οι αντιλήψεις των Ρεπουμπλικανών σε αυτή τη φάση είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα σε σύγκριση με τις ψυχροπολεμικές απόψεις των Δημοκρατικών. Αυτή η γενική αρχή δεν συγκρούεται κατ' ανάγκην με τα ελληνικά συμφέροντα. Ωστόσο,

για την Ελλάδα είναι επιτακτική η ανάγκη να προσαρμοστεί το αφήγημα εξωτερικής πολιτικής στη νέα πραγματικότητα.

Σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές, το Μέγαρο Μαξίμου αποφάσισε να προχωρήσει και στη διερεύνηση της αγοράς των εταιρειών που ειδικεύονται στο λόμπινγκ στην Ουάσιγκτον. Μάλιστα έχει επικεντρώσει το ενδιαφέρον του στις εξής τρεις: Miller Strategies, American Global Strategies και Mayer Brown. Η αλλαγή αφηγήματος προϋποθέτει, εν ολίγοις, στενή παρακολούθηση όλων των εξελίξεων στην Ουάσιγκτον με όρους αμερικανικούς.

Σε αυτή την κατεύθυνση βοηθούν οι πολύ καλές σχέσεις της Ελλάδας με το Ισραήλ, που –παρά τους κραδασμούς των τελευταίων μηνών λόγω του πολέμου στη Γάζα– μπορούν να χαρακτηριστούν στρατηγικά στέρεες. Πέρα από τις καλές σχέσεις του ελληνοαμερικανικού λόμπι με το κρατικό εβραϊκό λόμπι στις ΗΠΑ, η επιλογή της Ελλάδας να μετατρέψει την αμυντική βιομηχανία του Ισραήλ σε προτιμυτέο εταίρο για την προμήθεια και παραγωγή οπλικών συστημάτων τεχνολογίας

αιχμής (κατευθυνόμενα βλήματα, anti-UAV συστήματα, αντιαεροπορική ομπρέλα) δείχνει τον στρατηγικό ορίζοντα των επαφών. Η σχέση του Ντόναλντ Τραμπ με το Ισραήλ και η επιθετικότητα του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν εναντίον της κυβέρνησης Νετανιάχου αποτελεί έναν παράγοντα που συνυπολογίζεται από την Αθήνα, μόνο υπό την έννοια των ευρύτερων περιφερειακών ισορροπιών. Ως προς τα ελληνοτουρκικά, στην Αθήνα δεν υπάρχει η εκτίμηση ότι η νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ θα κινηθεί ακραία υπέρ του κ. Ερντογάν, λόγω της γνωστής καλής σχέσης του με τον κ. Τραμπ. Στην κυβέρνηση φαίνεται να εκτιμούν ότι και ο κ. Τραμπ θα κινηθεί στη λογική της ενθάρρυνσης για επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών και δεν θα εντείνει την αντιπαλότητα στο Αιγαίο.

Η αποστολή του Νοεμβρίου

Στην Αθήνα σημειώνουν ότι είναι σημαντικό το γεγονός πως ο κ. Μητσοτάκης μίλησε σχετικά γρήγορα με τον κ. Τραμπ (δεν ήταν ούτε ο πρώτος, ούτε όμως και από τους τελευταίους ηγέτες που συνόμιλιναν με τον εκλεγμένο πρόεδρο των ΗΠΑ), ενώ διαθέτει και την εμπειρία της προηγούμενης συνάντησής τους. Επιπλέον ο κ. Μητσοτάκης είχε συναντηθεί τότε με τον γαμπρό του, Τζάρεντ Κούσερ, ενώ σημειώνεται ότι –πέρα από τον ίδιο τον κ. Τραμπ– λάτρης της Ελλάδας είναι και η κόρη του Ιβάνκα Τραμπ που πρόσφατα έκανε διακοπές στη χώρα μας. Καθαρά λόγω σχεδιασμού που συνδέεται με την επικείμενη έναρξη της περιόδου συμμετοχής της Ελλάδας στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ ως μη μόνιμο μέλος, θα βρεθεί στις ΗΠΑ μεταξύ 22 και 25 Νοεμβρίου η υφυπουργός Εξωτερικών Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου, η οποία, πέρα από τις επαφές που θα έχει στο Στέιτ Ντιπάρτμεντ, θα συναντηθεί και με Ρεπουμπλικανούς τους οποίους γνωρίζει χρόνια.

Οι πολύ καλές σχέσεις με το Ισραήλ και η επικείμενη συνεργασία για την προμήθεια και παραγωγή οπλικών συστημάτων τεχνολογίας αιχμής είναι ένα χαρτί που αποκατά ειδικό βάρος για την Ελλάδα στην αμερικανική πρωτεύουσα, συνυπολογίζοντας την ισχύ του ισραηλινού λόμπι και δεδομένων των (πολιτικών...) συνθηκών ανάμεσα σε Αγκυρα και Τελ Αβίβ.

Φωτογραφία από τα τέλη της δεκαετίας του 1920, που απεικονίζει Ελληνα σφουγγαρά στο Τάρπον Σπρινγκς της Φλόριντα. Το ομοίωμα του σκάφους φέρει το όνομα «Βενιζέλος». Ο εθνάρχης το 1922 είχε επισκεφθεί την ομογενειακή κοινότητα, η οποία απαρτιζόταν κυρίως από Δωδεκανήσιους. Ενενήντα οκτώ χρόνια μετά, την επισκέφθηκε και ο Κυριάκος Μητσοτάκης.

Τουρκική ανησυχία για τους υπουργούς του Τραμπ

Πιέσεις για τη στάση της στο Μεσανατολικό αναμένει να δεχθεί η Αγκυρα

Του **ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Προβληματισμός επικρατεί στην Τουρκία από τα πρόσωπα που έχει μέχρι στιγμής διορίσει ο Ντόναλντ Τραμπ, καθώς διαλύεται η αρχική αισιοδοξία ότι η επάνοδός του στον Λευκό Οίκο θα εξυπηρετούσε τα τουρκικά συμφέροντα. Η ελπίδα τώρα είναι ότι οι υπουργοί και κυβερνητικοί παράγοντες στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και της ασφάλειας θα μεταστραφούν από τις επικριτικές απόψεις τους κατά της Αγκυρας. Όπως το διατύπωσε, μιλώντας στην «Κ», ο Ραγίπ Σοϊλού, διευθυντής του τουρκικού παραρτήματος της ενημερωτικής

ιστοσελίδας Middle East Eye, «το κεφάλι που φοράει το στέμμα γίνεται πιο βαρύ».

Ο κ. Σοϊλού εκτιμά ότι «εάν αποκατασταθεί μια καλή σχέση μεταξύ Τραμπ και Ερντογάν, οι σχέσεις μεταξύ των κρατών μπορούν να βελτιωθούν όπως στο παρελθόν. Αναμένεται ότι σε αυτό το πλαίσιο θα προσαρμοστούν και άτομα που έχουν σκληρή στάση απέναντι στην Τουρκία. Για παράδειγμα, η Τούλσι Γκάμπαντ (νέα επικεφαλής των Υπηρεσιών Πληροφοριών) είχε καταφερθεί με σκληρές διατυπώσεις κατά του Ερντογάν. Αλλά την ίδια περίοδο ασκούσε κριτική και κατά του Τραμπ. Εχει αλλάξει τώρα. Ως εκ τούτου, η άποψη που επικρατεί είναι ότι οι δη-

λώσεις που έγιναν τότε, δεν θα έχουν συνέχεια».

Ο βαθύτερος λόγος ανησυχίας, υποστηρίζει ο Τούρκος αναλυτής, είναι η φιλοισραηλινή στάση που έχουν όλοι οι διορισθέντες. «Οι άνθρωποι αυτοί είναι φανατικά υπέρ του Ισραήλ. Τι είδους ένταση στην περιοχή θα δημιουργήσει ένα υποουγκικό συμβούλιο που είναι τόσο φιλοπολεμικό, σχεδόν αγνοεί την ύπαρξη της Παλαιστίνης και υποστηρίζει την ιδέα της στρατιωτικής κατάρρευσης του Ιράν; Υπάρχουν σοβαρές ανησυχίες για τις πιθανές εντάσεις στην περιοχή».

Σύμφωνα με τη δημοσιογράφο του τηλεοπτικού δικτύου NOW Νεβσίν Μενγκιού, ίσως η Τουρκία

χρειαστεί να αναθεωρήσει την πολιτική της για τη Μέση Ανατολή. «Η Τουρκία είναι προσεκτική σε αυτό το στάδιο. Υπάρχει η προσδοκία ότι ο Τραμπ θα ακολουθήσει πολιτική απομονωτισμού, και ως εκ τούτου θα αποσυρθεί από τη βόρεια Συρία και η υποστήριξη που δόθηκε στο YPG κατά την περίοδο Μπλάντεν θα αρθεί. Ο Ερντογάν είναι επίσης ικανοποιημένος που μπορεί να επικοινωνεί τηλεφωνικά με τον Λευκό Οίκο. Στην Αγκυρα θα παρακολουθήσουν τα βήματα που θα κάνει ο Τραμπ μετά τον Ιανουάριο. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο επανεκλεγείς πρόεδρος προτιμά τις συναλλακτικές σχέσεις. Ωστόσο, αυτή η συναλλαγή δεν είναι μονόπλευρη. Οσο ο Τραμπ ακούει

την Τουρκία, θα σκέφτεται και τι θα του δώσει η Τουρκία. Επομένως, το κύριο ερώτημα θα πρέπει να είναι “τι θα θέλει ο Τραμπ από τον Ερντογάν την επόμενη περίοδο;».

Ο καθηγητής του τμήματος Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Yeditepe Φουρκάν Καγιά δίνει σημασία στο γεγονός ότι δύο ισχυροί ηγέτες μπορούν να συνομιλούν. Η κημεία τους μπορεί να βελτιώσει τις σχέσεις. Μπορεί να οδηγήσει σε πρόοδο στο θέμα των F-35 και των F-16, όπου, παρά τις δεσμεύσεις της κυβέρνησης Μπλάντεν, η απόσταση δεν έχει καλυφθεί. «Είναι πολύ πιθανό ότι το “χαρτί” των F-35 θα συνεχίσει να χρησιμοποιείται ως διαλόγιος σπάθην κατά την εποχή του Τραμπ».

Η ΜΗ ΕΝΤΑΞΗ

Γνωρίζοντας
 ότι οι σχέσεις
 του με τις ΗΠΑ
 του Ντόναλντ
 Τραμπ θα κρι-
 θούν πολύ γρή-
 γορα πάνω στο
 Ουκρανικό, ο
 Βλαντιμίρ Πού-
 τιν φρόντισε
 να χαράξει τις
 κόκκινες γραμ-
 μέες του ενόψει
 της πιθανής δια-
 πραγμάτευσης.
 Επέμεινε ιδιαίτε-
 ρα ότι «το καθο-
 ριστικό ζήτημα
 είναι η ουδετε-
 ρότητα», δηλαδή
 η μη ένταξη της
 Ουκρανίας στο
 ΝΑΤΟ.

“

ΤΑ ΕΔΑΦΗ

«Τα σύνορα
της Ουκρανίας
θα πρέπει να
καταθούν σε
συμφωνία με τις
κυρίαρχες απο-
φάσεις των λα-
ών που ζουν σε
ορισμένες περι-
οχές, τις οποίες
εμείς χαρακτη-
ρίζουμε ιστορικά
εδάφη μας. Ολα
θα εξαρτηθούν
από τις αλλα-
γές που αυτή τη
στιγμή βρίσκο-
νται σε εξέλιξη»,
τόνισε ο Ρώσος
πρόεδρος.

Του απεσταλμένου μας στο ΣΟΤΣΙ
ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Σε απόσταση περίπου 45 χιλιόμετρων από το Σότσι, τη μεγαλύτερη τουρπόπολη της Ρωσίας στη Μαύρη Θάλασσα, το ξενοδοχειακό συγκρότημα με σπα «Polyana 1389» βρίσκεται πολύ κοντά σε ένα δημοφιλές χιονοδρομικό κέντρο, στον εθνικό δρυμό του Καυκάσου. Ο αριθμός 1389 παραπέμπει στο υψόμετρο όπου βρίσκεται το ξενοδοχείο που φτιάχτηκε για να φιλοξενήσει συνόδους κορυφής της ομάδας G8 σε πιο ήρεμους καιρούς, όταν η Ρωσία συμμετείχε σε αυτόν τον θεσμό τις συλλογικές Δύσπες. Στις μέρες μας, φιλοξενεί δραστηριότητες του υπουργείου Εξωτερικών και ρωσικών think tank όπως η Λέσχη Βαλντίν, η οποία οργανώνει στο διάστημα από 4 μέχρι 7 Νοεμβρίου την ετήσια συνδιάσκεψη της, κάτι σαν «ρωσικό Νταβός», χωρίς όμως τη συμμετοχή επιχειρηματιών.

Περίπου 140 αξιωματούχοι, ειδικοί και δημοσιογράφοι από 50 χώρες συμμετείχαν στη φετινή διοργάνωση. Όπου είχαμε την τύχη να παρευρεθούμε. Το ενδιαφέρον ήταν εξ αρχής εξασφαλισμένο, καθώς οι οργανωτές επέλεξαν το χρονικό διάστημα ώστε να συμπίπτει με τις αμερικανικές εκλογές και εξασφάλισαν τη συμμετοχή του Ρώσου προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν στην τελική μαραθώνα συνεδρίαση. Είχαν προηγηθεί στο βήμα της διάσκεψης ο υπουργός Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ, ο αναπληρωτής πρωθυπουργός Αλεξάντερ Νόβακ και άλλοι αξιωματούχοι.

Γνωρίζοντας πολύ καλά τον ρόλο που παίζει το «εγώ» στη συμπεριφορά του Ντόναλντ Τραμπ, ο Ρώσος πρόεδρος φρόντισε να τον κολακέψει, δηλώνοντας ότι αντέδρασε «με γενναϊότητα», «σαν άνδρας» στην απόπειρα δολοφονίας του, στην Πενσίλβανια. Έδειξε όμως να κρατάει μικρό καλά-

θι, επαναλαμβάνοντας τον ισχυρισμό του ότι οι ΗΠΑ είχαν υποσχεθεί στη Ρωσία, διά του πατρός Μπους, ότι το ΝΑΤΟ δεν θα επεκτεινόταν προς Ανατολάς, για να αθετήσουν την υπόσχεσή τους στη συνέχεια.

Ανώτερος αξιωματούχος που μας μίλησε υπό την προϋπόθεση της ανωνυμίας διατύπωσε ανάλογες αιτιάσεις περί διπλοπροσωπίας και για τον Τζο Μπάιντεν. Χαρακτήρισε «πολύ ενδιαιφέρουσα» τη συνάντηση κορυφής των δύο ηγετών στη Γενεύη, τον Ιούλιο του 2021, λέγοντας: «Ο πρόεδρος Μπάιντεν δήλωσε ότι είχε πλήρη συνείδηση των διαφορών στην ιστορική διαμόρφωση των χωρών μας, καθώς η Αμερική διαμορφώθηκε ως χωνευτήρ επιποκών διαφορετικών εθνотάτων, ενώ η Ρωσία έχτισε μια αυτοκρατορία

Στις τέσσερις και πλέον ώρες που συνομιλούμε με τους συμμετέχοντες της διάσκεψης της Λέσχης Βαλντίς στο Σότο, ο Βλαντιμίρ Πούτιν διαβεβαιώνει ότι «δεν εγκαταλείπει την Ευρώπη». Μάλιστα, είπε ότι η Ευρωπαϊκή ηγέτης, με τους οποίους «συνεχίζει να συνομιλεί», έχουν αρχίσει να αναφέρονται καλά στην ιδέα της κοινής ευρωπαϊκής ασφάλειας «από τη Λισαβόνα έως τη Βλαδιβοστόκ».

πολεμώντας εξωτερικούς εχθρούς. Διαβεβαίωσε τον πρόεδρο Πούτιν ότι η κυβέρνηση του δεν σχεδίαζε να υπονομεύσει τη Ρωσία και το καθεστώς της, αλλά αυτό που ακολουθούσε ήταν εντελώς διαφορετικό. Μας εξώθησε σε μια σύγκρουση που δεν θέλαμε, στην Ουκρανία, καθώς όταν ξεκινήσαμε την ειδική στρατιωτική επιχείρηση, ο Ζελένσκι ετοιμαζόταν να εξαπολύσει, με στήριξη των ΗΠΑ, μεγάλη εκστρατεία στο Ντονμπάς».

Γνωρίζοντας ότι οι σχέσεις του με τις ΗΠΑ του Ντόναλντ Τραμπ θα κριθούν πολύ γρήγορα πάνω στο Ουκρανικό, ο Βλαντιμίρ Πούτιν φρόντισε να χαράξει τις κόκκινες γραμμές του ενόψει της πιθανής διαπραγμάτευσης. Επέμεινε ιδιαίτερα ότι «το καθοριστικό ζήτημα είναι η ουδετερότητα».

δπλαδή η μη ένταξη της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ, και τόνισε ότι η Ρωσία «είναι έτοιμη να διαπραγματευθεί με βάση τις σημερινές πραγματικότητες και τις συμφωνίες που είχαν διαμορφωθεί στην Κωνσταντινούπολη» τον Απρίλη του 2022, αν και δεν εφαρμόστηκαν ποτέ. Όπως μας διευκρινίζει η Ρώση συνομιλήτρια, οι εν λόγω συμφωνίες προέβλεπαν ότι η Ουκρανία, σε αντάλλαγμα για την ουδετερότητα και τη μείωση του οπλοστασίου της, θα εξασφάλιζε εγγυήσεις ασφαλείας από τη Δύση για την άμυνά της σε περίπτωση επίθεσης.

Αναφορικά με το εδαφικό, ο Ρώσος γηγένης ήταν σκόπιμα λιγότερο σαφής. «Τα σύνορα της Ουκρανίας θα πρέπει να παραχθούν σε συμφωνία με τις κυρίαρχες αποφάσεις των λαών που ζουν σε ορισμένες περιοχές, τις οποίες εμείς χαρακτηρίζουμε ιστορικά εδάφη μας. Όλα θα εξαρτηθούν από τις αλλαγές που αυτή τη στιγμή βρίσκονται σε εξέλιξη», απάντησε σε σχετική ερώτηση. Ρώσος αξιωματούχος που δεν θέλησε να κατονομαστεί ανέφερε ότι η Μόσχα ελπίζει σε μια μεσολάβηση της Κίνας προς τις ΗΠΑ, αν και αναγνώρισε πως ενδεχόμενη επιδείνωση των σινοαμερικανικών σχέσεων επί προεδρίας Τραμπ, την οποία θεωρήσει πιθανή, μπορεί να δυσκολέψει τα πράγματα.

Κεντρικές ιδέες στη φετινή διάσκεψη της Λέσχης Βαλντά ήταν η άνοδος της Ανατολής και του Παγκόσμιου Νότου στον διεθνή στίβο και ο ενισχυμένος ρόλος των BRICS. Ωστόσο ο Πούτιν δεν φάνηκε να ασπάζεται, τουλάχιστον όχι ολοκληρωτικά, τις απόψεις των πιο προχωρημένων «ευρασιατιστών», όπως ο Αλεξάντερ Ντούγκιν και ο Σεργκέι Καραγκάνοφ, που βλέπουν ως οριστική τη ρήξη με την Ευρώπη και τοντάρουν αποκλειστικά στις σχέσεις με χώρες όπως η Κίνα, η Ινδία, η Τουρκία και το Ιράν.

Στις τέσσερις και πλέον ώρες που

συνομιλούσε με τους συμμετέχοντες της διάσκεψης, ο Ρώσος πρόεδρος, που γεννήθηκε στο Λένινγκραντ (σημερινή Αγία Πετρούπολη), υπηρέτησε στην Γερμανία και ξεκίνησε την πολιτική του καριέρα στην Αγία Πετρούπολη, έδειξε ότι συνεχίζει να βλέπει και προς τα δυτικά. Αρχισε την ομιλία του βάζοντας τη Ρωσική Επανάσταση πλαίσιο στην Ολλανδική, τη Βρετανική και τη Γαλλική, συνέχισε τονίζοντας τον ρόλο της χώρας του στην ευρωπαϊκή ασφάλεια από τους Ναπολέοντες, τους Πολέμους μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, εξήρε τον ρόλο Ευρωπαίων πολιτικών όπως ο Ζακ Σιράκ, ο Χέλμουτ Κολ ή ο Γέρχαρντ Σρέντερ, και διαβεβαίωσε ότι «δεν εγκαταλείπει την Ευρώπη». Μάλιστα, μας είπε ότι Ευρωπαίοι ηγέτες, με τους οποίους «συνεχίζω να συνομιλώ», έχουν αρχίσει να αναφέρονται καλά στην ιδέα της κοινής ευρωπαϊκής ασφάλειας «από τη Λισαβόνα έως το Βλαδιβοστόκ». Εν ολίγοις, μας άφησε την αίσθηση πως θα επιθυμούσε μια επαναπροσέγγιση με χώρες-μέλη της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένων των ισχυρότερων, όταν τελειώσει ο πόλεμος στην Ουκρανία, έχοντας βέβαια συνειδηση ότι κάτι τέτοιο δεν θα είναι ούτε εύκολο ούτε γρήγορο – αν συμβεί ποτέ. Λίγες ημέρες αργότερα, την Παρασκευή, πραγματοποιήθηκε η πρώτη του, εδώ και δύο χρόνια, επικοινωνία με δυτικό ηγέτη και διόλου τυχαία ήταν ο Γερμανός καγκελάριος. Ο Ολαφ Σολτς τον προσέτρεψε να ξεκινήσει συνομιλίες με την Ουκρανία ώστε να ανοίξει ο δρόμος για μια «δικαια και διαρκή ειρήνη». Στο τηλεφώνημα διάρκειας μιας ώρας, ο Σολτς ζήτησε επίσης την απόσυρση των ρωσικών στρατευμάτων από την Ουκρανία και επιβεβαίωσε τη συνεχιζόμενη υποστήριξη της Γερμανίας στην Ουκρανία. Είχαν προηγηθεί πιέσεις του Κιέβου προς το Βερολίνο να μην ανοίξει διάυλο επικοινωνίας με τη Μόσχα.

HELLENIC BANK ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

15.11.24 - 12.01.25

ΣΤΗ ΤΑΦΡΟ ΝΤ'ΑΒΙΔΑ

Χορηγοί:

ALAMBRA

TO ΓΡΑΦΙΟ ΜΟΥ

ΖΩΡΠΙΑΣ

PARKO PALIATSO

VASSOS Psaotimano

Primo

Fontana

Parex

Pharma LEAD

ION ΓΙΑ ΠΙΑΝΤΑ

LUNO COFFEE

GIANTS

Χορηγός Επικοινωνίας:

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

Συνεργάτες του Ματ Γκετς αδειάζουν το γραφείο του στη Βουλή των Αντιπροσώπων, το βράδυ της Τετάρτης. Ο Ρεπουμπλικανός βουλευτής της Φλόριντα παραιτήθηκε από τη θέση του αμέσως μόλις έγινε γνωστό ότι ο πρόεδρος Τραμπ θα τον διορίσει υπουργό Δικαιοσύνης των ΗΠΑ, απόφαση που προκάλεσε αντιδράσεις ακόμη και στο εσωτερικό του κόμματος.

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Το ιερατείο των «MAGA»

Ποιες ανατροπές προοιωνίζεται για το εσωτερικό των ΗΠΑ, αλλά και την εξωτερική πολιτική, μια κυβέρνηση που σχηματίζεται μόνο με στελέχη που έχουν αποδειχθεί τραμπικότερα του Τραμπ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Υλοποιεί όσα υποσχέθηκε; Για κάποιους, αυτό είναι το πρόβλημα. Ο νεοεκλεγείς πρόεδρος των ΗΠΑ δεν χάνει χρόνο, προσφέροντας ήδη τα πρώτα δείγματα γραφής με τις επιλογές του για τα κορυφαία πόστα της διακυβέρνησης Τραμπ 2.0. Η ταχύτητα και το περιεχόμενο των διορισμών συνηγορούν στη διαπίστωση ότι προχωράει στοχευμένα στην αποδιοργάνωση του αμερικανικού κατεστημένου.

Κοινή συνισταμένη στα πρόσωπα που απαρτίζουν τη δύναμη κρούσης του Ντόναλντ Τραμπ είναι η προσήλωση στην ατζέντα «MAGA» και στον αρχηγό της. Στην πρώτη θητεία, ο τότε αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Μάικ Πενς φρόντισε στο μέτρο του δυνατού να στελεχωσει το υπουργικό συμβούλιο με Ρεπουμπλικανούς που είχαν ως σημείο αναφοράς περισσότερο τον Ρέιγκαν και λιγότερο τον Τραμπ. Κατάφερε να κρατήσει τα προσχήματα κόντρα στις επικρίσεις από τη σκληροπυρηνική πτέρυγα του κόμματος, διατηρώντας σε ένα επίπεδο τον διεθνισμό της αμερικανικής διοίκησης σε τομείς όπως το εμπόριο και η εξωτερική πολιτική. Αυτή τη φορά, οι πιστοί της «MAGA» δείχνουν να έχουν το πάνω χέρι σε μια χαμηλών τόνων πλυν αποτελεσματική προς αυτήν την κατεύθυνση διαδικασία, όπως τη διεκπεραιώνει η διευθύντρια της εκστρατείας του Τραμπ, Σούζι Γουάιτς, η οποία θα αποτελέσει την πρώτη γυναίκα προσωπάρχη στον Λευκό Οίκο.

«Το μοναδικό σημαντικό κριτήριο του Ντόναλντ Τραμπ για τον διορισμό ηγετικών στελεχών σε θέσεις υψηλής σημασίας είναι η τυφή αφοσίωση στο

πρόσωπό του. Σε αντίθεση με την κυβέρνηση Τραμπ 1.0, όπου ανύψωσε έναν αριθμό καταξιωμένων γραφειοκρατών και δημοσίων υπαλλήλων σε εξέχουσες θέσεις, η κυβέρνηση Τραμπ 2.0 θα κυριαρχείται από άτομα που έχουν αποδείξει την απόλυτη πίστη τους προσωπικά στον Τραμπ», τονίζει στην «Κ» ο δρ Τόμας Γκιφτ, ιδρυτής και διευθυντής του UCL Centre on US Politics, σχολιάζοντας τις πρώτες τοποθετήσεις.

Βόμβα στη Δικαιοσύνη

Ισως η πιο αμφιλεγόμενη, η «πρόσληψη» του Ματ Γκετς ως υπουργού Δικαιοσύνης των

«Χρησιμοποιείται συχνά η λέξη αφοσίωση. Νομίζω είναι λάθος λέξη. Αυτό που θέλει ο Τραμπ από τους συνεργάτες του είναι υποτέλεια», σχολίασε ο Τζον Μπόλτον, πρώην σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας.

ΗΠΑ. Αν μη τι άλλο, μη συμβατικός, ο Γκετς έχει εκφράσει την άποψη ότι θα πρέπει να καταργηθούν κεντρικοί βραχίονες του αμερικανικού υπουργείου. Είναι γνωστός για την ικανότητα να «ανάβει φωτιές» στις αίθουσες των νομοθετικών σωμάτων στις ΗΠΑ. Ως μέλος της δικαστικής επιτροπής της Βουλής των Αντιπροσώπων, διακρίθηκε για τις πιέσεις του γύρω από μια σειρά διώξεων – κατά του Ντόναλντ Τραμπ, όπως και των εισβολών του Καπιτώλιου στις 6 Ιανουαρίου του 2021. Στον αντίποδα,

ήταν δραστήριος σε υποθέσεις όπως οι έρευνες για τον γιο του Τζο Μπρίντεν. Το 2018, έφερε έναν δεξιό αρνητή του Ολοκαυτώματος στο State of the Union και το 2023 απασχόλησε με ένα ταξίδι στις Μπαχάμες, εν μέσω καταγγελιών για παραβίαση των νόμων περί ασέλγειας με ανήλικο έναντι αμοιβής, χρήσης ναρκωτικών και κατάχρησης πολιτικού χρήματος. «Δεν είναι απλώς ο χαρακτήρας του. Είναι ο ηθικός ξεπεσμός του που τον καθιστά ακατάλληλο για τη θέση. Είναι απορίας άξιοι οι δικηγόροι θα τον ακολουθήσουν όταν θα αρχίσει να ζητάει ακρίτως διώξεις», σχολιάζουν επικριτές της απόφασης, η οποία προκαλεί αντιδράσεις ακόμη και στο εσωτερικό των Ρεπουμπλικανών. «Ο Ματ θα βάλει τέλος στην εργαλειοποίηση της εξουσίας, θα προστατεύσει τα σύνορά μας, θα εξαρθρώσει τις εγκληματικές οργανώσεις και θα αποκαταστήσει την πίστη και εμπιστοσύνη των Αμερικανών στο υπουργείο Δικαιοσύνης», είναι η οπτική του Τραμπ για τον διορισμό, ο οποίος στέλνει καθαρό μήνυμα για τις προθέσεις του να τακτοποιήσει το κατεστημένο κατά την επιστροφή στην εξουσία.

«Χρησιμοποιείται συχνά η λέξη αφοσίωση. Νομίζω είναι λάθος λέξη. Αυτό που θέλει ο Τραμπ από τους συνεργάτες του είναι υποτέλεια. Μια φεουδαρχική αίσθηση υποτέλειας», έλεγε τα προηγούμενα 24ωρα στο CNN ο Τζον Μπόλτον, ο πρώην σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας του Ντόναλντ Τραμπ. «Είναι σημαντικό οποιοσδήποτε αναλάβει μια υψηλή θέση ή ευθύνη στην κυβέρνηση Τραμπ να προσπαθήσει να διατηρήσει τις αρχές και την ακεραιότητά του. Νομίζω ότι ένα από τα πιο σημαντι-

κά πράγματα για κάποιον που έρχεται σε μια σοβαρή δουλειά όπως αυτή, είναι να αντιληφθεί ότι δεν χρειάζεται αυτήν τη δουλειά και δεν είναι πιο σημαντική από την προσωπική του ακεραιότητα και ειλικρίνεια».

Ο Τόμας Χόμαν θα είναι και με τη βούλα ο «τσάρος» του Τραμπ για τη μετανάστευση. Διευθυντής της Υπηρεσίας Μετανάστευσης στην πρώτη θητεία του Τραμπ, επιστρέφει με διευρυμένο χαρτοφυλάκιο, έχοντας ήδη προϊδεάσει για τις διαθέσεις του: «Θα διοικήσω τη μεγαλύτερη δύναμη απέλασης που έχει δει ποτέ αυτή η χώρα». Εξάλλου, η τοποθέτηση του Στίβεν Μίλερ ως αναπληρωτή προσωπάρχη του Λευκού Οίκου προκαλεί αυτομάτως συνειρμούς. Πρόκειται για τον ριζοσπαστικό αρχιτέκτονα των σκληροπυρηνικών θέσεων του Ντόναλντ Τραμπ στο μεταναστευτικό. Ο διορισμός του στρώνει επίσης το έδαφος στην υλοποίηση της προεκλογικής εξαγγελίας για μαζικές απελάσεις μεταναστών που βρίσκονται χωρίς έγγραφα στις ΗΠΑ. Ο ίδιος έχει αφιερώσει χρόνο και ενέργεια σε νομικές μάχες εναντίον αμερικανικών επιχειρήσεων που υιοθετούν πρακτικές της woke κουλτούρας.

Μεγαλεπήβολα σχέδια έχει και ο Ρόμπερτ Φ. Κένεντι Τζούνιορ, ο οποίος επελέγη για υπουργός Υγείας. Αντιεμβολιαγος, είναι άλλη μία ανορθόδοξη επιλογή για ένα τόσο κρίσιμο πόστο που προϋποθέτει 80.000 υπαλλήλων. Υπέρμαχος της άποψης ότι τα εμβόλια προκαλούν αυτισμό και πως η φθορίωση νερού θα σταματήσει αμέσως μόλις εγκατασταθεί στον Λευκό Οίκο ο Τραμπ, ο Κένεντι έχει προαναγγείλει ρήξη στις σχέσεις

της κυβέρνησης με τις φαρμακοβιομηχανίες και απολύσεις στην Υπηρεσία Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA), στο Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Ασθενειών (CDC) καθώς και σε άλλες υπηρεσίες, που «έχουν κηρύξει πόλεμο στη δημόσια υγεία».

Το βέβαιο είναι ότι αυτή τη φορά ο νεοεκλεγείς πρόεδρος των ΗΠΑ είναι αποφασισμένος να αποφύγει διορισμούς που θα του γυρίσουν μπουμερανγκ, όπως συνέβη στην πρώτη θητεία του, κατά τη διάρκεια της οποίας αξιωματούχοι τους οποίους αρχικά διόρισε στη συνέχεια στράφηκαν εναντίον του, και μάλιστα δημοσίως. Στο πλαίσιο

«Βασικά, δεν υπάρχει Παλαιστίνιος. Τα περί Παλαιστίνιων ήταν ένα πολιτικό εργαλείο για να πάρουν με τη βία γη από το Ισραήλ», έχει δηλώσει ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ στο Ισραήλ Μάικ Χάκαμπι.

αυτό θεωρείται ότι εντάσσονται επιλογές όπως ο Πιτ Χέγκσεθ αλλά και η Ελίζ Στεφάνικ, η οποία θα είναι η πρέσβειρα των ΗΠΑ στον ΟΗΕ. Σε αντίθεση με την αντίστοιχη επιλογή της πρώτης θητείας, τη Νίκι Χέιλι, που στην πορεία τάχθηκε εναντίον του κατεβαίνοντας στις προκριματικές εκλογές του GOP, η Στεφάνικ ανήκει στους πιο ενθουσιώδεις υποστηρικτές του Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος την έχει χαρακτηρίσει πρώτης τάξεως μαχήτρια της ατζέντας «Πρώτα η Αμερική».

Εξωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση του Μάρκο Ρούμπιο, ο οποίος προορίζεται για τη θέση του υπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ. Από τη μία, δεν είναι «απομονωτιστής» και θεωρείται ότι έχει τα διαπιστευτήρια για να κάνει τη δουλειά. Κατ' επέκταση, φέρνει μάλλον ανακούφιση σε όσους φοβούνταν μια ακραία επιλογή στη συγκεκριμένη νευραλγική θέση της κυβέρνησης Τραμπ. Από την άλλη, θεωρείται «γεράκι» απέναντι σε χώρες όπως η Κίνα και το Ιράν. Αντίστοιχα, ο νέος σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας Μάικ Γουόλτς συγκαταλέγεται στους Ρεπουμπλικανούς που θεωρούν ότι οι ΗΠΑ, αν θέλουν να είναι σοβαρές στη διαχείριση της κινεζικής απειλής, θα πρέπει να μειώσουν τις δεσμεύσεις τους για την ευρωπαϊκή ασφάλεια.

Ευλογία υιού

Χαρακτηριστική του σκεπτικού που διέπει τη διαδικασία στελέχωσης της νέας ομάδας στο χαρτοφυλάκιο της Εξωτερικής Πολιτικής και Αμυνας είναι ανάρτηση στην οποία αναδημοσίευσε ο Ντόναλντ Τραμπ Τζούνιορ, τονίζοντας ότι συμφωνεί 100%: «Το κίνημα “Σταματήστε τον Πομπέο” είναι υπέροχο, αλλά δεν είναι αρκετό. Αυτή τη στιγμή χρειαζόμαστε τη μέγιστη πίεση για να κρατήσουμε όλους τους νεοσυντηρητικούς και τα γεράκια του πολέμου μακριά από την κυβέρνηση Τραμπ. Είχαν τον χρόνο τους στο τραπέζι και δεν έφεραν τίποτα παρά μόνο καταστροφή στον κόσμο και σε αυτήν τη χώρα».

Γρίφος που μένει να λυθεί είναι ακόμη το νέο σχήμα που θα λάβει η στρατηγική του Στέιτ Ντιπάρτμεντ στο μέτωπο της Ου-

κρανίας. Στον βαθμό που είναι ενδεικτική, αυτή είναι η δήλωση στην οποία προέβη ο Ρούμπιο την περασμένη εβδομάδα: «Θεωρώ ότι οι Ουκρανοί ήταν απίστευτα γενναίοι και δυνατοί, και στάθηκαν απέναντι στη Ρωσία. Αλλά στο τέλος της ημέρας, αυτό που βλέπουμε εδώ είναι ένας πόλεμος αδιεξόδου, ο οποίος θα πρέπει να ολοκληρωθεί, γιατί αυτή η χώρα έχει πάει 100 χρόνια πίσω. Αυτό δεν σημαίνει ότι γιορτάζουμε ό,τι έκανε ο Πούτιν ή ότι είμαστε ενθουσιασμένοι με αυτό. Αλλά νομίζω επίσης ότι υπάρχει και κάποια κοινή λογική εδώ την οποία θα πρέπει να ακολουθήσουμε».

Σκληρό ροκ στη Μ. Ανατολή

Στο μεταξύ, ισχυρό μήνυμα στήριξης στην κυβέρνηση Νετανιάχου φαίνεται πως στέλνει η τοποθέτηση του Μάικ Χάκαμπι ως πρέσβη των ΗΠΑ στο Ισραήλ. Θεωρείται παράγοντας «γέφυρα» στους ευαγγελιστές των ΗΠΑ και κατά καιρούς έχει προκαλέσει αίσθηση με τις εντυπωσιακές δηλώσεις του για τη Μέση Ανατολή: «Βασικά, δεν υπάρχει Παλαιστίνιος. Πρέπει να το λέω προσεκτικά, γιατί ο κόσμος θα εκνευριστεί πραγματικά, αλλά στην πραγματικότητα δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα. Υπάρχουν Άραβες και Πέρσες. Τα περί Παλαιστινίων ήταν ένα πολιτικό εργαλείο για να πάρουν με τη βία γη από το Ισραήλ». Ο Χάκαμπι έχει αρνηθεί να αναγνωρίσει ακόμη και τη Δυτική Οχθη και έχει χαρακτηρίσει παράλογη και ανέφικτη τη λύση των δύο κρατών και έχει αντιτείνει την ιδέα να βρεθούν εδάφη σε άλλη περιοχή για να εγκατασταθούν οι Παλαιστίνιοι: «Υπάρχει τόση γη σε όλο τον κόσμο, μπορούμε να βρούμε ένα μέρος»!

Ο Μασκ παντού

Επιπλέον, ο Ελον Μασκ και ο Βιβέκ Ραμασουάμι θα «τρέξουν» το νέο καρτοφυλάκιο για την κυβερνητική αποτελεσματικότητα, στο οποίο θα έχουν κεντρικό ρόλο, αφενός, η στελέχωση της αμερικανικής γραφειοκρατίας με γνώμονα τις πεποιθήσεις της νέας διοίκησης, αφετέρου, η περικοπή δαπανών της γενικής κυβέρνησης. Ο Μασκ έχει μιλήσει για περικοπές εξόδων ύψους 2 τρις. δολαρίων, ποσό που αντιστοιχεί σχεδόν στο 1/3 του ομοσπονδιακού προϋπολογισμού, υπερβαίνοντας ακόμη και τις συνολικές δαπάνες του αμερικανικού υπουργείου Άμυνας. Ως εκ τούτου, η εισήγηση του Ελον Μασκ, ο οποίος καλείται να συνδυάσει το πόστο στην κυβέρνηση με τη διοίκηση του τεχνολογικού κολοσσού του, εκλαμβάνεται τουλάχιστον ως αντίφαση σε σχέση με την προεκλογική δέσμευσή του Τραμπ να μην «πειράξει» το σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης και υγιεινομικής περίθαλψης, όπως και να μην αυξήσει τα όρια της ηλικίας συνταξιοδότησης.

Το ακρωνύμιο του νέου υπουργείου στο οποίο θα δραστηριοποιηθεί ο Μασκ – Department of Government Efficiency, δηλαδή DOGE– παραπέμπει σε ένα από τα αγαπημένα του κρυπτονομίσματα, το Dogecoin. «Δεν χρειαζόμαστε άλλους παραγωγούς ιδεών μερικής απασχόλησης. Χρειαζόμαστε επαναστάτες μικρής κυβέρνησης με σούπερ υψηλό δείκτη νομοσύνης, πρόθυμους να εργάζονται 80+ ώρες την εβδομάδα για απρόσκοπτη μείωση του κόστους», ανέφερε χαρακτηριστικά ο διάσημος όσο και αμφιλεγόμενος μεγιστάνας σε ανάρτηση με την οποία ενημερώνει ότι προσλαμβάνει ανθρώπινο δυναμικό για τη νέα υπηρεσία της αμερικανικής κυβέρνησης. Πάντως, οι αρμοδιότητές του φαίνεται ότι θα είναι πολύ ευρύτερες αφού ήταν παρών στα τηλεφωνήματα του Τραμπ με τους προέδρους της Ουκρανίας και της Σερβίας, Βολοντίμιρ Ζελένσκι και Αλεξάνταρ Βούτσιτς αντίστοιχα, ενώ είχε συνάντησε με τον πρέσβη του Ιράν στον ΟΗΕ Αμίρ Σάεντ Ιραβανί προκειμένου να υπάρξει εκτόνωση στις σχέσεις Ουάσινγκτον - Τεχεράνης. Πολλοί αναλυτές τον έχουν κρίσει ήδη «σκιώδη πρόεδρο».

1

NICK HAGEN/THE NEW YORK TIMES

3

HAVEN JANG/THE NEW YORK TIMES

4

TIM GAUBERT/THE NEW YORK TIMES

2

REECCA NOBLE/THE NEW YORK TIMES

5

SAM HODSON/THE NEW YORK TIMES

Πέντε βιογραφικά με «ουρές»

1

Τούλσι Γκάμπαρντ
Διευθύντρια των Εθνικών Μυστικών Υπηρεσιών (DNI)

Υπέρ της απομόνωσης και της Ρωσίας

Από πρώην βουλευτής των Δημοκρατικών στη Χαβάη το 2020, μετά την αποτυχημένη της προσπάθεια να εξασφαλίσει το χρίσμα του κόμματος, αλλαξοπίστησε κι έγινε πιστή τραμπική, θαμνίνας υπερσυντηρητικών τηλεοπτικών εκπομπών. Επί δύο και πλέον δεκαετίες υπηρέτησε στον αμερικανικό στρατό, μεταξὺ άλλων σε Ιράκ και Κουβέιτ. Η υποψηφιότητά της είναι άλλη μια ένδειξη του απομονωτισμού του προέδρου, αφού και η ίδια έχει εκφράσει επιφυλάξεις για την αποτελεσματικότητα των στρατιωτικών επεμβάσεων των ΗΠΑ στο εξωτερικό. Το βέβαιο είναι πως η Αγκυρα θα πρέπει να αισθάνεται απειλή από την παρουσία της στην αμερικανική κυβέρνηση: «Η Τουρκία είναι μόνο κατ' όνομα μέλος του ΝΑΤΟ», είχε δηλώσει σε ανύποπτο χρόνο. Δεν είναι σαφές αν θα έχει δυσκολίες στις ακροάσεις ενώπιον του Κογκρέσου. Σίγουρα όμως θα ερωτηθεί για την απόφασή της να συναντηθεί με τον Σύρο πρόεδρο Μπασάρ αλ Ασαντ, καθώς και για την ισοθέτηση φιλορωσικών θέσεων στο παρελθόν. Για παράδειγμα, μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία είχε ποστάρει βίντεο, το οποίο αναπαρήγε τον ψευδή ισχυρισμό του Κρεμλίνου ότι οι ΗΠΑ χρηματοδοτούν εργαστήριο βιολογικών όπλων στην Ουκρανία. Το όνομά της είχε συμπεριληφθεί στη λίστα με τους πιθανούς υποψήφιους αντιπροέδρους του Τραμπ, αλλά η προεκλογική της συμβολή περιορίστηκε τελικά στην προετοιμασία του για την τηλεμαχία με την Κάμαλα Χάρις.

2

Τομ Χόμαν
«Τσάρος» των συνόρων

Ο «στρατηγός» των μαζικών απελάσεων

Πρώην αστυνομικός και συνοριοφύλακας, έχει υπηρετήσει επί τρεις δεκαετίες στα σώματα ασφαλείας υπό τις θητείες έξι διαφορετικών προέδρων. Οσο ήταν πρόεδρος ο Μπαράκ Ομπάμα, επιδόθηκε σε μαζικές απελάσεις, γεγονός που τον κατέστησε ιδανικό στα μάτια του Τραμπ για τη συγκεκριμένη αποστολή. Ήταν άλλωστε ο εμπνευστής της αμφιλεγόμενης πολιτικής χωρισμού οικογενειών, όταν 5.500 παιδιά μεταναστών αποχωρίστηκαν τους γονείς τους στα σύνορα με το Μεξικό το 2018, στο πλαίσιο της επίδειξης μηδενικής ανοχής από τον Τραμπ. «Καλύτερα να αρχίσετε να πακετάρετε, γιατί πάτε σπίτι», είχε προειδοποιήσει στη διάρκεια του συνεδρίου των Ρεπουμπλικανών τους μετανάστες. Οι απόψεις του έχουν εμπλουτίσει την ιδεολογική πλατφόρμα Project 2025, μια πολιτική πρωτοβουλία που έχει στόχο την εδραίωση της προεδρίας Τραμπ. Ωστόσο, οι σκληροπυρηνικές πολιτικές που περιγράφονται είναι τόσο ακραίες, ώστε ο ίδιος ο Τραμπ φρόντισε να λάβει αποστάσεις, διευκρινίζοντας ότι δεν πρόκειται να τις εφαρμόσει. Το όνομα του Χόμαν έχει εμφανιστεί στις εργασίες ακροδεξιών συνωμοσιολογικών συνεδρίων, όπως εκείνο που διοργάνωσε ο ρατσιστής, αντισημίτης Νικ Φουέντες και οι «ακτιβιστές» της θεωρίας QAnon, που θέλει ένα διεθνές δίκτυο παιδόφιλων να συνωμοτεί κατά του Τραμπ. Όπως Τραμπ, αλλά η περισσότεροι συνάδελφοί του ήταν συχνά σχολιαστές στις τηλεοπτικές εκπομπές του ακροδεξιού Fox News.

3

Ματ Γκετς
Υπουργός Δικαιοσύνης

Απέδρασε από έρευνα για σκάνδαλο

«Είναι το πιο αντιδημοφιλές μέλος του Κογκρέσου, με την πιθανή εξαίρεση της Μάρτζορι Τέιλορ Γκριν, και δεν τον νοιάζει». Είναι η μαρτυρία Αμερικανού βουλευτή για τον πρώην συνάδελφό του στο περιοδικό New Yorker. Ο συνδυασμός χαρίσματος και ξεδιαντροπιάς είναι, κατά το έγκριτο περιοδικό, ενδεικτικός μιας νέας φουρνιάς Ρεπουμπλικανών πολιτικών που είναι έτοιμοι για όλα προκειμένου να διασφαλίσουν ότι ο Τραμπ θα επιβιώσει και θα πετύχει. Με μια κουπ που θυμίζει κάπως Ελβις Πρίσλεϊ ο βουλευτής της Φλόριντα, γόνος πολιτικού τζακιού, έγινε γνωστός πέρυσι σε ολόκληρη τη χώρα για δύο λόγους. Επειδή ενεπλάκη σε σεξουαλικό σκάνδαλο με μια ανήλικη και εξάιτιας της μετέπειτα επιτυχούς εκστρατείας του να αποπέμψουν τότε –επίσης Ρεπουμπλικανό– πρόεδρο της Βουλής Κέβιν Μακάρθι. Ο τελευταίος θεωρεί ότι η εμμονή που είχε μαζί του οφείλεται στην έρευνα που διέταξε για τους ισχυρισμούς ότι ο Γκετς πλάνωσε και έκανε σεξ με το 17χρονο κορίτσι. Το πόρισμα επρόκειτο να δοθεί στη δημοσιότητα προχθές, αλλά η παραίτηση του Γκετς από το σώμα για να γίνει υπουργός Δικαιοσύνης ακυρώνει ουσιαστικά τις έρευνες, αφού παύει η διαδικασία της επιτροπής δεοντολογίας. Ο Γκετς έχει επικριθεί, όπως και ο προϊστάμενός του, να μετατρέψει τις κατηγορίες σε τίτλο τιμής: «Είμαι ο άνθρωπος με τις περισσότερες έρευνες εις βάρος του στο αμερικανικό Κογκρέσο».

4

Κρίστι Νόεμ
Υπουργός Εσωτερικής Ασφάλειας

Ο χορός, ο Κιμ και τα στρατεύματα

Στη διάρκεια προεκλογικής εκστρατείας στη Φιλαδέλφια η κυβερνήτης της Νότιας Ντακότα κατάφερε να διατηρήσει τη σοβαρότητά της και να μη γελάσει όσο ο Τραμπ, αποφεύγοντας να απαντήσει σε ερωτήσεις, προτίμησε επί 40 λεπτά να χορεύει στους ήχους του Αβε Μαρία και του YMCA. Η νομιμοφροσύνη της την αποζημίωσε μετεκλογικά, αφού προαλείφεται για τη νέα προκειμένου να διασφαλιστούν ότι ο Τραμπ θα υποστηρίξουν δύο στενοί συνεργάτες του Τραμπ, ο Κόρι Λεβαντόφσκι, επικεφαλής της καμπάνιας του το 2016, και ο Χόμαν. Πολλοί θεωρούσαν ότι θα είναι εκείνη που θα πλαισιώσει τον υποψήφιο πρόεδρο στις εκλογές αντί του αντιπροέδρου Τζ. Ντ. Βονς, αλλά η ευκαιρία χάθηκε όταν δημοσιοποιήθηκε απόπειρα της αυτοβιογραφίας της, στην οποία περιέγραψε πως πυροβόλησε και σκότωσε τον σκύλο της Κρίκετ επειδή ήταν επιθετικός με τις κότες των γειτόνων της. Αν και κουτάβι μόλις 14 μηνών, θεώρησε ότι πρέπει να το κάνει για να προστατεύσει τα παιδιά της. Στο ίδιο βιβλίο αναφέρεται λεπτομερώς στη συνάντησή της με τον Βορειο-κεντρική ηγέτη Κιμ Γιονγκ Ουν, τον οποίο όμως ουδέποτε γνώρισε, με αποτέλεσμα να υποχρεωθεί να αποσύρει το σχετικό εδάφιο. Ως κυβερνήτης έστειλε πέντε φορές στρατεύματα στα σύνορα, διακρίνοντας πως «τα σύνορα είναι εμπόλεμη ζώνη». Στόχος της ήταν –σύμφωνα με την πανομοιότυπη εκείνης του Τραμπ ρητορική της– «η κατασκευή του τείχους για να αναχατιστεί η διείσδυση μεταναστών, καρτέλ ναρκωτικών και δικτύων διακίνησης ανθρώπων».

5

Πιτ Χέγκσεθ
Υπουργός Άμυνας

Βετεράνος, σταυροφόρος

Διάστικτος με τατουάζ ο μελλοντικός υπουργός Άμυνας έχει στο στήθος του έναν τεράστιο Σταυρό Ιερουσαλίων. Θεωρητικά το σύμβολο παραπέμπει στις σταυροφορίες, έχει συνδεθεί όμως και με ακροδεξιές απόψεις. Γι' αυτόν τον λόγο ο Χέγκσεθ ήταν από τα μέλη της Εθνοφυρούρας που κλήθηκαν να αποσυρθούν από την ορκυμοσία του Τζο Μπάιντεν το 2021. Βετεράνος του σώματος και πρώην παρουσιαστής του δικτύου Fox News, ο δις παρασημοφορημένος απόφοιτος του Χάρβαρντ και του Πρίνστον αμφισβήτη τη συμμετοχή των ΗΠΑ στο ΝΑΤΟ και πιστεύει ότι ο νυν αρχηγός του γενικού επιτελείου Τσαρλς Κ. Μπράουν διορίστηκε στη θέση που επειδή είναι μαύρος. Προτού γίνει επικριτής του στρατού και των woke –κατά τη γνώμη του– στρατηγών υπηρέτησε ως δεσμοφύλακας στο Γκουαντάναμο, καθώς και στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν. Η υποψηφιότητά του θεωρείται χειρ βοηθείας προς την ισραηλινή Ακροδεξιά, αφού έχει υποστηρίξει την εδαφική επέκταση του Ισραήλ και τάσσεται υπέρ της κατασκευής νέου ναού στο ιερό συγκρότημα γύρω από το τζαμί Αλ Ακσά στην Ιερουσαλήμ, που για τους Εβραίους είναι το Ορος του Ναού. «Ανδρες και γυναίκες είναι διαφορετικοί», έχει διακηρύξει, επιμένοντας στον αποκλεισμό των γυναικών από μάχιμες θέσεις στις ένοπλες δυνάμεις. Μία από τις πλέον αντιεπιστημονικές δηλώσεις του: «Δεν πλένω ποτέ τα χέρια μου. Τα μικρόβια δεν είναι υπαρκτά».

Και η Μπάρτσα ήθελε τον Γερμανό της

Ο Χάνζι Φλικ οδηγεί τους «μπλαουγκράνα» στις επιτυχίες

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Φαίνεται τελικά ότι και η Μπαρτσελόνα ήθελε τον... Γερμανό της. Στους «μπλαουγκράνα», για πρώτη φορά στη μετά Πεπ Γουαρδιόλα εποχή –παρά τη σχετική επιτυχία που παρουσίασε στον πάγκο της ο Τσάβι–, ο Γερμανός τεχνικός Χάνζι Φλικ δείχνει ικανός να δημιουργήσει ξανά μια πολύ μεγάλη ομάδα και δίνει πλέον στους «κουλές», τους οπαδούς δηλαδή της καταλανικής ομάδας, βάσιμες ελπίδες για επιστροφή στα μεγαλεία της εποχής Μέσι - Τσάβι - Ινιέστα κ.λπ.

«Με έναν πολλά υποσχόμενο πυρήνα νέων παικτών που αναδύεται, και πρώτο τον απίθανο Λαμίν Γιαμάλ, η χρονιά αυτή μπορεί να συνιστά την απαρχή μιας δυναστείας υπό τον Χάνζι Φλικ», σχολίαζαν οι «Τάιμς» της Νέας Υόρκης μερικές ώρες μετά την τέταρτη φορά στους τελευταίους πέντε αγώνες που η Μπάρτσα σκόραρε τουλάχιστον τέσσερα γκολ, στο εκτός έδρας 5-2 επί του Ερυθρού Αστέρα για το Champions League, την Τετάρτη.

Η επιλογή του Φλικ πριν από μερικούς μήνες ξάφνιασε αρκετούς εντός και εκτός Βαρκελώνης, όχι τόσο γιατί αμφισβητείται η αξία του 59χρονου προπονητή, αλλά διότι η καταλανική ομάδα προτιμούσε άλλες ποδοσφαιρικές σχολές συνήθως, όπως την ολλανδική, για την τεχνική της ηγεσία. Είχαν προηγηθεί μόνο οι Γερμανοί Χένες Βαϊσβάιερ και Ούντο Λάτεκ.

Ως ποδοσφαιριστής ο γεννημένος στη Χαϊδελβέργη το 1965 τεχνικός έκανε μια μάλλον μέτρια καριέρα αγωνιζόμενος ως μέσος, παίζοντας μεταξύ άλλων σε Μπάγερν και Κολωνία, με μόνες διεθνείς εμπειρίες τις δύο συμμετοχές του στην εθνική παιδών της Δυτικής Γερμανίας το 1983.

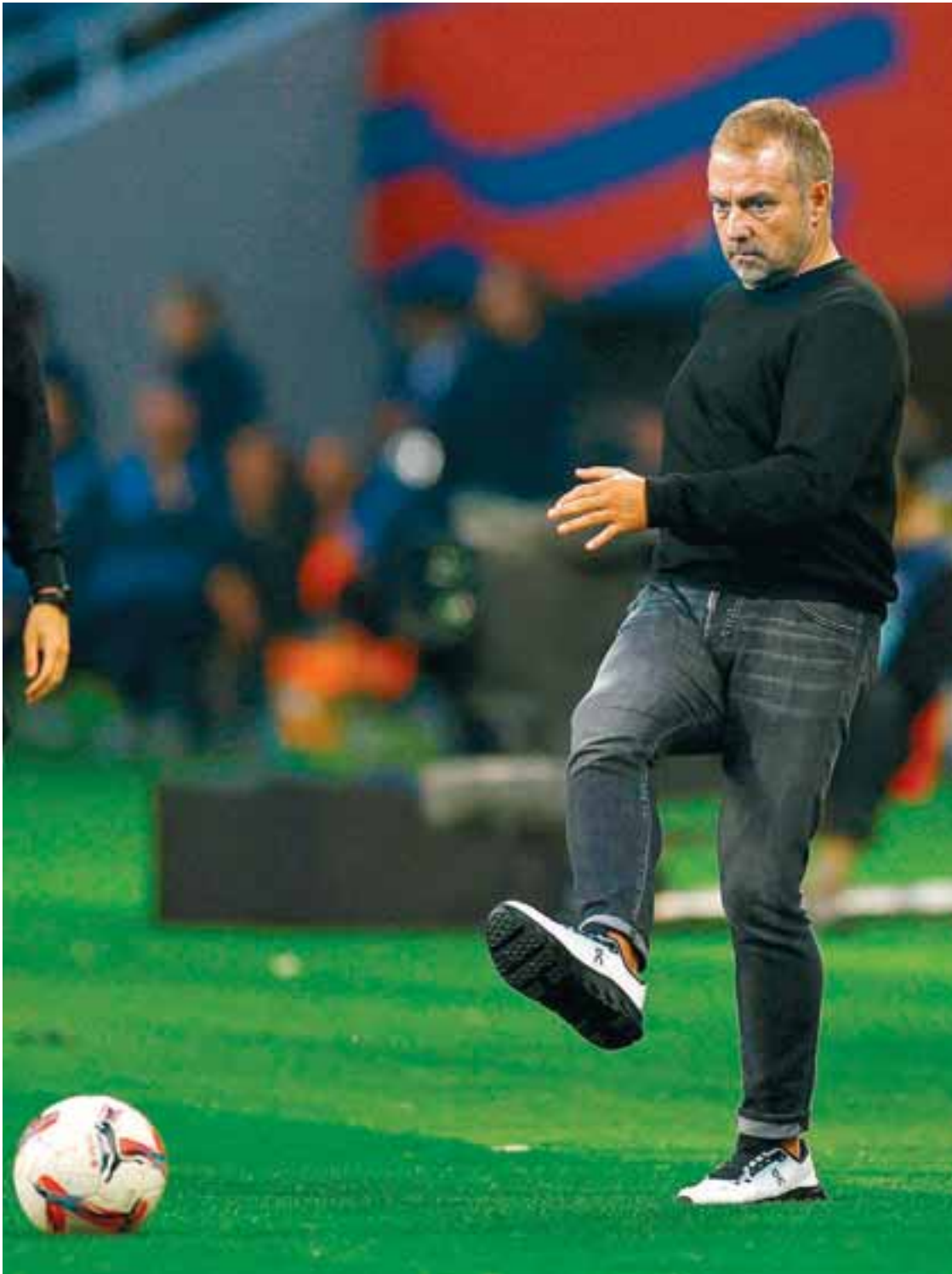
Δεν είχε κλείσει παρά τα 28 του χρόνια όταν οι τραυματισμοί τον υποχρέωσαν να σταματήσει το επαγγελματικό ποδόσφαιρο, παίζοντας στην ερασιτεχνική Βικτόρια Μπάμενταλ, όπου έγινε και παίκτης - προπονητής από το 1996. Από την άκρη του πάγκου όμως η καριέρα του απογειώθηκε, αναλαμβάνοντας το 2000 τη Χόφενχαϊμ (που τότε βρισκόταν εκτός Μπουντεσλίγκα) και μαθητεύοντας στο πλευρό των Τζοβάνι Τραπατόνι και Λόταρ Ματέους στη Ρεντ Μπούλ Σάλτσμπουργκ, πριν αναλάβει πόστο βοηθού προπονητή το 2006 και έως το 2017 στην εθνική Γερμανίας. Ήταν έτσι στην προπονητική ομάδα που κατέκτησε με τη «Νάσιοναλμανσφτ» το Μουντιάλ του 2014 στα γήπεδα της Βραζιλίας.

Το 2019 άνοιξαν οι μεγάλες πόρτες γι' αυτόν με την πρόκλησή του στην Μπάγερν, με την οποία κατέκτησε όχι μόνο πρωτάθλημα, αλλά και Champions League την πρώτη χρονιά της πανδημίας, στο Final-8 που έγινε στην Πορτογαλία. Ακολούθησε ένα ανεπιτυχές πέρασμα από τον πάγκο της Γερμανίας (2021-23) και τον περασμένο Μάιο προσελήφθη από την ταλαίπωρη μένη Μπαρτσελόνα.

Η πρόκληση ήταν (και παραμένει) μεγάλη και οι ευθύνες τεράστιες, ίσως εφάμιλλες μόνο με αυτές της εθνικής Γερμανίας για τον Φλικ. Δείχνει όμως έτοιμος να τις αντιμετωπίσει.

Ο Γερμανός απέφυγε ξεκάθαρα να διεκδικήσει περίοδο χάριτος, και οι στόχοι του μόνο χαμηλοί δεν φαίνονται, όπως θα μπορούσαν να είναι δεδομένης της πρώτης σεζόν του στη Βαρκελώνη: «Θεωρώ ότι η Μπαρτσελόνα είναι ικανή να κατακτήσει το Champions League», δήλωσε τον Σεπτέμβριο, για να προσθέσει: «Οι μεγάλοι σύλλογοι όπως η Μπαρτσελόνα θέλουν να κατακτούν όλους τους τίτλους, και το Champions League είναι η κορυφαία διοργάνωση στον κόσμο. Παίζουμε σε πολύ καλό επίπεδο και είμαστε έτοιμοι να αντιμετωπίσουμε τους καλύτερους».

Τα αποτελέσματα φαίνονται ήδη

Η επιλογή του Φλικ πριν από μερικούς μήνες ξάφνιασε αρκετούς, όχι τόσο γιατί αμφισβητείται η αξία του 59χρονου προπονητή, αλλά διότι η καταλανική ομάδα προτιμούσε άλλες ποδοσφαιρικές σχολές συνήθως.

«**Βλέπω μια ομάδα που παίζει ένα εντελώς νέο ποδόσφαιρο. Δεν έχω ξαναδει ομάδα τόσο τέλεια»,** δήλωσε ο Σάβο Μιλόσεβιτς μετά το 5-2 στο Βελιγράδι.

στο γήπεδο. Εδώ και ένα μήνα η Μπαρτσελόνα είναι σαρωτική όπου παίζει, ξεπερνώντας τα όποια προβλήματα είχε εμφανίσει κυρίως στην επιθετική της γραμμή. Πλέον σκοράρει ακατάπαυστα, με κορυφαία παραδείγματα τη συντριβή της πρώην ομάδας του Φλικ, Μπάγερν Μονάχου, με 4-1 στη Βαρκελώνη και το θριαμβευτικό πέρασμα με 4-0 (με όλα τα γκολ στο β' ημίχρονο) από το «Σαντιάγο Μπερναμπέου», την έδρα της Ρεάλ.

Σε αυτό το «κλάσικο» μάλιστα έλαμψαν ταυτόχρονα όλα τα στοιχεία που φαίνεται να έχει χαρίσει στην Μπαρτσελόνα ο Γερμανός τεχνικός: Ενώ στην επίθεση γίνεται πολλή δουλειά για μακρινές μπαλιές ακριβείας και έμφαση στο προσωπικό ταλέντο παικτών όπως ο Γιαμάλ και ο Ραφίνια, στην άμυνα επιλέγεται η κίνηση της τελευταίας γραμμής σχετικά ψηλά, με στόχο το τεχνικό οφσάιντ. Δεν είναι τυχαίο ότι στο «Μπερναμπέου» ο πολύς Κιλιάν Εμπαπέ συνελήφθη οκτώ φορές εκτός θέσης και ακυρώθηκαν δύο γκολ του ως οφσάιντ.

Με αυτά τα δεδομένα, η Μπαρτσελόνα έφτασε πλέον τα 55 γκολ στα 16 της πρώτα ματς στη σεζόν, πράγμα που αποτελεί πρωτοφανή επίδοση για τους «μπλαουγκράνα». Εσπασε έτσι ένα ρεκόρ που κρατούσε τρία τέταρτα του αιώνα (με

54 γκολ στα 16 πρώτα ματς το 1950-51). Κι αυτό είναι και το πρόσθετο στοιχείο της ομάδας αυτής φέτος, ότι εκτός από τα αποτελέσματα, χαιρέσαι να τη βλέπεις ακόμη και ως ουδέτερος ή και ως αντίπαλος – αυτό δηλαδή που είχε επιτύχει η καταλανική ομάδα επί Μέσι και Γουαρδιόλα.

Το λέει και από την πλευρά του Ερυθρού Αστέρα ο βετεράνος Σάβο Μιλόσεβιτς. «Βλέπω μια ομάδα που παίζει ένα εντελώς νέο ποδόσφαιρο. Δεν μου αρέσει να λέω μοντέρνο, αλλά νέο ποδόσφαιρο. Δεν έχω ξαναδει ομάδα τόσο τέλεια από τεχνικής και τακτικής άποψης, που να τρέχει τόσο πολύ και με τόση ένταση», περιέγραψε τη φετινή Μπαρτσελόνα ο Μιλόσεβιτς, για να προσθέσει: «Αυτή η Μπάρτσα μπορεί να καταλήξει ακόμη καλύτερη και από εκείνη του Γουαρδιόλα. Πραγματικά το πιστεύω, διότι η ομάδα αυτή διαθέτει κάτι επιπλέον, και αυτό είναι ότι τρέχει πολύ. Αυτή η Μπαρτσελόνα δεν θέλει απλώς να έχει την κατοχή της μπάλας για να την κρατά, αλλά αν της αφήσεις ένα κενό θα σε εξολοθρεύσει».

Δεν παρέλαβε βέβαια και... χάος από την προηγούμενη τεχνική ηγεσία ο Φλικ: «Δεν νομίζω ότι είναι ο Χάνζι Φλικ που άρχισε τη νέα εποχή στην Μπάρτσα», λέει ο Γάλλος προπονητής Τιερί Ανρί, ο οποίος ως παίκτης έχει περάσει και από την Μπαρτσελόνα για μια τριετία: «Ο Τσάβι την άρχισε και ο Φλικ συνεχίζει αυτό που ξεκίνησε ο Τσάβι», εκτιμώ.

«Ο Τσάβι έδωσε το ντεμπούτο σε παίκτες όπως ο Κουμπαρσί και ο Γιαμάλ και δούλεψε με πολλούς από τους παίκτες που βρίσκονται στην ομάδα τώρα. Πιστεύω ότι πλέον, έχοντας παίζει δύο χρόνια μαζί και ύστερα από μια δύσκολη σεζόν

πέρυσι, που τους βοήθησε να μάθουν και να ωριμάσουν ως χαρακτῆρες, ιδιαίτερα οι νεότεροι παίκτες, ξέρουν τι να κάνουν», είπε την Τετάρτη ο εκλέκτορας της γαλλικής ολυμπιακής ομάδας, περιγράφοντας με τον δικό του τρόπο τι έχει στα χέρια του ο Φλικ.

Η ανάδειξη όμως στον μέγιστο βαθμό του ταλέντου αυτής της φουρνιάς –και είναι ακόμη πολύ νωρίς στη σεζόν– πρέπει να πιστωθεί στον προπονητή που κατά τον βετεράνο Αγγλο διεθνή Τζέιμι Κάρραγκερ έφτασε στη Βαρκελώνη χωρίς να γνωρίζει και πολλά για τα κρατούντα στην Μπάρτσα.

Η ψυχολογία

Παίζει ρόλο βεβαίως και ο ψυχολογικός παράγοντας. Για παράδειγμα, στο 78ο λεπτό του αγώνα στο Βελιγράδι την προηγούμενη εβδομάδα, έχοντας μόλις ολοκληρώσει και τις πέντε αλλαγές του, ο Φλικ πήγε και έκανε χειραψία σε όλους –έναν προς έναν– τους αναπληρωματικούς στον πάγκο που έκαναν το ταξίδι στο Βελιγράδι αλλά δεν θα έπαιζαν ούτε λεπτό, δείχνοντάς τους ότι τους υπολογίζει.

Σημειώνεται ότι λόγω του στυλ που προτιμά για τις ομάδες του, και μοιάζει με το περίφημο «τίκι-τάκα» του Πεπ Γουαρδιόλα καθώς δίνει έμφαση στο συνεχές πρέσινγκ και στο παιχνίδι κατοχής, ο γερμανικός Τύπος είχε αποκαλέσει το πρότυπο παιχνιδιού του Φλικ «φλί-κι-φλάκα».

Ο ίδιος έχει κι ένα ακόμη στοιχείο που τον φέρνει στο ίδιο επίπεδο με τον λατρεμένο στη Βαρκελώνη Γουαρδιόλα: οι δυο τους είναι οι μόνοι προπονητές στην Ευρώπη που έχουν κατακτήσει έξι τίτλους στην ίδια σεζόν.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ποιος Παπασταύρου; Το κείμενο Παπασταύρου!

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΝΟΥ**

Ανεξαρτήτως της αιτίας, των κινήτρων ή και των επιδιώξεων που βρίσκονται πίσω απ' αυτή του την απόφαση. Εάν έχει ή δεν έχει προσωπικά με τον Κούμα, αν επιδιώκει να γίνει «χαλίφης στη θέση του χαλίφη», αν η επίθεσή του εντάσσεται σε έναν ευρύτερο πόλεμο που σχετίζεται με πολιτικές συγκρούσεις, αν απλώς υπερασπίζεται τα δικαιώματα και τα συμφέροντα της ομάδας του ή αν είναι υπέρμαχος του δικαίου και του ευ αγωνιζέσθαι. Ας μη λάβουμε υπόψη

ούτε και την ιδιότητά του ως προέδρου της Ομόνοιας. Ούτε και το γεγονός ότι η ομάδα της οποίας τώρα προεδρεύει, επωφελήθηκε κατά το παρελθόν, από το μυστηριώδες «κρηματοδοτικό πρόγραμμα» της ΚΟΠ.

Ας υποθέσουμε, τελικώς, ότι τούτη η επιστολή που ανήρτησε ο Σταύρος Παπασταύρου, είναι προϊόν σκέψης και συμπερασμάτων άλλου ατόμου, που παρουσιάζεται ως ανεξάρτητος φορέας και δεν εκπροσωπεί τίποτα και κανένα. Προσεγγίζοντας αποκλειστικά και μόνο το περιεχόμενο της τοποθέτησης, είναι δύσκολο να μην ταυτιστείς με το μεγαλύτερο μέρος του, ακριβώς επειδή περιλαμβάνει ερωτήματα τα οποία απασχολούν τον καθένα που ασχολείται, ακόμη και επιδερμικά, με το κυπριακό ποδόσφαιρο.

Μέσα από τις 3.000 λέξεις αναδεικνύονται σημεία και ζητήματα, που αποτελούν για χρόνια αντικείμενο συζητήσεων και προβληματισμού ως προς τον τρόπο που η Ομοσπονδία και δη η ηγεσία της διαχειρίζεται το κυπριακό ποδόσφαιρο. Πώς λειτουργεί η ΚΟΠ TV και ποιο είναι το πλαίσιο δοσοληψίας με τις ομάδες που εντάσσονται σ' αυτήν; Υπάρχει ή δεν υπάρχει τελικώς ασυμβίβαστο του Κούμα; Ασκεί ή δεν ασκεί έλεγχο στα οικονομικά των ομάδων; Αιχμαλωτίζει ή όχι τις ομάδες, παρέχοντάς τους ασυλία, στο θέμα των κριτηρίων; Λειτουργεί ή δεν λειτουργεί ως νταβατζής-προστάτης στο θέμα των οφειλών προς το κράτος; Υπάρχουν ή δεν υπάρχουν διαιτητές που υπακούν εντολές; Στην τελική, υπάρχει ή όχι ένα άτυπο κρηματοδοτικό πρόγραμμα, οι κανόνες του οποίου ορίζονται από τη δανειοδότη (ΚΟΠ) και υπακούει τυφλά ο δανειολήπτης (ομάδες);

Όλα τα πιο πάνω και άλλα, τα οποία επίσης αναδεικνύονται μέσα από την τοποθέτηση του προέδρου της Ομόνοιας, αποτελούν βασικό υλικό της αρθρογραφίας που διαβάζετε, όσοι διαβάζετε, απ' αυτήν εδώ τη στήλη για δεκαπέντε και πλέον χρόνια.

Οι επιδιώξεις του Παπασταύρου έχουν μεν ενδιαφέρον και θα τις παρακολουθούμε. Είναι από μόνο του ένα θέμα, το οποίο όμως μοιάζει δευτερευούσης σημασίας σε σχέση με τις καταγγελίες που προσάπτει κατά της ΚΟΠ. Η όποια οπαδική ή και κομματική αντιπαράθεση δεν είναι καθόλου βοηθητική ως προς την επιθυμία πολλών, να κατανοήσουν τον τρόπο λειτουργίας της ΚΟΠ.

Το κείμενο των καταγγελιών του Παπασταύρου, παραμένει και θα πρέπει να παραμείνει στη συζήτηση ως σημείο αναφοράς, όσον αφορά τον τρόπο διαχείρισης της προεδρίας Κούμα. Εκτός και αν οι απαντήσεις που θα δώσει η ΚΟΠ και ο πρόεδρος της, αν ποτέ δώσει, συντρίψουν κάθε επιχείρημα ή καταγγελία που αναφέρεται στο κείμενο.

Βγάλτε επιτέλους ένα πόρισμα!

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝΝΙΔΗ**

Καταγγελίες πολλές και σοβαρές. Και τώρα και πριν από πέντε χρόνια από τον πρόεδρο της Ομόνοιας και στο ενδιαμέσο θέματα ανάλογα που προέκυψαν από δηλώσεις ή παρεμβάσεις άλλων αρμοδίων και τα οποία διερευνώνται. Καταγγέλλει κάποιες γνωστές, κάποιες καινούργιες. Έρευνες σε εξέλιξη, υποθέσεις καταγγελιών για διαφθορά, εκθέσεις της ΟΥΕΦΑ για στημένους αγώνες, θέματα διαιτησίας. Είναι πολλά αυτά που εκκρεμούν, χρόνια τώρα. Φάκελοι υποθέσεων είτε στην Επιτροπή Δεοντολογίας, είτε στη

Γενική Εισαγγελία ή και στην Αστυνομία. Και πάντα οι ίδιες δηλώσεις και εκτιμήσεις. Πως είμαστε κοντά, προς το τέλος, προς την ολοκλήρωση αλλά η αναμονή συνεχίζεται, χρόνια τώρα!

Το ένα χρονικό ορόσημο διαδέχεται το άλλο, με καθυστέρηση στην καθυστέρηση και αναβολή στην αναβολή. Και η προκατάληψη με την καχυποψία εκτοξεύονται. Τα λαϊκά δικαστήρια δίνουν και παίρνουν και εύλογα ο κόσμος ερμηνεύει την καθυστέρηση ως σκόπιμη κωλυσιεργία. Και πώς να πείσεις για το αντίθετο. Όταν ο αντιπρόεδρος της Επιτροπής Δεοντολογίας χαρακτηρίζει, δημόσια, ανεπίτρεπτο να εκκρεμούν σοβαρές υποθέσεις για πάνω από τρία χρόνια!

Κανένας πλέον δεν πείθεται με λόγια και προφορικές δεσμεύσεις, για την αποφασιστικότητα των αρμοδίων, αρχικά να διερευνήσουν και ακολουθώντας να διαλευκάνουν κάποιες σοβαρές υποθέσεις. Να οδηγήσουν, αν αυτό είναι το πόρισμα, κάποιους ενώπιον της Δικαιοσύνης και να... καθαρίσουν, αν δεν αποδεικνύεται ενοχή, από κάποιους άλλους, τις σκιές και την... τάτσα που κουβαλούν για χρόνια, γιατί είναι και αυτό μια ακόμη πτυχή του μόνιμου αδιεξόδου που παρατηρείται, στο να καταλήξει μια έρευνα σ' ένα πόρισμα.

Είναι μάλιστα εκνευριστικό να ακούς και να διαβάζεις, με αφορμή μια καταγγελία, ένα αποκαλυπτικό δημοσίευμα, μια παρέμβαση της Επιτροπής Δεοντολογίας και γενικότερα μια νέα υπόθεση που αρχίζει, για την αποφασιστικότητα των αρμοδίων να επιληφθούν. Τη βούληση και τη θέλησή τους να πατάξουν οποιαδήποτε θέματα διαφθοράς. Όλοι στηρίζουν την προσπάθεια αυτή, οι πιο πολλοί υποστηρίζουν πως εδώ και χρόνια έχουν θέσει και προτάσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος και συνεχώς προτείνονται νέες λύσεις. Αξιοαπορίας, ωστόσο, γιατί μετά από τόσο μεγάλη διάθεση, των εκάστοτε κυβερνήσεων, των κομμάτων, των θεσμών και της πολιτείας γενικότερα, όχι απλώς δεν επιλύθηκε ούτε ένα από τα σοβαρά προβλήματα, ούτε καν φθάσαμε σ' ένα ικανοποιητικό στάδιο στο κεφάλαιο διερευνήσεων.

Ερευνώντας λειτουργοί, αστυνομικοί ανακριτές, βουλευτές σε αρμόδιες επιτροπές. Διψήφιος αριθμός υποθέσεων, ογκωδέστατοι φάκελοι, ατελείωτες ώρες δουλειάς και συζητήσεων. Βγάλτε επιτέλους ένα πόρισμα!

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	 ΓΕΡΜΑΝΙΑ Η υπερβολική γραφειοκρατία κοστίζει ετησίως 146 δισ. ευρώ Σελ. 11	Πετρέλαιο	€/ \$								
	Χ.Α.Κ. -2,39%		Χ.Α. -0,66%		-1,27%		-3,18%		-1,95%		-0,51%		-0,85%		-3,48%		-1,60%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΝΑΤΡΟΠΕΣ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Πρόκληση για τον Τραμπ
κινεζικό λιμάνι στο Περού

Ενώ ο πλανήτης περιμένει τις πρώτες επιθετικές κινήσεις του Ντόναλντ Τραμπ προς την Κίνα, στη Νότια Αμερική εγκαινιάστηκε ένα μεγάλο και σημαντικό έργο που συνιστά πρόκληση για τις ΗΠΑ. Το λιμάνι που κατασκεύασε στο Περού η κινεζική Cosco από κοινό με την περουβιανή Volcan. **Σελ. 10**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Εβαλαν λουκέτο 233.572
επιχειρήσεις σε 10 χρόνια

Περισσότερες από 200.000 επιχειρήσεις στην Ελλάδα, έκλεισαν την τελευταία δεκαετία με τα «λουκέτα». Σύμφωνα με τα στοιχεία του Γενικού Εμπορικού Μητρώου, το διάστημα 2014-2023 έκλεισαν συνολικά 233.572 επιχειρήσεις, εκ των οποίων περισσότερες από τις μισές ήταν ατομικές. **Σελ. 7**

ΠΟΛΟΣ ΕΛΞΗΣ ΓΙΑ ΞΕΝΟΥΣ

Η Αθήνα, 4η φθηνότερη
πόλη για αγορά κατοικίας

Ευκαιρίες στην ελληνική αγορά ακινήτων «βλέπουν» οι Βορειοευρωπαίοι, επειδή κοστίζουν λιγότερο σε σχέση με άλλες χώρες. Παρά την αύξηση 90% των τιμών από το 2017, η Αθήνα είναι η τέταρτη φθηνότερη πόλη στην Ευρώπη. Πιο φθηνές είναι το Βουκουρέστι, η Σόφια και η Ποντγκόριτσα. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,90%	-0,12%
Γερμανία	2,34%	-0,10%
Γαλλία	3,10%	-0,03%
Ιταλία	3,54%	-0,19%
Ισπανία	3,04%	-0,14%
Ιρλανδία	2,65%	0,01%
Ελλάδα	3,16%	-0,16%
Ην. Βασίλειο	4,48%	-0,02%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Θετική
Fitch	BBB+	Θετική
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB+	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Επιστροφή χρημάτων στους κουρεμένους

Η εκταμίευση θα αρχίσει σε δύο με τρεις μήνες και το αποθεματικό ανέρχεται γύρω στα 300 εκατ. ευρώ

Η πώληση του 4,81% των μετοχών που είχε η Λαϊκή Τράπεζα στο μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας Κύπρου, έφερε 90,8 εκατομμύρια ευρώ στο αποθεματικό, τα οποία θα επιστραφούν στους κουρεμένους. Με τις συνολικές

εισπράξεις μέχρι και το τέλος Μαΐου 2024 που ανέρχονταν σε 199,3 εκατομμύρια ευρώ, το αποθεματικό φτάνει λίγο κάτω από 300 εκατ. ευρώ. Όπως πληροφορείται η «Κ», η πρώτη εκταμίευση χρημάτων θα γίνει σε 2

με 3 μήνες. Η μετοχή της Τράπεζας Κύπρου έχει αυξηθεί μέσα σε ένα χρόνο κατά 54,58%, ενώ από την αρχή του 2024 έχει αυξηθεί 36,12%. Το σημαντικό είναι ότι ρευστοποιήθηκε το μεγαλύτερο εναπομείναν περιουσιακό

στοιχείο που θα μπορούσε να έχει στα χέρια του ο εκκαθαριστής. Έτσι, θα ανοίξει ο δρόμος για να γίνουν οι εκταμιεύσεις και να λάβουν κάποια από τα χρήματα όσοι πιστωτές-κουρεμένοι έχουν αιτηθεί (έχουν κάνει

claim) για να λάβουν χρήματα. Σε σχέση με τις συνολικές απώλειες των 3,5 δισ. ευρώ είναι μεν λίγα, ωστόσο, μετά από τόσα χρόνια, θα είναι σίγουρα μία κίνηση προς τη σωστή κατεύθυνση. **Σελ. 3**

Νέα μέτρα κατά του υπερτουρισμού στη Φλωρεντία

Κινήσεις για να αντιμετωπίσει τον υπερτουρισμό κάνει η Φλωρεντία, καθώς όπως και σε άλλα μέρη της Ιταλίας η ραγδαία αύξηση των τουριστών κατά τα τελευταία χρόνια προκαλεί έντονες αντιδράσεις ανάμεσα στους κατοίκους. Στα μέτρα των δημοτικών αρχών περιλαμβάνονται τα κουτιά φύλαξης κλειδιών που τοποθετούνται στην είσοδο των διαμερισμάτων Airbnb για να διευκολύνουν την πρόσβαση των πελατών. Η χρήση τους θα απαγορευτεί στο κέντρο της πόλης, καθώς οι κλειδοθήκες αυτές βρίσκονται τελευταίως στο στόχαστρο βανδαλισμών, με τους αγανακτισμένους ντόπιους να τις σφραγίζουν με κολλητική ταινία, σχηματίζοντας ένα μεγάλο κόκκινο «X». **Σελ. 9**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΚΡΕΓΚ ΣΙΝΓΚΛΕΤΟΝ* / NEW YORK TIMES

Ο Τραμπ μπορεί να κερδίσει τη μάχη με την Κίνα

Η πρώτη θητεία του Ντόναλντ Τραμπ σηματοδότησε μια ιστορική αλλαγή στην πολιτική των ΗΠΑ έναντι της Κίνας. Το μείγμα οικονομικής πίεσης, κυρώσεων και δασμών εκτροχιάσε το Πεκίνο. Ήταν ένα σημείο καμπής: η Ουάσινγκτον μετακινήθηκε από την παθητική αποδοχή των φιλοδοξιών της Κίνας στη δυναμική αντίδραση, με την κυβέρνηση Μπάιντεν να διατηρεί έκτοτε και ενίοτε να επεκτείνει αυτό το πλαίσιο. Η δεύτερη θητεία Τραμπ θα μπορούσε να βοηθήσει την Αμερική να κερδίσει συνολικά αυτή τη στρατηγική μάχη. Η Κίνα αντιμετωπίζει σειρά προκλήσεων, κυρίως μια στάσιμη οικονομία, που την καθιστά ευά-

λωτη στις τακτικές του εκλεγμένου προέδρου. Εάν ο Τραμπ μπορεί να συνδυάσει το απρόβλεπτο στυλ της πρώτης θητείας με μία πιο εστιασμένη στρατηγική, η επόμενη τετραετία θα είναι μια χρυσή ευκαιρία να μετατρέψει οριστικά τον ανταγωνισμό με την Κίνα προς όφελος της Αμερικής. Η Κίνα αντιμετωπίζει υπέρμετρο χρέος, ρεκόρ ανεργίας στους νέους και έναν συρρικνούμενο, ταχέως γηράσκοντα πληθυσμό. Η προσέγγιση του Σι Τζιν-πίνγκ με γνώμονα την κομμουνιστική ιδεολογία έχει διαβρώσει την επιχειρηματική εμπιστοσύνη, έχει επιταχύνει τη φυγή κεφαλαίων και έχει οδηγήσει σε ιστορική μείωση ξένων επενδύ-

Το δίκτυο συμμαχιών σε Ασία και Ευρώπη είναι πολύτιμο για τις ΗΠΑ.

σεων. Η οικονομία των ΗΠΑ, εν τω μεταξύ, κερδίζει δυναμική και ο Τραμπ φαίνεται έτοιμος να αξιοποιήσει επιθετικά αυτή τη δύναμη, όπως έκανε κατά την πρώτη του θητεία. Έχει προτείνει δασμούς έως και 60% στις κινεζικές εισαγωγές, που σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις θα μπορούσαν να μειώσουν έως και δύο ποσοστιαίες μονάδες το ΑΕΠ της Κίνας.

Αλλά η Αμερική πρέπει να βασιστεί στη σημερινή δυναμική, ιδίως στον ανταγωνισμό υψηλού ρίσκου με την Κίνα για κρίσιμες τεχνολογίες όπως οι ημιαγωγοί, η τεχνητή νοημοσύνη, τα αυτονομα οχήματα και οι κβαντικοί υπολογιστές – κινητήρες της αυριανής βιομηχανικής επανάστασης. Ο Τραμπ αναγνωρίζει αυτόν τον κίνδυνο και έχει διαμνύσει ότι πιθανότατα θα εντείνει τους δασμούς, τους ελέγχους των εξαγωγών και τις κυρώσεις στους κλάδους τεχνολογίας και μεταποίησης της Κίνας. Αλλά η επιτυχία για τις ΗΠΑ θα ήταν να απαιτήσει μια ευρύτερη προσέγγιση που θα συνδυάζει την αμερικανική εσωτερική ανανέωση,

τις ενισχυμένες στρατιωτικές δαπάνες, τον επιχειρηματικό δυναμισμό και, κυρίως, το δίκτυο συμμαχιών που αναζωογόνησε ο Μπάιντεν στην Ασία και στην Ευρώπη. Η νέα κυβέρνηση πρέπει να κατανοήσει ότι αυτό είναι κρίσιμο κομμάτι του παζλ για την αντιμετώπιση της Κίνας. Αν ο Τραμπ μπορεί να αντλήσει από τα προηγούμενα μαθήματα, να εστιάσει στους συμμάχους και να παραμείνει πειθαρχημένος, μπορεί να αποδειχθεί αρκετά τρελός ώστε να αντιμετωπίσει την Κίνα – και να κερδίσει.

* Αναλυτής με ειδίκευση στην Κίνα, συνεργάτης στο Ιδρυμα για την Υπεράσπιση των Δημοκρατιών στην Ουάσινγκτον.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της **ΝΑΤΑΣΣΑΣ ΓΟΥΑΙΤ / BLOOMBERG**

Δύσκολη η χρηματοδότηση φτωχότερων οικονομιών για τη μείωση των ρύπων

Σχεδόν 200 χώρες που συμμετέχουν στη σύνοδο των Ηνωμένων Εθνών για το κλίμα στο Αζερμπαϊτζάν θα προσπαθούν να συμφωνήσουν σε έναν νέο στόχο για τη χρηματοδότηση των φτωχότερων οικονομιών του κόσμου, πιθανώς με πολλά τρισεκατομμύρια δολάρια. Στόχος τους να τις βοηθήσουν να μηδενίσουν τη χρήση άνθρακα και να προσαρμοστούν στην άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη. Μπορεί

Αμφίβολη η αξιοπιστία των όποιων νέων υποσχέσεων δοθούν φέτος στη σύνοδο για το κλίμα στο Μπακού.

όμως να συζητούν για τα χρήματα, αλλά το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων δεν θα προέλθει από τις κυβερνήσεις.

Νιώθοντας την ανεπάρκεια ρευστότητας, οι ανεπτυγμένες χώρες διαμνύνουν από την αρχή της συνόδου για το κλίμα ότι μεγάλο μέρος όσων κεφαλαίων υποσχονται να διαθέσουν θα προέλθει από πόρους που δεν ελέγχουν. Θα είναι χρήματα από τον ιδιωτικό τομέα που θα διατεθούν ως δάνεια και από «καινοτόμα» χρηματοπιστωτικά εργαλεία. Η περιπλοκή και δαπανηρή πρόταση να επιστρατεύσουν περισσότερα κεφάλαια από τον ιδιωτικό τομέα προσκρούει στις αντιρρήσεις των υπερχρεωμένων αναπτυσσόμενων χωρών. Και το ερώτημα είναι πώς μπορούν οι χώρες να δεσμεύουν τρίτες πλευ-

ρές που δεν συμμετέχουν στις διαβουλεύσεις στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών κι ενώ το θέμα αφορά την κινητοποίηση δισεκατομμυρίων δολαρίων. Από την απάντηση σε αυτό το ερώτημα μπορεί να εξακριβωθεί η αξιοπιστία των όποιων νέων υποσχέσεων δοθούν φέτος στο Μπακού. Στη διπλωματική γλώσσα της συνόδου για το κλίμα το ζητούμενο είναι να συμφωνηθεί ένας νέος στόχος για το ύψος των κεφαλαίων που θα χρηματοδοτήσουν τις προσπάθειες των αναπτυσσόμενων χωρών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ο στόχος αυτός θα αντι-καταστήσει τον προηγούμενο που προέβλεπε ότι οι πλούσιες χώρες θα χορηγήσουν στον αναπτυσσόμενο κόσμο 100 δισ. δολ. ετησίως. Και έχει ήδη εκφραστεί δυσπιστία προς την όλη διαδικασία. Οι ανεπτυγμένες χώρες χορήγησαν τα κεφάλαια με δύο χρόνια καθυστέρηση, ενώ πολλοί αμφισβητούν και το κατά πόσον δόθηκαν όντως 100 δισ. δολ. Και τώρα οι χώρες που συμμετέχουν στη σύνοδο διαπραγματεύονται για να συμφωνήσουν σε ένα πολύ μεγαλύτερο ποσό, περίπου 2 τρισ. δολ. ετησίως. Στο τραπέζι βρίσκεται και η συζήτηση περί ενισχυμένου ρόλου των ιδιωτικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών, όπως της Παγκόσμιας Τράπεζας. Στην πραγματικότητα και στην προηγούμενη φάση τα κεφάλαια τα διέθεταν κυρίως αυτές οι τρίτες πλευρές των ιδιωτικών ιδρυμάτων και των πολυμερών τραπεζών. Από τα 116 δισ. δολ. που χορήγησαν συνολικά οι ανεπτυγμένες οικονομίες το 2022, το 63% προήλθε από πολυμερείς τράπεζες και από ιδιωτική χρηματοδότηση, σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ. Και τώρα εξετάζονται προτάσεις για τη χορήγηση υπερβολικά μεγαλύτερων κεφαλαίων μολονότι οι αναπτυσσόμενες χώρες επιμένουν ότι δεν είναι σε θέση να διαθέσουν περισσότερα. Ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες καταβάλλουν τώρα περισσότερα για την εξυπηρέτηση του χρέους τους από όσο μπορούν να διαθέσουν για τον τομέα της υγείας.

ΔΗΚΤΗΣ

Οι χαμηλές MEX δίνουν φτερά

Με τον δείκτη μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων στο 2% (στην ίδια κατηγορία με αυτό των δύο μεγάλων συστημικών τραπεζών) η Alpha Bank Κύπρου έχει κάθε δικαίωμα να προσδοκά μια πολύ πιο δυναμική συνέχεια και προς τούτο επεξεργάζεται στρατηγική επέκτασης στην κυπριακή αγορά με νέα προϊόντα και υπηρεσίες. Ο τομέας του corporate αποτελεί έναν ελκυστικό κλάδο για κάθε κυπριακή τράπεζα, αφού οι χρηματοδοτήσεις είναι αυξημένες όπως και οι εξασφαλίσεις σε επίπεδο αποπληρωμής αλλά και ανάκτησης του δανείου. Σημαντική πηγή εσόδου με σαφώς χαμηλότερη έκθεση σε πιστωτικούς κινδύνους είναι η ιδιωτική τραπεζική, τομέας στον οποίο η μητρική στην Ελλάδα διακρίνεται με ψηλό μερίδιο αγοράς (25%). Παρεμφερείς είναι και οι δυνατότητες που προσφέρονται για εξυπηρέτηση πελατών μεγάλης οικονομικής επιφάνειας (wealth) αλλά και θεσμικούς επενδυτές, χρησιμοποιώντας και σε αυτή την περίπτωση τις πολύτιμες εμπειρίες και τεχνογνωσία της μητρικής.

Δύσκολο να διαχωριστεί η ευθύνη

Όσο και αν προσπαθεί η νέα κυβέρνηση δεν μπορεί να αποστασιοποιηθεί από τις δεσμεύσεις που ανέλαβε η προηγούμενη. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης για μεγάλο χρονικό διάστημα πριν εκλεγεί φρόντισε να διευκρινίσει ότι αποτελεί μια ομαλή συνέχεια της προηγούμενης διακυβέρνησης. Συνεπώς, τώρα που οι προηγούμενες αποφάσεις έφεραν την κατάσταση σε σημείο να ακυρώνονται σημαντικά έργα υποδομής, η ευθύνη δεν μπορεί να διαχωριστεί. Με βάση τις ενδείξεις, τα προβλήματα έχουν να κάνουν με ακατάλληλες επιλογές των αντισυμβαλλόμενων σε μια εποχή που η χαμηλή τιμή είχε μετατραπεί σε δόγμα και σιγήπoτε άλλο συνιστούσε διαφθορά. Η συνέχεια αναμένεται στη Βουλή όπου το σίριαλ θα λάβει διαστάσεις και θα απασχολήσει για μέρες τη δημοσιότητα.

Τεταμένες σχέσεις

Ενάντια στον υπουργό Εργασίας στράφηκαν οι συντεχνίες των εργαζομένων σε σχέση με τους χειρισμούς του στην εργατική διαφορά που προέκυψε στον κλάδο έτοιμου σκυροδέματος. Οι συντεχνίες κατηγορούν τον υπουργό ότι δεν ασκεί την απαραίτητη πίεση προς την εργοδοτική πλευρά και τηρεί ουδέτερη στάση αποδίδοντας την ευθύνη και στις δυο πλευρές ισομερώς. Οι σχέσεις των δύο πλευρών είναι τεταμένες και αναμένεται πως σύντομα ο υπουργός θα προβεί σε ενέργειες για να τις αποκαταστήσει, μιας και τα εργασιακά ζητήματα αποτελούν μέγιστη προτεραιότητα για τη νέα κυβέρνηση. Δέκα μέρες μετά τις απεργιακές κινητοποιήσεις η οικονομική βιομηχανία αρχίζει να κλο-

Εξελίξεις σε σχέση με την κυπριακή ΑΟΖ εξήγγειλε ο ΠτΔ μαζί με πιθανή αμερικανική εμπλοκή στο υποθαλάσσιο καλώδιο.

νίζεται από ελλείψεις που θα δημιουργήσουν προβλήματα αν δεν βρεθεί άμεση λύση.

Τρίπτυχο ενεργειών

Προεκλογική δέσμευση της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη ήταν η μείωση της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος για οικιακούς και επιχειρηματικούς χρήστες. Παρά τα προβλήματα που προκαλεί η

κατάρρευση του θερματικού στο Βασιλικό, ο υπουργός ενέργειας προτάσσει το τρίπτυχο της στρατηγικής που θα ακολουθηθεί τα επόμενα χρόνια. Πρώτος πυλώνας η ανάκτηση του πλοίου Προμηθέας που θα προμηθεύει τη χώρα με υδροποιημένο φυσικό αέριο. Ο δεύτερος πυλώνας αφορά στις ΑΠΕ και τη δημιουργία ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρισμού εντός του 2025. Τέλος η στρατηγική της κυβέρνησης εστιάζεται στο υποθαλάσσιο καλώδιο, το οποίο θα αποφασιστεί τελεσίδικα πριν το τέλος του χρόνου και αναμένεται να παραδοθεί σε διάστημα 10 ετών.

Τα μέτρα σήμερα κοστίζουν λιγότερο

Το πρόβλημα της υπογεννητικότητας αποτελεί το μεγαλύτερο οικονομικό και υπαρκτό πρόβλημα στην Κύπρο, με επιπτώσεις που όμως δεν είναι ορατές σήμερα. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, για διατήρηση του πληθυσμού μιας χώρας ο μέσος όρος γεννήσεων πρέπει να βρίσκεται στο 2. Η παγκοσμίως ο μέσος όρος βρίσκεται στο 2,3, ενώ η Κύπρος παρoυσιάζει μόλις 1,48. Είμαστε συνεπώς στην 26η θέση από το τέλος από 223 χώρες. Η συγκεκριμένη κατάσταση αν δεν ανατραπεί με κυβερνητικά μέτρα σήμερα, θα απειλήσει αύριο το συνταξιοδοτικό και το γενικό σύστημα υγείας. Η κυβέρνηση πρέπει να προτείνει γενναία μέτρα για στήριξη των νέων ζευγαριών και τη συμφίλιωση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Τα όποια σημερινά έξοδα απαιτηθούν θα αποτελούν κλάσμα των όσων θα πρέπει να δαπανηθούν στο μέλλον αν η κατάσταση αφεθεί και αυτή τη φορά χωρίς δράση.

Απιαστος ο κλιματικός στόχος

Των **ΜΠΑΝΤ ΠΛΑΜΕΡ** και **ΜΑΪΡΑ ΡΟΣΑΚΟΥ**

Την ικανοποιητική, αλλά αναποτελεσματική πρόοδο που σημείωσαν τα κράτη του κόσμου τον τελευταίο χρόνο στον περιορισμό των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα επισημαίνει σε έκθεσή του το ερευνητικό ινστιτούτο Climate Action Tracker.

Η έκθεση αποκαλύπτει ότι αν οι κυβερνήσεις του κόσμου τηρήσουν τις υπάρχουσες πολιτικές πρωτοβουλίες τους, η παγκόσμια θερμοκρασία θα αυξηθεί έως το 2100 κατά 2,7 βαθμούς Κελσίου σε σχέση με τα επίπεδα της προβιομηχανικής εποχής. «Είναι σαφές ότι μένουμε πίσω. Καθώς ο πλανήτης πλησιάζει στα επικίνδυνα αυτά όρια θερμοκρασίας, η ανάγκη για επείγουσες πρωτοβουλίες καθίσταται ακόμη πιο επιτακτική», λέει η κλιματολόγος Σοφία Γκονζάλες, επικεφαλής της ομάδας μελέτης της έκθεσης. Το κείμενο δημοσιοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της κλιματικής συνόδου στο Μπακού του Αζερμπαϊτζάν, όπου διπλωμάτες και ηγέτες του κόσμου συγκεντρώθηκαν για να βρουν τρόπους συγκέντρωσης των τρισ. δολαρίων που απαιτούνται για την αντιμετώπιση της αύξησης της θερμοκρασίας.

Η Συμφωνία του Παρισιού του 2015 περιείχε δέσμευση των ηγετών του κόσμου για περιορισμό της ανόδου της θερμοκρασίας «πολύ κάτω» από τους 2 βαθμούς

Κελσίου και ιδανικά πιο κοντά στον 1,5 βαθμό, προκειμένου να περιορισθούν όσο το δυνατόν οι επιπτώσεις από τα ακραία καιρικά φαινόμενα.

Η επιστημονική κοινότητα εκτιμά πως η αύξηση της θερμοκρασίας έστω και κατά ένα κλάσμα βαθμού Κελσίου απειλεί να φέρει μαζί της πιο φονικούς καύσωνες, δασικές πυρκαγιές, ξηρασίες, κα-

Οι επιστήμονες εκτιμούν ότι η αύξηση θερμοκρασίας έστω και κατά ένα κλάσμα βαθμού Κελσίου απειλεί να φέρει πιο φονικούς καύσωνες, πυρκαγιές, ξηρασίες και ταχύτερη εξαφάνιση ειδών πανίδας και χλωρίδας.

ταιγίδες και ταχύτερη εξαφάνιση ειδών πανίδας και χλωρίδας. Το αυστηρό όριο που τέθηκε από τη συμφωνία, όμως, μοιάζει σήμερα άπιαστο.

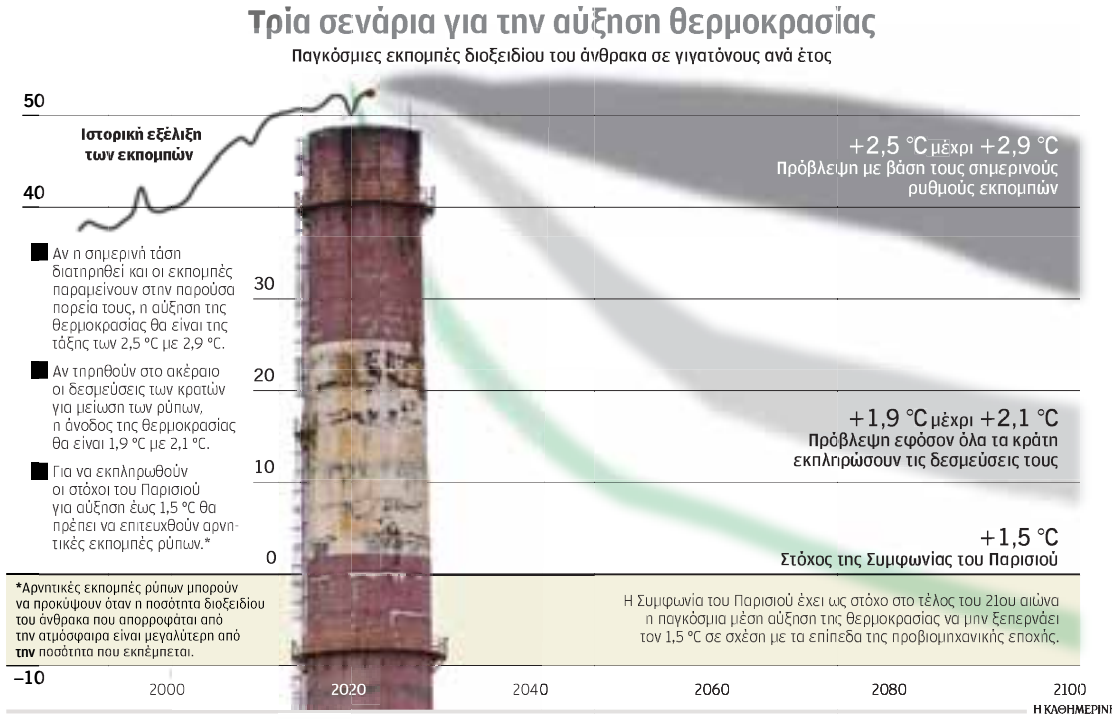
Κάθε χρόνο, το ινστιτούτο Climate Action Tracker μελετά το σύνολο των περιβαλλοντικών πολιτικών κάθε χώρας, όπως οι κανονισμοί περιορισμού της ρύπαν-

σης εργοστασίων παραγωγής ενέργειας ή η βελτίωση της αξιοπιστίας ηλεκτρικών οχημάτων. Βάσει των στοιχείων αυτών, το ινστιτούτο είναι ικανό να εκτιμήσει τις επιπτώσεις των κυβερνητικών πρωτοβουλιών στις μελλοντικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και να υπολογίσει πόση άνοδο της θερμοκρασίας θα πρέπει να περιμένουμε.

Τα τελευταία τρία χρόνια, οι ΗΠΑ υποθέτησαν τον νόμο τιμαριθμικού περιορισμού, ο οποίος αναμένεται να διοχετεύσει εκατοντάδες δισ. δολάρια στην ανάπτυξη εναλλακτικών πηγών ενέργειας με χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα, όπως η αιολική, η ηλιακή, η πυρηνική και η δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα. Η Κίνα, από τη μεριά της, πουλάει αριθμό ρεκόρ ηλεκτρικών οχημάτων, ενώ η Ευρώπη έχει ενισχύσει τους στόχους της για πράσινη ενέργεια.

Ο πλανήτης κατευθύνεται, ωστόσο, με γοργό ρυθμό προς την υπερθέρμανση, καθώς η παγκόσμια ενεργειακή ζήτηση αυξάνεται ταχύτερα από την επέκταση της πράσινης ενέργειας, οδηγώντας σε ενίσχυση της άντλησης πετρελαίου και φυσικού αερίου προκειμένου να καλυφθεί το ενεργειακό κενό.

«Τα τελευταία χρόνια, τα ορυκτά καύσιμα κέρδισαν την κούρσα εναντίον των ανανεώσιμων, οδηγώντας σε αυξημένες εκπομπές», σημειώνει ο Νίκλας Χένε, επιστημονικός συνεργάτης του New Cli-

mate Institute, το οποίο συνεργάζεται με το Climate Action Tracker.

Στο πλαίσιο των τελευταίων κλιματικών συνομιλιών, πολλές χώρες έχουν δεσμευθεί επισήμως να εκπληρώσουν τις εκπομπές τους μέχρι τα μέσα του αιώνα. Αν οι κυβερνήσεις τηρήσουν τη δέσμευση αυτή, η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη ίσως περιορισθεί στους 2,1 βαθμούς Κελσίου, σύμφωνα με την έκθεση του ινστιτούτου. Πολλές χώρες, όμως, απέφυγαν να τηρήσουν την υφιστάμενη δέσμευση και δεν έλαβαν τις αναγκαίες πρωτοβουλίες γι' αυτό.

Η Climate Action Tracker εκτι-

Ο πλανήτης υπερθερμαίνεται παρά την πρόοδο στη μείωση των εκπομπών.

μισε επίσης τις πιθανές επιπτώσεις που θα έχει η επάνοδος του Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο. Ο Τραμπ έχει δεσμευθεί να συρρικνώσει δραστικά τις κρατικές ενισχύσεις στην πράσινη ενέργεια και στα ηλεκτρικά οχήματα, καταργώντας την ίδια ώρα τους κανόνες περιβαλλοντικής προστασίας.

Οι συντάκτες της έκθεσης εκτιμούν ότι η κατάργηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας των ΗΠΑ θα προσθέσει μερικά δέκατα ενός βαθμού Κελσίου στη θερμοκρασία της Γης το 2100.

Η επιπτώση θα είναι έτσι σχετική περιορισμένη, μια και οι ΗΠΑ ευθύνονται σήμερα για ποσοστό μόλις 13% των παγκόσμιων εκπομπών καυσαερίων.

Για την τήρηση του στόχου του 1,5 βαθμού αύξησης θερμοκρασίας, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα πρέπει έως το 2035 να περιορίσουν τις εκπομπές τους κατά 80% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005, ενώ η Κίνα θα πρέπει να τις μειώσει κατά 75%.

Σε 2-3 μήνες η πρώτη επιστροφή χρημάτων σε κουρεμένους Λαϊκής

Προστέθηκαν άλλα 90,8 εκατ. ευρώ στο αποθεματικό των 199,3 εκατ. ευρώ που είχε δημιουργηθεί

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το «περίμενε» για τις πωλήσεις των μετοχών της πρώην Λαϊκής Τράπεζας που είχε στην Τράπεζα Κύπρου, βγήκε στον εκκαθαριστή της πρώην Λαϊκής Τράπεζας, του κυρίου Αυγουστίνου Παπαθωμά. Η χρονική περίοδος που επέλεξε να αρχίσει τη διαδικασία πώλησης των μετοχών του 4,81% της Τράπεζας Κύπρου, έφερε 90,8 εκατομμύρια ευρώ στο αποθεματικό, που θα επιστραφούν στους κουρεμένους της πρώην Λαϊκής Τράπεζας. Έτσι, με τις συνολικές εισπράξεις μέχρι και το τέλος Μαΐου 2024, που ανέρχονταν σε 199,3 εκατομμύρια ευρώ, το αποθεματικό φτάνει λίγο κάτω από 300 εκατομμύρια ευρώ. Όπως πληροφορείται η «Κ» από αρμόδιες πηγές, που είναι σε θέση να εκφέρουν άποψη επί του θέματος, η πρώτη εκταμίευση χρημάτων θα γίνει σε 2 με 3 μήνες.

Η μετοχή της Τράπεζας Κύπρου έχει αυξηθεί μέσα σε ένα χρόνο κατά 54,58%, ενώ από την αρχή του 2024 έχει αυξηθεί 36,12%. Μόνο κατά το τελευταίο τρίμηνο, την περίοδο κατά την οποία δηλαδή ο εκκαθαριστής της πρώην Λαϊκής ξεκίνησε τη διαδικασία για πώληση των μετοχών αυτών, έχει αυξηθεί κατά 8,83%. Από ό,τι αποδείχτηκε, ανέμενε να μπει η Τράπεζα Κύπρου

στο Χρηματιστήριο των Αθηνών (ΧΑ), κίνηση που του «βγήκε» και τις πώλησε στα 4,23 ευρώ ανά μετοχή. Από εδώ και πέρα το σημαντικό στοιχείο είναι ότι ρευστοποιήθηκε το μεγαλύτερο εναπομείναν περιουσιακό στοιχείο που θα μπορούσε να έχει στα χέρια του ο εκκαθαριστής. Έτσι, θα ανοίξει εν

Ο κ. Παπακωνσταντίνου υπέδειξε πως, η πώληση αυτή έφερε πολύ περισσότερα χρήματα από τα χρήματα που είχε πωληθεί το υπόλοιπο 4,8% που είχε η Τράπεζα Κύπρου μέχρι το 2017.

πολλούς ο δρόμος για να γίνουν οι εκταμιεύσεις και να λάβουν κάποια από τα χρήματα όσοι πιστωτές-κουρεμένοι έχουν αιτηθεί (έχουν κάνει claim) για να λάβουν χρήματα. Σε σχέση με τις συνολικές απώλειες των 3,5 δισ. ευρώ είναι μεν λίγα, ωστόσο μετά από τόσα χρόνια θα είναι σίγουρα μία κίνηση προς τη σωστή κατεύθυνση.

Ποσοστιαία, στα 3,5 δισ. ευρώ, τα 300 εκατ. ευρώ του αποθεματικού αντιστοιχούν στο 8,5% των χρημάτων που θα λάβουν οι πιστωτές της, δηλαδή κυρίως οι κουρεμένοι καταθέτες. Σημειώνεται πως, η αρχική αξία των περιουσιακών στοιχείων της πρώην Λαϊκής Τράπεζας, τον Μάρτιο του 2013 όταν η τράπεζα είχε τεθεί σε εξυγίανση, είχε εκτιμηθεί περίπου στα 750 εκατομμύρια ευρώ.

Θετικό πρόσημο από ΣΥΚΑΛΑ

Σε σύντομη τοποθέτησή του μετά την πώληση των μετοχών της πρώην Λαϊκής, ο πρόεδρος του ΣΥΚΑΛΑ, κ. Άδωνις Παπακωνσταντίνου, σχολίασε στην «Κ» πως η πώληση των μετοχών ήταν μία κίνηση που είχε εγκριθεί κατά την τελευταία συνέλευση που είχε γίνει και ήταν μία κίνηση βάσει του πλάνου που είχε διαγραφεί.

Ο κ. Παπακωνσταντίνου υπέδειξε ότι η πώληση αυτή έφερε πολύ περισσότερα χρήματα από τα χρήματα που είχε πωληθεί το υπόλοιπο 4,8% που είχε η Τράπεζα Κύπρου μέχρι το 2017. Τότε, είχαν πωληθεί επίσης 21,5 εκατομμύρια μετοχές, έναντι 65 εκατομμυρίων ευρώ, ποσό μικρότερο από τα 90,8 εκατ. ευρώ που έλαβε σήμερα ο εκκαθαριστής από την πώληση που επετεύχθη. Ο κ. Παπακωνσταντι-

Ποσοστιαία, στα 3,5 δισ. ευρώ, τα 300 εκατ. ευρώ του αποθεματικού αντιστοιχούν στο 8,5% των χρημάτων που θα λάβουν οι πιστωτές της, δηλαδή κυρίως οι κουρεμένοι καταθέτες.

νου, τέλος, σημείωσε πως «σήμερα έγινε ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση».

Λειτουργήσε το μέρισμα

Σύμφωνα με την επίσημη έκθεση του κ. Αυγουστίνου Παπαθωμά προς τους πιστωτές της πρώην Λαϊκής, οι συνολικές εισπράξεις μέχρι τέλος Μάρ 2024 ανέρχονταν σε 199,3 εκατ. ευρώ. Το 91% των συνολικών εισπράξεων, αφορούσαν μετρητά κατατεθειμένα σε λογαριασμούς στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, ύψους 182,6 εκατ. ευρώ, τα οποία περιήλθαν στον έλεγχό του με τον διορισμό του ως εκκαθαριστή στις 31 Μαΐου. Ακόμα ένα μερίδιο εισπράξεων αφορούσε δεσμευμένο με δικαστική απόφαση ποσό από πιστωτές στη Μάλτα ύψους 14,2 εκατ. ευρώ και το μέρισμα μετοχών που είχε η εταιρεία στην Τράπεζα Κύπρου ανερχόταν στα 1,07 εκατ. ευρώ.

Από τότε, όμως, οι μετοχοί έλα-

βαν και το μέρισμα του 2023. Η Τράπεζα Κύπρου είχε προχωρήσει σε πληρωμή μερίσματος σε μετρητά ύψους 112 εκατ. ευρώ τον Ιούνιο του 2024 και ειδικότερα στα 25 εκατ. μετοχές της πρώην Λαϊκής μετουσιώθηκαν σε 5,37 εκατ. ευρώ μερίσματος, που αν προστεθούν στο 1 εκατ. που είχε λάβει ήδη για το μέρισμα του 2022, από μερίσματα της Τράπεζας Κύπρου, οι πιστωτές έχουν λάβει λίγο κάτω από 6,5 εκατ. ευρώ.

Έχει να εισπράξει και άλλα

Πέραν των 90,8 εκατ. ευρώ, ο εκκαθαριστής έχει ανοιχτές διαδικασίες για να λάβει άλλα χρήματα και να ξεπεράσει τα 300 εκατ. ευρώ. Στην έκθεση του καλοκαιριού παρουσιαζόταν ποσό 13,39 εκατ. ευρώ που αφορά εισπρακτέους φόρους στην Ελλάδα, επιβεβαιωμένο από δικαστήρια. Όσον αφορά στην αναμενόμενη εισπράξη του ποσού

αυτού υπογραμμίζονται ότι υπάρχουν «πολύ χαμηλές πιθανότητες εισπράξης του», στην έκθεση. Στα περιουσιακά στοιχεία που αναμένονται εισπράξεις στο μέλλον, περιλαμβάνεται χαρτοφυλάκιο με διαγραφέντα χρέη στην Ελλάδα, αλλά δεν μπορεί να υπολογιστεί ακόμα το ποσό, ενώ υπάρχει και θυγατρική επενδυτική εταιρεία στην Ουκρανία.

Όσον αφορά τους προνομίους πιστωτές (αποζημιώνονται πρώτοι), ο εκκαθαριστής αναφέρει στην έκθεσή του πως μέχρι την ημερομηνία αυτής της έκθεσης, έχει υποβληθεί και επαληθευτεί απαίτηση από έναν και μόνο προνομίωχο πιστωτή. Πρόκειται για το Τμήμα Φορολογίας-ΦΠΑ, που υπέβαλε απαίτηση επαλήθευσης χρέους για ποσό ύψους €1,07 εκατ., το οποίο αφορά βεβαίωση ΦΠΑ, η οποία θεωρείται προνομίωχα στη βάση του άρθρου 300(1)(α)(ii) του περί Εταιρειών Νόμου, Κεφ. 113.

ECONOMIST
IMPACT

20th Annual Cyprus Summit
Revealing the nexus between volatility and determination
Geopolitics • Economy • Innovation
November 21st-22nd 2024 | Hilton Nicosia

In collaboration with

Economist Impact Events for Greece, Cyprus, Malta and south-east Europe

The Economist in dialogue with business leaders

Michael C. G. Charalambides
CEO & managing director
ECOMMBX

John Ardill
Vice-president
global exploration
ExxonMobil

Christoforos Soutzis
Executive director
Capital.com
Cyprus

Giorgos Nikoloudis
Chief technology officer
Aambience Services

www.hazliseconomist.com | www.20thcyprussummit.economist.com

Platinum sponsors

Premium energy sponsors

Gold sponsor

Premium silver sponsor

Silver sponsor

Bronze sponsor

Communication sponsor

Official airline carrier

Telecommunications provider

Logistics supplier

Contributors

Supported by

Supporters

Web development

Digital agency

Με τιμές Σκλαβενίτη ο Παπαντωνίου

Θα εφαρμοστούν πριν από τα Χριστούγεννα – Τον Σεπτέμβριο του 2025 η αλλαγή της επωνυμίας στα καταστήματα

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Τον Σεπτέμβριο του 2025 μπαίνει η επίσημη σφραγίδα εξαγοράς των υπεραγορών Παπαντωνίου από το δίκτυο της Σκλαβενίτης Κύπρου. Σύμφωνα με όσα πληροφoρoύται η «Κ» από πηγές της αγοράς, το διευρυμένο δίκτυο της Σκλαβενίτης Κύπρου έχει κατάρτισει πλάνο για να καταστεί αυτή η εξαγορά πραγματικότητα και να επιτευχθεί η ριζική μεταβολή των εννέα υπεραγορών Παπαντωνίου, έτσι ώστε να ταιριάζουν απόλυτα με τη φιλοσοφία των υπεραγορών της Σκλαβενίτης.

Όπως πληροφορούμαστε, μετά τις γιορτές των Χριστουγέννων θα αρχίσουν οι εργασίες ανακαίνισης των καταστημάτων, οι οποίες θα έχουν ορίζοντα ολοκλήρωσης τον Σεπτέμβριο του 2025. Στόχος της Σκλαβενίτης είναι να μην διαταραχθούν καθόλου οι εργασίες των υπεραγορών και να λειτουργούν σε κανονικούς ρυθμούς τα καταστήματα κατά τη διάρκεια των εν λόγω ανακαίνισεων, κάτι το οποίο επιτύχαναν και κατά τις ανακαίνισεις που πραγματοποιούσαν στην Ελλάδα, όπως αναφέρουν οι πηγές της αγοράς. Οι υπεραγορές Παπαντωνίου, που ξεκίνησαν στη Χλώρακα, το 1987, λειτουργούν συνολικά εννέα καταστήματα σε Πάφο, Χλώρακα, Κάτω Πάφο, Πόλη Χρυσοχούς, Γεροσκήπου, Ύψωνα, Καθολική Κέντρο Λεμεσού, Πισοσύρι και Έγκωμη, θα ανακαινιστούν προκειμένου να ταιριάζουν αισθητικά με τα καταστήματα Σκλαβενίτη. Πέραν

της επωνυμίας, μέσω των ανακαίνισεων επιδιώκεται όπως οι καταναλωτές αντιλαμβάνονται ότι μπήκαν σε μια υπεραγορά που ανήκει στο δίκτυο της Σκλαβενίτης Κύπρου, επισημαίνουν πηγές της αγοράς.

Σύμφωνα με όσα πληροφορούμαστε, οι 769 εργαζόμενοι που απασχολούνται σήμερα στις υπεραγορές Παπαντωνίου θα διατηρήσουν τις θέσεις τους καθώς η Σκλαβενίτης Κύπρου δεν έχει πρόθεση να προχωρήσει σε οποιεσδήποτε απολύσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι φέτος οι υπεραγο-

Οι 769 εργαζόμενοι που απασχολούνται σήμερα στις υπεραγορές Παπαντωνίου θα διατηρήσουν τις θέσεις τους, καθώς η Σκλαβενίτης Κύπρου δεν έχει πρόθεση να προχωρήσει σε οποιεσδήποτε απολύσεις.

ρές Σκλαβενίτη σε Ελλάδα και Κύπρο αντάμειψαν τους εργαζόμενους τους με 14ο μισθό και μπόνους.

Στο πλαίσιο της ενοποίησης των υπεραγορών Παπαντωνίου με το δίκτυο της Σκλαβενίτης Κύπρου εμπίπτει, όπως πληροφορούμαστε και η διαφοροποίηση

Μετά τις γιορτές των Χριστουγέννων θα αρχίσουν οι εργασίες ανακαίνισης των καταστημάτων, οι οποίες θα έχουν ορίζοντα ολοκλήρωσης τον Σεπτέμβριο του 2025.

των τιμών σε όλα τα προϊόντα. Συγκεκριμένα, το επόμενο διάστημα θα αρχίσει η αναπροσαρμογή των τιμών σε όλες τις υπεραγορές Παπαντωνίου, ούτως ώστε να συμβαδίζουν με τις τιμές στις υπεραγορές Σκλαβενίτη. Ως εκ τούτου, οι τιμές των προϊόντων στις 9 υπεραγορές Παπαντωνίου

που αλλάζουν μορφή και επωνυμία αναμένεται να μειωθούν κατά 15-19% πριν από τις γιορτές των Χριστουγέννων σημειώνουν πηγές της αγοράς.

Όπως πρώτη έγραψε η «Κ», οι δύο εταιρείες βρίσκονταν εδώ και καιρό σε συζητήσεις για το ενδεχόμενο συγχώνευσής τους,

με την εταιρεία Σκλαβενίτης να λειτουργεί πλέον συνολικά 27 καταστήματα απασχολώντας 1.500 εργαζόμενους, καθώς θα απορροφήσει όλους τους εργαζόμενους των υπεραγορών Παπαντωνίου. Για το 2024 το δίκτυο της Σκλαβενίτης Κύπρου αναμένεται να σημειώσει τζίρο της τάξης των

€230 εκατ. σε σύγκριση με €211 εκατ. που είχε σημειώσει το 2023. Όπως σημειώνεται στην ιστοσελίδα της εταιρείας, υπολογίζεται ότι στα καταστήματά της μπαίνουν καθημερινά περίπου 20.000 άτομα, ενώ το συνολικό μερίδιο που αντιστοιχεί στις υπεραγορές Σκλαβενίτη στην Κύπρο ανέρχεται στο 20%.

Οι υπεραγορές Παπαντωνίου υπολογίζεται ότι έχουν κύκλο εργασιών περίπου €150 εκατ. Ο Σκλαβενίτης, διαθέτει 18 συνολικά καταστήματα στην Κύπρο μετά την απορρόφηση-εξαγορά των υπεραγορών Μαρινόπουλου, η οποία ολοκληρώθηκε το 2017. Ενώ ο ελληνικός όμιλος βρίσκεται στην κορυφή της ελληνικής αγοράς, στην κυπριακή αγορά η Σκλαβενίτης Κύπρου βρίσκεται στην τρίτη θέση με 8 καταστήματα στη Λευκωσία, 5 σε Λεμεσό, 2 σε Πάφο, 2 στη Λάρνακα και 1 στο Παραλίμνι.

Αυτό αναμένεται να διαφοροποιηθεί μετά την εξαγορά των υπεραγορών Παπαντωνίου, όπως τονίζουν αρμόδιες πηγές, καθώς εξαπλώνεται σε περισσότερα σημεία προσδίδοντας μια διαφορετική εικόνα στο λιανικό εμπόριο της Κύπρου. Η ενσωμάτωση της Παπαντωνίου στο δίκτυο των καταστημάτων Σκλαβενίτη, αναμένεται να αναθεωρήσει τον τζίρο του δικτύου Σκλαβενίτης Κύπρου, με τη Λευκωσία να προκρίνει την οποία επικράτηση καθώς απορροφά το μεγαλύτερο κομμάτι της πίτας –γύρω στο 40% της αγοράς– ενώ ακολουθεί με 30% η Λεμεσός, όπως επεξηγούν οι αρμόδιοι.

Στην ψηφιακή τραπεζική μπαίνει η GAP Vassilopoulos

Ανοίγει νέο κεφάλαιο και εντάσσεται στο μπρώ των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος μέσω της υπηρεσίας του «Sliq Business»

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Σε ψηφιακή τροχιά κινείται πλέον ο Όμιλος G.A.P. Vassilopoulos προσφέροντας στις επιχειρήσεις της Κύπρου λύσεις ηλεκτρονικών πληρωμών και ψηφιακής τραπεζικής. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ο Όμιλος που ειδικεύεται εδώ και πολλά χρόνια στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών με τις υπηρεσίες Western Union, Convera και Vpayments, ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο και εντάσσεται στο μπρώ των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος μέσω των υπηρεσιών «Sliq» και «Sliq Business».

Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, η εταιρεία του Ομίλου «Sliq Payments Ltd» έχει αδειοδοτηθεί ήδη από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (αριθμός άδειας 115.1.3.42) και στοχεύει στην αγορά ηλεκτρονικών πληρωμών της Κύπρου.

Λόγω του ότι ο Όμιλος διατηρεί ήδη ένα μεγάλο πελατολόγιο επιχειρήσεων, πρώτα θα λανσάρι την υπηρεσία Sliq Business, η οποία απευθύνεται σε επιχειρήσεις, ωστόσο όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ο Όμιλος προγραμματίζει σε κατοπινό στάδιο να λανσάρι και την πλατφόρμα Sliq προκειμένου να καλύψει και τις ανάγκες των καταναλωτών με στόχο να τους προσφέρει ασφαλείς και άμεσες συναλλαγές.

Τι προσφέρει το Sliq Business

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα λειτουργεί σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες, ενώ διέπεται από αυστηρά πρωτόκολλα προστασίας δεδομένων και ανήκει στην απάντη σε πραγματικό χρόνο. Σύμφωνα με την εταιρεία, «μέσω των αυτοματοποιημένων επιλογών και της

ψηφιακής επεξεργασίας που προσφέρει καθιστά τις συναλλαγές των επιχειρήσεων εύκολες και γρήγορες».

Οι επιχειρήσεις που θα συνδεθούν με το Sliq Business θα έχουν τη δυνατότητα σύνδεσης και με ευρύτερες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, ενώ οι πληρωμές τους θα πραγματοποιούνται σε πραγματικό χρόνο μέσω μιας προσβάσιμης υποδομής της πλατφόρμας, η οποία είναι συμβατή από οποιαδήποτε συσκευή. Όπως πληροφορούμαστε, ο Όμιλος G.A.P. Vassilopoulos με την

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα «Sliq Business» έχει αδειοδοτηθεί ήδη από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου.

ένταξη του στην ψηφιακή τραπεζική επιδιώκει να καλύψει τις ανάγκες της σύγχρονης ψηφιακής γενιάς μέσω ανέπαφων πληρωμών και διασύνδεση με κινητές συσκευές.

Ο Όμιλος είναι μέλος του Κυπριακού Συνδέσμου Ηλεκτρονικού Χρήματος και Ιδρυμάτων Πληρωμών (ACEMPI).

Πλεονεκτήματα EMI

Πέντε είναι τα κύρια πλεονεκτήματα των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος.

Πρώτο και κύριο, είναι η ευκολία στις συναλλαγές. Τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος επιτρέπουν την εκτέλεση πληρωμών και άλλων συναλλαγών ψηφιακά,

Η ηλεκτρονική πλατφόρμα λειτουργεί σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες, ενώ διέπεται από αυστηρά πρωτόκολλα προστασίας δεδομένων και ανήκει στην απάντη σε πραγματικό χρόνο.

δευκολύνοντας τις καθημερινές οικονομικές δραστηριότητες.

Δεύτερο πλεονέκτημα, είναι η πρόσβαση μέσω διαδικτύου. Τα ηλεκτρονικά χρήματα είναι προσβάσιμα μέσω διαδικτυακών πλατφορμών ή εφαρμογών, παρέχοντας πρόσβαση σε οικονομικές υπηρεσίες ακόμη και σε χρήστες που βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές.

Το τρίτο πλεονέκτημα αφορά στη μείωση του κόστους. Η διαχείριση και η εκτέλεση συναλλαγών μέσω ηλεκτρονικών χρημάτων συχνά κοστίζει λιγότερο σε σύγκριση με τις παραδοσιακές τραπεζικές συναλλαγές, χάρη στην αυτοματοποίηση και την ψηφιακή επεξεργασία.

Στη λίστα των πλεονεκτημάτων είναι η αυξημένη ασφάλεια. Τα σύγχρονα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος χρησιμοποιούν προηγμένες τεχνολογίες ασφαλείας για την προστασία των δεδομένων και των χρημάτων των χρηστών.

Πέμπτο στοιχείο είναι η ευελιξία. Τα ηλεκτρονικά χρήματα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για πληθώρα συναλλαγών, από απλές αγορές μέχρι μεταφορές χρημάτων και πληρωμές λογαριασμών, προσφέροντας έτσι μεγάλη ευελιξία στους χρήστες.

Η εικόνα σήμερα

Το ποσοστό των ατόμων που επιλέγουν να χρησιμοποιούν ηλεκτρονικά μέσα στις πληρωμές τους αυξήθηκε σημαντικά και πλέον η Κύπρος βρίσκεται τουλάχιστον στον μέσο όρο της Ευρώπης όσον αφορά την αποδοχή και την πρόσβαση στις ηλεκτρονικές πληρωμές. Συνάμα, η συγκεκριμένη τάση αναμένεται να ενταθεί ακόμη περισσότερο στο μέλλον, επισημαίνουν αρμόδιοι του κλάδου.

Την ίδια ώρα, αυξητική τάση σημειώνουν και οι εταιρείες Ηλεκτρονικών Ιδρυμάτων Πληρωμών στην Ευρώπη καθώς θεωρούνται ζωτικής σημασίας για την οικονομία και τις αγορές. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι τα Ηλεκτρονικά Ιδρύματα Πληρωμών καθιστούν τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες πιο αποτελεσματικές και προσβάσιμες, ενώ εξασφαλίζουν τα ίδια ή ακόμα και πιο αυστηρά μέτρα ασφαλείας και προστασίας σε σχέση με τις ρυθμιστικές τους υποχρεώσεις.

Επιπλέον, παρέχουν στους πελάτες διάφορες επιλογές, όπως σύγχρονες διαδικασίες συμμόρφωσης.

Αισιοδοξεί και η Alpha Bank Κύπρου για συμφωνία Ομίλου με UniCredit

Με θετικό πρόσημο βλέπει τη συμφωνία της μπτρικής τράπεζας, της Alpha Bank στην Ελλάδα με την ιταλική UniCredit, φέρνοντας αισιοδοξία, αλλά και προοπτική για νέα προϊόντα και πρόσβαση στις 13 αγορές που δραστηριοποιείται ο ιταλικός κολλοσσός. Σύμφωνα με τον CEO της Alpha Bank Κύπρου, κ. Μίλτο Μιχαηλά, τέτοιες κινήσεις αυξάνουν την εξωστρέφεια του Ομίλου, αλλά δίνουν παράλληλα και τη δυνατότητα να αξιοποιηθεί ο Όμιλος μία καινούργια τεχνονογσία ευρωπαϊκής εμπειρίας.

Στο πλαίσιο συνάντησης εντός της εβδομάδας με οικονομικούς συντάκτες ο CEO της κυπριακής Alpha, κ. Μίλτος Μιχαηλάς, τόνισε για τα UniCredit, πως τα δεδομένα αυτά δημιουργούν μια νέα βάση στη σχέση με τους πελάτες, ενώ παράλληλα ενισχύουν τη δέσμευση της τράπεζας να προσφέρει λύση στα προβλήματά τους και μεγαλύτερη ευκολία στις συναλλαγές τους.

Υπενθυμίζεται πως η διοίκηση του Ομίλου Alpha Bank υποδέχτηκε στην Αθήνα αρχές Οκτωβρίου τη διοικητική ομάδα της UniCredit για μια σειρά συναντήσεων εργασίας με θέμα τη στρατηγική συνεργασία μεταξύ των 2 ομίλων. Το μήνυμα ότι η στρατηγική συνεργασία μεταξύ Alpha Bank και UniCredit ανοίγει μία νέα εποχή για τους πελάτες τους –και ιδίως για την επιχειρηματικότητα, συμπεριλαμβανομένων των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων– έστειλαν οι CEOs των δύο Ομίλων, Βασίλης Ψάλτης και Andrea Orcel. Οι κύριοι Ψάλτης και Orcel επιβεβαίωσαν τη σημαντική πρόοδο που έχει επιτευχθεί στην υλοποίηση της στρατηγικής συμφωνίας τους μέσα σε λιγότερο από έναν χρόνο

Η μόνη κυπριακή τράπεζα που έχει εισαγάγει το «customer advocacy» (Συνήγορος Πελάτη), ή διαφορετικά, Φωνή των Πελατών.

και εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για τα θετικά αποτελέσματά της. Τα επιτεύγματα στα οποία επικεντρώθηκαν ήταν η συνεργασία των δύο ομίλων στη Ρουμανία, που προχωρά σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και δημιουργεί την 3η μεγαλύτερη τράπεζα στη χώρα. Επιπλέον, το μεγάλο ενδιάμεσο που δείχνουν οι πελάτες της Alpha Bank για τα αμοιβαία κεφάλαια onemarkets Fund, που σε 3 μήνες πολιτικής διάθεσης προσέλκυσαν ήδη κεφάλαια ύψους 100 εκατ.

Customer Advocacy

Μεταξύ άλλων, ο κ. Μιχαηλάς μίλησε για την υπηρεσία «customer advocacy» (Συνήγορος Πελάτη), ή διαφορετικά η Φωνή των Πελατών, που εισάγεται από την Alpha Bank Κύπρου για πρώτη φορά στην κυπριακή αγορά ως ένα πολύτιμο εργαλείο. «Με την καλλιέργεια της υποστήριξης των πελατών η Τράπεζα δίνει φωνή και βήμα στους πελάτες για την καλλιέργεια σχέσεων και τη δημιουργία εμπιστοσύνης», σημείωσε χαρακτηριστικά.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

Λευκή επιταγή μέχρι το τέλος του 2028 στον Πανίκο Νικολάου

Τα θετικά αποτελέσματα της Τράπεζα Κύπρου κλείδωσαν την παραμονή του ως CEO

Τον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Τράπεζας Κύπρου στο τέλος του 2022 για επέκταση του συμβολαίου του Πανίκου Νικολάου στη θέση του CEO μέχρι το 2026, χαρακτηρίστηκε ψήφος εμπιστοσύνης προς το έργο που είχε επιτελέσει την προηγούμενη τριετία. Προ μερικών ημερών, ανακοινώθηκε η πρόωρη επέκταση του συμβολαίου του μέχρι το τέλος του 2028. Ο Πανίκος Νικολάου φαίνεται να εξαργυρώνει και τη ραγδαία βελτίωση όλων των βασικών δεικτών της Τράπεζας Κύπρου την

Από τον Ιανουάριο του 2025 και μετά αίρεται η υποχρέωση έγκρισης της καταβολής μερίσματος από την ΕΚΤ.

τελευταία διετία, με αποκορύφωμα τη σταθερή καταβολή αυξανόμενου μερίσματος, αλλά και το γεγονός πως όποιες κι αν είναι οι εξελίξεις με τα επιτόκια τα επόμενα χρόνια, ο οργανισμός—σύμφωνα με τη διευθυντική του ομάδα—θα μπορεί να δημιουργεί επαναλαμβανόμενη υψηλή κερδοφορία. Προ μερικών ημερών, εξάλλου, κατά την ανακοίνωση και παρουσίαση των οικονομικών αποτελεσμάτων εννιαμήνου για το 2024, η Τράπεζα Κύπρου κατέγραψε ROTE άνω του 20% για επτά συνεχόμενα τρίμηνα, αλλά το πιο σημαντικό είναι ότι αναμένει πως και σε ένα περιβάλλον ομαλο-

Από το 2019 που διορίστηκε ως διευθύνων σύμβουλος της Τράπεζας, προφανώς θα πέρασε ακόμα μερικά άγρυπνα βράδια, αλλά σήμερα τα δεδομένα είναι διαφορετικά αφού η Τράπεζα Κύπρου έχει επανέλθει σε υγιείς βάσεις.

ποισμένων επιτοκίων (2%-2,5%) θα μπορεί να καταγράφει ROTE πάνω από 15%. Συνάμα, απόδοση και κερδοφορία που θα αποδίδεται στους μετόχους σε υψηλό ποσοστό (εκτιμάται στο 50% για την επόμενη καταβολή μερίσματος), ενώ εξίσου σημαντικό και το γεγονός πως, όπως τονίστηκε κατά την παρουσίαση των οικονομικών αποτελεσμάτων της BOC την περασμένη Τετάρτη, από τον Ιανουάριο του 2025 και μετά αίρεται η υποχρέωση έγκρισης της καταβολής μερίσματος από την ΕΚΤ.

Προφανώς οι μέτοχοι της τράπεζας δεν αποφάσισαν την πρόωρη επέκτα-

ση του συμβολαίου του Π. Νικολάου απλώς με βάση την κερδοφορία. Βλέπουν—όπως αφήνεται να εννοηθεί—τη γενικότερη προοπτική και «μομέντουμ» που έχει χτίσει η τράπεζα σε μία περίεργη χρονικά περίοδο. Ισχυρά κεφάλαια (18,6% CET1), χαμηλό δείκτη MEΔ (2,4%), ισχυρή ρευστότητα (50% δείκτης Δανείων προς Καταθέσεις), χαμηλό κόστος (32% Δείκτης Κόστους προς Έσοδα). Όμως οι μέτοχοι δεν βλέπουν μόνο τους δείκτες όπως κεφάλαια (18,6% CET1), δείκτη MEΔ (2,4%), ρευστότητα (50% δείκτης Δανείων προς Καταθέσεις), και 32% Δείκτη Κόστους προς Έσοδα, οι οποίοι

κάποιοι θα μπορούσε να πει οφείλονται και σε συγκυρίες, ή αποφάσεις που δεν λαμβάνονται από την τράπεζα. Βλέπουν πιθανώς ότι η τράπεζα είναι σε μία συγκεκριμένη τροχιά, που φέρνει θετικά αποτελέσματα.

Η επόμενη μέρα

Ο Πανίκος Νικολάου βρίσκεται στην Τράπεζα Κύπρου από το 2001 και πέρασε από διάφορα καίρια πόστα και διάφορες οικονομικές συγκυρίες που κατά πάσα πιθανότητα τον κράτησαν άγρυπνο για αρκετά βράδια (Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων, διευθυντής στη Διεύθυνση Αναδιάρθρωσης και Ανάκτησης Χρεών). Από την 1η Σεπτεμβρίου του 2019 που διορίστηκε ως διευθύνων σύμβουλος της Τράπεζας προφανώς θα πέρασε ακόμα μερικά άγρυπνα βράδια, αλλά σήμερα τα δεδομένα είναι διαφορετικά αφού η Τράπεζα Κύπρου επανήλθε σε υγιείς βάσεις. Το στοίχημα της επόμενης τετραετίας για τον ίδιο θα είναι να διατηρήσει τα μερίδια του οργανισμού (43,2% μερίδιο αγοράς στα δάνεια, 37,6% στις καταθέσεις, υψηλή θέση στις ασφάλειες, μεγαλύτερη ψηφιακή πελατειακή βάση) ένεκα και των εξελίξεων με τον ανταγωνισμό, οι οποίες επανακαθορίζουν το τραπεζικό τοπίο στη χώρα.

Το βέβαιο στην περίπτωση του Πανίκου Νικολάου είναι πως από το αρχικό μούδιασμα και επιφυλακτικότητα όταν ανακοινώθηκε ως νέος διευθύνων σύμβουλος της τράπεζας το 2019, σήμερα, εκ των αποτελεσμάτων του οργανισμού και εκ των αποφάσεων των μετόχων, θεωρείται αδιαμφισβήτητη «επιλογή που βγήκε» στην Τράπεζα Κύπρου.

Δεν άνοιξε μύτη από θυγατρικές λιβανέζικων τραπεζών στην Κύπρο

«Ο Λίβανος είχε οικονομικές απώλειες άνω των πέντε δισ. δολαρίων από τον Οκτώβριο του 2023 έως τον Οκτώβριο του 2024 λόγω των συγκρούσεων μεταξύ του ισραηλινού στρατού και της Χεζμπολάχ», σύμφωνα με εκτίμηση της Παγκόσμιας Τράπεζας που δημοσιοποιήθηκε την περασμένη Παρασκευή. Αν και η μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας καλύπτει κυρίως την περίοδο του τελευταίου χρόνου, μέσα στην έκθεση τονίζεται πως, «ο Λίβανος και τα έξι εκατομμύρια των κατοίκων του δοκιμάζονταν από μια πρωτοφανή οικονομική κατάρρευση από το 2019». Τα προβλήματα από την οικονομική κρίση του Λιβάνου δεν μεταφέρθηκαν στην Κύπρο, ή όπως θα έλεγε ο λαός, «δεν άνοιξε μύτη». Εφαρμόστηκαν το 2022 από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου συγκεκριμένες αποφάσεις και επιβλήθηκαν μέτρα για τις εννέα θυγατρικές των λιβανέζικων τραπεζών με παρουσία στην Κύπρο. Έτσι σήμερα που τα οικονομικά προβλήματα στο Λίβανο αν δεν είναι τα ίδια, είναι χειρότερα από το 2022, η Κύπρος είναι μακριά από όποιο κίνδυνο μπορεί να μεταφερτόταν.

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου του 2022, που υπογράφει ο τώως διοικητής της Κεντρικής, κ. Κωνσταντίνος Ηροδότος, μία από τις προκλήσεις που τέθηκαν ενώπιον της ΚΤΚ το 2022 ήταν η σοβαρή και παρατεταμένη διάρκεια οικονομική κρίση που συνέχιζε τότε να μαστίζει τον Λίβανο.

Όπως σημειώνεται στην Έκθεση του 2022, η ΚΤΚ, έχοντας εντοπίσει και εκτιμήσει εγκαίρως τη σοβαρότητα των κινδύνων που ελλόχευαν, έλαβε από το τέλος του 2019 δέσμη μέτρων με σκοπό να αποτραπεί οποιαδήποτε αρνητικές επιδράσεις στους καταθέτες των εννέα λιβανέζικων υποκαταστημάτων που δραστηριοποιούνταν στην Κύπρο, με πρώτο στοχο τη διαφύλαξη της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της χώρας μας αλλά και την ευρωστία του Ταμείου Εγγύησης Καταθετών της Κύπρου, το οποίο θα καλούνταν να χρηματοδοτήσει τα υπόλοιπα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας μας και το Δημόσιο. Στόχος που, λόγω της έγκαιρης και αποφασιστικής δράσης της ΚΤΚ με σειρά συγκεκριμένων μέτρων που έλαβε, επιτεύχθηκε, όταν τα εννέα λιβανέζικα υποκαταστήματα τελικά έκλεισαν, απόρροια της απόφασης της Κεντρικής Τράπεζας του Λιβάνου.

Τα εννέα υποκαταστήματα που υπήρχαν στην Κύπρο ήταν τα Bank of Beirut Sal, BankMed Sal, Banque Bemo Sal, BBAC Sal, Blom Bank Sal, Credit Libanais Sal, IBL Sal, LGB Bank Sal και η Byblos Bank Sal που εξαγοράστηκε από την Astrobank.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΓΚΑΛΑΣ

Παρένθετη μητρότητα - Το νομικό πλαίσιο

Η δικηγόρος Μικαελένα Κόκκινου εξηγεί τι ισχύει στην Κύπρο σχετικά με τον Νόμο Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής

Η μητρότητα αποτελεί σταθμό στη ζωή κάθε γυναίκας. Στη σύγχρονη εποχή όμως το να αποκτήσει μια γυναίκα ή ένα ζευγάρι βιολογικά παιδιά δεν είναι πάντα μια εύκολη διαδικασία. Αυτό οφείλεται σε διάφορους λόγους, κυρίως ιατρικούς και η παρένθετη μητρότητα αποτελεί μία λύση γι' αυτές τις γυναίκες που αδυνατούν να κυοφορήσουν. Η νομικός Μικαελένα Κόκκινου εξηγεί τι σημαίνει παρένθετη μητρότητα και ποιο είναι το νομικό πλαίσιο στην Κύπρο.

-Τι προβλέπει ο νόμος για την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή;

Ο περί της Εφαρμογής της Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής Νόμος (Ν. 69(Ι)/2015) («ο Νόμος») εφαρμόζεται σε ζευγάρια και μονήρη άτομα κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις ώστε να αντιμετωπίζεται η αδυναμία απόκτησης παιδιών με φυσικό τρόπο ή για να αποφεύγεται η μετέδοση σε παιδί σοβαρής ασθένειας.

-Σε ποια άτομα απευθύνεται ο νόμος;

Εφαρμόζεται σε ενήλικα πρόσωπα μέχρι την ηλικία φυσικής ικανότητας αναπαραγωγής του υποβοηθούμενου προσώπου, δηλαδή η παρένθετη μητέρα πρέπει να είναι από 18 μέχρι 53 ετών.

-Όταν λέμε παρένθετη μητρότητα τι ακριβώς εννοούμε;

Παρένθετη μητρότητα σύμφωνα με τον Νόμο σημαίνει την περίπτωση κατά την οποία μία γυναίκα κυοφορεί και γεννά (φέρουσα ή κυοφόρος), ύστερα από εξωσωματική γονιμοποίηση και μεταφορά εμβρύων, με χρήση γενετικού υλικού ξένου προς την ίδια, για λογαριασμό ενός ζευγαριού ή μονήρους γυναίκας, που επιθυμεί να αποκτήσει παιδί αλλά αδυνατεί για ιατρικούς λόγους.

Το ζευγάρι ή η μονήρης γυναίκα που επιθυμεί να αποκτήσει παιδί με τη μέθοδο της παρένθετης μητρότητας πρέπει να υποβάλει αίτηση στο Συμβούλιο Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής («το Συμβούλιο») για την εξασφάλιση γραπτής έγκρισης.

-Τι λέει ο Νόμος για την παρένθετη μητρότητα στην Κύπρο;

Ο Νόμος ορίζει την παρένθετη μητρότητα ως τη μεταφορά στο σώμα άλλης γυναίκας εμβρύων ξένων προς την ίδια και η κυοφορία από αυτήν επιτρέπεται με διάταγμα δικαστηρίου που εκδίδεται πριν από την τοποθέτηση των εμβρύων στη μήτρα της παρένθετης μητέρας και εφόσον προηγηθεί η εξασφάλιση σχετικής έγκρισης του Συμβουλίου καθώς και η σύναψη γραπτής και χωρίς αντάλλαγμα συμφωνίας μεταξύ του ζευγαριού ή της μονήρους γυναίκας που επιδιώκει να αποκτήσει τέκνο και της γυναίκας που θα το κυοφορήσει, καθώς και του συζύγου της, στην περίπτωση που αυτή είναι έγγαμη.

-Ποια είναι η διαδικασία για ένα ζευγάρι ή μία μονήρη γυναίκα που θέλει να τεκνοποιήσει μέσω παρένθετης μητέρας;

Η νομικός Μικαελένα Κόκκινου εξηγεί τι σημαίνει παρένθετη μητρότητα και ποιο είναι το νομικό πλαίσιο στην Κύπρο.

Το ζευγάρι ή η μονήρης γυναίκα που επιθυμεί να αποκτήσει παιδί με τη μέθοδο της παρένθετης μητρότητας πρέπει να υποβάλει αίτηση στο Συμβούλιο Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής («το Συμβούλιο») για την εξασφάλιση γραπτής έγκρισης. Το Συμβούλιο εκδίδει γραπτή έγκριση προκειμένου το ζευγάρι ή η μονήρης γυναίκα να μπορεί ακολουθώντας να αιτηθεί στο Δικαστήριο

την έκδοση διατάγματος παρένθετης μητρότητας αφού ικανοποιηθεί:

(α) Οτι υπάρχει επαρκής απόδειξη ότι η γυναίκα είναι ιατρικώς αδύνατο να κυοφορήσει.

(β) Οτι η γυναίκα που προσφέρεται να κυοφορήσει είναι—λόγβονομικής υπόψη της γενικής κατάστασης της υγείας της— κατάλληλη για κυοφορία.

(γ) Οτι τα ωάρια που θα εμφυτευ-

θούν στην κυοφόρο θα πρέπει να μην ανήκουν στην ίδια αλλά να προέρχονται είτε από τη γυναίκα που επιθυμεί να αποκτήσει παιδί είτε από δότερα, ώστε να αποφευχθεί στο μέλλον τυχόν διεκδίκηση της μητρότητας του παιδιού που θα γεννηθεί.

(δ) Οτι υπογράφηκε γραπτή δήλωση σύμφωνα με την οποία όλα τα εμπλεκόμενα πρόσωπα δέχονται να υποβληθούν στην συγκεκριμένη μέθοδο και ότι δεν έχει συμφωνηθεί οποιοδήποτε οικονομικό αντάλλαγμα.

(ε) Οτι τόσο η γυναίκα που επιθυμεί να αποκτήσει παιδί όσο και η παρένθετη μητέρα έχουν κατοικία ή τη συνθήκη νόμιμη διαμονή τους στη Δημοκρατία.

(στ) Οτι έχουν υποβληθεί σε ψυχολογική αξιολόγηση τόσο η γυναίκα που πρόκειται να κυοφορήσει το παιδί όσο και το ζευγάρι ή η μονήρης γυναίκα που επιδιώκει να αποκτήσει παιδί. Η ψυχολογική αξιολόγηση περιλαμβάνεται σε έκθεση εγγεγραμμένου ψυχιάτρου την οποία το ζευγάρι ή η μονήρης γυναίκα υποβάλλει στον καθορισμένο από το Συμβούλιο τύπο.

(ζ) Για τα αποτελέσματα των ιατρικών εξετάσεων που το Συμβούλιο καθορίζει για τη γυναίκα που πρόκειται να κυοφορήσει το παιδί και το ζευγάρι ή τη μονήρη γυναίκα που επιδιώκει να το αποκτήσει και

(η) Οτι το ζευγάρι ή η μονήρης γυναίκα και η γυναίκα που προτίθεται να κυοφορήσει το παιδί δεν έχουν καταδικαστεί για αδικήματα που προβλέπονται στον περί της Πρόληψης και της Καταπολέμησης της Σεξουαλικής Κακοποίησης, της Σεξουαλικής Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας Νόμο, και για τον σκοπό αυτό προσκομίζουν πιστοποιητικό.

Το Δικαστήριο εκδίδει διάταγμα παρένθετης μητρότητας αφού πρώτα ικανοποιηθεί ότι το ζευγάρι ή η μονή-

ρης γυναίκα έχει εξασφαλίσει τη γραπτή έγκριση του Συμβουλίου. Όταν εκδοθεί το διάταγμα και πριν από τη σύλληψη του εμβρύου για σκοπούς υλοποίησης παρένθετης μητρότητας, υπογράφεται γραπτή συμφωνία μεταξύ της παρένθετης μητέρας και του συζύγου της, σε περίπτωση που αυτή είναι παντρεμένη και του ζευγαριού που έχει τελέσει νόμιμα γάμο και που επιδιώκει την απόκτηση τέκνου ή της μονήρους γυναίκας.

-Ποιος καταβάλει τις δαπάνες και αποζημιώσεις και τι περιλαμβάνουν;

Το ζευγάρι ή η μονήρης γυναίκα που επιθυμεί να αποκτήσει παιδί με τη μέθοδο της παρένθετης μητρότητας οφείλει να καταβάλει τις δαπάνες που απαιτούνται για την επίτευξη της εγκυμοσύνης (φάρμακα και διαδικασία εξωσωματικής γονιμοποίησης), της κυοφορίας (για παρακολούθηση της κύησης και εξέτασης προγεννητικού ελέγχου), του τοκετού και της λοχείας. Επιπλέον καταβάλλει και κάθε θετική ζημία της κυοφόρου εξαιτίας αποχής της από την εργασία καθώς και τις αμοιβές για εξαρτημένη εργασία, τις οποίες αποστερήθηκε λόγω απουσίας με σκοπό την επίτευξη εγκυμοσύνης, και λόγω της κυοφορίας, του τοκετού και της λοχείας. Το μέγιστο ύψος των καλυπτόμενων δαπανών και η χρονική περίοδος για την οποία καταβάλλονται αποζημιώσεις καθορίζεται με διάταγμα από τον υπουργό Υγείας. Σε περίπτωση που υπάρξουν έξοδα λόγω τυχόν επιλόχειων επιπλοκών, αυτές πρέπει να καταβληθούν από το ζευγάρι ή τη μονήρη γυναίκα που επιθυμεί να αποκτήσει παιδί μέσω παρένθετης μητέρας νοούμενου ότι τα έξοδα αυτά τεκμηριωθούν κατάλληλα από τους παροχείς των σχετικών ιατρικών υπηρεσιών.

Γρήγορες αδειοδοτήσεις, συνεχής έλεγχος

Άμεση πρόσβαση στις επιχειρήσεις που θα ανοίγουν ηλεκτρονικά μέσω της πλατφόρμας Open Business θα έχουν οι αρχές

Της **ΑΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Οκτώ χρόνια μετά τη θέσπισή της και έξι χρόνια μετά την προκήρυξη του σχετικού διαγωνισμού αναμένεται να τεθεί σε λειτουργία το προσεχές διάστημα η νέα ηλεκτρονική πλατφόρμα για την αδειοδότηση των επιχειρήσεων, η Open Business. Αισθητά βελτιωμένη σε σύγκριση με την υφιστάμενη πλατφόρμα που είχε δημιουργηθεί το 2017, η Notify Business, η Open Business μπορεί να μειώσει σημαντικά το διοικητικό βάρος τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και για τη δημόσια διοίκηση, είτε πρόκειται για αδειοδοτούσες είτε για εποπτικές - ελεγκτικές αρχές. Μέσω της Open Business θα γίνεται η αδειοδότηση για 57 κατηγορίες οικονομικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν περίπου 2.666 ΚΑΔ (Κωδικούς Αριθμούς Δραστηριοτήτων).

Σύμφωνα με τον προγραμματισμό του υπουργείου Ανάπτυξης, στις αρχές Δεκεμβρίου θα κατατεθεί στη Βουλή νομοσχέδιο σχετικά με τη λειτουργία της νέας πλατφόρμας, στο οποίο θα θεσπίζεται και η ένταξη μερικών ακόμη οικονομικών δραστηριοτήτων σε αυτή, ενώ στη συνέχεια θα πρέπει να ακολουθηθεί διαπιστωτική πράξη για τον τερματισμό της πλατφόρμας Notify Business και την επίσημη έναρξη της Open Business. Από τεχνικής άποψης η πλατφόρμα θα είναι πλήρως έτοιμη στα τέλη Νοεμβρίου. Με αυτά τα δεδομένα, από την ταχύτητα που θα επιδείξουν οι αρμόδιοι θα εξαρτηθεί εάν θα τεθεί σε λειτουργία μέσα στον Δεκέμβριο ή από τις αρχές του 2025. Οι βασικές διαφορές της νέας πλατφόρμας από αυτή που χρησιμοποιείται σήμερα είναι οι ακόλουθες:

- Μέσω της Open Business είναι δυνατή η αδειοδότηση οικονομικών δραστηριοτήτων που απαιτούν και εκ των προτέρων έγκριση και όχι απλή γνωστοποίηση. Για παράδειγμα, οι δραστηριότητες

Η ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ «OPEN BUSINESS» ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ	
57	οικονομικές δραστηριότητες
2.666	ΚΑΔ
960	ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ
33	τύποι φορέων
1.336	φορείς (ενταγμένοι έως τώρα οι 850)
4.300	χρήστες φορέων διοίκησης
2.500	εκπαιδευθέντες χρήστες

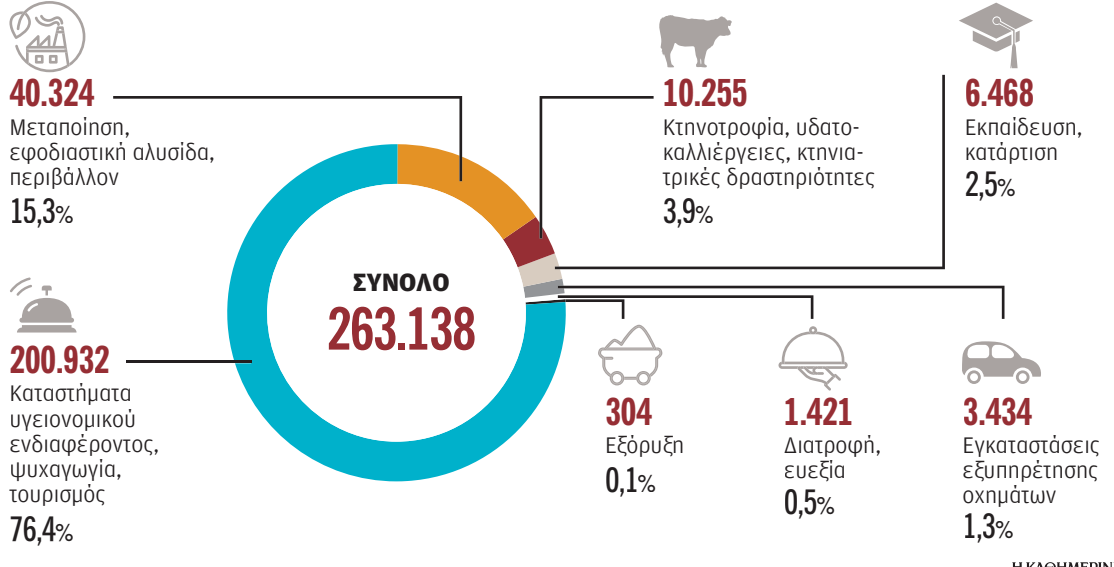
Στην πλατφόρμα θα καταχωρίζονται και τα αποτελέσματα των ελέγχων και των καταγγελιών που έχουν γίνει σε μια επιχείρηση.

κοινωνικής μέριμνας (γυροκομία, κέντρα υποστήριξης ΑμεΑ κ.ά.) που εντάσσονται τώρα στο νέο σύστημα απαιτούν εκ των προτέρων έγκριση. Ολη η διαδικασία (αιτήσεις, επικοινωνία με τις αρμόδιες αρχές, δικαιολογητικά) θα γίνεται μέσω της νέας πλατφόρμας.

- Όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά δεν θα είναι πλέον «θαμμένα» σε κάποιο συρτάρι, αλλά θα αναρτώνται στην πλατφόρμα και θα είναι εύκολα προσβάσιμα

Επιχειρήσεις με γνωστοποίηση λειτουργίας στην πλατφόρμα Notify Business (2017 - σήμερα)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

τόσο από την ίδια την επιχείρηση, όσο και από τις αδειοδοτούσες και εποπτικές αρχές.

- Στην πλατφόρμα θα καταχωρίζονται επίσης τα αποτελέσματα των ελέγχων και των καταγγελιών που έχουν γίνει σε μια επιχείρηση.
- Κάθε δραστηριότητα θα χαρακτηρίζεται από μία μοναδική κατάσταση λειτουργίας, η οποία εμφανίζεται με τη μορφή QR Code. Κάθε εμπλεκόμενη αρχή θα μπορεί να «σάρωσε» τον κωδικό αυτό και να έχει άμεσα ενημέρωση για την τρέχουσα κατάσταση στην οποία βρίσκεται η επιχείρηση. Έτσι, ενώ για παράδειγμα σήμερα μια επιχείρηση που πήρε άδεια μόνο την περυσινή χρονιά (π.χ. ένα λούνα παρκ) εμφανίζει σε έναν έλεγχο ένα χαρτί που μπορεί να έχει και παραπονήμενη ημερομηνία, η ελεγκτική αρχή θα μπορεί να δει άμεσα ποια είναι η κατάσταση τώρα. Με τη «σάρωση» του QR Code οι ελεγκτικές αρχές θα βλέπουν επίσης εάν

σε μια επιχείρηση έχει επιβληθεί κύρωση. Τέτοιο κωδικό θα φέρουν και οι επιχειρήσεις που είχαν αδειοδοτηθεί με το παλιό σύστημα.

- Για κάθε οικονομικό φορέα (επιχείρηση) θα υπάρχει η λεγόμενη ψηφιακή θυρίδα οικονομικού φορέα. Σε αυτήν θα έχουν πρόσβαση οι δημόσιοι φορείς (δήμοι, περιφέρειες, υπουργεία, Αστυνομία, Λιμενικό, Πυροσβεστική) και θα μπορούν να βλέπουν την τρέχουσα κατάσταση της επιχείρησης, το ιστορικό των ενεργειών (γνωστοποιήσεις/εγκρίσεις, τροποποιήσεις, αποφάσεις διοίκησης, αποτελέσματα ελέγχων, κυρώσεις). Οι φορείς θα ενημερώνονται αυτόματα για κάθε μεταβολή που επέρχεται στις επιχειρήσεις που υπάγονται στην αδειοδότηση ή εποπτική - ελεγκτική αρμοδιότητά τους.
- Η νέα πλατφόρμα έχει διευρυμένη διαλειτουργικότητα σε σύγκριση με την υφιστάμενη, αλλά όχι σημαντικά ενισχυμένη. Ειδι-

κότερα, έχει διαλειτουργικότητα με το Taxisnet, το ΓΕΜΗ, τη Διάγνωση, το e-Παράβολο και με τη Ηλεκτρονική Μητρώο Τουριστικών Επιχειρήσεων (Ε-ΜΗΤΕ). Το σύστημα είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να μπορεί να διασυνδεθεί και με άλλα ηλεκτρονικά πληροφοριακά συστήματα στο μέλλον.

- Θα εξάγονται αναλυτικά στατιστικά στοιχεία που διευκολύνουν την άσκηση πολιτικής για τις επιχειρήσεις και συνολικά για την εθνική οικονομία.

Καθοριστικό ρόλο, πάντως, για την επιτυχία του νέου Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Άσκησης Δραστηριοτήτων και Ελέγχων (ΟΠΣ - ΑΔΕ), όπως είναι το επίσημο όνομα της νέας πλατφόρμας, θα διαδραματίσει το εάν οι εμπλεκόμενοι φορείς θα λειτουργήσουν αποτελεσματικά την πλατφόρμα, έτσι ώστε αυτή να αποτελέσει πράγματι «ένα παρόμοιο σε μια νέα εποχή», όπως

Εκτίναξη των ηλεκτρονικών πληρωμών

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΟΡΤΖΗ**

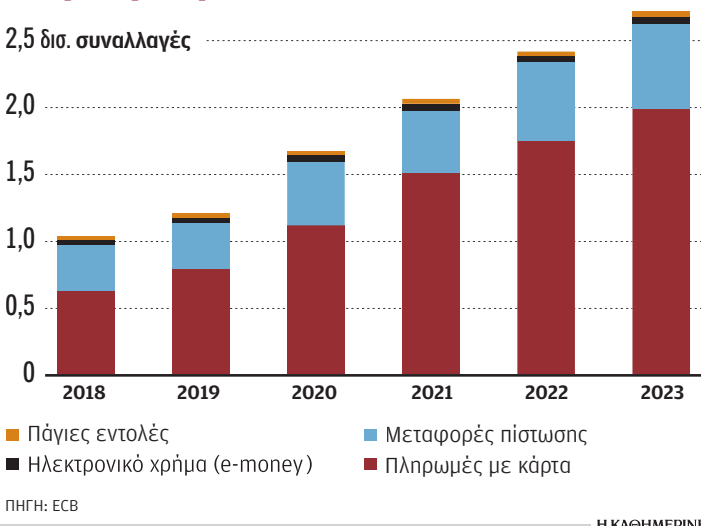
Πάνω από 3 δισ. εκτιμάται ότι θα ανέλθει το 2024 ο αριθμός των ηλεκτρονικών συναλλαγών, καταγράφοντας αύξηση κατά 11% σε σχέση με το 2023, χρονιά που ανήλθαν στα 2,7 δισ. με την αξία τους να ανεβαίνει στο 1,26 τρισ. ευρώ. Η αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών συνδέεται με τη διεύρυνση της χρήσης των καρτών, αλλά και την αύξηση των μεταφορών πίστωσης, δηλαδή της μεταφοράς χρημάτων από λογαριασμό σε λογαριασμό, που ανήλθαν το 2023 σε 620,26 δισ. συναλλαγές με συνολική όμως αξία 1,13 τρισ. ευρώ.

Πρόκειται για το 89% της αξίας των ηλεκτρονικών συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν το 2023, καθώς σε αυτές περιλαμβάνονται οι μεταφορές χρημάτων από τις επιχειρήσεις, ενώ σε όρους αριθμού συναλλαγών την πρωτοκαθεδρία έχουν οι κρεωτικές και πιστωτικές κάρτες που αντιπροσωπεύουν το 74% των συναλλαγών, δηλαδή τα 2 από τα 2,7 δισ. συνολικά.

Οι μεταφορές πίστωσης που επεκτείνονται διαρκώς τόσο για τα φυσικά πρόσωπα όσο και για τις επιχειρήσεις βρίσκονται στην αιχμή του ενδιαφέροντος ενόψει της υιοθέτησης σε λιγότερο από δύο μήνες από σήμερα της υποχρέωσης πραγματοποίησης όλων των μεταφορών χρημάτων άμεσα, δηλαδή σε μερικά δευτερόλεπτα, υποχρεώνοντας επίσης τις τράπεζες να καταργήσουν τις διαφορές στις προμήθειες μεταξύ απλών εμβασμάτων και της άμεσης μεταφοράς χρημάτων (instant payments). Στο πλαίσιο της προοπτικής ανάπτυξης των άμεσων πληρωμών η ΕΕΤ εξετάζει τη δημιουργία ενός

Ηλεκτρονικές πληρωμές χωρίς μετρητά

ΠΗΓΗ: ECB

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο αριθμός τους αναμένεται να ξεπεράσει τα 3 δισ. το 2024 και η αξία τους εκτιμάται ότι θα ανέλθει στο 1,26 τρισ. ευρώ.

εθνικού συστήματος πληρωμών (account to account - A2A), που θα αντιμετωπίζει κενά που υπάρχουν σήμερα, όπως θέματα που έχουν να κάνουν με τη δυνατότητα επιστροφής χρημάτων π.χ. σε περίπτωση επιστροφής ενός προϊόντος, αλλά και θέματα που σχετίζονται με την αντιμετώπιση της απάτης ή την αμφισβήτηση της συναλλαγής. Στη βάση αυτή εξετάζεται η αναβάθμιση του IRIS που αποτελεί σήμερα το πιο αναπτυσσόμενο προϊόν άμεσης πληρωμής στη χώρα.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΤτΕ οι μεταφορές πίστωσης αποτελούν τον ασφαλέστερο τρόπο πληρωμής καθώς το 2023 παρατηρήθηκε μείωση κατά 38% στον αριθμό και κατά 72,5% στην αξία των συναλλαγών με μεταφορές πίστωσης σε σχέση με το 2022. Έτσι για κάθε 44.715 ευρώ αντιστοιχεί 1 ευρώ απάτης σε αντίθεση με τις κάρτες που αντιστοιχεί 1 ευρώ απάτης για κάθε 4.796 ευρώ, παρά τη μείωση κατά 11% στον αριθμό και κατά 10% στην αξία των συναλλαγών απάτης, που κατέγραψαν επίσης οι κάρτες το α' εξάμηνο του 2024 σε σχέση με το 2023. Βασική καινοτομία που εισάγει ο νέος κανονισμός είναι και η πιστοποίηση του παραλήπτη (verification of payee), δηλαδή η υποχρεωτική εμφάνιση του ονόματος του παραλήπτη με πλήρη στοιχεία. Η πρόβλεψη αυτή διασφαλίζει ότι τα χρήματα θα με-

ταφέρονται στο πρόσωπο που είναι δικαιούχος, εξαλείφοντας έτσι τυχόν λάθη κατά την πληρωμή. Η δυνατότητα αυτή υπάρχει σήμερα κατά περίπτωση και μόνο κατά τις εγχώριες συναλλαγές, και όχι από όλες τις τράπεζες, αλλά εφεξής επεκτείνεται και στις διασυνοριακές άμεσες πληρωμές. Έτσι, όταν κάποιος στέλνει χρήματα σε ένα φυσικό ή ένα νομικό πρόσωπο π.χ. στη Γερμανία, η τράπεζα θα πρέπει να εμφανίζει το πλήρες όνομα του παραλήπτη των χρημάτων, πιστοποιώντας με αυτόν τον τρόπο την αξιοπιστία της συναλλαγής. Η πρόβλεψη αυτή είναι σημαντική στον βαθμό που οι άμεσες πληρωμές εκτελούνται σε μερικά δευτερόλεπτα και έτσι η αντιστοίχιση των συναλλαγών είναι εξαιρετικά πιο δύσκολη σε σχέση με ένα απλό έμβασμα που μπορεί να εκτελεστεί σε 2 ή 3 ημέρες.

Λεπτή η ισορροπία αύξησης των τραπεζικών κερδών από προμήθειες

Τη λεπτή ισορροπία αύξησης των κερδών από προμήθειες, «χωρίς να ζημιώσουν τον μικροκαταθέτη», θα πρέπει να αναζητήσουν οι τράπεζες προκειμένου να αντιμετωπίσουν την «πρόκληση βιωσιμότητας της κερδοφορίας». Αυτό επισήμανε ο πρόεδρος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών και πρόεδρος της Εθνικής Τράπεζας Γκίκας Χαρδούβελης, στο πλαίσιο ενημέρωσης για τις μελλοντικές προκλήσεις των ελληνικών τραπεζών, υπογραμμίζοντας ότι «καθώς η ΕΚΤ θα μειώνει τα επιτόκια, τα καθαρά επιτοκιακά έσοδα θα βρεθούν υπό πίεση ενόψει της μείωσης των επιτοκίων από την ΕΚΤ».

Η πίεση αφορά όλες τις ευρωπαϊκές τράπεζες, ωστόσο, όπως σημείωσε, οι ελληνικές εξαρτώνται περισσότερο από τα καθαρά επιτοκιακά έσοδα, που αντιπροσωπεύουν το 78,61% των συνολικών λειτουργικών τους εσόδων σε σχέση με τις ευρωπαϊκές, που αντλούν το 59,77% των εσόδων τους. Στον αντίποδα, είναι τα καθαρά έσοδα από προμήθειες, που αντιπροσωπεύουν το 17,29% των συνολικών λειτουργικών εσόδων για τις ελληνικές τράπεζες έναντι 28,77% στην Ευρώπη, και όπως τόνισε η ενίσχυση των προμηθειών ως πηγής κερδοφορίας θα πρέπει να εστιάζει στη διεύρυνση των εσόδων από τη διαχείριση περιουσίας και την πιστωτική επέκταση.

Ο πρόεδρος της ΕΕΤ εκτίμησε πως η πιστωτική επέκταση που ενισχύεται σταθερά τα τελευταία χρόνια μπορεί να αντισταθμίσει τις απώλειες από τη μείωση των επιτοκίων, αφού, όπως επισήμανε ο πρόεδρος της συντονιστι-

καρκτηριστικά σημείωσε χθες κατά την εκδήλωση παρουσίασης της νέας πλατφόρμας η υφυπουργός Ανάπτυξης Άννα Μάνη Παπαδημητρίου. Ενδεικτικό του παραπάνω είναι ότι από τους 1.336 φορείς που πρέπει να ενταχθούν στη νέα πλατφόρμα έχουν ενταχθεί οι 850, ενώ ειδικά σε ό,τι αφορά τους δήμους, το 1/3 αυτών δεν έχει εγγραφεί. «Ακόμη και σήμερα, όλες οι υπηρεσίες αντιμετωπίζουν με επιφύλαξη τη γνωστοποίηση», τόνισε χαρακτηριστικά ο κ. Διονύσης Τσαγκρής, προϊστάμενος της Διεύθυνσης Κανονιστικού Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας.

Πάνω από 10 χρόνια

Η απλοποίηση της αδειοδότησης οικονομικών δραστηριοτήτων τέθηκε ως υποχρέωση προς την ελληνική κυβέρνηση ήδη από το πρώτο μνημόνιο και ήταν ένας από τους βασικούς τομείς συνεργασίας με την Παγκόσμια Τράπεζα. Μετά πολλών βασάνων, καθώς υπήρχε απροθυμία των συναρμόδιων υπουργείων να συνεργαστούν με το υπουργείο Ανάπτυξης, θεσπίστηκε ο νόμος 4262/2014, ο οποίος απαιτούσε την έκδοση περίπου 22 υπουργικών αποφάσεων και προεδρικών διαταγμάτων για να ενεργοποιηθεί. Ο βασικός νόμος τελικά για την απλοποίηση της αδειοδότησης θεσπίστηκε το 2016 από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ (νόμος 4442/2016) και το 2017 δημιουργήθηκε η πλατφόρμα Notify Business. Τον Ιούλιο του 2018 προκηρύχθηκε ο διαγωνισμός για τη δημιουργία του ΟΠΣ - ΑΔΕ με τη σύμβαση να υπογράφεται τελικά τον Μάιο του 2021 (σ.σ. το έργο ανέλαβε η Byte) και να παραδίδεται στα τέλη του 2024. Συνολικά δε για την απλοποίηση των αδειοδοτήσεων έχουν ψηφιστεί τα τελευταία χρόνια 5 νόμοι, έχουν εκδοθεί 40 υπουργικές αποφάσεις, ενώ έχουν εισαχθεί εβδομήμις διατάξεις σε άλλους 12 νόμους.

της επιτροπής οικονομικής ανάλυσης της ΕΕΤ και επικεφαλής οικονομολόγος του ομίλου της Eurobank, Τάσος Αναστασάτος, «δεν υπάρχει ανάπτυξη χωρίς πιστωτική επέκταση». Κινητήρια δύναμη αποτελούν οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης, αλλά και οι πόροι από τα διαρθρωτικά ταμεία, που αθροίζουν συνολικές

Γκίκας Χαρδούβελης: Η πιστωτική επέκταση μπορεί να αντισταθμίσει τις απώλειες από τη μείωση των επιτοκίων.

εισοδός της τάξης των 100 δισ. ευρώ την περίοδο 2000-2026. Οι συμβασιοποιήσεις επενδυτικών έργων μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης ανέρχονται στα 9,6 δισ. ευρώ και η χώρα μας προτιθέται να υποβάλει τον Δεκέμβριο αίτημα για τη χορήγηση της 5ης δόσης, αλλά όπως είπε ο κ. Αναστασάτος, «πρέπει να σπεύσουμε», καθώς οι εκταμιεύσεις υστερούν και με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία σε τελικούς δικαιούχους έχουν φτάσει περί τα 2,4 δισ. ευρώ.

Ο κ. Χαρδούβελης προσδιόρισε ως μία από τις μακροπρόθεσμες προκλήσεις των ελληνικών τραπεζών την επέκταση στο εξωτερικό. Η παρουσία τους, με εξαίρεση τη Eurobank, συρρικνώθηκε δραματικά τα προηγούμενα χρόνια, στερώνοντας όπως ανέφερε από τις ελληνικές τράπεζες «πολιτική ισχύ».

Την τελευταία δεκαετία έβαλαν λουκέτο 233.572 επιχειρήσεις

Σπάνια προχωρούν σε πτώχευση και σε ρευστοποίηση περιουσιακών στοιχείων

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Περισσότερες από 200.000 επιχειρήσεις έκλεισαν την τελευταία δεκαετία, με τα «λουκέτα» μάλιστα να επανέρχονται σε υψηλά επίπεδα μετά τη διετία 2020-2021, κατά την οποία οι επιχειρήσεις που έκαναν χρήση των ανακουφιστικών μέτρων λόγω πανδημίας δεν επιτρεπόταν να διακόψουν οριστικά τη λειτουργία τους. Ωστόσο, ακόμη, και στις περιπτώσεις που τα αίτια του «θανάτου» μιας επιχείρησης δεν είναι φυσικά, δηλαδή όταν δεν οδηγείται στο κλείσιμο επειδή για παράδειγμα συνταξιοδοτήθηκε ο ιδιοκτήτης και η επιχείρηση δεν μεταβιβάστηκε, αλλά σχετίζονται με συσσώρευση χρεών, σπάνιως οι επιχειρήσεις οδηγούνται στην κήρυξη πτώχευσης και στη ρευστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων για την αποπληρωμή των οφειλών, συμπεριλαμβανομένων και δεδουλευμένων των εργαζομένων. Θα πρέπει, βεβαίως, εδώ να επισημανθεί ότι η πτώχευση αποτελεί μια περίπλοκη και συχνά εξαιρετικά χρονοβόρο διαδικασία.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στοιχεία του Γενικού Εμπορικού Μητρώου, το διάστημα 2014-2023 έκλεισαν συνολικά 233.572 επιχειρήσεις, εκ των οποίων πάνω από τις μισές (144.249) ήταν ατομικές.

Συμφωνά, πάντως, να σημειωθεί ότι ένας καθόλου ευκαταφρόνητος αριθμός επιχειρήσεων που έκλεισαν κατά την εξεταζόμενη δεκαετία ήταν ανώνυμες εταιρείες. Πρόκειται για 8.393 επι-

ΠΗΓΗ: Γενικό Εμπορικό Μητρώο (ΓΕΜΗ)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Πάνω από τις μισές (144.249) ήταν ατομικές.

χειρήσεις, οι οποίες συνήθως απασχολούν πολλούς εργαζομένους. Επίσης, οι 18.881 επιχειρήσεις που έκλεισαν ήταν ιδιωτικές κεφαλαιουχικές εταιρείες (ΙΚΕ), ενώ σημαντικός ήταν ο αριθμός, 10.408, των εταιρειών περιορισμένης ευθύνης (ΕΠΕ) που σταμάτησαν να λειτουργούν.

Πάνω από μία στις τέσσερις επιχειρήσεις που έκλεισαν την τελευταία δεκαετία ήταν εμπο-

ρικές, εκ των οποίων περισσότερες από τις μισές ήταν λιανεμπορικές. Συγκεκριμένα, έκλεισαν 62.882 εμπορικές επιχειρήσεις, εκ των οποίων οι 39.486 δραστηριοποιούνταν στο λιανικό εμπόριο. Από τον κλάδο της εστίασης και της παροχής καταλυμάτων προέρχονται 35.500 «λουκέτα» την τελευταία δεκαετία, ενώ οι μεταποιητικές επιχειρήσεις που έκλεισαν ανήλθαν σε 12.292.

Το ίδιο διάστημα, σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε πρόσφατα η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) οι κηρυχθείσες πτωχεύσεις ήταν 1.057, με τον αριθμό τους το 2023 να είναι μόλις 13. Από τις 1.057, οι 555

αφορούσαν σε κεφαλαιουχικές εταιρείες, 302 σε ατομικές επιχειρήσεις και 180 σε προσωπικές εταιρείες. Το ποσό παθητικού που βεβαιώθηκε στις πτωχεύσεις ήταν περίπου 7,11 δισ. ευρώ, με 12.483 εργαζομένους συνολικά να έχουν αξιώσεις από τις επιχειρήσεις αυτές. Συχνά όταν μια επιχείρηση κλείνει ξαφνικά, χωρίς κήρυξη σε πτώχευση, οι εργαζόμενοι αναγκάζονται να διεκδικήσουν δικαστικά τα χρήματά τους και συχνά βρίσκουν άδειους τους λογαριασμούς της επιχείρησης και του εργοδότη.

Και στην περίπτωση των πτωχεύσεων, τα πρωτεία κατέχουν οι εμπορικές επιχειρήσεις. Αξίζει, μάλιστα, να σημειωθεί ότι το 2022 και το 2023 το 56,5% και το 53,8% των πτωχεύσεων αφορούσαν σε εμπορικές επιχειρήσεις.

Σε ό,τι αφορά την τρέχουσα χρονιά, τα στοιχεία του ΓΕΜΗ δείχνουν ότι από τις αρχές του έτους μέχρι και χθες έκλεισαν 18.790 επιχειρήσεις, κατά 7,62% λιγότερες σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2023. Σχεδόν 5.000 είναι εμπορικές, 3.500 είναι επιχειρήσεις καταλυμάτων και εστίασης, ενώ οι μεταποιητικές είναι 1.034. Σε κάθε περίπτωση, το ισοζύγιο στη δεκαετία 2014-2023 είναι θετικό και εξακολουθεί να είναι και φέτος. Έτσι, τη δεκαετία 2014-2023 άνοιξαν, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΓΕΜΗ, 449.054 επιχειρήσεις, ενώ φέτος έχουν ανοίξει μέχρι στιγμής 56.133, κατά 3,54% περισσότερες σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

Νέο ρεκόρ κίνησης στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια

Συνεχίστηκε και τον Οκτώβριο η αύξηση της επιβατικής κίνησης στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια που διαχειρίζεται η Frgoport Greece. Συγκεκριμένα, από τις αρχές της χρονιάς έως και τον Οκτώβριο ο αριθμός επιβατών ενισχύθηκε κατά 6,2%, σε 34,3 εκατομμύρια, με το μεγαλύτερο ποσοστό ανόδου (15,1%) να εμφανίζει το «Οδυσσέας Ελύτης» (Μυτιλήνη) που διακίνησε 509.000 άτομα. Από το «Διαγόρας» της Ρόδου πέρασαν 6,7 εκατομμύρια ταξιδιώτες, οι οποίοι είναι αυξημένοι κατά 12,8%, ενώ στη Μύκονο η κίνηση υποχώρησε κατά 2,8%, σε 1,6 εκατομμύριο άτομα. Η επιβατική κίνηση στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια έχει ήδη ξεπεράσει αυτήν του συνόλου του 2023 (33,8 εκατομμύρια), με τη φετινή χρονιά το νέο ρεκόρ διακινηθέντων ταξιδιωτών να τοποθετείται στα 36 εκατομμύρια.

Τον περασμένο μήνα, συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2023, ο αριθμός επιβατών ενισχύθηκε κατά 9,2%, σε 3,3 εκατομμύρια. Τον μεγαλύτερο (ποσοστιαία) ρυθμό ανάπτυξης εμφανίζει το αεροδρόμιο Σκιάθου που υποδέχθηκε κατά 64,7% περισσότερους επιβάτες ή 17.500 συνολικά. Ακολουθούν οι αερολιμένες «Αρίσταρχος ο Σάμιος» (15,9%) και «Διαγόρας» (15,3%), ενώ άνοδο επιβατών σχεδόν κατά 15% καταγράφει η Ζάκυνθος (147.700 άτομα). Στον αντίποδα, ο αριθμός επιβατών υποχώρησε κατά 10% (96.300) σε Μύκονο, Ακτίο (-7,2%) και Κεφαλονιά (-0,7%). Σε απόλυτους αριθμούς, τη μεγαλύτερη συνεισφορά στον αριθμό επιβατών έχει το «Διαγόρας», στο οποίο αντιστοιχεί το 24% του συνόλου

των διακινηθέντων ταξιδιωτών. Αυτό μαζί με το «Μακεδονία» αντιπροσωπεύουν το 45% της επιβατικής κίνησης στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια.

Στο δεκάμηνο, άνοδο κατά 4,2% κατέγραψε και ο αριθμός των πτήσεων, που διαμορφώθηκαν σε 260.300, στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανόδου (12,8%) εμφανίζει το αεροδρόμιο της Μυτιλήνης, ενώ το πτητικό έργο υποχώρησε κατά 5,4% στη Μύκονο και 2,8% στην Καβάλα. Τον Οκτώβριο, εντός Ελλάδας, ο μεγαλύτερος αριθμός επιβατών προέρχεται από την Aegean

Στο δεκάμηνο ο συνολικός αριθμός επιβατών ανήλθε σε 34,3 εκατομμύρια.

που διακίνησε το 61,4% του συνόλου ή 448.300. Ακολουθούν η Sky Express και η Ryanair με μερίδιο επιβατικής κίνησης 26,7% και 7,2% αντίστοιχα.

Διεθνώς, από τα 2,6 εκατομμύρια των ταξιδιωτών, το 18,5% αντιστοιχεί στη Ryanair. Αμέσως μετά τον ιρλανδικό αερομεταφορέα, το μεγαλύτερο μερίδιο διακινηθέντων επιβατών έχουν η Easyjet (12%), η Lufthansa (11%), η TUI (9,8%) και η Jet2.com (8%). Οι πέντε χώρες από όπου προέρχεται ο μεγαλύτερος αριθμός επιβατών είναι η Μεγάλη Βρετανία με μερίδιο 29%, η Γερμανία (26%), η Πολωνία (4,7%), οι Κάτω Χώρες (4,4%) και η Ιταλία (3,8%).

ΔΗΜ. ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΣ

ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΤΟΚΕΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΡΩΟΡΟΤΗΤΑΣ

Ο φυσιολογικός τοκετός είναι η καλύτερη επιλογή για ένα υγιές μέλλον!

Η πρόωρη γέννηση ενός μωρού, πριν τις 37 εβδομάδες, μπορεί να του επιφέρει άμεσα ή και μακροχρόνια προβλήματα υγείας και νευροαναπτυξιακής εξέλιξης. Κάθε εβδομάδα που κερδίζεται είναι πολύ σημαντική.

Μάθε περισσότερα στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Υγείας www.gov.cy/moh

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

Αντιβιοτικά

ΠΑΝΤΑ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ!

www.antibiotics-awareness.cy

Εθνική Επιτροπή Αντιβιοτικών

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

EUROPEAN ANTIBIOTIC AWARENESS DAY

Δημόσιες και ιδιωτικές συγκοινωνίες

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

WITME

Σαν εισαγωγή στο σημερινό σημείωμά μου αντιγράφω ένα σημαντικό τμήμα από το άρθρο του **Ηλία Κανέλλη** που δημοσιεύθηκε σΤΑ ΝΕΑ στις 22/8/2024, με τίτλο «**Εισιτήριο**».

«**Πριν από μερικές μέρες** πήρα το εξπρές λεωφορείο που κινείται Σύνταγμα - Αεροδρόμιο. Ήμουν ευδιάθετος επειδή πήγαινα διακοπές. Ακύρωσα το εισιτήριο και απολάμβανα τη διαδρομή, σε μια πόλη χωρίς πολλή κίνηση. Αθελά μου άκουσα τη συζήτηση συνεπιβατών μου. Οι οποίοι προσπαθούσαν να βγάλουν εισιτήριο με την πιστωτική κάρτα τους, μέσω της νέας πολυδιαφημιζόμενης εφαρμογής που πιλοτικά χρησιμοποιήθηκε στα δρομολόγια του αεροδρομίου, και δεν τα κατάφεραν. Άλλος τρόπος να εκδοθεί εισιτήριο δεν υπήρχε. Έτσι, οι συγκεκριμένοι επιβάτες, και άλλοι όπως αυτοί, πήγαν στον προορισμό τους δωρεάν. Κάτι που θεωρείται φυσικό.

Λίγο μετά, στη Νάξο όπου βρέθηκα, διαπίστωσα ότι τις συγκοινωνίες στο νησί έχουν αναλάβει τα ΚΤΕΛ. Αυτό σημαίνει ότι ουδείς διανοείται ότι δεν θα πληρώσει κόμιστρο. Υπάρχει πρόνοια να αγοράζονται εισιτήρια από διάφορα σημεία (κυρίως μάρκετ στις τουριστικές περιοχές). Κι όταν κάποιος δεν μπορεί να βρει, είναι πρόθυμοι οι οδηγοί, που κάνουν και χρέη ελεγκτή. Οι ιδιώτες επιχειρηματίες δεν περιφρονούν τους πόρους τους. Οι δημόσιες συγκοινωνίες, αντίθετα, αντιμετωπίζουν με γαλαντομία τα έσοδά τους. Τα περιφρονούν.

Γίνονται εμμονικός: αλλά δημόσιες συγκοινωνίες χωρίς τις εισπράξεις που θα μπορούσαν να έχουν προορίζονται να υποβαθμιστούν, να γίνουν χειρότερες. Χωρίς κόμιστρο δεν υπάρχει περίσσειμα για επενδύσεις σε υποδομές: νέα μέσα, νέες τεχνολογίες, υποδομές ασφαλείας – και νέες θέσεις εργασίας. Είναι αδιανόητο οι δημόσιες συγκοινωνίες να σπριζονται για τη συντήρηση και την ανάπτυξή τους αποκλειστικά στον προϋπολογισμό και στα ΕΣΠΑ. Κι είναι διπλά αδιανόητο εδώ και περισσότερα από δώδεκα χρόνια να είναι κυρίαρχη η ιδεολογία του «δεν πληρώνω», που καλλιεργήσε μέσα στην κρίση ο ΣΥΡΙΖΑ και ουδείς έκτοτε επικείμενος να αλλάξει[...].»

Όπως αντιλαμβάνεστε, συμφωνώ απόλυτα με τα γραφόμε-

να του εξαιρετου δημοσιογράφου **Ηλία Κανέλλη**. Προτίμησα να τα αντιγράψω, παρά να πω τα ίδια πράγματα με δικά μου λόγια. Σωστές οι διαπιστώσεις του, αλλά δεν συμφωνούμε στη θεραπεία. Η πρότασή του είναι να βελτιωθεί η εισπραξιμότητα των μετακινήσεων. Λυπάμαι, αλλά το λέω μετά λόγου γνώσεως: **όσο οι συγκοινωνίες είναι δημόσιες δεν πρόκειται ποτέ να βελτιωθεί η κατάσταση**. Δεν είναι αυθαίρετος αφορισμός, αλλά το καταστάλαγμα της πολυχρόνης εμπειρίας μου, όπως θα το τεκμηριώσω.

Ξέρετε, η μεγάλη ηλικία έχει πολλά προβλήματα, αλλά έχει και μερικά πλεονεκτήματα, που μόνο με την ηλικία αποκτώνται. Θεωρούμε δεδομένο ότι οι συγκοινωνίες πρέπει να είναι δημόσιες. Γιατί; Πόσοι γνωρίζετε ότι οι συγκοινωνίες στην Αθήνα και αλλού ήταν ιδιωτικές από το 1900 μέχρι το 1978, όταν κρατικοποιήθηκαν από τον **Κωνσταντίνο Καραμανλή** χωρίς κανέναν προφανή λόγο. Και επειδή είμαι βέβαιος ότι κανένας δεν θυμάται πώς ήταν τότε οι συγκοινωνίες στην Αθήνα, θα σας περιγράψω την κατάσταση από τη δική μου σκοπιά.

Το 1969 ο Κωνσταντίνος Δοξιάδης δημιούργησε το πρώτο service bureau υπολογιστών στην Ελλάδα, στο οποίο διετέλεσα τεχνικός διευθυντής και γενικός διευθυντής. Με την εγκατάσταση ενός συστήματος **Univac 1107** εξυπηρετούσαμε ελληνικές επιχειρήσεις που δεν είχαν τη δυνατότητα να έχουν δικό τους υπολογιστή. Για να έχετε μια ιδέα πόσο μεγάλο γεγονός ήταν αυτό για την εποχή του, σας πληροφορώ ότι σε όλη την Ευρώπη υπήρχαν άλλα τρία τέτοια συστήματα! Μια από τις δραστηριότητες που είχαμε ήταν ο υπολογισμός μισθοδοσιών για μεγάλες επιχειρήσεις. Από τους πρώτους πελάτες μας ήταν τα ιδιωτικά τότε ΚΤΕΛ της Αθήνας και ο ΟΑΣΘ της Θεσσαλονίκης. Ιδού γιατί έχω καλή γνώση από τα οικονομικά των συγκοινωνιών.

Οι οδηγοί των λεωφορείων ήταν και οι ιδιοκτήτες των λεωφορείων. Άλλοι είχαν μισό λεωφορείο, άλλοι είχαν ολόκληρο και ελάχιστοι είχαν παραπά-

Γίνονται εμμονικός: αλλά δημόσιες συγκοινωνίες χωρίς τις εισπράξεις που θα μπορούσαν να έχουν προορίζονται να υποβαθμιστούν, να γίνουν χειρότερες. Χωρίς κόμιστρο δεν υπάρχει περίσσειμα για επενδύσεις σε υποδομές: νέα μέσα, νέες τεχνολογίες, υποδομές ασφαλείας – και νέες θέσεις εργασίας.

Πόσοι γνωρίζετε ότι οι συγκοινωνίες στην Αθήνα και αλλού ήταν ιδιωτικές από το 1900 μέχρι το 1978, όταν κρατικοποιήθηκαν από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή χωρίς κανέναν προφανή λόγο.

νω από ένα λεωφορείο. Το κάθε λεωφορείο είχε και τον εισπράκτορά του, ο οποίος συνήθως ήταν συγγενικό πρόσωπο του ιδιοκτήτη - οδηγού. Όπως είναι ευνόητο, το λεωφορείο ήταν η περιουσία του οδηγού και φυσικά την πρόσεχε σαν τα μάτια του. Τα λεωφορεία ήταν πεντα-

κάθαρα, καλά συντηρημένα και φυσικά δεν υπήρχε περίπτωση να μπει επιβάτης χωρίς να πληρώσει εισιτήριο. Ακριβώς για τον λόγο αυτό τα λεωφορεία είχαν κέρδη και το να έχει κανείς μισό λεωφορείο θεωρείτο μεγάλη περιουσία.

Αναπόλυντας την ιστορία, δεν μπόρεσα να ξεφύγω από τον πειρασμό να σας διηγηθώ μια ιστοριούλα για να καταλάβετε τη σημασία των εισιτηρίων. Ο μακαρίτης πλέον, αλλά καλός φίλος, ο **Χρήστος Χιώτης**, αθλητής δρόμων του Απόλλωνα, έγινε ο πρώτος Έλληνας αθλητής που κέρδισε μετάλλιο σε Βαλκανικούς Αγώνες στην Σόφια, μετά τον πόλεμο. Του έγινε μεγάλη υποδοχή και τον συνάντησε ο πρωθυπουργός **Κωνσταντίνος Καραμανλής**. Όταν ο πρωθυπουργός τον ρώτησε τι θα ήθελε από το κράτος, ο Χρήστος ζήτη-

σε ένα ελεύθερας στις συγκοινωνίες! Μέχρι τα γεράματά του εμείς οι φίλοι του τον πειράζαμε: «**Βρε Χρήστο, μόνο αυτό ζητήσεις;**» Αυτό ήταν το ήθος των αθλητών τότε. Συγκρίνετέ το με το σήμερα, που ένας Ολυμπιονίκης εξασφαλίζει πρόσληψη στο Δημόσιο, τεκμηριώνοντας ότι η εργασία στο Δημόσιο είναι χαριστικό προνόμιο.

Πέρα από τη μισθοδοσία των υπαλλήλων των ΚΤΕΛ, στο τέλος του χρόνου υπολογίζαμε και τα μερίσματα των λεωφορειούχων. Θυμάμαι ότι τους είχα δημιουργήσει ένα εντυπωσιακό έντυπο (κάτι σαν μετοχή) όπου τυπωνόταν αναλυτικά τα στοιχεία και στο τέλος το καθαρό μέρισμα. Τα μοιράζαμε σε ευτυχισμένα πρόσωπα τα οποία με τη σειρά τους εισέπρατταν το μερίσμά τους από τα ΚΤΕΛ. Ήταν κυριολεκτικά μια γιορτή. Και ύστερα έγιναν κρατικά όπου οι οδηγοί είναι δημόσιοι υπάλληλοι χωρίς κανένα κίνητρο για τα εργαλεία της δουλειάς τους.

Ο Κωνσταντίνος Μπιστοτάκης το 1992 προσπάθησε να ιδιωτικοποιήσει τις συγκοινωνίες. Το σαράκι του κρατισμού είχε μπει πολύ βαθιά στη νοοτροπία του Έλληνα. Τα αίσχη των **Σταμουλοκολλάδων** δεν θέλουμε να τα θυμόμαστε γιατί δεν μας τιμούν σαν λαό. Κάποιοι όμως πρέπει να τα θυμίζει γιατί ενώ δυστυχώς όλοι περιμένουμε να βελτιωθούν οι δημόσιες υπηρεσίες, δεν αντιλαμβάνομαστε ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει σε ένα περιβάλλον που δεν υπάρχει ουσιαστική λογοδοσία. Ακριβώς για τον λόγο αυτό δεν θέλουν να χάσουν την ατιμωρησία που τους παρέχει το Δημόσιο.

Αντιγράφω από το site www.mixanitouxtrou.gr: «9 Σεπτεμβρίου 1992. Στην οδό **Σωκράτους** όπου στεγαζόταν το **Εφτείο**, έφταναν σταδιακά 13 πρώην εργαζόμενοι της **Εταιρείας Αστικών Λεωφορείων (ΕΑΣ)**, προκειμένου να πάρουν αντίγραφα του ποινικού τους μητρώου από την Εισαγγελία. Συγκέντρωναν δικαιολογητικά για να αποκτήσουν άδεια λειτουργίας λεωφορείου στη νέα εταιρεία που ίδρυσε η κυβέρνηση **Μπιστοτάκη**, αφού σε μια νύχτα είχε κλείσει την ΕΑΣ και απέλυσε περίπου 8.500 εργαζόμενους.

Ο νέος αστικός φορέας λε-

γόταν **Εταιρεία Συγκοινωνιακών Επιχειρήσεων (ΣΕΠ)**.

Όταν οι πρώην εργαζόμενοι πλυσίασαν το **Εφτείο**, ξαφνικά περίπου 100 πρώην συνάδελφοί τους από την ΕΑΣ έπεσαν πάνω τους. Τους κτύπησαν, τους έβρισαν, τους έφτυσαν και τελικά τους έγδυσαν, αφήνοντάς τους να τριγυρνούν χωρίς ούτε ένα ρούχο στην πλατεία Ομονοίας και τους γύρω δρόμους.

Από τους περαστικούς άλλοι γελοούσαν και κορόιδευαν, κάποιιοι προσπαθούσαν να καταλάβουν τι είχε συμβεί και μερικοί προσπαθούσαν να βοηθήσουν τους «ξεβράκτους» οδηγούς.

Οι ΣΕΠίτες πατεινωμένοι έτρεχαν να κρυφτούν σε ξενοδοχεία γύρω από την Ομόνοια.

Εκεί τους έδωσαν σεντόνια για να «καλυφτούν» και αργότερα έφτασε και η αστυνομία για να ηρεμήσει τα πνεύματα.

Πέντε από τους ολόγυμνους πρώην οδηγούς μεταφέρθηκαν κτυπημένοι στον Ευαγγελισμό για τις πρώτες βοήθειες και όλοι έκαναν καταγγελίες για την επίθεση εναντίον τους, που τη θεώρησαν αποτέλεσμα οργανωμένου σχεδίου.

Παρά τις προσαγωγές που έγιναν στο Δ' Αστυνομικό Τμήμα, κανένας δεν τιμωρήθηκε για τις επιθέσεις[...]».

Η τελευταία πρόταση είναι η επιτομή της Ελληνικής Πραγματικότητας. Η ατιμωρησία. Και ύστερα απορροή γιατί υπάρχει τόση παραβατικότητα στη χώρα μας.

Σαν συμπλήρωμα στην ιστορία με τις συγκοινωνίες αξίζει να θυμηθούμε και τον πρόσφατο τραγέλαφο. Προμηθευτήκαμε 140 καινούργια ηλεκτρικά λεωφορεία, αλλά κυκλοφορούν μόνο τα 46 (μέχρι αρχές Σεπτεμβρίου που γράφω το κείμενο αυτό) γιατί δεν υπάρχουν φορτιστές για τα υπόλοιπα. Η δικαιολογία είναι ότι η προμήθεια των φορτιστών καθυστέρησε στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Εστω. Αν ήταν ιδιωτικές οι συγκοινωνίες δεν θα υπήρχε η γνωστή γραφειοκρατική καθυστέρηση των κρατικών προμηθειών, που όλοι θέλουμε να είναι διαφανέστερες, αλλά η πείρα έδειξε ότι εκεί γίνεται το μεγαλύτερο φαγοπότη επί όλων των κυβερνήσεων.

Δεν βαριέσαι!

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Αναγκαία μια κλαδική σύμβαση εργασίας στο εμπόριο και τις υπηρεσίες

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ**

Μεγάλη συζήτηση έχει ανοίξει αυτή την περίοδο γύρω από την αναγκαιότητα κάλυψης μεγαλύτερου ποσοστού εργαζομένων από συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Εξάλλου, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή νομοθεσία, τα κράτη-μέλη επιβάλλεται να μεταφέρουν στο εθνικό τους δικαίωμα την οδηγία 2041/22 που περιέχει ρυθμίσεις για αξιοπρεπείς κατώτατους μισθούς. Η Ελλάδα οφείλει να συμμορφωθεί και να ψηφίσει το σχετικό νομοσχέδιο, ώστε να ενθαρρύνει τις οργανώσεις εργοδωτών και εργαζομένων να υπογράψουν περισσότερες κλαδικές συμβάσεις και να καλύπτονται οι εργαζόμενοι της χώρας τουλάχιστον κατά 80% από ΣΣΕ.

Στους κλάδους του εμπορίου και της παροχής υπηρεσιών τα πράγματα είναι «βαλτωμένα» από το 2009. Τότε υπεγράφη για τελευταία φορά κλαδική συλλογική σύμβαση εργασίας, η οποία έληξε το 2012 και έκτοτε δεν ανανεώθηκε. Πάνω από 600.000 εξειδικευμένοι και άρτια καταρτισμένοι εργαζόμενοι (πάνω από το 25% του ενεργού ανθρώπινου δυναμικού της χώρας), με αμοιβές που το 2009 υπερέβαιναν κατά 15% τον τότε συμφωνημένο κατώτατο μισθό, σήμερα αμείβονται ως ανεκδικητοί εργάτες με τα κατώτατα νομοθετημένα όρια.

Η σύγχρονη εργασιακή πραγματικότητα στο εμπόριο, στο λιανεμπόριο και την παροχή υπη-

ρεσιών χαρακτηρίζεται από ταχύτατες τεχνολογικές αλλαγές και από μια συνεχώς αυξανόμενη κινητικότητα των εργαζομένων ανάμεσα σε διαφορετικούς τομείς αυτού του οικονομικού κλάδου. Οι ειδικότητες στην εξυπηρέτηση πελατών, στη διαχείριση λογισμικών πωλήσεων, στην αποθήκευση και διανομή προϊόντων, καθώς και τη διαχείριση αποθεμάτων απαιτούν ανάλογες γνώσεις και δεξιότητες, επιτρέποντας στους εργαζομένους να μετακινούνται ευκολότερα από μια επιχείρηση σε άλλη.

Ο συνδυασμός αυτών των παραγόντων δημιουργεί επιτακτική ανάγκη, όχι μόνο για την ενδυνάμωση των επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων εργασίας στις μεγάλες επιχειρήσεις, αλλά και για την υπογραφή μιας πανίσχυρης κλαδικής συλλογικής σύμβασης εργασίας, που να καλύπτει όλο το φάσμα του εμπορίου και της παροχής υπηρεσιών.

Οι εργαζόμενοι πλέον εναλλάσσονται διαρκώς μεταξύ επιχειρήσεων, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για μια ενιαία βάση δικαιωμάτων, που θα τους συνοδεύει σε κάθε μετακίνησή τους. Για παράδειγμα, ένας εργαζόμενος μπορεί σήμερα να εργάζεται ως πωλητής, ταμίας, διοικητικό ή υποστηρικτικό προσωπικό σε ένα εμπορικό κατάστημα, αύριο σε ένα e-shop, μετά σε μια εταιρεία logistics, ακολουθώντας σε μια δια-

φημιστική εταιρεία ή με remote εργασία, κάνοντας πωλήσεις, εξυπηρετώντας πελάτες ή κάνοντας support στις καμπάνιες εμπορικών επιχειρήσεων, και στο μέλλον μπορεί να εργάζεται αξιοποιώντας αυτές τις εξειδικεύσεις για λογαριασμό μιας αλυσίδας λιανεμπορίου ή σούπερ μάρκετ. Σε κάθε έναν από αυτούς τους ρόλους ο εργαζόμενος αναπτύσσει πολύτιμες δεξιότητες, όπως διαχείριση αποθεμάτων, εξυπηρέτηση πελατών, χρήση ψηφιακών εργαλείων

Οι εργαζόμενοι πλέον εναλλάσσονται διαρκώς μεταξύ επιχειρήσεων, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη για μια ενιαία βάση δικαιωμάτων.

και διαχείριση δεδομένων, που μπορούν να αξιοποιηθούν και σε άλλους τομείς του κλάδου. Αυτή η κινητικότητα και η ανάπτυξη πολλαπλών ρόλων απαιτούν έναν ενιαίο τρόπο αντιμετώπισης των εργαζομένων και των δικαιωμάτων τους, ανεξαρτήτως της επιχείρησης στην οποία εργάζονται. Η ύπαρξη λοιπόν μιας κλαδικής συλλογικής σύμβασης εργασίας που να καλύπτει όλες τις

επιχειρήσεις του εμπορίου και της παροχής υπηρεσιών θα διασφαλίσει την ισότητα και τη δικαιοσύνη για τους εργαζομένους που μετακινούνται από την μια επιχείρηση στην άλλη. Μια τέτοια σύμβαση θα δημιουργήσει ένα σταθερό πλαίσιο μισθών και δικαιωμάτων που θα ακολουθεί τους εργαζομένους, επιτρέποντάς τους να μεταφέρουν τα κεκτημένα τους, ανεξαρτήτως της εταιρείας που τους απασχολεί κάθε φορά.

Αυτή η κλαδική σύμβαση μπορεί να:

Εξασφαλίσει ενιαίες συνθήκες αμοιβής και ωραρίων: διασφαλίζοντας ότι οι εργαζόμενοι, ανεξαρτήτως της επιχείρησης στην οποία εργάζονται, θα απολαμβάνουν δίκαιες αμοιβές και σταθερά ωράρια που ανταποκρίνονται στις δεξιότητες και την εμπειρία τους.

Καθιερώσει δικαιώματα εκπαιδευσης και επανεκπαίδευσης: με τη διαρκή ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων η σύμβαση μπορεί να εξασφαλίσει στους εργαζομένους τη δυνατότητα επιμόρφωσης και προσαρμογής σε σύγχρονες τεχνολογικές ανάγκες. Η δυνατότητα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης θα ενισχύσει τις ικανότητες των εργαζομένων και θα τους επιτρέψει να διεκδικούν περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας.

Ασφαλίσει την ανάπτυξη και διατήρηση δεξιοτήτων: οι δεξιό-

τητες που αποκτούν οι εργαζόμενοι σε διάφορους ρόλους (π.χ. εξυπηρέτηση πελατών, χρήση ψηφιακών εργαλείων, διαχείριση αποθεμάτων) πρέπει να αναγνωρίζονται και να αναβαθμίζονται σε κάθε νέα θέση. Έτσι, θα μπορούν να διεκδικούν θέσεις με πιο απαιτητικούς και εξειδικευμένους ρόλους στο μέλλον.

Κατοχυρώσει τα δικαιώματα ανά ειδικότητα: επειδή οι εργαζόμενοι καλούνται να αναλάβουν πολλαπλούς ρόλους, είναι σημαντικό να καθιερωθούν συγκεκριμένα δικαιώματα και παροχές ανά ειδικότητα, ώστε να προστατευτούν από καταχρηστικές πρακτικές και από την υποβάθμιση του ρόλου τους όταν αλλάζουν θέση ή εργασία.

Αναγνωρίσει την κινητικότητα ως δικαίωμα: η σύμβαση θα πρέπει να διασφαλίζει ότι η κινητικότητα των εργαζομένων από την μια επιχείρηση στην άλλη δεν θα συνοδεύεται από απώλεια δικαιωμάτων ή μειώσεις στους μισθούς τους. Έτσι, οι εργαζόμενοι θα μπορούν να μετακινούνται χωρίς τον φόβο απώλειας των κεκτημένων τους.

Συμπερασματικά λοιπόν: στον σύγχρονο χώρο εργασίας, η έννοια του «σταθερού» εργαζομένου σε μια εταιρεία τείνει να εξαλειφθεί. Οι εργαζόμενοι σήμερα εναλλάσσονται συχνά μεταξύ επιχειρήσεων, αξιοποιώντας τις δεξιότητες που αποκτούν στον

έναν ρόλο για να διεκδικήσουν ευκαιρίες σε άλλες εταιρείες. Αυτή η διαρκής κινητικότητα απαιτεί μια προσαρμοσμένη κλαδική σύμβαση που να διασφαλίζει ότι ο εργαζόμενος θα έχει διαρκή υποστήριξη και δικαιώματα, ανεξάρτητα από την επιχείρηση στην οποία εργάζεται.

Μια ισχυρή κλαδική συλλογική σύμβαση εργασίας στο εμπόριο και την παροχή υπηρεσιών δεν είναι απλά μια στρατηγική ανάγκη: είναι μια ηθική υποχρέωση. Είναι η μόνη εγγύηση ότι οι εργαζόμενοι θα μπορούν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της σύγχρονης αγοράς εργασίας με αξιοπρέπεια και ασφάλεια, απολαμβάνοντας ένα σταθερό πλαίσιο δικαιωμάτων που θα τους συνοδεύει σε κάθε επαγγελματική τους μετακίνηση. Συνολικά, η κλαδική συλλογική σύμβαση μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο εξισορρόπησης των συμφερόντων εργοδωτών και εργαζομένων, ενισχύοντας τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των θέσεων εργασίας, αλλά και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας των ίδιων των επιχειρήσεων.

Ο κ. Δημήτρης Καραγεωργόπουλος είναι γραμματέας Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων ΓΣΕΕ, μέλος Εκτελεστικής Επιτροπής Ομοσπονδίας Συλλόγων Εργαζομένων στις υπηρεσίες και το εμπόριο.

Νέα μέτρα στη Φλωρεντία για περιορισμό του υπερτουρισμού

Στο στόχαστρο τα κουτιά με κλειδιά του Airbnb και τα megάφωνα των ξεναγών

Κινήσεις για να αντιμετωπίσει τον υπερτουρισμό κάνει η Φλωρεντία, καθώς όπως και σε άλλα μέρη της Ιταλίας η ραγδαία αύξηση των τουριστών κατά τα τελευταία χρόνια προκαλεί έντονες αντιδράσεις ανάμεσα στους κατοίκους. Ενα από τα πρώτα βήματα της ιστορικής ιταλικής πόλης είναι να απαγορεύσει τα κουτιά φύλαξης κλειδιών που χρησιμοποιούν οι οικοδεσπότες στα διαμερίσματα βραχυχρόνιως μίσθωσης.

Το σχέδιο των 10 σημείων για την αντιμετώπιση του προβλήματος του υπερτουρισμού παρουσιάστηκε από τη δήμαρχο Σάρα Φουνάρο, την ώρα που η πόλη ετοιμάζεται να φιλοξενήσει τους υπουργούς Τουρισμού των επτά μεγάλων οικονομικών του κόσμου.

Στα μέτρα των δημοτικών αρχών περιλαμβάνονται τα κουτιά φύλαξης κλειδιών που τοποθετούνται στην είσοδο των διαμερισμάτων Airbnb για να διευκολύνουν την πρόσβαση των πελατών. Η χρήση τους θα απαγορευτεί στο κέντρο της πόλης, καθώς οι κλειδοθήκες αυτές βρίσκονται τελευταία στο στόχαστρο βανδαλισμών, με τους αγανακτισμένους ντόπιους να τις σφραγίζουν με κολλητική ταινία, σχηματίζοντας ένα μεγάλο κόκκινο «X».

Στο πλαίσιο των μέτρων που ανακοινώθηκαν, στη Φλωρεντία θα απαγορευτούν τα αντισυμβατικά οχήματα, όπως είναι τα αμαξίδια του γκολφ τα οποία χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο επαγγελματίες του τουρισμού

Η **Φλωρεντία** υποδέχθηκε πάνω από 7,8 εκατ. τουρίστες στους εννέα μήνες του έτους, με τις τοπικές αρχές να θεωρούν ότι το τουριστικό ρεύμα έχει γίνει μη βιώσιμο.

Η δημοτική αρχή θα απαγορεύσει και οχήματα, όπως τα αμαξίδια του γκολφ τα οποία χρησιμοποιούνται για τη μεταφορά τουριστών.

για να μεταφέρουν επισκέπτες σε σημεία της πόλης όπου η κίνηση αυτοκινήτων απαγορεύεται.

Επίσης, θα απαγορευτούν τα megάφωνα που συχνά χρησιμοποιούνται από τους ξεναγούς.

Τα μέτρα αυτά έχουν στόχο να κάνουν την πρωτεύουσα της Τοσκάνης μια «ζωντανή και μοναδική πόλη», τόσο για τους επισκέπτες όσο και για τους κατοί-

κους, όπως αναφέρει το δημοτικό συμβούλιο της πόλης.

Η Φλωρεντία υποδέχθηκε πάνω από 7,8 εκατ. τουρίστες στους εννέα μήνες του έτους, με τις τοπικές αρχές να θεωρούν ότι το τουριστικό ρεύμα έχει γίνει μη βιώσιμο.

«Η πόλη δεν μπορεί πια να στηρίξει –χωρίς να αποδυναμώσει την ιστορική της αξία και να βλέπει τη συνολική βιωσιμότητά της να υπονομεύεται– μια τόσο μεγάλη παρουσία δραστηριοτήτων και μέσων για αποκλειστικά τουριστική χρήση συγκεντρωμένη σε μόλις πέντε τετραγωνικά χιλιόμετρα», αναφέρει η ανακοίνωση του δημοτικού συμβουλίου, σύμφωνα με τον Guardian.

Τα μέτρα στη Φλωρεντία έρχονται μερικές ημέρες αφότου ο αρχαιολογικός χώρος της Πομπηίας ανακοίνωσε ότι θα βάλει πλαφόν στους 20.000 επισκέπτες ημερησίως και θα απαιτήσει προσωπικά εισιτήρια.

Η Βενετία επίσης σχεδιάζει να χρεώνει εισιτήριο για την είσοδο στην πόλη το 2025 κατά τις περιόδους τουριστικής αιχμής, ενώ στη Ρώμη η πρόσβαση στη Fontana di Trevi θα είναι περιορισμένη μετά τα έργα αποκατάστασης που βρίσκονται σε εξέλιξη και αναμένεται να ολοκληρωθούν τον Δεκέμβριο. Πάντως, η υπουργός Τουρισμού της Ιταλίας Ντανιέλα Σαντάνκε επιμένει ότι αντί να περιορίσει τους τουρίστες, η χώρα θα πρέπει να τους αυξήσει έως τα 50 εκατ. τον χρόνο. Όπως λέει, το πρόβλημα του τουρισμού είναι προϊόν κακοδιαχείρισης.

Πτώση πωλήσεων το τελευταίο τρίμηνο για την Burberry

Πτώση εμφάνισαν τα τριμηνιαία αποτελέσματα της Burberry Group, με τον πρόσφατα διορισμένο CEO να δηλώνει ότι έχει ένα σχέδιο για την ανάκαμψη του ταλαιπωρημένου βρετανικού brand. Ο Τζόσουα Σέλμαν, ο οποίος ανέλαβε διεύθυνων συμβούλου της Burberry τον Ιούλιο, είπε ότι η εταιρεία θα επικεντρωθεί στο τμήμα πανωφοριών της, θα βελτιώσει την παραγωγικότητα των καταστημάτων και τις online δραστηριότητές της, ενώ παράλληλα θα επαναφέρει μια «κουλούρα υψηλών επιδόσεων».

Οι πωλήσεις αυτές έγιναν καθώς η Burberry ανακοίνωσε πτώση 20% στις συγκρίσιμες λιανικές πωλήσεις για το τρίμηνο που έληξε στις 28 Σεπτεμβρίου. Οι αναλυτές ανέμεναν πτώση 21%. Η εταιρεία εμφάνισε επίσης προσαρμοσμένες λειτουργικές ζημιές 41 εκατ. λιρών (52 εκατ. δολάρια) τους τελευταίους έξι μήνες. «Οι τελευταίες υποαποδόσεις μας προήλθαν από διάφορους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της ασυνεπούς εκτέλεσης του brand και της έλλειψης εστίασης στη βασική κατηγορία εξωτερικών ενδυμάτων μας και στα βα-

σικά τμήματα πελατών μας», είπε ο Σέλμαν, ο οποίος δεσμεύτηκε να ενεργήσει για να διορθωθεί η πορεία της εταιρείας.

Η βρετανική εταιρεία με τις φημισμένες καμπαρντίνες δυσκολεύεται εν μέσω συγκριών και πτώσης της ζήτησης στην Κίνα. Η προηγούμενη διοίκηση

Στα 41 εκατ. λίρες οι ζημιές στο εξάμηνο – Ο νέος CEO του ομίλου ανακοίνωσε σχέδιο ανάκαμψης.

αποξένωσε τους αγοραστές με αυξήσεις των τιμών των προϊόντων Burberry, σε μια προσπάθεια να δώσει στο brand εικόνα πολυτελείας. Επικεντρώθηκε επίσης άστοχα στις δερμάτινες τσάντες, την ώρα που η Burberry είναι πιο γνωστή για τα πανωφόρια της.

Η μετοχή της Burberry έχει χάσει σχεδόν τη μισή αξία της από τις αρχές του έτους στο χρηματιστήριο του Λονδίνου.

Η **Burberry** κατέγραψε πτώση 20% στις συγκρίσιμες λιανικές πωλήσεις για το τρίμηνο που έληξε στις 28 Σεπτεμβρίου.

Τὸ ἀμάρτημα τῆς μητρός μου

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ΠΡΕΜΙΕΡΑ

19 Νοεμβρίου 2024

ΘΕΑΤΡΟ ΕΘΑΑ • 20:30

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ / ΔΙΑΣΚΕΥΗ
Μαρίνα Βρόντη

ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΙΑ
Κωνσταντίνος Μελίδης

ΣΚΗΝΙΚΑ / ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ
Γιάννης Τσίλιος

ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ / ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΗΧΗΘΕΩΝ ΤΟΠΟΥ
Γιάννης Καλαϊτζής

ΚΙΝΗΤΗ / ΧΟΡΟΓΡΑΦΙΕΣ
Χάρις Μελίδου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΦΩΤΙΣΜΟΥ
Basilios Pictorakis

ΒΟΗΘΟΣ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗ
Γάβριελ Γεωργιάδου

ΕΠΙΣΚΗΝΙΑ
Γιάννης Εκαυέρου
Νικόλαος Θεόδωρος
Φανόλης Λιάλιου
Κωνσταντίνος Σκουφίτης
Παναγιώτης Παπαγεωργίου

PERFORMER / ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΕΠΙΣΚΗΝΙΑ
Γιάννης Καλαϊτζής

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ
Δημήτρης Λιάλιος

Πληροφορίες: 25 877827 | www.ethal.com.cy | [Facebook](https://www.facebook.com/ethaltheater) | [Instagram](https://www.instagram.com/ethaltheater) | [YouTube](https://www.youtube.com/channel/UC...)

Είκοσι Χρόνια
Είκοσι Χρόνια
Χαράρις
Συγκροτήματα
Στοιχεία
Προβλεπόμενη τιμή

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
BLACK LEMON
www.ethaltheater.com

ΝΑ ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ

ΕΛΕΓΓΕΟΥ, ΠΡΟΛΑΒΕ, ΖΗΣΕ!

Δωρεάν Προγράμματα Πρόληψης:

- Εξέταση για την ανίχνευση του καρκίνου του μαστού
- Τεστ Παπανικολάου για την ανίχνευση του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας
- Εμβόλια κατά του ιού των ανθρώπινων θηλωμάτων (HPV)

Μην το αναβάλλεις.

Μάθε περισσότερα στο www.gov.cy/moh ή συμβουλευό τον προσωπικό σου ιατρό.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟΦΟΡΙΑ

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο Τραμπ, ο Μασκ και τα ρομποταξί

Των ΚΡΙΣ ΚΙΡΚΧΑΜ και ΡΕΪΤΣΕΛ ΛΕΒΙ / REUTERS

Από τη στιγμή που μειώθηκαν φέτος οι πωλήσεις των ηλεκτροκίνητων οχημάτων της Tesla, ο Ελον Μασκ επενδύει το μέλλον της εταιρείας του όλο και περισσότερο στο όραμά του για τα αυτοκινούμενα ρομποταξί, μολονότι αντιμετωπίζει τεράστιες τεχνολογικές δυσκολίες στο εγχείρημά του, αλλά και πολλά εμπόδια από τις ρυθμιστικές αρχές. Δεδομένου, όμως, ότι έδωσε τη μεγαλύτερη υποστήριξη στον Ντόναλντ Τραμπ, ίσως τώρα θα έχει την επιρροή για να προωθήσει τα σχέδιά του και να λάβει την έγκριση των ρυθμιστικών αρχών.

Την Τρίτη ο Τραμπ επέλεξε τον Μασκ ως «τσάρο της αποτελεσματικότητας» και του ανέθεσε τη διοίκηση μιας υπηρεσίας αποτελεσματικότητας μαζί με έναν άλλο σύμμαχό του.

Δεν είναι κυβερνητική υπηρεσία και ουδείς γνω-

της να αναπτύξει τα αυτοκινούμενα οχήματά της.

Και όπως προέκυψε από σειρά συνεντεύξεων με εννέα ειδικούς επί θεμάτων ρυθμίσεων και νομοθεσιών, παράλληλα υφίστανται ερωτήματα ως προς το πώς θα τα ασφαλίσει.

Προς το παρόν η Tesla προηγείται χρόνια των ανταγωνιστών της στην Καλιφόρνια που είναι η μεγαλύτερη αγορά των προϊόντων της στις ΗΠΑ και πεδίο των προκαταρκτικών δοκιμών για τη βιομηχανία αυτοκινούμενων οχημάτων.

Σύμφωνα, όμως, με στοιχεία των ρυθμιστικών αρχών που μελέτησε το Reuters, κάποιες άλλες εταιρείες κατάφεραν να περάσουν από τη δοκιμασία των ρυθμίσεων που ισχύουν στην Καλιφόρνια και ολοκλήρωσαν σειρά δοκιμών των αυτοκινούμενων οχημάτων τους υπό την εποπτεία του κράτους.

Ο Μασκ ισχυρίζεται πως τα αυτοκινούμενα οχήματα της Tesla θα είναι έτοιμα μέσα στο επόμενο έτος, αλλά το ίδιο έχει δηλώσει επανειλημμένως μέσα στην τελευταία δεκαετία.

Από την άνοιξη έχει καταστήσει σαφές ότι εξαρτά το μέλλον της Tesla από το σχέδιό του με τα ρομποταξί. Το τόνισε ιδιαίτερος έπειτα από δημοσίευμα του Reuters που ανέφερε ότι η αυτοκινητοβιομηχανία του εγκατέλειπε τα σχέδιά της για τη μαζική κατασκευή φτηνού αυτοκινήτου για τον πολύ κόσμο, στα οποία στράφηκε όταν άρχισε να μειώνεται η ζήτηση για ηλεκτροκίνητα οχήματα και να εντείνεται ο ανταγωνισμός από τα φτηνά ηλεκτροκίνητα οχήματα της Κίνας.

Τον περασμένο μήνα σε χολιγουντιανού τύπου εκδήλωση κοντά στο Λος Άντζελες δήλωσε στους επενδυτές ότι μέσα στο επόμενο έτος η Tesla θα αναπτύξει αυτοκινούμενες εκδοχές των μοντέλων της Model 3 και Model Y στο Τέξας και στην Καλιφόρνια.

Παρουσίασε επίσης το σχέδιο ενός ρομποταξί της ψηφιακής εποχής και ισχυρίστηκε πως θα αρχίσει η παραγωγή του μέσα στο 2026, ενώ θα κοστίζει «περίπου 25.000 δολ.».

Τα επενδυτικά σχέδια του δις-κατομμυριούχου για τα αυτοκινούμενα οχήματα της Tesla.

ρίζει πώς θα λειτουργήσει. Όμως η επιρροή του Μασκ θα εκτείνεται πολύ πέραν του ζητούμενου της αποτελεσματικότητας.

Σύμφωνα με πηγή προσκείμενη στον Μασκ και στον Τραμπ, ο διςκατομμυριούχος, που έδωσε τουλάχιστον 119 εκατ. δολ. σε ομάδα υποστήριξης του Τραμπ στη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας, αναμένεται να επηρεάσει τον νέο πρόεδρο ως προς το πρόσωπο στο οποίο θα αναθέσει το χαρτοφυλάκιο των Μεταφορών. Το υπουργείο Μεταφορών ρυθμίζει ό,τι αφορά τις αυτοκινητοβιομηχανίες και ενδέχεται να προωθήσει σημαντικές αλλαγές στη νομοθεσία για τα αυτοκινούμενα οχήματα και σε εθνικό επίπεδο.

Ακόμη, όμως, κι αν ο Μασκ διασφαλίσει ευνοϊκή νομοθεσία για το σχέδιό του, η Tesla θα εξακολουθήσει να αντιμετωπίζει μεγάλα τεχνολογικά προβλήματα και πολλά νομικά εμπόδια στην προσπάθειά

Πρόκληση για τις ΗΠΑ το μεγάλο κινεζικό λιμάνι στο Περού

Ανατροπές στο εμπόριο της περιοχής μετά την επένδυση 3,6 δισ. δολαρίων

Ενώ ο Ντόναλντ Τραμπ ετοιμάζεται να πάρει και πάλι το τιμόνι της υπερδύναμης τον Ιανουάριο και ο πλανήτης περιμένει τις πρώτες επιθετικές κινήσεις του προς την Κίνα, στη Νότια Αμερική η ατμόσφαιρα ήταν πανηγυρική την Πέμπτη χάρη σε ένα νέο, μεγάλο και σημαντικό έργο υποδομής. Εγκαινιάστηκε λιμάνι μεγάλων διαστάσεων που κατασκεύασε στο Περού η κινεζική Cosco από κοινού με την περουβιανή Volcan. Το έργο αποτελεί στρατηγική πρόκληση για τις ΗΠΑ καθώς αναμένεται να φέρει ανατροπές στο εμπόριο της περιοχής και να μετατρέψει το Περού σε Σιγκαπούρη της Νότιας Αμερικής. Ο λόγος για το έργο Τσανκάι, το εντελώς «made in China», όπως υπογραμμίζει ο Μάριο ντε λας Κάσας, υπεύθυνος δημοσίων σχέσεων του λιμανιού για λογαριασμό της Cosco Shipping, που ανέλαβε από χτες τη διαχείριση του λιμανιού. Πρόκειται για δαπανηρό έργο που έχει κοστίσει 3,6 δισ. δολ. και είναι το τελευταίο μιας σειράς επενδύσεων της Κίνας σε υποδομές της χώρας.

Μιλώντας στους Financial Times, ο Ντε λας Κάσας χαρακτήρισε το νέο λιμάνι «τεράστια ευκαιρία όχι μόνον για το Περού αλλά για την ευρύτερη περιοχή», καθώς προσφέρεται για την κίνηση μεγάλων πλοίων εφόσον πρόκειται για λιμάνι βαθών υδάτων. Η χωρητικότητα του φτάνει στις 22.000 TEUs, μια συνήθης μέτρηση για τα εμπορευματοκιβώτια. Είναι γεγονός ότι δεν χωρούν πλοία τέτοιων διαστάσεων σε κανένα άλλο λιμάνι κατά μήκος της ακτής του Ειρηνικού στη Νότια Αμερική.

Και η κυβέρνηση του Περού εκτιμά ότι το λιμάνι θα αλλάξει ριζικά το θαλάσσιο εμπόριο κατά μήκος της ακτής του Ειρηνικού. Ακόμη σημαντικότερο είναι ότι θα δώσει στα εμπορικά πλοία τη δυνατότητα να μειώσουν κατά τουλάχιστον 10 ημέρες το μακρύ ταξίδι των 35 ημερών έως τώρα για τη μεταφορά εμπορευμάτων από το Περού στην Κίνα. Αυτό σημαίνει πως δεν θα χρειάζεται πλέον να διακόπτουν τα πλοία το ταξίδι τους στο Μεξικό στο λιμάνι Μανζανίγια ή στο Λονγκ Μπιτς της Καλιφόρνιας.

Την ίδια στιγμή, βέβαια, αναλυτές και αξιωματούχοι εκφράζουν φόβους πως με την

Το νέο λιμάνι θα δώσει στα εμπορικά πλοία τη δυνατότητα να μειώσουν κατά τουλάχιστον 10 ημέρες τα ταξίδια για τη μεταφορά εμπορευμάτων από το Περού στην Κίνα. Αυτό σημαίνει πως δεν θα χρειάζεται πλέον να διακόπτουν τα πλοία το ταξίδι τους στο Μεξικό ή στο Λονγκ Μπιτς της Καλιφόρνιας.

Η Ουάσιγκτον έχει προειδοποιήσει την κυβέρνηση του Περού ότι η Κίνα ενδέχεται να χρησιμοποιήσει το Τσανκάι για τη διέλευση πολεμικών πλοίων.

κατασκευή του λιμανιού και την ανάθεση της διαχείρισης στην κινεζική Cosco Shipping, το Περού έχει εκχωρήσει την εθνική του κυριαρχία στην Κίνα.

Σε ό,τι αφορά την αντίδραση που έχει προκαλέσει στην υπερδύναμη, η Ουάσιγκτον έχει προειδοποιήσει την κυβέρνηση του Περού πως η Κίνα ενδέχεται να χρησιμοποιήσει το Τσανκάι για τη διέλευση

πολεμικών πλοίων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Έβαν Ελνις, καθηγητής λατινοαμερικανικών σπουδών στη Σχολή Πολέμου του αμερικανικού στρατού, «για το Περού υπάρχουν κίνδυνοι σε πολλά επίπεδα και με κυριότερο να μην καρπούται εφεξής τους άφθονους φυσικούς πόρους του και τη γεωγραφική του θέση αλλά να επωφελούνται από αυτά οι Κινέζοι». Οι λόγοι αυτού του φόβου είναι προφανείς. Τον Μάιο μετά μια διένεξη με την Cosco, η κυβέρνηση του Περού ψήφισε νόμο με τον οποίο εκχωρούσε στην κινεζική εταιρεία τα αποκλειστικά δικαιώματα διαχείρισης του λιμανιού. Και όπως τονίζει ο Ελνις, κάτι «αδιανόητο έως τότε και αντίθετο με την ίδια την ουσία της εθνικής κυριαρχίας του Περού στα λιμάνια του, που αποτελούν για τη χώρα παράθυρο στον κόσμο».

Ο υπουργός Μεταφορών Ραούλ Πιέρεζ Ρέις χαρακτηρίζει αβάσιμους αυτούς τους φόβους και τονίζει πως οι λιμενικές αρχές και τα τελωνεία της χώρας θα έχουν την εποπτεία του Τσανκάι.

Υπογραμμίζει μάλιστα ότι «σε αυτήν την περίπτωση πρόκειται για μια επένδυση του κινεζικού κεφαλαίου, αλλά θα ήταν ακριβώς το ίδιο αν είχε επενδύσει στη χώρα το βρετανικό ή το αμερικανικό κεφάλαιο», για να καταλήξει ότι «σε καμία περίπτωση δεν χάνουμε την εθνική μας κυριαρχία». Δηλώνει αισιόδοξος ότι το λιμάνι θα δώσει ώθηση στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα της χώρας που έχει σημαντική παραγωγή φρούτων και χαλκού. Όπως τονίζει, το λιμάνι απλώς θα αλλάξει την κατεύθυνση ενός τμήματος των φορτίων εξαγωγών και θα τα στρέψει στην Ασία.

Πλατφόρμα με φθηνά προϊόντα από την Amazon

Ενα νέο ηλεκτρονικό κατάστημα που προσφέρει προϊόντα σε τιμές 20 δολαρίων ή λιγότερο εγκαινίασε η Amazon, με στόχο να ανταγωνιστεί κινεζικές πλατφόρμες αγορών χαμηλού κόστους, όπως τα Temu και Shein. Προσβάσιμο μέσω της εφαρμογής και της ιστοσελίδας της Amazon μόνο σε κινητά τηλέφωνα, το Haul προσφέρει ποικιλία προϊόντων, όπως μόδα, είδη σπιτιού, προϊόντα lifestyle και ηλεκτρονικά είδη, με πολλά από αυτά να κοστίζουν κάτω από 10 δολάρια... ακόμη και 1 δολάριο.

Στο δελτίο τύπου για την υπηρεσία, ο κολοσσός ανέφερε ως παραδείγματα ένα σετ ξυραφιών τριών τεμαχίων και ένα «κομψό σετ με κολιέ, βραχιόλι και σκουλαρίκια» που διατίθενται σε κάτι λιγότερο από τρία δολάρια το καθένα. Ο σχεδιασμός της νέας πλατφόρμας δίνει έμφαση στις προσιτές τιμές, εμφανίζοντας banners με φράσεις όπως «τρελά χαμηλές τιμές» που «αξίζουν να μην τις χάσεις» και «δωρεάν αποστολή» για να προσελκύσει αγοραστές με χαμηλό budget. Το Amazon Haul σηματοδοτεί την πολυανα-

Στόχος του κολοσσού, με το νέο ηλεκτρονικό κατάστημα να ανταγωνιστεί τις κινεζικές Temu και Shein.

μενόμενη επίθεση του κολοσσού στην πώληση φθηνότερων προϊόντων με μεγαλύτερους χρόνους αποστολής – ένα επιχειρηματικό μοντέλο που βρίσκεται πίσω από την άνοδο των εφαρμογών ηλεκτρονικού εμπορίου που ανήκουν στην Κίνα. Για να ενθαρρύνει μεγαλύτερες αγορές, το Haul προσφέρει με το «καλημέρα» εκ-

πτώσεις 5% για παραγγελίες άνω των 50 δολαρίων και 10% για παραγγελίες άνω των 75 δολαρίων. Το μεταφορικό κοστίζουν 3,99 δολάρια ανά παραγγελία, αλλά είναι δωρεάν για παραγγελίες άνω των 25 δολαρίων. Οι χρόνοι παράδοσης κυμαίνονται από μία έως δύο εβδομάδες, γεγονός που υποδηλώνει ότι τα προϊόντα μπορεί να προέρχονται απευθείας από Κινέζους κατασκευαστές, παρόμοια με τα logistics μοντέλα των Temu και Shein.

Η «συνταγή» τους είναι άκρως επιτυχημένη και επαναλαμβάνεται, η μαζική παραγωγή φθηνών προϊόντων όμως έχει προκαλέσει επικρίσεις για τις επιπτώσεις της αποστολής τους, την αμφίβολη ποιότητά τους και την απόρριψή τους στο περιβάλλον.

«Η εύρεση εξαιρετικών προϊόντων σε πολύ χαμηλές τιμές είναι σημαντική για τους πελάτες και συνεχίζουμε να διερευνούμε τρόπους με τους οποίους μπορούμε να βασιστούμε στους συνεργάτες μας, ώστε να μπορούμε να προσφέρουμε προϊόντα σε εξαιρετικά χαμηλές τιμές», δήλωσε ο Νταρμές Μέχτα, αντιπρόεδρος

του παγκόσμιων πωλήσεων της Amazon.

Απαντώντας στις ανησυχίες σχετικά με τα πλαστά και μη ασφαλή προϊόντα, όπως μερικά που έχουν βρεθεί στα Temu και Shein, η Amazon διαβεβαίωσε ότι όλα τα προϊόντα που πωλούνται μέσω του Haul ελέγχονται για να διασφαλιστεί πως είναι «ασφαλή, αυθεντικά και συμβατά με τους ισχύοντες κανονισμούς». Η Amazon, τέλος, κάνει τη νέα στρατηγική κίνηση της ώρα που οι καταναλωτές ετοιμάζονται για τα ψώνια και τα δώρα των χριστουγεννιάτικων διακοπών. Η χρονική συγκυρία είναι ιδιαίτερα σημαντική, δεδομένου ότι το 56% των Αμερικανών στράφηκε σε κινεζικές αγορές όπως το Temu τους τελευταίους έξι μήνες, σύμφωνα με την έρευνα καταναλωτικού συναισθήματος του Salesforce τον Νοέμβριο του 2024. Η έρευνα αποκαλύπτει επίσης ότι το 69% των Αμερικανών που αγοράζουν από αυτές τις πλατφόρμες σχεδιάζει να συνεχίσει τις αγορές του κατά τη διάρκεια της εορταστικής περιόδου.

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΤΡΙΩΝ (3) ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΕΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗ ΜΟΝΙΜΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΕ, ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Η ΓΔ Ανάπτυξης - Υπουργείο Οικονομικών (ΓΔΑ) ανακοινώνει ότι γίνονται δεκτές αιτήσεις για απασχόληση τριών (3) Επιστημονικών Συνεργατών με σύμβαση για θέματα Πολιτικής Συνοχής και Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου, για τις ανάγκες της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΚΔ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΜΑΕΕ), για σκοπούς προετοιμασίας και ανάληψης από την ΚΔ της Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ, το πρώτο εξάμηνο του 2026, για μέγιστη περίοδο μέχρι τις 31 Ιουλίου 2026.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν τη σχετική ενημέρωση στην ιστοσελίδα της ΓΔΑ, (www.dggrowth.mof.gov.cy) κάτω από την ενότητα «Γραφείο Τύπου - Θέσεις Εργασίας». Τελευταία ημερομηνία υποβολής αιτήσεων η 6/12/2024 και ώρα 16:00.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Η γραφειοκρατία κοστίζει 146 δις. ετησίως στη Γερμανία

Έχει χαρακτηριστεί ως το μεγαλύτερο πρόβλημα για τις επιχειρήσεις

Η υπερβολική γραφειοκρατία στοιχίζει στη Γερμανία έως και 146 δις. ευρώ ετησίως σε χαμένα οικονομικά παραγώγη, διαπιστώνει νέα μελέτη που φανερώνει τον αντίκτυπο της μακροπρόθεσμης κρίσης που βιώνουν οι επιχειρήσεις στην ασθμαίνουσα ατμοσφαιρική της Ευρώπης. Στελέχη επιχειρήσεων διαμαρτύρονται συχνά για το μέγεθος του προβλήματος που είναι εμφανές, από τις μακροχρόνιες διαδικασίες έγκρισης για τις νέες εταιρείες, μέχρι την αργή πρόοδο προς την ψηφιοποίηση – στην μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης, η οποία υποαποδίδει σε σχέση με τους εταίρους της στην Ευρωζώνη από το 2018. Η έρευνα διεξήχθη από το Ινστιτούτο ifo για λογαριασμό του Βιομηχανικού και Εμπορικού Επιμελητηρίου για το Μόναχο και την Άνω Βαυαρία. «Η μεγάλη κλίμακα του κόστους που προκαλείται από τη γραφειοκρατία δείχνει πόσο επειγούσες είναι οι σχετικές μεταρρυθμίσεις που πρέπει να γίνουν. Το κόστος του να μην κάνεις τίποτα είναι τεράστιο όταν μετριάται με το αναξιόποιντο δυναμικό ανάπτυξης από τη μείωση της γραφειοκρατίας», τονίζει ο Ολίβερ

Φαλκ, διευθυντής του Κέντρου Βιομηχανικής Οργάνωσης και Νέων Τεχνολογιών στο ifo.

Οι υπολογισμοί του βασίζονται σε έναν «δείκτη γραφειοκρατίας», ο οποίος παρέχει μια πολυδιάστατη αντανάκλαση του διοικητικού φόρτου σε τομείς

Αν η Γερμανία έφτανε τα επίπεδα της Σουηδίας όσον αφορά την ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης, η οικονομική της απόδοση θα ήταν 96 δισ. ευρώ υψηλότερη τον χρόνο.

που σχετίζονται με την οικονομία και τις εταιρείες. Με βάση αυτό το σύνολο δεδομένων, οι ερευνητές εντοπίζουν χώρες που έχουν εφαρμόσει μεταρρυθμίσεις στη γραφειοκρατία τους και παρακολούθησαν την οικονομική τους ανάπτυξη με την πάροδο του χρόνου.

Με βάση αυτά τα αποτελέ-

Η γερμανική κυβέρνηση, που οδεύει σε πρόωπες εκλογές στις 23 Φεβρουαρίου, ψήφισε νόμο τον περασμένο Σεπτέμβριο που αποσκοπούσε στη μείωση της γραφειοκρατίας, ως μέρος ενός πακέτου 49 μέτρων με στόχο την αναζωογόνηση της ανάπτυξης.

σματα, προσομοιώνουν τον αντίκτυπο των μεταρρυθμίσεων που θα είχαν φέρει τη Γερμανία στο επίπεδο γραφειοκρατίας της Σουνδίας, που είναι η «καλύτερη μαθήτριά» στον δείκτη γραφειοκρατίας. Η ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης μπορεί σίγουρα να διαδραματίζει ρόλο στην μείωση της γραφειοκρατίας, λένε οι ειδικοί. «Αν η Γερμανία έφτανε τα επίπεδα (της Σουνδίας) και της Δανίας όσον αφορά την ψηφιοποίησης της δημόσιας διοίκησης, η οικονομική της απόδοση θα ήταν 96 δις. ευρώ ετησίως υψηλότερη», υπογράφουν ο Φαλκ.

«Η γραφειοκρατία έχει χαρακτηριστεί ως το μεγαλύτερο πρόβλημα για τις επιχειρήσεις σε όλες τις έρευνες του Βιομηχανικού και Εμπορικού Επιμελητηρίου τα τελευταία δύο χρόνια. Όσο μικρότερη είναι η χώρα, όσο

τόσο μεγαλύτερη είναι η επιβάρυνση. Η μελέτη του Ινστιτούτου ifo είναι η πρώτη που ποσοτικοποιεί τον βαθμό στον οποίο η γραφειοκρατία και η έλλειψη ψηφιοποίησης βάζουν πραγματικά φρόνο στις εταιρείες μας», εξήγησε από την πλευρά του ο Μάνφρεντ Γκεμπλ, διευθυντών σύμβουλος του Βιομηχανικού και Εμπορικού Επιμελητηρίου για το Μόναχο και την Ανώ Βαυαρία. Και πρόσθεσε: «Η ζημία είναι τεράστια. Δεν μπορεί πλέον να υπάρξουν επιπλέον καθυστερήσεις. Απαιτείται άμεσο μορατόριουμ στη γραφειοκρατία. Όλες οι απαιτήσεις επαλήθευσης και τεκμηρίωσης, οι υποχρεώσεις αναφοράς και οι στατιστικές εκθέσεις, όλες οι συνεχείς αλλαγές στη νομοθεσία, οι απαιτήσεις προστασίας δεδομένων και οι χρονοβόρες διοικητικές διαδικασίες πρέπει να ψηφιστούν,

να εξορθολογιστούν σημαντικά και σε ορισμένες περιπτώσεις να καταργηθούν πλήρως, στο Βερολίνο και στις Βρυξέλλες. Η ψηφιοποίηση της δημόσιας διοίκησης πρέπει να γίνει άμεσα: οι εταιρείες χρειάζονται κεντρικά διαδικτυακή πρόσβαση σε όλες τις υπηρεσίες που σχετίζονται με τις επιχειρήσεις και ομοιόμορφες, φιλικές προς τον χρήστη λύσεις σε εθνικό επίπεδο».

Η γερμανική κυβέρνηση, που οδεύει σε πρόωγες εκλογές στις 23 Φεβρουαρίου, ψήφισε νόμο τον περασμένο Σεπτέμβριο που αποσκοπούσε στη μείωση της γραφειοκρατίας, ως μέρος ενός πακέτου ανάπτυξης με 49 μέτρα με στόχο την αναζωογόνηση της ανάπτυξης. Σύμφωνα με τις αλλαγές, τα ξενοδοχεία δεν θα είναι πλέον υποχρεωμένα να εγγράφουν Γερμανούς ταξιδιώτες, οι υπογραφές για ορισμένα

κρατικά έντυπα θα αντικατασταθούν με email και sms, ενώ η περίοδος που οι επιχειρήσεις υποχρεούνται να διατηρούν φορολογικά λογιστικά έγγραφα θα μειωθεί από δέκα σε οκτώ χρόνια. Σύμφωνα με το υπουργείο Δικαιοσύνης, οι αλλαγές αυτές θα μπορούσαν να εξοικονομήσουν στις εταιρείες 625 εκατ. ευρώ ετησίως σε «κόστος χώρου, ενοικίασης και αποθήκευσης».

«Η μείωση της γραφειοκρατίας είναι ένα από τα μεγάλα καθήκοντα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, ένα από τα μεγάλα μας έργα. Και κάναμε ένα ακόμη σημαντικό βήμα προς τα εμπρός», δήλωνε τότε ο καγκελάριος Ολαφ Σολτς. Οι επιχειρηματίες ενώσεις δήλωσαν τότε ότι η πρωτοβουλία ήταν προς τη σωστή κατεύθυνση, αλλά όχι αρκετή για να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα.

True stories

ΧΟΡΗΓΟΣ:
PORSCHE

THE LAST RIFLEMAN (3/11)

ANTWONE FISHER (4/11)

IT LENDS A HAND (10/11)

BILLIONAIRE BOYS CLUB (11/11)

THE JODI CLARK (17/11)

SHOOK AND AWE (18/11)

THE BOY IN THE WOODS (24/11)

THE INSIDER (25/11)

ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΑ ΣΤΙΣ 9 ΤΟ ΒΡΑΔΥ

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέαση 101

Θέαση 49

www.mesimvria.com

WEEKS OF THE GERMAN LANGUAGE

WOCHEN DER DEUTSCHEN SPRACHE

5-26 NOV. 2024

 wddscyprus.com
 [@cypwdds](https://www.facebook.com/cypwdds)

ORGANISERS:

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Embassy of Switzerland in Cyprus

**GOETHE
INSTITUT**

**Austrian
Embassy
Nicosia**

SPONSORS:

**ROBINSON
CYPRUS**

**Fondation
Charles
Haimoff**

MEDIA SPONSOR:

H KAOHMEPINH

UNDER THE AUSPICES:

**MINISTRY OF EDUCATION
SPORT AND YOUTH**

Η ελληνική αγορά κατοικίας 4η φθηνότερη στην Ευρώπη

Μεγάλη στροφή Βορειοευρωπαίων επενδυτών προς την Ελλάδα

Τον **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Σημαντικές προοπτικές καθιέρωσης ως ένας από τους βασικότερους προορισμούς ξένων αγοραστών κατοικίας συγκεντρώνει η ελληνική αγορά ακινήτων. Το γεγονός ότι παραμένει μία από τις φθηνότερες στην Ευρώπη και ταυτόχρονα τα προσφερόμενα ακίνητα είναι πολύ καλύτερων προδιαγραφών από τα αντίστοιχα του εξωτερικού στο ίδιο ή ακόμη και χαμηλότερο επίπεδο τιμής, καθιστούν την Ελλάδα έναν προορισμό «ευκαιρία». Σε σχετική ανάλυσή της η εταιρεία Elxis-At Home in Greece, η οποία εδρεύει στην Ολλανδία και ειδικεύεται σε πωλήσεις εξοχικών κατοικιών σε ξένους αγοραστές, ιδίως από τις χώρες της Βόρειας και της Δυτικής Ευρώπης, σημειώνει ότι η ζήτηση είναι πλέον πολύ υψηλότερη της προσφοράς.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Global Property Guide, που επιμελήθηκε και παρουσιάζει η Elxis, η ελληνική αγορά (Αθήνα) είναι σήμερα η τέταρτη φθηνότερη στην Ευρώπη, με τη μέση τιμή πώλησης να αγγίζει τις 2.120 ευρώ/τ.μ. Πιο φθηνές αγορές από την Αθήνα είναι μόνο το Βουκουρέστι της Ρουμανίας (1.632 ευρώ/τ.μ.), η Σόφια της Βουλγαρίας (1.650 ευρώ/τ.μ.) και η Ποντγκόριτσα του Μαυρο-

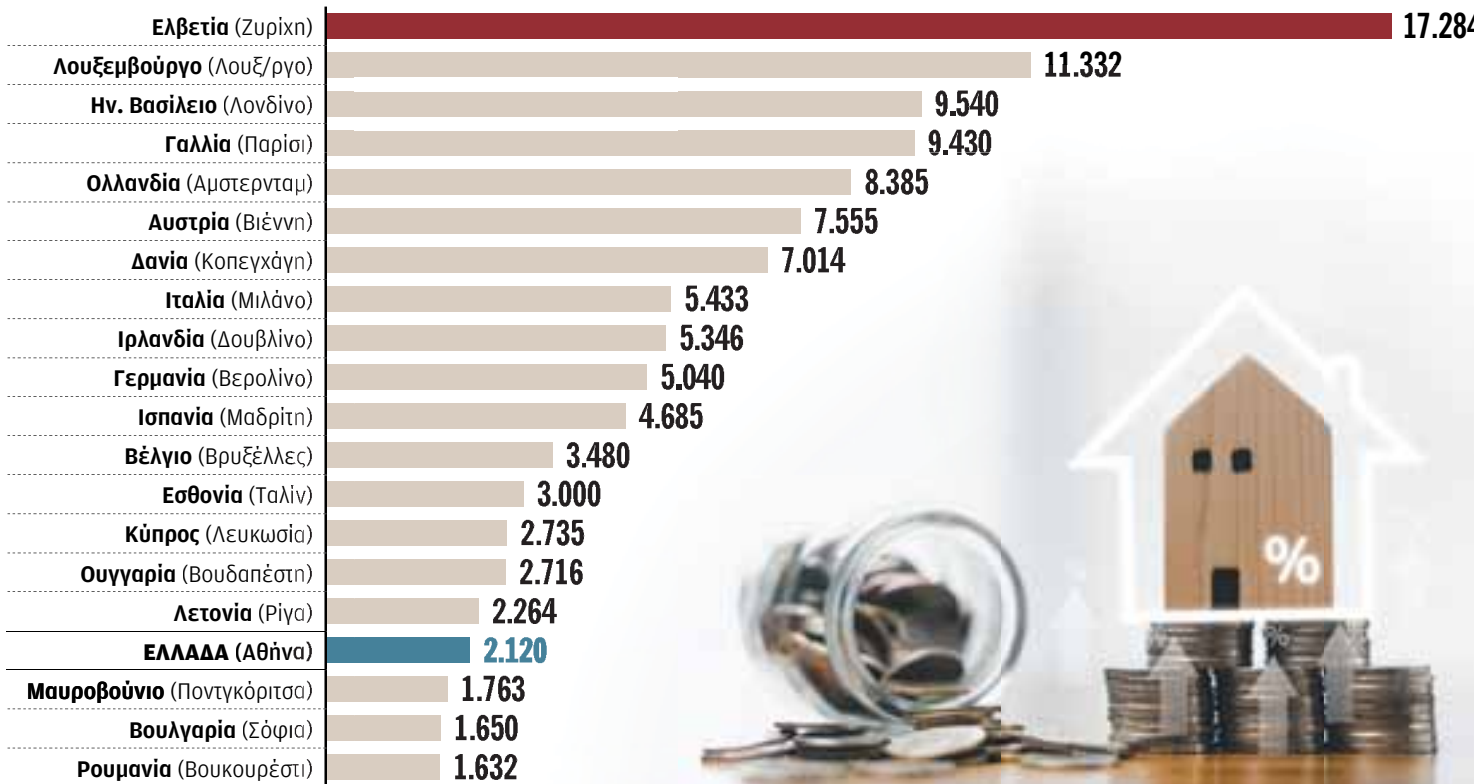
βουνίου (1.763 ευρώ/τ.μ.). Στη Μαδρίτη της Ισπανίας το κόστος αγγίζει τις 4.700 ευρώ/τ.μ. και στο Βερολίνο της Γερμανίας τις 5.000 ευρώ/τ.μ. Στο Παρίσι και στο Λονδίνο η μέση τιμή ανέρχεται σε 9.430 και 9.540 ευρώ/τ.μ. αντίστοιχα. Η ακριβότερη πόλη της Ευρώπης είναι η Ζυρίχη, με μέσο κόστος αγοράς τις 17.285 ευρώ/τ.μ., ενώ ακολουθεί το Λουξεμβούργο με 11.332 ευρώ/τ.μ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Αθήνα εξασφαλίζει τον «τίτλο» της φθηνότερης πρωτεύουσας του ευρωπαϊκού Νότου, παρά το γεγονός ότι από το 2017, όταν και ξεκίνησε η ανάκαμψη της αγοράς κατοικίας και μέχρι το φετινό δεύτερο τρίμηνο του έτους, οι τιμές πώλησης κατοικιών έχουν σημειώσει αύξηση κατά σχεδόν 90%, με βάση τους δείκτες τιμών της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ). Ασφαλώς για το μέσο ελληνικό νοικοκυριό το κόστος απόκτησης κατοικίας είναι ιδιαίτερα υψηλό πλέον, καθώς τα εισοδήματα δεν έχουν ακολουθήσει τον ίδιο ρυθμό αύξησης, ενώ έχουν υποστεί και πλήγματα από το «κύμα» ακρίβειας. Ωστόσο, για τον μέσο Ευρωπαίο το κόστος αυτό είναι πολύ χαμηλό, ενώ αν ληφθούν υπόψη και οι προοπτικές μελλοντικών υπεραξιών, το κέρδος είναι πολλαπλό. Με βάση τις εκτι-

ΤΙΜΕΣ ΠΩΛΗΣΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΩΝ

Πώς συγκρίνεται η Αττική με την υπόλοιπη Ευρώπη

Β' τρίμ. 2024

ΠΗΓΗ: Global Property Guide

Με βάση εκτιμήσεις, τα επόμενα χρόνια προβλέπεται μια μέση αύξηση των τιμών πώλησης εξοχικών κατοικιών κατά 8%-10% σε ετήσια βάση.

μήσεις της Elxis, τα επόμενα χρόνια προβλέπεται μια μέση αύξηση των τιμών πώλησης εξοχικών κατοικιών κατά 8%-10% σε ετήσια βάση.

Σύμφωνα με τον κ. Γιώργο Γαβριλίδη, διευθύνοντα σύμβουλο της Elxis, «στην Ελλάδα η μέση τιμή πώλησης ενός νεόδμητου εξοχικού κινείται περίξ των 300.000-350.000 ευρώ, που την καθιστά ιδανική για τους Ευρω-

παίους επενδυτές, κάτι που έχει αρχίσει να γίνεται πλέον αντιληπτό από όλο και μεγαλύτερη μάζα υποψήφιων αγοραστών. Υπάρχει πολύ μεγάλη αξία στα εξοχικά της Ελλάδας, καθώς με ένα χαμηλό ποσό, συγκριτικά με άλλες αγορές, μπορεί κανείς να αποκτήσει ένα σπίτι κοντά στη θάλασσα ή με θέα σε αυτή, με πίσινα και όλες τις ανέσεις», σημειώνει ο κ. Γαβριλίδης. Συμπληρώνει, δε, ότι σύμφωνα με εκτιμήσεις που βασίζονται σε σχετικές έρευνες, αυτή τη στιγμή υπάρχει ένας αριθμός περίπου 3 εκατομμυρίων πολιτών από τη Δυτική Ευρώπη που σκέφτεται να επενδύσει ένα κεφάλαιο περίπου 300.000-350.000 ευρώ.

Με βάση τα στοιχεία της Elxis, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια πολύ μεγάλη στροφή των αγοραστών από τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης, ιδίως την Ολλανδία, το Βέλγιο και τις γερμανόφωνες χώ-

ρες, δηλαδή τη Γερμανία, την Αυστρία, την Ελβετία και το Λουξεμβούργο, προς την ελληνική αγορά εξοχικής κατοικίας. «Η έξοδος της χώρας από την οικονομική κρίση και η επαναφορά της στον “χάρτιν” των αγοραστών ακινήτων έφεραν και τη συνειδητοποίηση της υποτιμημένης αξίας των ελληνικών εξοχικών, σε σχέση με τα αντίστοιχων προδιαγραφών ακίνητα π.χ. στη νότια Γαλλία, στην Ιταλία και στην Ισπανία. Σήμερα μόνο η δική μας εταιρεία έχει λίστα αναμονής 1.000 πιθανών αγοραστών εξοχικής κατοικίας και δεν έχουμε τα διαθέσιμα ακίνητα, καθώς απαιτούνται περισσότερες επενδύσεις για την κατασκευή νεόδμητων κατοικιών», επισημαίνει ο κ. Γαβριλίδης.

Σύμφωνα με τα όσα ανέφερε ο κ. Γαβριλίδης στη φετινή Prodecho, το αγοραστικό κοινό είναι δύο κατηγοριών. Η πρώτη αφορά

κυρίως ανθρώπους 50-60 ετών, που επιθυμούν μια κατοικία και για ίδια χρήση αλλά και για εκμετάλλευση, και η δεύτερη αφορά πλέον και πιο νέους αγοραστές, ηλικίας 35-45 ετών, κυρίως από την Ολλανδία και το Βέλγιο, που επιθυμούν και τη μεταπώληση σε σύντομο χρονικό διάστημα. «Αρκετοί αγοραστές κλείνουν το εξοχικό ήδη από τα σχέδια, κάτι που τους εξασφαλίζει και 15% χαμηλότερη τιμή.

Κάποιοι εξ αυτών εκμεταλλεύονται την αύξηση που μεσολαβεί και ήδη δύο - τρία χρόνια μετά προχωρούν στη μεταπώληση, κεφαλαιοποιώντας σημαντικές υπεραξίες», τόνισε ο κ. Γαβριλίδης. Το 80% των πελατών της Elxis ενδιαφέρεται για εξοχικά από 270.000 έως 380.000 ευρώ, τη στιγμή που στο κέντρο του Αμστερνταμ 280.000 ευρώ αγοράζουν μία θέση στάθμευσης.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Πολεοδομική Αμνηστία

Αναμφίβολα το Σχέδιο έχει πολλά θετικά στοιχεία που δυνητικά αγγίζουν δεκάδες χιλιάδες υποθέσεων και κρίνεται επίσης θετικά η ύπαρξη απλού τιμοκαταλόγου ανάλογα με την κατηγορία της παράβασης.

Μετά παρέλευση σχεδόν δύο μηνών, έγιναν μόνο κάποιες δεκάδες αιτήσεις και, όπως φαίνεται, δυστυχώς και αυτό το σχέδιο οδεύει σε πλήρη αποτυχία.

ρούν να προϋπολογίσουν με μεγάλο βαθμό ακριβείας το κόστος νομιμοποιήσης των παρανομιών τους. Επίσης θετική είναι η πρόθεση του κράτους να προωθήσει τις εισπράξεις από τα πέναλτι προς την οικονομική ενίσχυση των άλ-

λων σχεδίων που εξήγγειλε στα πλαίσια της Στεγαστικής του Πολιτικής.

Βλέποντας το όλο Σχέδιο με μια πιο κριτική ματιά έχω να δηλώσω τα ακόλουθα:

Ο χρονισμός της εφαρμογής του μέτρου είναι ΑΤΥΧΗΣΤΑΤΟΣ.

Το έργο της εφαρμογής του σχεδίου αυτού έχει ανατεθεί στους ΕΟΑ. Οι ΕΟΑ είναι ήδη επιφορτισμένοι με τις δεκάδες χιλιάδες παλαιών φακέλων αδειοδότησης (που κακώς πήγε σε αυτούς εξαρχής από τους αρχικούς φορείς αδειοδότησης), τους νέους φακέλους αιτήσεων που κατατίθενται σε αυτούς από την 1η Ιουλίου 2024, με στελέχη και προσωπικό που τελούν υπό πλήρη σύγχυση και ένα πλε-

κτρονικό σύστημα (Πύλη Ιππόδαμος) που μέχρι τώρα τελεί σε αναστολή περισσότερες φορές από ό, τι σε λειτουργία.

Σκοπός του Σχεδίου Πολεοδομικής Αμνηστίας είναι να φτάσουν οι δεκάδες χιλιάδες των περιπτώσεων που δυνητικά καλύπτονται, σε στάδιο που να μπορούν να εξασφαλίσουν Πιστοποιητικό Τελικής Έγκρισης έτσι ώστε με τυπική πλέον διαδικασία να αποκτήσουν εκσυγχρονισμένο Τίτλο Ιδιοκτησίας.

Το Σχέδιο, δηλαδή, εκ φύσεως του έχει σκοπό να είναι περισσότερο αμειπτικό παρά τιμωρητικό προς τον ιδιοκτήτη. Με άλλα λόγια, να μην κύριε ιδιοκτήτη πληρώνεις πέναλτι, αλλά σου εγκρίνω (στον

βαθμό που καθορίζω ότι μπορώ να ανεχτώ) τις παρανομίες σου για να έχεις εκσυγχρονισμένο Τίτλο Ιδιοκτησίας.

Άρα ποιος ο λόγος τέτοιας βιασύνης. Γιατί να ξεκινήσει ένα τέτοιο σχέδιο σε μια περίοδο προσαρμογής των ΕΟΑ στα καθήκοντά τους με τις τόσες ελλείψεις που έχουν και γιατί να δίνεται μια περίοδος μόνο έξι μηνών

Μετά παρέλευση σχεδόν δύο μηνών, έγιναν μόνο κάποιες δεκάδες αιτήσεις και, όπως φαίνεται, δυστυχώς και αυτό το σχέδιο οδεύει σε πλήρη αποτυχία.

Για να αυξηθούν οι πιθανότητες επιτυχίας θα πρέπει να ακολουθηθούν τα ακόλουθα βήματα:

Πρώτον, το Σχέδιο να μετατραπεί από σχέδιο ενός σταδίου, σε σχέδιο δύο σταδίων. Το ένα στάδιο να λήγει στις 30 Σεπτεμβρίου 2025 με τα υφιστάμενα πέναλτι, και το δεύτερο στάδιο έξι μήνες μετά, δηλαδή στις 28 Φεβρουαρίου 2026 με αυξημένα τέλη προστίμου κατά 50%.

Δεύτερον, το ΥΠΕΣ να μπει άμεσα σε μια εντατική εκστρατεία ενημέρωσης του πολίτη για τις πρόνοιες του σχεδίου με απτά παραδείγματα, αλλά και για επεξήγηση του οφέλους από το να προβούν σε μια τέτοια νομιμοποίηση. Αλήθεια, ποιο είναι το αντίβαρο της συνέχισης του στάτους κβό, δηλαδή της μη νομιμοποίησης των παρεκκλίσεων. Ξέρει κανείς να μας πει

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Από τις 23 Σεπτεμβρίου 2024 τέθηκε σε εφαρμογή το νέο Σχέδιο Πολεοδομικής Αμνηστίας. Ένα σχέδιο το οποίο φιλοδοξεί να δώσει ένα τέλος σε δεκάδες χιλιάδες περιπτώσεων παρανομιών σε κατασκευές που παρεκκλίνουν από τα πλαίσια των αδειών που έχουν χορηγηθεί για αυτές ή/και παραβιάζουν τις κανονιστικές ρυθμίσεις των σχεδίων ανάπτυξης εντός των οποίων βρίσκονται.

Όπως ήδη ανέφερα, πρόκειται για ένα ΝΕΟ Σχέδιο αφού υπήρξε και στο παρελθόν (πριν καιιά δωδεκαριά χρόνια περίπου) προσπάθεια αντιμετώπισης αυτού του προβλήματος, με το τότε σχέδιο να στέφεται με απόλυτη... αποτυχία.

Το νέο Σχέδιο θα έχει ισχύ έξι μήνες και μετά τέλος. Δανειζόμενος αυτολεξεί από την ίδια την ανακοίνωση του ΥΠΕΣ:

«Το «Σχέδιο Πολεοδομικής Αμνηστίας για τη Νομιμοποίηση Αυθαίρετων Κατασκευών σε Εγκριμένες Αναπτύξεις», που εγκρίθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 13/9/2024, έχει ισχύ 6 μήνες, και εφαρμόζεται για αιτήσεις που θα υποβληθούν από τις 23/9/2024 μέχρι και τις 23/3/2024, και αφορά μόνο περιπτώσεις αυθαίρετων κατασκευών σε οικοδομές που εξασφάλισαν αρχικά πολεοδομική άδεια ή/και άδεια οικοδομής μέχρι την ημερομηνία της Απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου».

Μια μικρή επισήμανση προς το ΥΠΕΣ προς αποφυγή σύγχυσης, είναι το τυπογραφικό λάθος της ημερομηνίας κατάληξης από 23/3/2024 σε 23/3/2025.

Συνεχίζει η ανακοίνωση του ΥΠΕΣ πως:

«Α. Το Σχέδιο καλύπτει προσθήκες και μετατροπές με αύξηση του συντελεστή δόμησης σε:

- Οικιστική Ανάπτυξη.
- Βιομηχανική και Βιοτεχνική Ανάπτυξη και Αποθήκες.
- Κτηνοτροφική Ανάπτυξη.
- Γεωργικές Αποθήκες.
- Εμπορική και Γραφειακή Ανάπτυξη (προσθήκες σε εγκριμένα ισόγεια καταστήματα), με μετατροπή μεσοπατώματος σε κύρια χρήση.

6. Ανάπτυξη αναψυχής/ψυχαγωγίας (καφετερία, εστιατόριο, σνακ μπαρ, κ.ά.), είτε με μετατροπή μεσοπατώματος σε κύρια χρήση, ή ως προκύπτει με ορίζοντα επέκταση (εξαιρουμένων περιπτώσεων κοινόκτητων οικοδομών), είτε επέκταση για δημιουργία υπαίθριου χώρου εστίασης, είτε ορίζοντα επέκταση του εσωτερικού χώρου.

Β. Το Σχέδιο καλύπτει επίσης αλλαγή χρήσης τμήματος οικιστικής μονάδας σε επαγγελματική στέγη.

Γ. Με το Σχέδιο είναι δυνατόν να εγκριθούν αποκλίσεις από τις πρόνοιες του Σχεδίου Ανάπτυξης ή από τις σχετικές Εντολές του ΥΕ (αριθμός ορόφων, αποστάσεις, ύψος, μήκος επαφής, ύψος κατοικήσιμου χώρου, κ.ο.κ.)»

Αναμφίβολα το Σχέδιο έχει πολλά θετικά στοιχεία που δυνητικά αγγίζουν δεκάδες χιλιάδες υποθέσεων και κρίνεται επίσης θετικά η ύπαρξη απλού τιμοκαταλόγου ανάλογα με την κατηγορία της παράβασης. Έτσι σχεδόν όλοι μπο-

KYPIAKH 17 NOΕΜΒΡΙΟΥ 2024

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

«Ο Δάντης είναι σύγχρονός μας»

Ο μεγάλος Ιταλός ηθοποιός Τόνι Σερβίλο παρουσιάζει στην Αθήνα μια σύνθεση από τα έργα του Φλωρεντινού ποιητή

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Δεν είναι τυχαίο ότι διάλεξε να δώσει την πιο θερμή απάντηση, που δόλωνε μήνυμ νωπή και συγκινημένη, για τον Θόδωρο Αγγελόπουλο. Γιατί ο Τόνι Σερβίλο δεν έρχεται, την επόμενη Δευτέρα 25 Νοεμβρίου, για πρώτη φορά στη χώρα μας.

Ήταν εδώ και το 2011-2012 για τη συνεργασία του με τον Έλληνα σκηνοθέτη στην τελευταία ταινία του «Μια άλλη θάλασσα», που δεν ολοκληρώθηκε ποτέ. Ήταν παρών στο δυστύχημα, έτρεξε στο νοσοκομείο όπου μεταφέρθηκε ο Θ. Αγγελόπουλος και άφησε την τελευταία πνοή του. Ήταν εκεί, στον χώρο υποδοχής, μαζί με την οικογένειά του, το συνεργείο και τους ηθοποιούς, βουβός και συντετριμμένος. Με αυτήν την εικόνα, ανεξίτηλη, στο μυαλό μου, του ζήτησα να μου περιγράψει το δικό του τελευταίο «πλάνο» από τον Θόδωρο Αγγελόπουλο. «Ήταν λίγα δευτερόλεπτα πριν από το ατύχημα», λέει. «Ήμασταν στο νυχτερινό γύρισμα στον Πειραιά και ο Θόδωρος, αφού μου έδωσε τις οδηγίες για την επόμενη σκηνή, απομακρύνθηκε διασχίζοντας τον

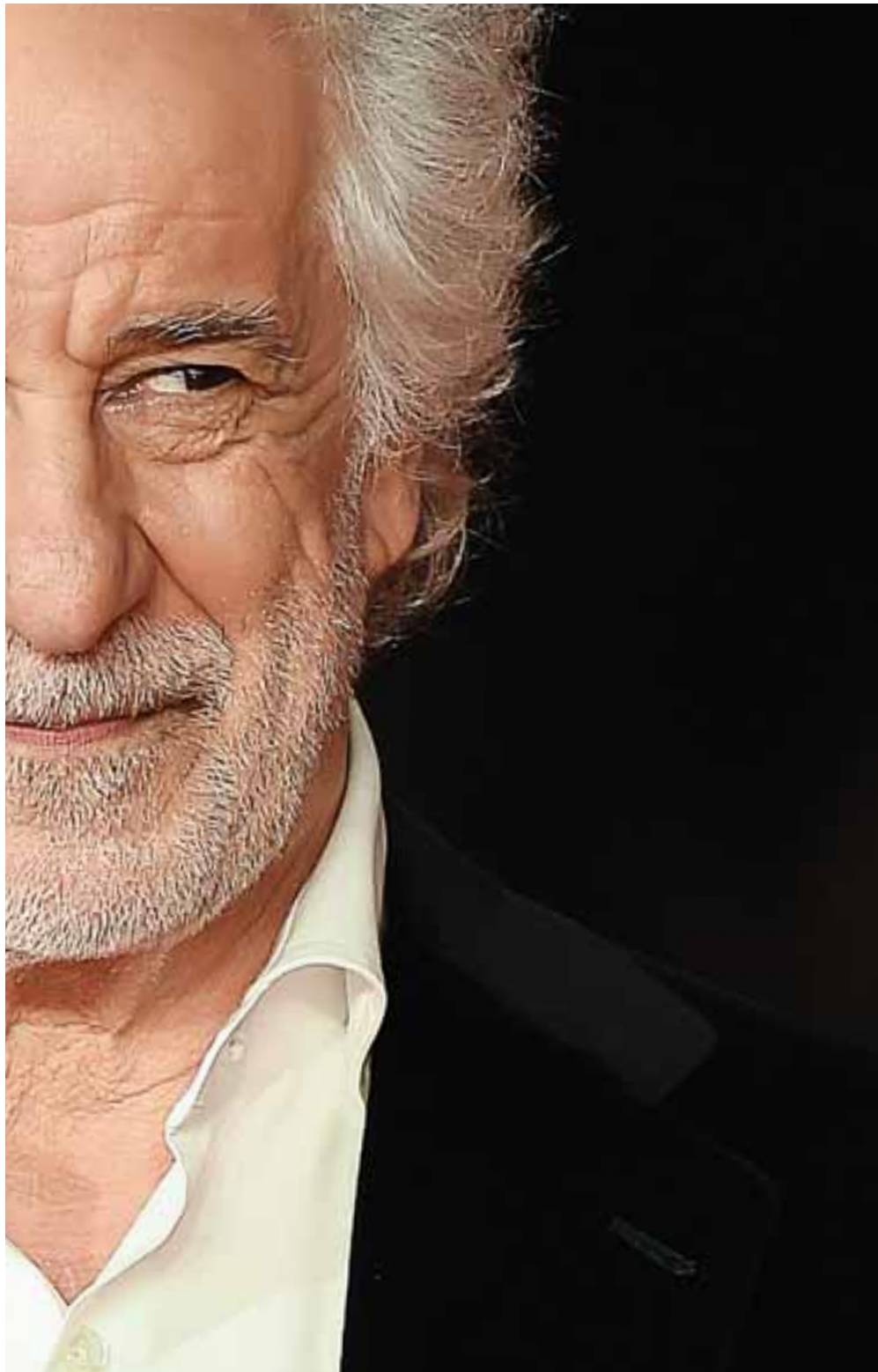
«Είχε στρέψει το βλέμμα του σε ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο, με την πρόθεση να ενώσει τη Δύση με την Ανατολή, την Ελλάδα και τη Ρώμη, τον Αβερρόη και τον Ακινάτη, τον Αριστοτέλη και τον Κωνσταντίνο».

δρόμο για να διορθώσει το πλάνο. Σχεδόν μπροστά στα μάτια μας συνέβη η τραγωδία. Μου έμεινε επίσης η ανάμνηση ενός σκηνοθέτη από τους σπουδαιότερους στην ιστορία του κινηματογράφου μαζί με ένα αίσημα βαθιάς λύπης γιατί δεν μπόρεσα να ολοκληρώσω μια ταινία εξαιρετικής ομορφιάς και οξυδερκούς διερεύνησης του παρόντος».

Ο Τόνι Σερβίλο, σήμερα, στα 65 χρόνια του, έχει πάρει διαζύγιο από τον ελεύθερο χρόνο. Γυρίζει ταινίες και περιοδεύει με μια πολύ απαιτητική παράσταση: τις «Φωνές του Δάντη», μια επιλεγμένη σύνθεση από τα έργα του Δάντη, και κυρίως από τη «Θεία Κωμωδία», «μέσα από την πρωτότυπη ερμηνευτική γλώσσα του Ιταλού συγγραφέα Τζουζέπε Μοντεσάνο, ο οποίος προτείνει μια ανάγνωση προσωπική με στόχο να φέρει την ποίηση του Δάντη κοντά στο σύγχρονο κοινό». Τον θεατρικό αυτό μονόλογο θα παρουσιάσει και στην Αθήνα, για μία μόνο βραδιά (στις 25/11) στο Ολύμπια, Δημοτικό Μουσικό Θέατρο «Μαρία Κάλλας».

Πιστός στο θέατρο

Παρότι έχει συνδέσει άρρηκτα το όνομά του με τον σκηνοθέτη Πάολο Σορεντίνο και ταινίες όπως το «Il Divo» (2008), «Η τέλεια ομορφιά» (2013), «Logo» (2018), το «Χέρι του Θεού» (2021), ο Τόνι Σερβίλο παραμένει με πάθος πιστός στη θεατρική τέχνη. Οι ερμηνείες του, ούτως ή άλλως, τόσο στην οθόνη όσο και στη σκηνή, ποτέ δεν περνούν απαρατήρητες. Εξυμνούνται από την κριτική

«Για μένα είναι εξαιρετικό το γεγονός ότι από την Αθήνα, το λίκνο του πολιτισμού μας, μέσω της παλικής γλώσσας, που ήταν του Δάντη και είναι η δική μας σήμερα, μπορεί ακόμη να αντηχεί μια φωνή για “όποιον αναζητά την ελευθερία που είναι τόσο αγαπητή», λέει στην «Κ» ο Τόνι Σερβίλο.

και αποσπούν διακρίσεις και βραβεία. Τον ρωτώ αν υπάρχει άλλο πολιτικό πρόσωπο που θα επιθυμούσε να υποδυθεί μετά τον Τζούλιο Αντρεότι και τον Μπερλουσκόνι, και αν πιστεύει ότι οι δυο τους είχαν κοινά στοιχεία: «Δεν θα ήθελα να παίξω τον ρόλο κανενός άλλου υπαρκτού πολιτικού. Δεν νομίζω ότι ο Αντρεότι και ο Μπερλουσκόνι είχαν κοινά χαρακτηριστικά, ο ένας καλλιεργούσε το μυστήριο και τη μυστικότητα, ο άλλος ήταν μεγάλος πωλητής με έντονη αίσθηση του θεάματος». Και η πολιτική; Πόσο τον ανησυχεί το γεγονός ότι η Ιταλία είναι ανάμεσα στις χώρες που αντιμετωπίζουν έντονο οικονομικό και έντονο μεταναστευτικό πρόβλημα; Με την Τζόρτζια Μελόνι, ως πρωθυπουργό, αισθάνεται ασφαλής ως Ιταλός πολίτης; «Εκτός από τις ανησυχίες για την πρόελαση των ακροδεξιών δυνάμεων σε πολλές χώρες της Ευρώπης, αισθάνομαι ασφαλής ως Ιταλός πολίτης, διότι, όπως σε όλες τις δημοκρατίες, και στην Ιταλία εξακολουθεί να υπάρχει η δυνατότητα για πολλούς ανθρώ-

πους να σκέφτονται διαφορετικά. Τουλάχιστον όσο ισχύει το σημερινό δημοκρατικό μας σύνταγμα». Του θυμίζω ότι μία από τις δημοφιλείς φράσεις του Τζούλιο Αντρεότι στην ταινία ήταν: «Ξέρω ότι είμαι μέτριος αλλά κοιτώντας γύρω μου δεν βλέπω και κανέναν γίγαντα». «Πιστεύετε ότι εξακολουθεί να απηχεί την πολιτική πραγματικότητα και σήμερα; Πρόκειται για κυνική ή ρεαλιστική διαπίστωση;» ρωτώ.

«Δεν είναι κυνική, αλλά μάλλον προφητική. Οι πολιτικοί νάνοι έχουν πολλαπλασιαστεί στη σημερινή κοινωνία, εις βάρος ακόμη και των μετρίων, μετά την οριστική εξαφάνιση των γιγάντων».

Η στιγμή είναι η κατάλληλη για να επιστρέψουμε στον Δάντη, ως αδιαμφισβήτητο μέγεθος, που διασχιζει αμετάβλητο τους αιώνες.

«Να απελευθερώσουμε τη Θεία Κωμωδία από τα εγκώμια και να τη φέρουμε εδώ μαζί μας, στον ηλεκτρισμένο και ενοχλητικό σύγχρονο κόσμο: αυτό είναι το χρέος που οφείλουμε στον Δάντη», σημειώνει

ο Τζουζέπε Μοντεσάνο, υπεύθυνος για τη σύλληψη και δραματολογική επεξεργασία της παράστασης.

– **Ο Τζουζέπε Μοντεσάνο γράφει: «Ο Δάντης, αυτός που ζει και μιλάει στην Κωμωδία, είναι σύγχρονός μας άνθρωπος».** Εσείς θα βάζατε τίτλο στο έργο «Δάντης, ο σύγχρονός μας»;

– Ο Δάντης είχε στρέψει το βλέμμα του σε ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο, από τη Γερμανία έως την Ισπανία, από την Αγγλία έως τη Βοημία, από την Αφρική έως τον Ατλαντικό με την πρόθεση να ενώσει τη Δύση με την Ανατολή, την Ελλάδα και τη Ρώμη, τον Αβερρόη και τον Ακινάτη, τον Αριστοτέλη και τον Κωνσταντίνο, την αραβική και τη λατινική ποίηση, στο όνειρο μιας ενότητας της γνώσης και των λαών. Ως εκ τούτου, για μένα είναι εξαιρετικό το γεγονός ότι από την Αθήνα, το λίκνο του πολιτισμού μας, μέσω της ιταλικής γλώσσας, που ήταν του Δάντη και είναι η δική μας σήμερα, μπορεί ακόμη να αντηχεί μια φωνή

νή για όποιον «αναζητά την ελευθερία που είναι τόσο αγαπητή». Ο Δάντης είναι λοιπόν σύγχρονός μας.

– Στο κείμενο υπάρχουν κάποια σημεία που σας προκαλούν ιδιαίτερη συγκίνηση ή αμηχανία; Και γιατί; Θα μπορούσατε να αναφέρετε παραδείγματα;

– Υπάρχουν σημεία του κειμένου που με συγκινούν, όπως το επεισόδιο του Πάολο και της Φραντσέσκα, διότι στην Κόλαση, ένα μέρος που ο Δάντης ορίζει ως «d’ogni luce muto» (από κάθε φως βουβό), όπου οι καταραμένοι καταριούνται τη θεία αρετή, ανοίγεται μπροστά μας ένας μικρός παράδεισος αποτελούμενος από τρυφερά κείλη.

– Κάθε φορά που ερμηνεύετε το κείμενο αυτό, ποια είναι η πρώτη έγνοια σας;

– Η προσπάθεια να κρατώ ενωμένες τις σκέψεις με τα συναισθήματα και ταυτόχρονα τα συναισθήματα με τις σκέψεις.

– Ο Νίκος Καζαντζάκης (που μετέφρασε και τη Θεία Κωμωδία στα ελληνικά) θεωρούσε

«Εγινε οδηγός για μεγάλους ποιητές, όπως ο Τ. Σ. Ελιοτ, ο Εζρά Πάουντ, ο Χόρχε Λουίς Μπόρχες, ο Οσπ Μαντελστάμ, και για το όνειρό τους για έναν νέο ευρωπαϊκό πολιτισμό πέρα από τα έθνη».

τον Δάντη μία από «τις ψυχές που έθρεψαν την ψυχή του». Πιστεύετε ότι σήμερα, στην εποχή της εικόνας, της πολυδιάσπασης, της ζωής μέσα από τα social media, ο Δάντης μπορεί «να θρέψει ψυχές»;

– Ο Δάντης φτάνει στην καρδιά του 20ού αιώνα, ενός αιώνα που συγκλονίζεται από δράματα και συγκρούσεις, αλλά και από έντονες προσδοκίες για πρόοδο. Ο Δάντης έγινε στην πραγματικότητα ένας πολύτιμος οδηγός για μεγάλους ποιητές, όπως ο Τόμας Στερνς Έλιοτ, ο Εζρά Πάουντ, ο Χόρχε Λουίς Μπόρχες, ο Οσπ Μαντελστάμ, και για το όνειρό τους για έναν νέο ευρωπαϊκό πολιτισμό πέρα από τα μεμονωμένα έθνη. Είναι αυτό που εννοούμε όταν προφέρουμε τις λέξεις «πολιτισμός» και «ευρώπη» ως αυτό που μας ενώνει στην ποικιλομορφία και τη μοναδικότητα κάθε λαού.

– **Η ομορφιά μπορεί να σώσει τον κόσμο, κύριε Σερβίλο; Η «grande bellezza» είναι εξωτερική συνθήκη ή εσωτερική;**

– Μόνο η ομορφιά που δέχεται το καλό μπορεί να σώσει τον κόσμο, σύμφωνα με τη διδασκαλία των αρχαίων Ελλήνων, οι οποίοι υποστήριζαν το ιδεώδες της καλοκαγαθίας.

«Οι φωνές του Δάντη», Ολύμπια, Δημοτικό Μουσικό Θέατρο «Μαρία Κάλλας», στις 25/11. Η παράσταση πραγματοποιείται σε συνεργασία με την προεβία της Ιταλίας, το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών και το Piccolo Teatro di Milano. Η μεταφορά των απαντήσεων από τα παλικά στα ελληνικά έγινε με τη συμβολή του Τζάκοπο Νοβέντα Μενίν.

Αιζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

17.11 - 23.11.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

«Μες στο τετράδιο τ' ουρανού»

Ο Όμιλος Λογοτεχνίας και Κριτικής, ο Όμιλος Φίλων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου και οι εκδόσεις Ηλία Επικρατίου παρουσιάζουν το δίγλωσσο βιβλίο του Λεωνίδα Γαλάζη «Μες στο τετράδιο τ' ουρανού / Dans le cahier du ciel, Επιλεγμένα ποιήματα 1979-2024», σε μετάφραση Κλεοπάτρας Μακρίδου – Robinet και Αγγέλας Jourdan. Καλωσόρισμα από την πρόεδρο του Ομίλου Φίλων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου δρα Μαρία Μιχαηλίδου. Για το βιβλίο θα μιλήσουν η ποιήτρια Κλεοπάτρα Μακρίδου—Robinet, ο ποιητής Γιώργος Μολέσκης και ο λογοτέχνης Σάββας Βαρναβίδης. Τρίτη, 19 Νοεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Πολιτιστικό Κέντρο Δήμου Στροβόλου, Αίθουσα Νικόλαου Μούντη, Λεωφ. Αρχ. Κυπριανού 34, Στρόβολος.

ΕΚΘΕΣΗ

«Harmonie Symbiotique»

Το Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης Διάτοπος παρουσιάζει την ατομική έκθεση του Mathieu Devanry με τίτλο «Harmonie Symbiotique» σε επιμέλεια της Άαφνης Νικήτα. Αναζητώντας πάντα την καινοτομία, ο Mathieu Devanry βρίσκει έμπνευση κατά τη διάρκεια των περιπάτων του στη θάλασσα, συλλέγοντας φυσικά στοιχεία όπως το γυαλισμένο από το θαλασσινό νερό γυαλί, τα ξύλα, τα κλαδιά και οι ρίζες. Αυτά τα υλικά ενσωματώνονται στα γλυπτά του, όπου έρχονται σε διάλογο με σύγχρονα υλικά για να δημιουργήσουν απτικά, ποιητικά έργα που θέτουν ερωτήματα για τη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον του. Η τέχνη του Mathieu Devanry, που εξελίσσεται διαρκώς, είναι

μια οικεία εξερεύνηση της μεταμόρφωσης, της ανθεκτικότητας και του κύκλου της ζωής. Οι πίνακές του, που μερικές φορές φράντονται χαστικοί, αντανακλούν την αναζήτηση της αρμονίας μέσα στη φαινομενική αταξία του κόσμου. Μέσα από τα έργα του συνεχίζει να διευρύνει τα όρια της εικαστικής του γλώσσας, επανεφευρίσκοντας συνεχώς την προσέγγισή του για να αποτυπώσει την πολύπλοκη συγχύση των ριζών του, του περιβάλλοντος και της ανθρωπιάς του. Εγκαίνια Τετάρτη 20 Νοεμβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 18 Δεκεμβρίου. Κέντρο Σύγχρονης Τέχνης ΔΙΑΤΟΠΟΣ, οδός Κρήτης 11, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22766117, www.diatopos.com**

ΠΡΟΒΟΛΕΣ

Κυπριακές Ταινίες Συμφιλίωσης

Η Κυπριακή Ταινιοθήκη παρουσιάζει μια σειρά προβολών σε όλες τις πόλεις της Κύπρου, με αφορμή τα 60 χρόνια από τις συγκρούσεις του 1964 και τα 50 χρόνια από την τουρκική εισβολή και κατοχή. Πρόγραμμα: 18/11: «Άκας» του Πανίκκου Χρυσάνθου, ARKHE και 26/11, με αγγλικούς υπότιτλους, CVAR, 19/11 «Φωνή Αίματος / Αναζητώντας τη Σέλεν» του Αντώνη Αγκαστινιώτη, CVAR, 22/11: «Λεπτομέρεια στην Κύπρο» του Πανίκου Χρυσάνθου, CVAR, 23/11, «Τριμίθι» του Αντρέα Πάντζη, CVAR, 25 Νοεμβρίου, «Αναζητώντας τον Χέντριξ» του Μάριου Πιπερίδη, ARKHE, 28/11 «Το Μαντλή της Χρυστάλλας Αυγουστή» (με αγγλικούς υπότιτλους), CVAR, 29/11, «Παράλληλα Ταξίδια του Πανίκκου Χρυσάνθου και Dervis Zaim» (με αγγλικούς υπότιτλους), CVAR, 2/12, «Λουλούδια και Σφαίρες» του Πανίκου Χρυσάνθου, ARKHE, 9/12, «Ιστορία της Πράσινης Γραμμής» του Πανίκου Χρυσάνθου, ARKHE.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Τι νόημα έχουν πάνω από 40 βραβεία;

Η λίστα εμφανίζεται ατελείωτη. Το ίδιο το φεστιβάλ ανακοίνωσε ότι τα βραβεία της 65ης διοργάνωσης ήταν περισσότερα από 40. Μετρήσαμε 49, αλλά μπορεί και να κάναμε λάθος· δεν επιμείναμε. Δεν είχε νόημα, εξάλλου. Και στο επίσημο 40 να σταθούμε, πάλι χάνεται, εκτός από τη σωστή αρίθμηση, και το νόημα των διακρίσεων.

Το φετινό πρόγραμμα στο επίσημο διεθνές διαγωνιστικό ήταν, κατά κοινή ομολογία, ένα από τα καλύτερα των τελευταίων χρόνων. Αλλά και τα παράλληλα προγράμματα, τα αφιερώματα, οι ελληνικές συμμετοχές, ο τιμητικός Χρυσός Αλέξανδρος στον Πάνο Κούτρα, σκηνοθέτη με ένα σύμπαν ευρύχωρο, θαρραλέο, γεμάτο χρώματα και αισθήματα, οι διεθνείς νηθοποιοί σταρ συγκροτούσαν ένα φεστιβάλ σε ακμή και εγρήγορση.

Και ύστερα ήρθε η απονομή των βραβείων με έναν ακυρωτικό πληθωρισμό. Κύλησε γρήγορα, είναι η αλήθεια, στην Αποθήκη Γ, το μεσημέρι της περασμένης Κυριακής – το βράδυ ακολούθησε η τελετή λήξης στο «Ολύμπιον» – αλλά ήταν σαν να μην έπρεπε να παραληφθεί κανείς και τίποτα. Βραβεία και (άλλες τόσες) ειδικές μνείες, παράλληλα με τα σκεπτικά των επιτροπών και την αλληλοδιαδοχή των προσώπων (εκείνων που ανακονώνουν κι εκείνων που παραλαμβάνουν) δημιουργήσαν αδιαχώρητο μνημύς και εντυπώσεις. Οργανισμοί, ιδιωτικοί και κρατικοί, φορείς, ενώσεις, κορηγοί, κουραζόσουν να ακούς τις διακρίσεις και, στο τέλος, η σημασία όλων ήταν περιορισμένη.

Η επιθυμία να τηρούνται με ευλάβεια οι ισορροπίες έχει τις ρίζες της σε μια υπαρξιακή αγωνία (βλέπε αδυναμία) που αφορά και την πολιτική και την κοινωνία.

Ο Χρυσός και ο Ασπένιος Αλέξανδρος (όχι ένας) είναι η ταυτότητα του Διεθνούς Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης. Οι κορηγοί, προφανώς, διεκδικούν χώρο και προβολή, αλλά η αίσθηση που απομένει είναι ότι θα πρέπει να μπουν όρια και τάξη. Η υποβάθμιση της ουσίας της απονομής κανέναν δεν ωφελεί.

Τι νόημα έχουν, λοιπόν, τα 40+ βραβεία εάν στο τέλος της ημέρας μετά βίας έχει συγκρατήσει κανείς τα πλέον στοιχειώδη; Κι εδώ ανοίγει, ίσως, ένα κεφάλαιο που υπερβαίνει τη φεστιβαλική ιδιορρυθμία. Η επιθυμία να τηρούνται με ευλάβεια οι ισορροπίες έχει τις ρίζες της σε μια υπαρξιακή αγωνία (βλέπε αδυναμία) που αφορά και την πολιτική και την κοινωνία. Η ανάγκη για έπαινο και αναγνώριση της προσπάθειας ή του αποτελέσματος είναι και ανθρώπινη και θεμιτή. Η αρμόδια, όμως, για κάθε περίπτωση εξουσία οφείλει να επιλέγει. Επιλογή σημαίνει αποδοχή ότι κάποιος/α άλλος/η συγκέντρωσε τις προϋποθέσεις για τη διάκριση. Η πικρία του αβράβευτου είναι αναμενόμενη αλλά, από την άλλη, ο υπερπληθωρισμός βραβείων δεν θεραπεύει την απογοήτευση. Στην πραγματικότητα, επιτρέπει το αίσθημα απόρριψης, αφού «ενώ τόσο πολλοί επιτελέησαν... εγώ δεν είμαι ανάμεσά τους».

Αξιολογήσεις και αξιολογητές, στη χώρα μας, τελούσαν και εξακολουθούν να τελούν σε ένα βαθμό σε καθεστώς δυσμείνειας. Η καχυποψία απέναντί τους θεσμοσύ, στα πάσης φύσεως συμφέροντα ή στις συντεχνίες δηλητηριάζει τις διαδικασίες διαγωνισμών και επιλογών. Μαζί με τον εγγενή ναρκισσισμό, που δεν επιτρέπει σε κανέναν να είναι «ο καλύτερος», δημιουργείται ένα μείγμα εκρηκτικό. Ο ρόλος των επικεφαλής πολιτιστικών θεσμών και επιμέρους εξουσιών είναι και παιδαγωγικός· εκτός από (καλλιτεχνικές) τάσεις διαμορφώνουν και συνειδήσεις. Βάζουν όρια σε πιστικά αιτήματα και υπερβολικές απαιτήσεις όπως ο γονιός στο παιδί. Αλλιώς διακυβεύεται η αξιοπιστία τους.

Το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης από τη διεθνοποίησή του (1992) έως σήμερα έχει κάνει άλματα. Ευτύχησε, έως και σήμερα, να έχει διευθύνσεις που διέθεταν –και διαθέτουν– όραμα, γνώσεις, αγάπη για την κινηματογραφική τέχνη, βλέμμα ανοικτό στον κόσμο, στις αλλαγές που συντελούνται και στη δημιουργία. Το 65ο Φεστιβάλ ήταν καθ' όλα επιτυχημένο. Επιστρέψαμε πλουσιότεροι σε σκέψεις, με οξυμένες αισθήσεις, γόνιμες μεταστροφές. Η τελετή απονομής δήλωνε το άγχος να γίνουν όσο το δυνατόν περισσότεροι ορατοί. Για το ένα λεπτό, περίπου, που τους αναλογούσε. Αξίζει τον κόπο;

ΘΕΑΤΡΟ

«Διδώ/Ελίσσα ή μια περιπλανώμενη ιστορία»

Στόχος του project ΣΕΖΟΝ Γυναίκες είναι η προβολή περιθωριοποιημένων αφηγήσεων που ανήκουν σε γυναίκες. Μετά την επιτυχία των έργων «Χίλια Πλοία» και «Οι Γυναίκες Επιστρέφουν», σ' αυτή την αναζήτηση έρχεται να προστεθεί η καινούργια μας παράσταση, «Διδώ/Ελίσσα ή μια περιπλανώμενη ιστορία», σε σκηνοθεσία Μαγδαλένας Ζήρα. Αψηφά τα λογοτεχνικά στερεότυπα και ρίχνει φως σε άγνωστες πτυχές της ιστορίας της Μεσογείου. Αποκαλύπτει μια γυναίκα με δική της πορεία, σκοπό και αναζήτηση, ηγέτη και ευεργέτη του λαού της, μια βασίλισσα που πεθαίνει για να παραμεί-

νει ελεύθερη. Ένα έργο που φέρνει για πρώτη φορά στη θεατρική σκηνή την άγνωστη ιστορία της Διδώς, ή Ελίσσας, της θρυλικής πριγκίπισσας από την Τύρο, που ίδρυσε την Καρχηδόνα. Παίζουν οι Μαργαρίτα Ζαχαρίου, Βαλεντίνος Κόκκινος, Μαρίνα Μανδρή, Πάννης Μίνως, Ιωάννα Παπαμικαλοπούλου, Ιζέλ Σεϊλάνι. Ποιητάρενα/ Μουσικός επί σκηνής: Νικολέττα Δημητρίου. Αίθουσα Μελίνα Μερκούρη, Λεωφόρος Αθηνάς, Λευκωσία. Παραστάσεις 18, 22, 23 και 25 Νοεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. και 17 και 24 Νοεμβρίου, ώρα 6:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 77777040, www.ticketmaster.cy**

ΘΕΑΤΡΟ ΔΕΝΤΡΟ

«Ο Μουνής»

Το ΘΕΑΤΡΟ ΔΕΝΤΡΟ παρουσιάζει το διήγημα της Λένας Κιτσοπούλου «Ο Μουνής» σε μια πρωτοποριακή θεατρική προσαρμογή, σε σκηνοθεσία Κώστα Σιλβέστρου. Το έργο, βασισμένο στη συλλογή «Μεγάλοι Δρόμοι», αποκαλύπτει τις σκοτεινές πτυχές της ζωής σε ένα ελληνικό χωριό, όπου οι κάτοικοι κρύβουν επιμελώς τα μυστικά τους πίσω από παρατσούκλια και ψεύτικα χαμόγελα. Ο σκηνοθέτης Κώστας Σιλβέστρος επιλέγει μια ιδιαίτερη προσέγγιση, μετατρέποντας τον θεατρικό χώρο σε ένα σουρεαλιστικό πανηγύρι. Οι θεατές γίνονται μάρτυρες των γεγονότων, ενώ οι ηθοποιοί καταλαμβάνουν τις θέσεις του κοινού. Η παράσταση ισορροπεί ανάμεσα στην αφαιρετική αφήγηση και τη γκροτέσκο αναπαράσταση, με τον κυμικωτραγικό τόνο

να κυριαρχεί. Παίζουν οι: Θανάσης Γεωργίου, Κατερίνα Λούρα, Ανδρέας Κούτσουμπας, Αντρία Ζένιου, Πάνος Μακρής, Μιχάλης Παπέτας. Θέατρο Δέντρο, Ενόπτας 44. Παλλουριώτισσα. Παραστάσεις 17, 22, 23, 24, 27, 29, 30 Νοεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Ακολουθούν παραστάσεις και τον Δεκέμβριο ως τον Ιανουάριο του 2025. **Πληροφορίες, εισιτήρια τηλέφωνο 99520835. Soldout Tickets**

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ

Μουσική Δωματίου 2

Το δεύτερο σε σειρά πρόγραμμα της Σειράς «Μουσική Δωματίου» παρουσιάζει το Κουαρτέτο Εγχόρδων Fusionia που δημιουργήθηκε το 2019 και έχει βάση την Κύπρο. Το Κουαρτέτο αποτελείται από τα μέλη της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου Μάριο Ιωάννου και Σάββα Λαγού (ομάδα β' βιολιών) και Sorin Alexandru Horlea (ομάδα α' βιολιών), καθώς και τον βιολοντσέλιστα Robertas Grod. Στις συναυλίες αυτές παρουσιάζουν ένα περιπετειώδες μουσικό ταξίδι από τα Χορικά του Bach, στην εντυπωσιακή συναισθηματική δύναμη του μοναδικού κουαρτέτου εγχόρδων του Claude

Debussy μέχρι τη μουσική παράδοση της Ελλάδας. Λευκωσία: Πέμπτη 21 Νοεμβρίου - Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, και Πάφος: Παρασκευή 22 Νοεμβρίου - Μαρκίδειο Δημοτικό Θέατρο, ώρα έναρξης συναυλιών 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες, εισιτήρια: τηλέφωνο 22 463135, cyso.interticket.com, www.cyso.org.cy**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

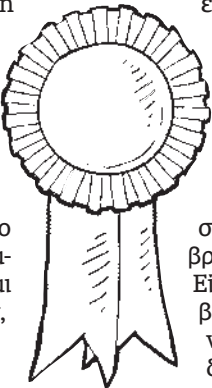
Βραβεία... στον γύψο

Είπαμε κάμποσα πριν από μερικές εβδομάδες για τα Βραβεία Λογοτεχνίας και πώς αυτά μπαίνουν στο στόχαστρο του λογοτεχνικού κόσμου, κάθε χρόνο, εδώ και πολλά χρόνια για διάφορους λόγους. Συνήθως γιατί δεν δίνεται κάποιο βραβείο σε κάποια κατηγορία, χωρίς επαρκείς εξηγήσεις ή με ανεπίσημες εξηγήσεις. Τα βραβεία όμως της Ένωσης Αθλητικογράφων Κύπρου ξεπέρασαν τα λογοτεχνικά βραβεία. Εξηγούμαι. Εκεί στην ΕΑΚ βρήκαν άξιους προς βράβευση... τους δημοσιογράφους Μιχάλη Παπαγεωργίου και Φάνη Μακρίδη, οι οποίοι είναι εν δυνάμει νικητές των Ε' Δημοσιογραφικών Βραβείων της Ένωσης Αθλητικογράφων Κύπρου, μιας και νομικά εμπόδια και άνωθεν παρεμβάσεις, από άλλες συσσωματώσεις, όπως η Κυπριακή Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου, στο Δ.Σ. της οποίας προεδρεύει ο κ. Γιώργος Κούμας, δεν επέτρεψαν να δοθούν δύο βραβεία. Και η βράβευση αναστάλη... αλλά δεν ακυρώθηκε.

Ο κ. Παπαγεωργίου θα λάμβανε το βραβείο της κατηγορίας «Αρθρογραφία» για την άποψή του στο balla.com.cy με τίτλο «Οφείλουν και μία απολογία στον Ντίνο Μιχαηλίδη...» και ο κ. Μακρίδης στην κατηγορία «Αφιέρωμα» για την έρευνά του στον «Φιλελεύθερο» για το ασυμβίβαστο στο κυπριακό ποδόσφαιρο

που κορυφώθηκε στα τέλη Σεπτεμβρίου του 2023. Τα βραβεία πάγωσαν, ως διορθώσουν τον ιστότοπό τους τουλάχιστον... εκτός και αν δεν το διορθώσουν για να δείξουν πως προ ουδενός δεν ορρωδούν... έχει γούστο...!

Τώρα πώς γίνεται να αναστέλλεται η βράβευση είναι ωραίο ανέκδοτο. Θα βραβευτείτε, λέει στην ουσία το Δ.Σ. της ΕΑΚ, όταν αποφασίσει η δικαιοσύνη, και αν φυσικά δεν υπάρχουν άλλες ενστάσεις και αντιρρήσεις από κάποια ομοσπονδία ή άλλο φυσικό πρόσωπο, το οποίο εκπροσωπεί και δεν εκπροσωπεί την ομοσπονδία που θα παρέμβει, αν παρέμβει... Και όταν θα βραβευτούν θα πάρουν πίσω τα βραβεία από τους δεύτερους, οι οποίοι βραβεύτηκαν κανονικά, διότι η βράβευση των πρώτων αναστάλη... κα-ταλάβατε; Αν δεν καταλάβατε, μην ανησυχείτε, είναι λογικό... Το χειρότερο όμως δεν είναι η αναστολή των βραβείων, που είναι φαιδρό και συνάμα προσβλητικό, διότι η ίδια η ΕΑΚ αναιρεί το έργο των επιτροπών της που αποφάσισαν πως οι Παπαγεωργίου και Μακρίδης άξιζε να βραβευτούν, αλλά τελικά δεν θα βραβευτούν, τουλάχιστον όχι ακόμα...

Το χειρότερο, λοιπόν, είναι πως ένα ολόκληρο Δ.Σ. μιας Ένωσης επαγγελματιών δημοσιογράφων για λόγους ακατάλληπτος αποφάσισε να εισακούσει φωνές αλλότριες, να αδειάσει τους συναδέλφους της και να δώσει σχετικές εξηγήσεις για τη μία μόνο περίπτωση, αυτήν του Φάνη Μακρίδη. Για την περίπτωση του Μιχάλη Παπαγεωργίου το αφήνει στη φαντασία του καθένα...

Πολλά θα μπορούσαν να γίνουν από την Ένωση Αθλητικογράφων Κύπρου προκειμένου να αποφύγει τον διασυρμό, πρωτίστως στα μάτια των συναδέλφων τους. Κατ' αρχάς η επιτροπή που μελετούσε αυτά τα θέματα δεν σκέφτηκε ότι πιθανώς να είχαν νομικές περιπέτειες; Σίγουρα δικηγόροι δεν είναι, αλλά αίσθηση της πραγματικότητας έχουν... ποιοι και γιατί επεσήμαναν στην ΕΑΚ θέματα νομικής φύσεως και γιατί ζητήθηκε από την ΕΑΚ νομική συμβουλή; Για να προστατευτεί το κύρος της; Θα έπρεπε να το είχαν σκεφτεί πριν ανακοινώσουν τις βραβεύσεις δημοσίως, όχι μετά. Είναι κρίμα, όταν το επάγγελμα βάλλεται πανταχόθεν, να στήνεται στον τοίχο και να το ενδύουμε με ανυποληψία εμείς οι

ίδιοι. Είναι κρίμα και άδικο για τον κόπο πολλών συναδέλφων να βάζουμε τρικλοποδιές στους ίδιους μας τους εαυτούς. Και είναι επικίνδυνες πρακτικές αυτές, γιατί δίνουν την εντύπωση πως κάποια ζητήματα όντως είναι αμπελοχώραφα κάποιων και πως είμαστε πίτουρα, που μπορεί να μας φάνε και οι κότες... που πιθανόν να έχουν δημιουργήσει έναν οχυρωμένο ορνιθώνα και από εκεί να λύνουν και να δένουν.

Ακούγοντας την ιστορία με την ατομία της ΕΑΚ και τις φαιδρότητες, επαναλαμβάνω, της αναστολής των δύο βραβεύσεων Μακρίδη και Παπαγεωργίου μου ήλθε στον νου, με πάσα σχετικότητα πάντα, η αποστροφή του Ιωάννη Μεταξά, στις 30 Οκτωβρίου 1940, «προς τους ιδιοκτίτας και αρχισυντάκτες του Αθηναϊκού Τύπου», μετά την είσοδο της Ελλάδας στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ξεκινούσε ο Μεταξάς έτσι: «Έχω λογοκρισία και ημπορώ να σας υποχρεώσω να γράφετε μόνον ό,τι θέλω». Αλλά σε αυτή την περίπτωση στο φιάσκο των βραβείων της ΕΑΚ δεν υπήρξε ακριβώς λογοκρισία... αλλά προληπτική λογοκρισία, προς γνώση και συμμόρφωσιν και αυτό είναι εξόχως επικίνδυνο για τη δουλειά μας.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Ημουν πλημμυρισμένος ιστορίες

Ο Τζο Νέσμπο μιλάει για τη διαδικασία συγγραφής, την επαφή με το κοινό και την αποφόρτιση μετά το τέλος κάθε βιβλίου

Συνέντευξη στον ΚΥΡΙΑΚΟ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Ο **Τζο Νέσμπο** ήρθε για πρώτη φορά στη Θεσσαλονίκη, προσκεκλημένος του βιβλιοπωλείου «Κωνσταντινίδης» και των εκδόσεων Μεταίχμιο, και οι δημοσιογράφοι, οι αναγνώστες, οι φαν, όλοι ήταν εκεί για να τον δουν και να τον ακούσουν. Όταν συναντηθήκαμε στο ξενοδοχείο του, είχε μόλις επιστρέψει από την Κάλυμνο. Εκεί πηγαίνει πάνω από μία δεκαετία τώρα για αναρρίκηση στα περίφημα ασβεστολιθικά βράχια της. Έχει αγοράσει και ένα σπίτι στο νησί. «Ήταν υπέροχα όπως πάντα», μου είπε, «αν εξαιρέσεις το γεγονός πως έχει να βρέξει έξι ολόκληρους μήνες. Μεγάλο πρόβλημα, πελώριο...». Κοίταξε από το μεγάλο παράθυρο έξω, στον Θερμαϊκό που ανοιγόταν μπροστά μας. Ήταν μουντά, ενώ το πρωί είχε ρίξει ένα μικρό ψιλόβροχο. «Σήμερα ο καιρός εδώ μοιάζει με της Νορβηγίας», παρατήρησε. «Δεν έχω πολύ πρωτότυπες ερωτήσεις να σας κάνω», του είπα όταν αρχίσαμε. «Σημασία έχουν πάντα οι απαντήσεις», είπε χαμογελώντας. Και η πρώτη μου ερώτηση αφορούσε το πόσο άλλαξε μέσα στα χρόνια ο τρόπος που δουλεύει. «Αυτό που άλλαξε», μου απάντησε, «δεν είναι τόσο το πώς, αλλά το πότε. Παλιά δούλευα κυρίως απογεύματα, μέχρι πολύ αργά το βράδυ. Ατέλειωτες νυχτερινές ώρες. Ήμουν ο στερεοτυπικός συγγραφέας που τον παρασύρει το πάθος της γραφής. Τώρα πια όχι.

Αυτό που δεν έχει αλλάξει είναι η γενικότερη στάση μου απέναντι στο γράψιμο. Είναι αυτό που κάνω και αγαπώ.

Εχω γίνει πιο “τυπικός”, πιο μεθοδικός συγγραφέας. Σηκώνομαι το πρωί, ετοιμάζομαι και πάνω δουλεύω. Δεν θα δουλέψω πάνω από τέσσερις ώρες. Ενώ παλιά δεν σηκωνόμουν πριν κλείσω τουλάχιστον δεκάωρο. Αυτό που δεν έχει αλλάξει είναι η γενικότερη στάση μου απέναντι στο γράψιμο. Είναι, ξέρετε, αυτό που κάνω και αγαπώ. Από την άλλη, ανεξάρτητα από τον χρόνο που αφιέρωνα παλιά, δεν επρόκειτο να αφήσω το χειρόγραφο πριν γράψω τουλάχιστον δύο χιλιάδες λέξεις. Τώρα πια δεν κοιτάζω πόσες λέξεις έγραψα. Μάλιστα, αν σβήσω κάνα δυο σελίδες αντί να προσθέσω κάτι, το θεωρώ μια καλή μέρα στη δουλειά».

Πώς γράφει όμως; Και κυρίως, ξέρει από πριν το τέλος του βιβλίου του; «Ναι, οπωσδήποτε. Κάνω πάντα, πριν ξεκινήσω, ένα καλό σχεδιάγραμμα, έναν λεπτομερή σκελετό. Συχνά τα σχεδιαγράμμάτα μου φτάνουν και τις εκατό σελίδες... Αυτό που με ενδιαφέρει είναι να μάθω καλά, αφενός μεν, την ιστορία και τις κρίσιμες λεπτομέρειές της, αφετέρου δε, τους ήρωες. Να δω πώς μιλάνε, πώς σκέφτονται, ποιοι είναι.

«Παλιά δούλευα κυρίως απογεύματα, μέχρι αργά το βράδυ. Ατέλειωτες νυχτερινές ώρες. Τώρα έχω γίνει πιο “τυπικός”, πιο μεθοδικός», λέει ο Τζο Νέσμπο. Εδώ, σε παλαιότερο πέρασμα από την Αθήνα.

Στα πρώτα μου μυθιστορήματα καλά καλά δεν ήξερα τι έκανα ή πού πήγαينا. Είχαν όμως μια φρεσκάδα και μιαν αθωότητα.

Οκεί, κάποιες φορές ίσως δρᾶσουν κάπως διαφορετικά από ό,τι τους σχεδιάσεις, αλλά γενικά πάντα υπακούν στο πλάνο σου».

Ο Τζο Νέσμπο έχει τεράστια πείρα. Ωστόσο, μπορεί μεν να ωριμάζει συγγραφικά από βιβλίο σε βιβλίο, αλλά μήπως νιώθει παράλληλα καινούργιος στο παιχνίδι κάθε φορά; «Η πείρα έχει πολλά καλά. Αλλά και κάποια, ας τα πω έτσι, μειονεκτήματα. Για παράδειγμα, ξέρεις πώς να αποφύγεις τις κακοτοπιές, τα “αδιέξοδα” μιας πλοκής. Αλλά από την άλλη χάνεις ένα μέρος της αθωότητάς σου. Στα πρώτα μου βιβλία καλά καλά δεν ήξερα τι έκανα ή πού πήγαينا. Είχαν όμως μια φρεσκάδα και, ξαναλέω, μιαν αθωότητα. Για να κάνω έναν παραλληλισμό με το ποδόσφαιρο, στην αρχή έπαιζα φουλ επίθεση, χωρίς να προσέχω ποτέ τα μετόπισθεν. Ωριμάζοντας συγγραφικά, έγινα πιο Ζοζέ Μουρίνιο. Ελέγχω και υπολογίζω τα πάντα».

Αλήθεια, είχε ποτέ του writer’s block; «Οχι. Είχα όμως και την τύχη να είμαι γεμάτος, πλημμυρισμένος ιστορίες. Ενώ οι ιστορίες που με ενθουσιάζουν

εμένα προσωπικά, ιστορίες που θέλω να τις διηγηθώ. Με απασχολούν βέβαια τα πάντα: η πλοκή, οι χαρακτήρες, η ατμόσφαιρα, η κλιμάκωση του τέλους, η έρευνα κ.λπ. Αλλά κυρίως αυτό το “what if?”, ξέρετε, η πρώτη ώθηση κάθε ιστορίας με ενδιαφέρει. Θέλω να σκάψω και να δω ποιο είναι και τι αποτελέσματα θα δώσει. Έχεις μια αρχή. Έχεις τους χαρακτήρες. Και πασχίζεις να δεις πώς θα συμπεριφερθούν, πώς θα δράσουν, πώς και πόσο θα αλλάξουν έτσι και τα ενώσεις αυτά τα δυο».

Πώς αποφορτίζεται έπειτα από κάθε βιβλίο; Πόσο χρόνο χρειάζεται; «Περίπου τέσσερις ημέρες», μου εξηγεί, και βλέπει πως εκπλήσσομαι. «Δεν αντέχω παραπάνω. Σας είπα, είναι οι ιστορίες που φωνάζουν και το μυαλό μου που αρχίζει να γυρίζει». Και δεν καταναλώνει πολύ χρόνο με τις περιοδείες και την επαφή με το κοινό; «Κάνω ελάχιστες περιοδείες και έχω τη μικρότερη δυνατή επαφή με τους αναγνώστες μου. Αισθάνομαι πως η προσωπική επαφή με το κοινό, τρόπον τινά, σε διαφθείρει, σε κάνει να αισθάνεσαι κάτι άλλο από αυτό που είσαι. Στέκομαι όσο γίνεται πιο μακριά και βρίσκω όσο περισσότερο χρόνο μπορώ για τη δουλειά μου». Για τις ιστορίες, του λέω. «Ναι, για τις ιστορίες».

Τα μυθιστορήματα του Τζο Νέσμπο κυκλοφορούν από τις εκδ. Μεταίχμιο. Ολόκληρη η συνέντευξη θα αναρτηθεί στο σάιτ της «Κ».

'TIS THE SEASON

LARNACA

Christmas

LAND

EUROPE SQUARE LARNACA

Μέγας Χορηγός:

EUROBANK Cyprus

Χορηγοί:

ALAMBRA

TO FRANK MOO

PARK PALIATSO

VASSOS Psarolimano

Primo

Fontana

Parex

Pharma LEAD

ION ITA ΠΑΝΤΑ

LUNO COFFEE

GIANTS

Χορηγός Επικοινωνίας:

DEE JAY 93.5

Ο Κωνσταντίνος Τσάτσος και η σύζυγός του Ιωάννα, έχοντας ανάμεσά τους τον Κωνσταντίνο Καραμανλή και τη σύζυγό του Αμαλία Μεγαπάνου. Ο καθηγητής Νίκος Αλιβιζάτος συμπεριλαμβάνει τον Μακεδόνα πρώην Πρόεδρο της Δημοκρατίας και πρωθυπουργό στους «αρχιτέκτονες του πολιτεύματος», μαζί με τους Μαυροκορδάτο, Τρικούνη και Βενιζέλο.

Το Σύνταγμα νομιμοποιεί την εξουσία

Απόσπασμα από το νέο βιβλίο του καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου Νίκου Κ. Αλιβιζάτου, «Οι αρχιτέκτονες του πολιτεύματος»

«**Μαυροκορδάτος**, λοιπόν, Τρικούνης, Βενιζέλος, Καραμανλής. Εκτός από την πανθομολογούμενη ευστροφία, την πολιτική οξυδέρκεια και τον πραγματισμό τους, είχαν και κάτι άλλο κοινό: την πεποίθηση ότι το Σύνταγμα “μετράει”. Οτι δηλαδή δεν είναι πρόσχημα για να εξωραΐζει τις σχέσεις εξουσίας, αλλά κάτι παραπάνω: ένα σύνολο κανόνων και αρχών που αποβλέπουν στον περιορισμό της εξουσίας. Γι’ αυτό, στον βαθμό που τηρείται, το Σύνταγμα μετατρέπει την εξουσία σε αυθεντία. Ταυτόχρονα, οριοθετεί τη νομιμότητα και μέσω αυτής νομιμοποιεί την εξουσία.

»Με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, η πολύ απλή αυτή σκέψη βρίσκεται, νομίζω, πίσω από τις περί Συντάγματος αντιλήψεις και των τεσσάρων ηγετών. Γιατί, σε διαφορετικές, αλλά συγκρίσιμα πολυτάραχες εποχές, ο καθένας τους κατάλαβε ότι η δόξα που του χάριζε η άνοδος στην εξουσία θα ήταν εφήμερη αν δεν στηριζόταν στους κανόνες και τις αρχές που το Σύνταγμα κατοχυρώνει».

Το σκεπτικό αυτό του συνταγματολόγου Νίκου Αλιβιζάτου συμπεκνώνει το πνεύμα του νέου του βιβλίου με τίτλο «Μαυροκορδάτος. Τρικούνης. Βενιζέλος. Καραμανλής. Οι αρχιτέκτονες του πολιτεύματος», που κυκλοφορεί σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Σήμερα η «Κ» προδημοσιεύει ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα από ένα κεφάλαιο αφιερωμένο στον Κωνσταντίνο Καραμανλή.

Η.Μ.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

«Στις 25 Νοεμβρίου 1942 —συμπτωματικά, την ίδια μέρα που δώδεκα Βρετανοί κομάντος, συνεπικουρούμενοι από τον Αρν Βελουχιώτη και τον Ναπολέοντα Ζέρβα και αντίστοιχα αποσπάσματα μαχητών του ΕΛΑΣ και του ΕΔΕΣ, ανατίναζαν τη γέφυρα του Γοργοποτάμου στη γνωστότερη έως τότε επιχείρηση δολιοφθοράς στην κατεχόμενη Ευρώπη— κάποιοι διανοούμενοι, όλοι γύρω στα σαράντα, συζη-

τούσαν στην Αθήνα, σε μια μονοκατοικία της οδού Κυδαθηναίων, στην Πλάκα, για το μέλλον της Ελλάδας και της Ευρώπης, μετά το τέλος του πολέμου. Η Ιωάννα Τσάτσου, σύζυγος του μέλλοντα Προέδρου της Δημοκρατίας και αδελφή του Γιώργου Σεφέρη, σημείωνε στο ημερολόγιό της: «Μαζεύτηκαν πάλι στο σπίτι οι φίλοι του Κωστάκη. Είναι μια ομάδα που τακτικά συνεδριάζει και συζητεί για τις μεταπολεμικές εξελίξεις. Όλοι είναι παλιοί γνωστοί μας και οι περισσότεροι πολύ φίλοι μας. Σήμερα ήρθαν ο Γιώργος Οικονομόπουλος, ο Ξενοφών Ζολώτας, ο Αγγελος Αγγελόπουλος, ο Γιάννης Παρασκευόπουλος, ο Γιώργος Λάπας που είχε κρύψει τον Κωστάκη όταν διώκονταν πέρυσι, ο Πέτρος Γαρουφαλιάς. Ηρθε και για πρώτη φορά ένας Μακεδόνας πρώην βουλευτής, ο Κώστας Καραμανλής. Μιλούσε λίγο, μα ό,τι έλεγε ήταν σωστό. Μου έκανε εντύπωση η κρίση του και η ειλικρίνειά του. Θα πω του Κωστάκη να τον καλέσω μια μέρα μόνο του, να τον γνωρίσω καλύτερα».

Ποια ήταν όμως η «ομάδα» αυτή, που νοιαζόταν περισσότερο για το αύριο παρά για το σήμερα της κατεχόμενης πατρίδας; Ήθελε, πρώτα πρώτα, να είναι κάτι παραπάνω από ένας κύκλος ακαδημαϊκών συζητήσεων. Παρότι λίγοι μόνον από τους συμμετέχοντες επρόκειτο να σταδιοδρομήσουν ως πολιτικοί, όλους τους έθελε να πράξουν. Κάτι βέβαια αναμενόμενο στα χρόνια εκείνα της μεγάλης δοκιμασίας. Εξού και ο αυτοχαρακτηρισμός της ομάδας ως «πολιτικής οργάνωσης» ή, ακόμα συχνότερα, και ως «κόμματος».

Τι είδους κόμμα ήταν ωστόσο αυτό που ήθελαν να ιδρύσουν, εν μέσω Κατοχής, οι λιγότεροι ή περισσότερο γνωστοί αυτοί εκπρόσωποι της αστικής διανόησης της προπολεμικής Αθήνας; Θα ήταν «κόμμα σοσιαλιστικό». Εξού και το όνομα της κίνησης: Σοσιαλιστική Ενωση, σκοπός της οποίας δεν ήταν απλώς η επιδίωξη «κοινωνικών δικαιουσύνων», σύμφωνα με τον ανώδυνο λόγω γενικότητας όρο της μόδας τότε και σήμερα, αλλά η εγκαθίδρυση σοσιαλιστικού καθεστώτος. Όπως τονιζόταν στις «Γενικές Αρχές» της:

Το βιβλίο κυκλοφορεί σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Δεν είναι πρόσχημα (το Σύνταγμα) για να εξωραΐζει τις σχέσεις εξουσίας, αλλά κάτι παραπάνω: ένα σύνολο κανόνων και αρχών που αποβλέπουν στον περιορισμό της εξουσίας.

Το πολιτικό πρόβλημα της Ελλάδας «συνίστατο εις την ανανέωση της πολιτικής μας ζωής, επί γραμμής ευρισκομένης μεταξύ της φανulότητας της δεξιάς και των υπερβολών της αριστεράς».

Επιστολή Κ. Καραμανλή (Φεβρουάριος 1944, Αρχείο Τσάτσου, φ. 49).

Το κοινωνικό καθεστώς που θα δώσει στην ολότητα εκείνο που δεν μπόρεσε να δώσει η κεφαλαιοκρατία και που θα ικανοποιήσει τις δίκαιες αξιώσεις του συνόλου είναι ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ (με κεφαλαία στο πρωτότυπο, Αρχείο Τσάτσου, φ. 49).

Γι’ αυτό, όπως αναφερόταν, θα καταργούνταν η μεγάλη ιδιοκτησία και οι μεγάλες επιχειρήσεις και θα ακολουθούσαν τον μοντέλο της «κοινωνιστικής» οργάνωσης. Και τούτο, εννοείται, με κατάργηση της μοναρχίας και εγκαθίδρυση αβασίλευτης δημοκρατίας, που θα ήταν μεν κοινοβουλευτική, αλλά με πρόεδρο που θα εκλεγόταν άμεσα από τον λαό, ώστε να διαθέτει το αναγκαίο κύρος (Αρχείο Τσάτσου, ibidem, Χατζηρσασίλειου, 2003).

Μα τι δουλειά είχε σε αυτή τη μάζωξη, που, παρά τις εξαγγελίες του εμπνευστή της, θύμιζε περισσότερο λέσχη συζητήσεων, ένας τριανταπεντάρης πρώην βουλευτής του Λαϊκού Κόμματος, με μάλλον αψύ χαρακτήρα, ο οποίος δεν είχε δείξει έως τότε ότι τον απασχολούσαν γενικότερα ζητήματα στο πεδίο των ιδεών, ούτε σήναζε σε παρόμοιους κύκλους στο πρόσφατο τότε ή στο απώτερο παρελθόν; Τον Καραμανλή σύστησε στον Τσάτσο ο δικηγόρος και μετέπειτα υπουργός Γεώργιος Ι. Οικονομόπουλος (Τσάτσος, 1984, 16). Δεν κατάφερα να μάθω πόσο ενεργό μέρος πήρε στις συζητήσεις που συνεχίστηκαν τους μήνες που ακολούθησαν. Το βέβαιο είναι ότι, όπως ο ίδιος σημείωνε αργότερα, προσπάθησε τότε να πείσει την κίνηση «να αναλάβει δράση, θέτουσα τέρμα εις τις ακαδημαϊκές συζητήσεις. Ελείπαν όμως τόσο η πείρα και ο ρεαλισμός, ώστε αναγκάστηκα να αποχωρήσω από την ομάδα, η οποία άλλωστε μετά τινα χρόνον διελύθη» (Αρχείο Καραμανλή, τ. 1, 17).

Κάτι που δεν είναι τελείως ακριβές, αφού, με μορφωμένη απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής της, μπορεί μεν η Σοσιαλιστική Ενωση να αυτοδιαλύθηκε ως πολιτική οργάνωση, συνέχιζε όμως τη λειτουργία της «εις κατ’ ιδίαν επιστημονικές μελέτες, αφορώσας την μεταπολεμικήν ελληνικήν πραγματικότητα». Στο Αρχείο Τσάτσου αποkeinται, μεταξύ άλλων, η επιστολή παραιτή-

σης του Αγγελου Αγγελόπουλου, που ανέβηκε λίγο αργότερα στο βουνό για να γίνει υπυπουργός της ΠΕΕΑ, αλλά και του Κωνσταντίνου Καραμανλή, που θα πρέπει από τότε να ετοίμαζε τη διαφυγή του στη Μέση Ανατολή, δηλαδή στον δεύτερο μετά το αντάρτικο πόλο έληξε εκείνης της περιόδου για ανθρώπους της δράσης. Η δακτυλογραφημένη επιστολή που απηύθυνε στον Κωνσταντίνο Τσάτσο και τα άλλα μέλη της Ενωσης τον Φεβρουάριο του 1944 δεν έχει ως σήμερα σχολιαστεί (Αρχείο Τσάτσου, φ. 49). Παρουσιάζει ωστόσο σημαντικό ενδιαφέρον, γιατί σε αυτή διακρίνει κανείς εύκολα μερικές από τις χαρακτηριστικότερες σταθερές της σκέψης του Μακεδόνα πολιτικού:

Πρώτα απ’ όλα, ότι στην ιστορία υπάρχουν στιγμές —«κι αυτές είναι οι στιγμές που συμπιέπουν με το τέρμα των πολέμων»— οι οποίες «επιτρέπουν την αλλαγή προς το καλλίτερο ή το χειρότερο των πεπρωμένων ενός Έθνους». «Γι’ αυτές τις στιγμές» συνέχιζε «ο κάθε λαός και προ πάντων ένας μικρός λαός, που το μέλλον του θα κριθεί από τρίτους, οφείλει να έχει την Εθνική του πολιτική». Πολύ περισσότερο η Ελλάδα, η οποία, «για πρώτη φορά στην ιστορία της», είχε τη δυνατότητα «να βελτιώσει τη θέση της, αφού πρώτα απεκατέστησε την υπόληψή της».

Ποια ήταν όμως η «εθνική πολιτική» που έπρεπε να ακολουθήσει η Ελλάδα υπό τις τότε συνθήκες; Ήταν εκείνη «που θα ολοκληρώσει και θα αξιοποιήσει το πολεμικό της έργο και θα καταστήσει το φτωχό και ανα-σφάλιστο τόπο μας βιώσιμο». Και συνέχιζε: «Η υιοθέτηση αυτής της πολιτικής όχι μόνο δεν αντιτίθεται προς την ώριμο ήδη ιδέα της κοινωνικής μεταρρυθμίσεως, αλλά αποτελεί την αναγκαία της προϋπόθεση, δοθείσης της οικονομικής ανεπαρκείας του τόπου μας. Είναι ανάγκη να αντιληφθούμε επιτέλους ότι ο Ελληνισμός δεν θα καταστή δυνατόν να προαχθή αν δεν απαλλαγεί από τον φτωχοπροδρομισμό του, αφού τα σημαντικότερα μειονεκτήματα του Ελλήνων, μειονεκτήματα που εξουδετερώνουν σχεδόν τις αναμφισβήτητες αρετές του, σ’ αυτόν οφείλουν την καταγωγή τους. Εξ άλλου, και από απόψε-

ως καθαρώς δογματικής, έχω την γνώμη ότι ο Ελληνισμός θα βρει την ιδανική του πολιτική γραμμή στον συνδυασμό της Εθνικής με την [Κοινωνιστική] ιδέα.

Προβάδισμα, λοιπόν, της «εθνικής πολιτικής», της οποίας εντοϋτοis sine qua non προϋπόθεση ήταν για τον Καραμανλή η «Εθνική Ενότητα»: η ύπαρξη, δηλαδή, «πολιτικών δυνάμεων ικανών να την ασκήσουν. Ικανών να συλλάβουν και να πραγματοποιήσουν την εικόνα του Εθνικού Μέλλοντος».

Τέτοιες πολιτικές δυνάμεις, όμως, δεν υπήρχαν στην Ελλάδα. Τα μεν παλαιά κόμματα, «επιμένοντα εις το πνεύμα και τας μεθόδους που απέρ-ρευσαν από τον δικασμό του 1915, κατέστησαν ανίκανα να ερμηνεύσουν το σύγχρονο λαϊκό αίσθημα, ενώ τα νεώτερα, παρասυρθέντα από την ανάγκη της κοινωνικής μεταρρυθμίσεως, ευρέθησαν έξω από την ορθήν αντίληψιν του πολιτικού μας προβλήματος».

Ποιο ήταν όμως το πρόβλημα αυτό; Ο Καραμανλής το συνόψιζε σε μια φράση που λίγοι θα πίστευαν ότι θα μπορούσε ποτέ να την εκστομίσει: γι’ αυτόν, καθώς ήταν φανερό ότι το τέλος του πολέμου πλσίαζε, το πολιτικό πρόβλημα της Ελλάδας «συνίστατο εις την ανανέωση της πολιτικής μας ζωής, επί γραμμής ευρισκομένης μεταξύ της φανulότητας της δεξιάς και των υπερβολών της αριστεράς».

Κάτι το οποίο επιδίωκε η Σοσιαλιστική Ενωση, «κωλιάνουσα [όμως] από απόψεως τακτικής και οργανώσεως [...] παρά το λαμπρό της επιτελείο». Κατέληγε: «Και ήδη στη θέση της Εθνικής μας πολιτικής εκτείνεται το πολιτικό κοινωνικό χάος. Το χάος αυτό, που απειλεί να πνίξει το Έθνος, οφείλομε να το δαμάσουμε. Θα το δαμάσουμε δε με προσωπικές και ιδεολογικές θυσίες. Η γενεά μας, που είναι επιωμισμένη με την βαριά ευθύνη του Ελληνικού Μέλλοντος, οφείλει να έχη το συναίσθημα ότι ζει μια στιγμή ιστορική». Στιγμή λοιπόν ιστορική, την οποία η νέα πολιτική γενιά όφειλε να αδράξει, χαράσσοντας μιαν «εθνική πολιτική» «μεταξύ της φανulότητας της δεξιάς και των υπερβολών της αριστεράς». Θα τα κατάφερνε;

«Η αποδοχή και ο σεβασμός των διαφορών ανάμεσα σε εμάς και τους άλλους, η ύπαρξη μιας ισχυρής πολιτισμικής ταυτότητας, ενώ ταυτόχρονα είμαστε ανοικτοί στο να μάθουμε για άλλους πολιτισμούς και να συνεργαστούμε, είναι πολύτιμα συστατικά μιας υγιούς κοινότητας».

Η μουσική συνδέει τους ανθρώπους

Η μουσικός και ακτιβίστρια για την ειρήνη Fabienne Van Eck μιλάει στην «Κ» για το πώς η μουσική μπορεί να χτίσει γέφυρες

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Την Κυριακή, 10 Νοεμβρίου, στο πλαίσιο του CARE Festival, το Ίδρυμα Πολιτιστικής Δημιουργίας για Παιδιά και Νέους σε συνεργασία με τη Λάρνακα 2030, διοργάνωσε στο Δημοτικό Θέατρο Λάρνακας «Γ. Λυκούργος» ολοήμερο συνέδριο για γονείς, καλλιτέχνες και εκπαιδευτικούς. Ομιλήτριες ήταν μπτέρες και παιδιά από διαφορετικά υπόβαθρα, με κεντρική ομιλήτρια τη Fabienne Van Eck, μουσικό και ακτιβίστρια για την ειρήνη και μέλος του διεθνούς οργανισμού Μουσικοί Χωρίς Σύνορα (Musicians Without Borders). Η κα Van Eck μίλησε στην «Κ» για το έργο του οργανισμού και λέει πως είναι τυχερή που βιώνει καθημερινά τα θαύματα της μουσικής, αναφέροντας χαρακτηριστικά: «Αισθάνομαι ότι και μόνο το να μπορείς να παίζεις μουσική, ή απλώς να απολαμβάνεις, να ακούς μουσική, είναι ήδη ένα θαύμα».

—Κυρία Van Eck, μπορεί η μουσική να κάνει θαύματα;

—Για να απαντήσω σε αυτό το ερώτημα, έψαξα τον ορισμό της λέξης θαύμα στο λεξικό, και βρήκα τα εξής: α) «ένα αναπάντεχο και ευπρόσδεκτο γεγονός που δεν εξηγείται με φυσικούς ή επιστημονικούς νόμους και, ως εκ τούτου, θεωρείται ότι είναι έργο μιας θεϊκής ενέργειας», β) «ένα εξαιρετικά απίθανο γεγονός, εξέλιξη ή επίτευγμα που επιφέρει ευπρόσδεκτες συνέπειες» και γ) «ένα σπάνιο προϊόν ή επίτευγμα ή ένα εξαιρετικό παράδειγμα για

«Μέσω της μουσικής δημιουργίας και της συγγραφής τραγουδιών, μπορούν να εκφραστούν συναισθήματα και συγκινήσεις, ακόμη και όταν κάποιος δεν είναι σε θέση να μιλήσει γι' αυτά».

κάτι». Δεν νομίζω ότι αυτή είναι η κατάλληλη συγκυρία για να συζητήσουμε την οποία θεία παρέμβαση, αν εξετάσουμε όμως τον δεύτερο και τον τρίτο ορισμό, τότε η μουσική είναι σίγουρα ικανή να δημιουργήσει θαύματα. Έρευνες έχουν δείξει ότι το παίξιμο και η ακρόαση μουσικής επηρεάζει τη βιολογική, συναισθηματική και κοινωνική μας κατάσταση. Για παράδειγμα, το τραγούδι μπορεί να μειώσει τους παλμούς σας, να αυξήσει τα επίπεδα της ορμόνης ενδορφίνης και να σας βοηθήσει να ηρεμήσετε, επειδή οι εκπνοές σας είναι μακρύτερες από τις εισπνοές σας. Από την άλλη, η

«Ο πολιτισμός και η μουσική μπορούν να βοηθήσουν τους ανθρώπους πώς να χτίσουν γέφυρες, αλλά και να παρακινήσουν τους ανθρώπους να νιώσουν την ανάγκη για αυτές τις γέφυρες» λέει στην «Κ» η Fabienne Van Eck, μουσικός και ακτιβίστρια για την ειρήνη και μέλος του διεθνούς οργανισμού Μουσικοί Χωρίς Σύνορα.

ακρόαση γρήγορης, ενεργητικής μουσικής, μπορεί να αυξήσει τους παλμούς σας, να σας δώσει περισσότερη ενέργεια και μπορεί να σας βοηθήσει να αυξήσετε την ταχύτητα ή τη δύναμή σας κατά τη διάρκεια αθλητικών δραστηριοτήτων.

—Πώς η μουσική συνδέει τους ανθρώπους;

—Η μουσική μπορεί να συνδέσει τους ανθρώπους, να αυξήσει την ενσυναίσθηση και την αυτοεκτίμηση. Οι μουσικές δραστηριότητες μπορούν να βοηθήσουν στην ανακάλυψη και την ανά-

πτυξη της δημιουργικότητας του ατόμου. Το να είναι κανείς δημιουργικός ενισχύει το αίσθημα ελέγχου της ζωής του και στο να βρίσκει λύσεις σε προβλήματα. Μέσω της μουσικής δημιουργίας και της συγγραφής τραγουδιών, μπορούν να εκφραστούν συναισθήματα και συγκινήσεις, ακόμη και όταν κάποιος δεν είναι σε θέση να μιλήσει γι' αυτά. Αυτό μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να επεξεργαστούν δύσκολα συναισθήματα ή γεγονότα που συνέβησαν στο παρελθόν. Είμαι τυχερή που βιώνω καθημερινά αυτά τα θαύματα της μουσικής. Ταυτόχρονα, αισθάνομαι ότι και μόνο το να μπορείς να παίζεις μουσική, ή απλώς να απολαμβάνεις, να ακούς μουσική, είναι ήδη ένα θαύμα.

Με όλη την καταστροφή και τη βία που συμβαίνει γύρω μας, μπορούμε να εκτιμούμε κάθε στιγμή ομορφιάς. Όταν την εβδομάδα που μας πέρασε παρουσιάσαμε την παράσταση θεάτρου-μουσικής-τσίρκου «Use Your Brain» στη Λάρνακα, υπήρχαν αρκετά παιδιά από τη Συρία στο κοινό που ήρθαν χωρίς τους γονείς τους στην Κύπρο. Μετά την παράσταση, τα παιδιά είπαν στον ηθοποιό Ahmad Juabeh ότι ήταν η πρώτη φορά στη ζωή τους που έβλεπαν τσίρκο και θέατρο με φώτα.

Δεν γνώριζαν ότι υπάρχει μονόκυκλο, στην παράσταση ο Ahmad οδηγεί δύο διαφορετικά είδη μονόκυκλων. Φανταστείτε τι αντίκτυπο μπορεί να έχει αυτό σε ένα παιδί. Είναι μια εμπειρία που μπορεί να μείνει μαζί τους, δίνοντάς τους ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο. Είχα μια 65χρονη φοι-

τήτρια που πονούσε τόσο πολύ μετά από ένα σοβαρό περιστατικό με ποδήλατο οπότε χρειάστηκε να ακρωτηριάσουν το πόδι της. Αρνήθηκε και της έβαλαν ένα ειδικό στήριγμα γύρω από το πόδι. Τη νύχτα άκουγε το βιολοντσέλο στο ραδιόφωνο και αυτό μείωνε τον πόνο της.

Αποφάσισε να αρχίσει να παίζει βιολοντσέλο και έγινε μαθήτριά μου. Η νέα της ζωή, χωρίς να μπορεί πια να περπατήσει, να εργαστεί στο επάγγελμά της ως χορεύτρια και ιππέας, απέκτησε ξανά νόημα. Αρχισε να εξασκείται στο βιολοντσέλο τα πρωινά, κάνοντας διάλειμμα για φαγητό και παίζοντας ξανά μέχρι το βράδυ. Χρησιμοποίησε την έκπτωση που δικαιούταν στο ταξί για να πηγαίνει σε συναυλίες, ενώ πχογράφησε όλα τα μαθήματά της για να τα ακούει κάθε μέρα, γιατί η μορφή την έκανε να ξεχνάει γρήγορα τα πράγματα. Πριν πεθάνει, μου έδωσε πίσω το τσέλο που της δάνεισα και το δοξάρι που είχε αγοράσει, ώστε να μπορέσω να δώσω το τσέλο και το δοξάρι σε έναν από τους μαθητές μου στην Παλαιστίνη. Από τότε, αρκετοί μαθητές έχουν χρησιμοποιήσει το τσέλο και το δοξάρι και πάντα τους λέω την ιστορία της.

Έχω έναν 10χρονο μαθητή τσέλου που ανήκει στο φάσμα του αυτισμού και υποφέρει πολύ από τον συνεχιζόμενο πόλεμο. Το βιολοντσέλο είναι ο καλύτερός του φίλος. Κάποιες μέρες μου λέει: «Κυρία, νιώθω τόσο λυπημένος, το μόνο πράγμα που μπορεί να με κάνει να νιώσω καλύτερα είναι να παίζω τσέλο».

Εχουμε μια ποικιλόμορφη συλλογή έργων

—Ο πολιτισμός είναι ένας τρόπος για να χτιστούν γέφυρες. Μπορούν, ωστόσο, αυτές οι γέφυρες να παραμείνουν ανοικτές όταν παρεμβαίνει η πολιτική εξουσία;

—Γέφυρες μπορούν να χτιστούν, μπορούν και να γκρεμιστούν. Νομίζω ότι πρέπει να επικεντρωθούμε στο πώς να χτίσουμε τη γέφυρα, όχι στην ίδια τη γέφυρα. Όταν οι άνθρωποι ξέρουν πώς να χτίσουν μια γέφυρα, μπορούν πάντα να χτίσουν μια νέα γέφυρα, όταν κάποια καταστρέφεται. Μπορούν να επιλέξουν να χτίσουν μια εναλλακτική γέφυρα σε ένα διαφορετικό μέρος, ίσως για μεγαλύτερο, μέχρι να μπορέσουν να ξαναχτίσουν την πραγματική γέφυρα. Ο πολιτισμός και η μουσική μπορούν να βοηθήσουν τους ανθρώπους πώς να χτίζουν γέφυρες, αλλά και να παρακινήσουν τους ανθρώπους να νιώσουν την ανάγκη γι' αυτές τις γέφυρες. Το να παίζουν και να ακούνε μουσική

«Έμαθα να εμπιστευόμαι τη διαδικασία και να αφήνω στην άκρη τον έλεγχο, γιατί τότε είναι που συμβαίνουν τα πιο όμορφα πράγματα!».

από άλλους πολιτισμούς και να παίζουν με μουσικούς από άλλους πολιτισμούς μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να βρουν ομοιότητες και κοινό έδαφος. Παρόλο που η μουσική μας μπορεί να ακούγεται πολύ διαφορετική, οι λόγοι για τους οποίους παίζουμε μουσική μπορεί να είναι οι ίδιοι. Η αποδοχή και ο σεβασμός των διαφορών ανάμεσα σε εμάς και τους άλλους, η ύπαρξη μιας ισχυρής πολιτισμικής ταυτότητας, ενώ ταυτόχρονα είμαστε ανοικτοί στο να μάθουμε για άλλους πολιτισμούς και να συνεργαστούμε, είναι πολύτιμα συστατικά μιας υγιούς κοινότητας.

—Υπάρχει κάποια μέθοδος που ακολουθείτε για τα έργα σας;

—Όλα τα έργα μας βασίζονται στις πέντε αρχές εργασίας μας, οι οποίες είναι η Ασφάλεια, η Ένταξη, η Δημιουργικότητα, η Ισότητα και η Ποιότητα. Οι ιδέες για τα έργα μας προέρχονται πάντα από τις τοπικές κοινότητες που καλούν τους Μουσικούς Χωρίς Σύνορα. Μαζί γράφουμε μια πρόταση έργου. Εμείς κάνουμε τη συγκέντρωση κεφαλαίων και όταν μπορούμε να εξασφαλίσουμε τη χρηματοδότηση ξεκινάμε το έργο. Επειδή ακολουθούμε πάντα τις ιδέες που προέρχονται από την κοινότητα, έχουμε μια ποικιλόμορφη συλλογή έργων, όπως σχολεία ροκ, εκπαιδευση ηγεσίας για τη μουσική και τη μη βία, εκπαίδευση για τη μουσική ως θεραπεία, μουσικά εργαστήρια για κωφά παιδιά, παιδικές ορχήστρες, μουσική εκπαίδευση για παιδιά με HIV, μουσικά εργαστήρια για παιδιά σε κέντρα αιτούντων άσυλο, εργαστήρια ραπ,

δημιουργία στούντιο ηχογράφησης σε καταυλισμό προσφύγων και μουσικά εργαστήρια σε σχολεία, καταυλισμούς προσφύγων, νοσοκομεία και ορφανοτροφεία.

—Τι κερδίσατε ή τι έχετε μάθει από τους Μουσικούς Χωρίς Σύνορα;

—Έμαθα να ακολουθώ τη ροή. Γεννήθηκαν και μεγάλωσα στην Ολλανδία, αλλά τα τελευταία 18 χρόνια ζω στην Παλαιστίνη. Έχει συμβεί συχνά, λόγω ελλιπούς κατανόησης, να πιστεύω ότι ο τρόπος ή η ιδέα μου θα λειτουργούσε, για να ανακαλύψω στην πορεία το ακριβώς αντίθετο και ότι υπήρχε λόγος να το κάνουν διαφορετικά. Έμαθα να αποδέχομαι τον τρόπο εργασίας και ζωής των άλλων ανθρώπων, ακόμη και όταν δεν καταλάβαινα τίποτα από αυτά. Αποδείχτηκε πάντα ότι δούλευε πολύ καλύτερα από ό,τι όταν προσπαθούσα να προωθήσω τη δική μου ιδέα ή τον δικό μου τρόπο να κάνω τα πράγματα. Έμαθα να καταπίνω τα σχόλια

«Όλα τα έργα μας βασίζονται στις πέντε αρχές εργασίας μας, οι οποίες είναι η Ασφάλεια, η Ένταξη, η Δημιουργικότητα, η Ισότητα και η Ποιότητα. Οι ιδέες για τα έργα μας προέρχονται πάντα από τις τοπικές κοινότητες που καλούν τους Μουσικούς Χωρίς Σύνορα» λέει η Fabienne Van Eck.

μου ή τις συμβουλές μου και να λέω τη γνώμη μου μόνο όταν οι άνθρωποι τη ζητούν. Πολλοί εκεί όπου είμαι έχουν πολύ λιγότερα προνόμια από εμένα, και είναι εύκολο να προσφέρω σε όλους βοήθεια. Όμως αυτό δεν είναι απαραίτητα εκείνο που χρειάζονται ή θέλουν οι άνθρωποι. Έμαθα να κάνω ένα βήμα πίσω, να ακούω, να παρατηρώ και να ρωτάω αν χρειάζεται κάτι από την πλευρά

μου. Έμαθα να εμπιστευόμαι τη διαδικασία και να αφήνω στην άκρη τον έλεγχο, γιατί τότε είναι που συμβαίνουν τα πιο όμορφα πράγματα! Όταν δίνω στους μαθητές μου ή στην ομάδα μου εμπιστοσύνη και ελευθερία στη δουλειά, αναλαμβάνουν την ευθύνη και την ιδιοκτησία, και μαζί μπορούμε να δημιουργήσουμε χωρίς να χάνουμε ενέργεια ή να νιώθουμε απογοήτευση.

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

KUNSTHALLE BREMEN

JASPER KETNER

NATIONAL PORTRAIT GALLERY

PERA MUZEEI

THE NEW YORK HISTORICAL

ΒΡΕΜΗ

Ξυλογραφίες του Κίρχνερ

Για πρώτη φορά έπειτα από τρεις δεκαετίες η Πινακοθήκη της Βρέμης παρουσιάζει μια έκθεση αφιερωμένη στις ξυλογραφίες του Ερνστ Λούντβιχ Κίρχνερ (1880-1938), ενός από τους πιο προβεβλημένους καλλιτέχνες του εξπρεσιονισμού. Στην έκθεση, με πάνω από 180 έργα, παρουσιάζεται ως κορμός το έργο του Κίρχνερ μαζί με άλλους εκπροσώπους της εικαστικής σκηνής του 1900-1920 που επιδόθηκαν στην ξυλογραφία. Ο Κίρχνερ ηγήθηκε της τάσης και έφερε επανάσταση στη χαρακτηριστική.

ΒΡΑΒΕΙΑ

Μιγκέλ Μπονφουά

Ο 38χρονος συγγραφέας Μιγκέλ Μπονφουά τιμήθηκε φέτος με το λογοτεχνικό βραβείο Femina, ένα από τα σημαντικά έπαθλα στον χώρο του βιβλίου στη Γαλλία. Η απονομή έγινε στο Μουσείο Καρναβαλέ. Ο Μπονφουά, με καταγωγή από τη Χιλή και τη Βενεζουέλα, τιμήθηκε για το μυθιστόρημά του «Le Rêve du jaguar», που είχε ήδη βραβευτεί από τη Γαλλική Ακαδημία. Είναι μια οικογενειακή σάγκα που ξετυλίγεται από τη Νότιο Αμερική στη Γαλλία και με αναφορές στη σεξουαλική βία.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Πρόσωπα

Μία από τις νέες εκθέσεις στη Νάσιοναλ Πόρτρετ Γκάλερι του Λονδίνου είναι αφιερωμένη στα φωτογραφικά πορτρέτα της σύγχρονης Βρετανής φωτογράφου Ζόε Λο (<https://zoelaw.com/>). Η Ζόε Λο ειδικεύεται στις προσωπογραφίες και έχει στο πορτφόλιο της δεκάδες λήψεις από σημαντικές προσωπικότητες προερχόμενες από διάφορους τομείς της τέχνης, του αθλητισμού, της μόδας, των επιχειρήσεων. Είναι μαυρόασπρα πορτρέτα που επιχειρούν να πιάσουν το πνεύμα της εποχής μας. Εως 2 Μαρτίου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Τέχνη του αλγορίθμου

Στο Μουσείο του Πέρα, τιμάται με μία έκθεση το έτος φίλιας Τουρκίας και Ουγγαρίας, που έχει βαθύ πολιτισμικό και γεωπολιτικό αποτύπωμα. Η έκθεση πραγματοποιείται σε συνεργασία με την Εθνική Τράπεζα της Ουγγαρίας και προβάλλει κυρίως την τέχνη της Ουγγαρίας εικαστικού Βέρα Μολνάρ (1924-2023), η οποία με τη δουλειά της επηρέασε την τέχνη και τα γραφιστικά των υπολογιστών, διευρύνοντας τα όρια της αφαίρεσης μέσα από την ενσωμάτωση των αλγορίθμων και των μαθηματικών.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Παιχνίδια και τρενάκια

Η Ιστορική Εταιρεία της Νέας Υόρκης στους μουσειακούς χώρους της (170 Σέντραλ Παρκ Γουέστ, στο ύψος της 77ης Οδού) φιλοξενεί μια έκθεση-μαγνήτη. Η έκθεση παρουσιάζει την ονομαστή συλλογή Jerri, εστιασμένη σε παλιά παιχνίδια και τρενάκια αντίκες. Όπως είναι κατανοητό, η έκθεση είναι ιδιαίτερα δημοφιλής σε όλες τις ηλικίες, καθώς αναδεικνύει την ομορφιά και την τέχνη παλαιότερων αισθητικών επιλογών για τα παιχνίδια. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή έως τις 4 Φεβρουαρίου.

AHMED GABER/THE NEW YORK TIMES

Η πρόσοψη της Αμερικανικής Ακαδημίας Γραμμάτων και Τεχνών στη Νέα Υόρκη. Πρόκειται για ένα θαυμάσιο κτίριο της νεοϋορκέζικης μελ επόχ, στο αριστοκρατικό Άνω Μανχάταν.

Η Ακαδημία
της Νέας
Υόρκης
ανοίγει
στην πόλη

Η μεταμόρφωση της Αμερικανικής Ακαδημίας Γραμμάτων και Τεχνών στη Νέα Υόρκη είναι ένας καθρέφτης της τάσης που ακολουθούν πολλά παραδοσιακά ιδρύματα και φορείς στον νέο κόσμο. Είναι ένα θαυμάσιο κτίριο της νεοϋορκέζικης μελ επόχ, στο αριστοκρατικό Άνω Μανχάταν, χτισμένο σε ρυθμό νεοαναγεννησιακό με μπρούντζινες βαριές εξώθυρες και ατμόσφαιρα παλαιού κόσμου, με αγάλματα, βιβλία, τάπητες και έργα τέχνης. Σπανίως περνούσαν την είσοδό του οι

«μυ έχοντες εργασία». Η Ακαδημία έχει το αποτύπωμα μεγάλων προσωπικοτήτων που πέρασαν το κατώφλι της: Μαρκ Τουέιν, Τζόρτζια Ο' Κιφ, Φρανκ Λόιντ Ράιτ, Τζόαν Ντίντιον, Ρόμπερτ Κάρο, Ντιουκ Ελινγκτον, Στίβεν Σοντχάιμ και πολλών ακόμη. Το μεγάλο αφιέρωμα των «Νιου Γιορκ Τάιμς» φωτίζει τη νέα ζωή αυτού του μνημείου της νεοϋορκέζικης κουλτούρας. Χτισμένο ως συγκρότημα τριών κτιρίων από τους αριστέις της παλιάς Νέας Υόρκης, από αρχιτέκτονες κύρους, όπως ήταν ο Κας Γκίλ-

μπερτ (1859-1934) και η σύμπραξη των Τσαρλς Φόλεν ΜακΚιμ (1847-1909), Γουίλιαμ Ράδεφορντ Μιντ (1848-1928) και Στάνφορντ Γουάιτ (1853-1906), το κτίριο της Ακαδημίας έχει πλέον υποδεχθεί τον 21ο αιώνα. Έχει πλέον ανοίξει στο γενικό κοινό, που μπορεί να περιληφθεί στα θαυμάσια εσωτερικά με την αισθητική του ακαδημαϊκού ρεύματος της Beaux-Arts. Η Ακαδημία, με το επιπλέον πλεονέκτημα ενός μεγάλου αμφιθεάτρου 730 θέσεων με άριστη ακουστική, υποδέχεται πλέον εικαστικές εκ-

θέσεις και παραστάσεις, συχνά σε συνδυασμό, ως ένα μνημείο της πόλης που συμμετέχει πλέον σε ό, τι γεννιέται στη Νέα Υόρκη. Έχει ενδιαφέρον ότι η ρευστή, πειραματική μορφή τέχνης και έκφρασης βρήκε στέγη στο προπύργιο της παραδοσιακής Αμερικής.

«Επιθυμούμε να αξιοποιήσουμε όσο μπορούμε τον χώρο που μας δόθηκε», λέει ο Κόντι Απτον, εκτελεστικός διευθυντής της Ακαδημίας. «Αυτό σημαίνει πως ο χώρος ανοίγει για μουσική, για αναγνώσεις, για σύνθετα πρότζεκτ

που εμπλέκουν πολλές τέχνες και πάνω απ' όλα για σύγχρονη τέχνη. Δεν υπάρχουν πολλά κτίρια με μεγάλους ωφέλιμους χώρους και εμείς θέλουμε να δώσουμε τη δυνατότητα στο γενικό κοινό να βιώσει τέτοιες εμπειρίες. Είναι υποχρέωσή μας».

Η Ακαδημία γίνεται πλέον ένα παράδειγμα και υπόδειγμα για το πώς ένα αχανές μουσειακό κτίριο με ελάχιστη εμπλοκή στη ζωή της πόλης, ανοίγει διάπλστα τις πόρτες του και γεννάει νέα βιώματα για όλους τους πολίτες.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Πώς αποχαιρετάς μια παράσταση;

Υπάρχουν πολλά λάθη στη δημοσιογραφία. Ένα από αυτά είναι να γράφεις για ένα καλλιτεχνικό γεγονός αφού αυτό έχει ολοκληρωθεί. Αν το γεγονός έχει «καεί», ποιος ο λόγος να ασχοληθείς; Αλλά εμένα μου αρέσουν αυτά τα «λάθη». Υποπίπτω συχνά σε αυτά, εν μέρει συνειδητά, εν μέρει ασυνειδητά. Για το «Goodbye, Lindita» του Μάριο Μπανούσι στο Εθνικό Θέατρο, που «έκλεισε» πριν από μία εβδομάδα ακριβώς, ας υποθέσουμε σε αυτό το θεμελιώδες «δημοσιογραφικό λάθος». Αρμόζει εδώ ένας τέτοιος, κάπως λοξός, αποχαιρετισμός.

Μια παράσταση εξήντα μόλις λεπτών. Κανένas μαξιμαλισμός. Τόσο-όσο, που λένε. Κανένas θόρυβος υπό την έννοια της περιττής, άχρηστης πληροφορίας.

Μια παράσταση δίχως ίχνος λόγου. Κανένas θόρυβος· μονάχα

Ο Μπανούσι στήνει ένα καθλωτικό σύμπλεγμα σωμάτων και μνήμης. Μπορεί να είναι αινιγματικός και απολύτως σαφής την ίδια στιγμή.

ήχοι, πλάγιοι, κρυπτικοί, με δηλωτικοί μιας εσωτερικής περιπέτειας πανανθρώπινης. Και μια μουσική υπόκρουση (από τον Εμμανουήλ Ροβίθη) αντάξια ενός ονείρου που ονειρεύεσαι ζήπιος.

Μια παράσταση για τα «Ταφικά έθιμα στα Βαλκάνια», διαβάζουμε στο πρόγραμμα. Αλλά αυτό δεν είναι παρά το περίγραμμο. Ο θάνατος ενός αγαπημένου προσώπου και το κατευόδιό του. Ο αποχαιρετισμός που σαν σφραγίδα πυρωμέ-

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΙΜΑΚΗΣ

Στιγμιότυπο από τη θεατρική παράσταση «Goodbye, Lindita» στο Εθνικό Θέατρο, σε σύλληψη - σκηνοθεσία του Μάριο Μπανούσι.

νη εγγράφεται πάνω στο μέσο δέρμα της μνήμης. Μια παράσταση για τα φαντάσματα που αλλάζουν συνεχώς ρόλους στις ζωές μας, τις πραγματικές και τις φανταστικές (που γίνονται ένα, φυσικά).

Μια παράσταση για τις τελετουργίες που έχουμε χάσει και που προσέφεραν μια κάποια παρηγοριά. Μέσω αυτών, το κενό γινόταν απώλεια, αποκτούσε όνομα, γινόταν σημείο αφετηρίας για να τραφεί το πένθος και να μεταμορφωθεί όπως η κάμια σε πεταλούδα – ωστόσο και η απώλεια να μετατραπεί σε απουσία· κάπου όπου μπορείς να ακουμπήσεις: η αγριάδα καταλαιάζει, η απουσία νιώθεται σαν παράξενη παρουσία: Βγαίνοντας απ' το θέατρο νιώθεις ανάλαφρος· εξαγνισμένος.

Ο Μπανούσι στήνει ένα καθλωτικό σύμπλεγμα σωμάτων και μνήμης. Μπορεί να είναι αινιγμα-

τικός και απολύτως σαφής την ίδια στιγμή, πράγμα σπάνιο και ακριβό.

«Αποχαιρετισμός σε ένα πρόσωπο και στην “ημέρα της γεννας”, όπως σημαίνει το όνομα Lindita στα αλβανικά», γράφει ο Μπανούσι. «Μπορεί μια παράσταση που έχει ως αφετηρία τον θάνατο δύο πολύ αγαπημένων ανθρώπων να φτάσει στην ανάταση, στην αναγέννηση μέσα και πέρα από το σκοτάδι του αποχαιρετισμού. Αυτό προσπαθώ. Ίσως επειδή δεν θέλω να σταματήσω να είμαι ρομαντικός».

Ο κύριος Γκρι με πίεσε να γράψω για το μικρό αυτό θεατρικό διαμάντι. Για έναν ακόμη λόγο: η νέα δουλειά του Μπανούσι, το «Mami», θα παρουσιαστεί τον ερχόμενο Φεβρουάριο στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση. Ίσως τελικώς να μην ήταν και τόσο λάθος, λοιπόν, αυτό το σημείωμα...

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Φλαμίνγκο

Ξεφυλλίζω ξανά το «Flamingo», το πρώτο λεύκωμα του Ρόμπερτ Φρανκ που αγόρασα. Πρέπει να ήταν το '99. Ή τους πρώτους μήνες της νέας χιλιετίας. Τότε δεν μπορούσες να βρεις εύκολα ξενόγλωσσες εκδόσεις στην Αθήνα. Ευτυχώς, υπήρχε η «Φωλιά του Βιβλίου», στη στοά που βρίσκεται ο κινηματογράφος «Αστορ». Εκεί το ανακάλυψα. Δεν θυμάμαι τιμή.

Ο Φρανκ είχε περάσει τα εβδομήντα, όταν πήρε το περιώνυμο βραβείο «Hasselblad». Με αφορμή το βραβείο τυπώθηκε αυτό το μακρόστενο και ολιγοσέλιδο βιβλίο, με ασπρόμαυρες φωτογραφίες και μια δυο έγχρωμες παρεμβολές, απ' όλη τη διαδρομή του μέχρι εκείνη τη χρονιά. Ένα πανόραμα των αλλαγών του ύφους του, που στριζιζόταν στην παρατήρηση και την αποτύπωση των ανθρώπων και των πραγμάτων, μ' έναν ευθύ και απότομο τρόπο. Απόλυτα προσωπικό.

Ο ίδιος ο Φρανκ ήταν απότομος και ευθύς. Απόλυτος. Ειλικρινής. Ενίοτε σκληρός. Σίγουρα τρυφερός. Συχνά γινόταν έξω φρενών. Θυμάμαι ένα πλάνο από τη «Φωτιά στα ανατολικά», ένα ντοκιμαντέρ για το έργο του, το οποίο δεν βρίσκω ονλάιν τώρα. Ο Φρανκ, μπροστά στον φακό, φορώντας ένα κόκκινο πουκάμισο, φεύγει τσαντισμένος από το κάδρο: «Τι μαλακίες με ρωτάτε, ρε γαμώτο!».

Τη δεκαετία του '70 απομακρύνθηκε από τη σκηνή της Νέας Υόρκης, αποφασίζοντας ν' απομονωθεί σ' ένα ξύλινο σπίτι κοντά στη θάλασσα στο Μάμπου της Νέας Σκωτίας, στον Καναδά, μαζί με τη γυναίκα του, τη γλύπτρια Τζουν Λιφ. Το '74 σκοτώθηκε σε αεροπορικό δυστύχημα η κόρη του. Είκοσι χρόνια αργότερα ο γιος του ο Πάμπλο αυτοκτόνησε.

Τον βλέπω σε μια από τις φωτογραφίες του «Flamingo», τραβηγμένη στη Σάντα Κρουζ, το '79. Ο Πάμπλο έχει μαύρα μαλλιά, μαύρο μούσι, μαύρο βλέμμα. Κρατάει στο αριστερό χέρι ένα βιβλίο για νφαιστεια. Στο άλλο ένα περιοδικό διπλωμένο σε μια σελίδα όπου αναγράφεται με μεγάλα γράμματα η λέξη «FISH». Στην κοιλιά του έχει

Ανδρας μπροστά από έργα του Ρόμπερτ Φρανκ στην έκθεση «The Americans», που πραγματοποιήθηκε στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης του Σαν Φρανσίσκο. Το λεύκωμα που συνόδευσε την έκθεση είναι ένα από τα πλέον επιδραστικά λευκώματα στην ιστορία της φωτογραφίας.

Τη δεκαετία του '70 ο Ρόμπερτ Φρανκ απομακρύνθηκε από τη σκηνή της Νέας Υόρκης και απομονώθηκε σ' ένα ξύλινο σπίτι κοντά στη θάλασσα.

στριρίζει μια εφημερίδα μ' ένα άρθρο για άγνωστα ιπτάμενα αντικείμενα. Όπως οι φωτογραφίες του πατέρα του.

Στο μισάωρο βίντεο «Home Improvements», που ξεκινάει στα εξηκοστά του γενέθλια, ο Φρανκ πηγαίνει να συναντήσει τον Πάμπλο στην ψυχιατρική κλινική. Ο Πάμπλο δεν θέλει να μιλήσει: «Μ' ενοχλείς», ακούγεται να λέει. Το πρόσωπό του έχει πια αγριίψει. Πρόκειται για μια δύσκολη, αμήχανη στιγμή, όπως μπορεί να είναι μια συνάντηση πατέρα και γιου έπειτα από καιρό. Μια άβολη στιγμή, μια στιγμή ενοχής, μια στιγμή μελλοντικής υπόσχεσης πως τα πράγματα θα βελτιωθούν, μια στιγμή που ο Φρανκ πιστεύει πως πρέπει να καταγράψει. Σαν απόδειξη της πατρικής ντρο-

πής. Ή σαν εξιλέωση μέσω του σινεμά. Είναι σαν να λέει: «Γιε μου, δεν μπορώ να κάνω τίποτα πέρα από το να σε κινηματογραφήσω. Κι αυτό δεν είναι αρκετό. Αλλά συγχώρεσέ με».

Ήταν η εποχή που ο Φρανκ το είχε ρίξει στο βίντεο και τις πολารόιντ, τις οποίες χάραζε γράφοντας πάνω στην επιφάνειά τους «I LOVE YOU», «I HATE YOU», με τον ενθουσιασμό ενός πρωτάρη, που όμως κουβαλούσε στην πλάτη του ένα από τα πλέον επιδραστικά λευκώματα στην ιστορία της φωτογραφίας, το «The Americans». Εικόνες μιας σκοτισμένης Αμερικής που ο Φρανκ είχε πρώτος αιχμαλωτίσει σε κάθε κόκκο από τα οκτακόσια ρολά φιλμ που είχε τραβήξει, διασχίζοντας τη χώρα για τρία χρόνια. Αν το Instagram διατηρούσε λίγη σκοτεινιά και κάποια λύπη στις αποθήκες του και δεν είχε καταντήσει ένας λάκκος χωρίς πάτο, τότε ο Φρανκ θα ήταν ο παππούς του. Τυχερός που δεν είναι.

Η απώλεια

Ο Φρανκ έζησε άλλα είκοσι πέντε χρόνια για να βιώσει στο πετσί του την απώλεια του Πάμπλο, πάνω από τέσσερις δεκα-

ετίες για να θρηνήσει την κόρη του. Αλλωστε, αυτές οι τραγωδίες άλλαξαν για πάντα τη θέση από την οποία έβλεπε τα πράγματα. Περιορίστηκε στο σπίτι του, κάνοντας σταδιακά τη διάθεση να οργανώνει φωτογραφικά ταξίδια όπως παλαιότερα – στο Περου, στην Ουαλλία ή στο Μπέρμινχαμ–, λες και το σπίτι είχε γίνει ο μόνος δυνατός προορισμός, λες και μέσα στη σαβούρα του δωματίου του μπορούσε να βρει ξανά τα φαντάσματα των παιδιών του.

Σε μια από τις πιο σπαρακτικές πολารόιντ που έχει τραβήξει, δύο πλαστικά ψάρια είναι ακουμπισμένα σε μια καρέκλα κοντά στο παράθυρο. Το φως από το παράθυρο είναι σαν γάλα. Τα πλαστικά ψάρια δείχνουν καμένα, νεκρά. Στην κορυφή της φωτογραφίας, ο Φρανκ έχει γράψει με μαύρο μελάνι «THE SUFFERING», «THE SILENCE». Και στο κάτω μέρος, με λευκά γράμματα: «OF PABLO». Θα μπορούσε να πει κανείς πως είναι απλώς μια φωτογραφία. Αλλά δεν είναι. Είναι οδύνη, σιωπή.

Για μένα, ο Φρανκ θα είναι πάντα εκείνο το γιापωνέζικο φλαμίνγκο, φυλακισμένο σ' ένα μουκάλι, μισογεμάτο με κόμα. Πίσω, ο τοίχος είναι μισοφωτισμένος. Ένας μικρός φωτεινός κύκλος, ζεστός μα απειλητικός, τρυπάει την κάτω γωνία του κάδρου: ποτέ δεν νιώθεις περισσότερο φωτώξος από τις φορές που αγωνίζεται να περιγράψει με λέξεις μια φωτογραφία, όταν μάλιστα μοιάζει με αίνιγμα. Τραβηγμένη το '91.

Αυτές τις μέρες θα γινόταν εκατό χρονών. Φέτος το καλοκαίρι πέθανε η γυναίκα του. Δεν ξέρω τι απέγινε το σπίτι. Τα πράγματά του. Ο σκύλος. Τα κοράκια που τσιμπούσαν το χιόνι. Τα ελάφια. Όταν η φίλη μου η Ντέμψ ταξίδεψε πέρυσι με την οικογένειά της στη Νέα Σκωτία, έκανε ολόκληρη παράκληση για να φτάσει μέχρι το Μάμπου. Εψάξε το σπίτι του Φρανκ μέσα στη νύχτα. Αλλά δεν το βρήκε. Μου έστειλε δύο βίντεο στο viber, ένα δάσος με ψηλά δέντρα κι έναν δρόμο με μια πινακίδα στην άκρη της σφράγτου, για δώρο. Ας πούμε πως αυτό το άρθρο είναι το αντίδωρο.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΓΙΩΤΑ ΚΟΥΓΙΑΛΗ

Η Γιώτα Κούγιαλη εργάστηκε στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Είναι πρόεδρος του Κέντρου Βιβλίου Μαγνησιωτών Συγγραφέων. Έχει γράψει μυθιστορήματα, χειρρίδια για εκπαιδευτικούς και βιβλία για παιδιά. Το πρόσφατο μυθιστόρημά της «Κλεφτά επιστρέφουν» (2024) κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Την ποιητική συλλογή της Ελένης Τσεφάλα «Φαίά ουσία» και την «Κατάλυση του χρόνου» του Μιχάλη Αλμπάτη.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Κατά τη συγγραφή ενός βιβλίου, ακόμη και σε στιγμές ακραίου θυμού και καταγγελίας, ο συγγραφέας να μην ολισθαίνει σε ηθικοδιδασκισμούς, να μένει στον υπαινιγμό («Το ανθρώπινο στίγμα», Φίλιπ Ροθ).

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Μαγικό βουνό» του Τόμας Μαν.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Απόγευμα στο μπαλκόνι, τα τζιτζικια να λαλούν, η θάλασσα να στραφταλίζει. Να διαβάζω μέσα στην ομορφιά του κόσμου.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Περί ορέξεως ουδείς λόγος.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Οι χειρρίδια για εκπαιδευτικούς και βιβλία για παιδιά.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
«Ιστορίες ζωής και θανάτου» της Βασιλείας Γασσιράνη-Κυρίτσου.

Από πού εμπνευστήκατε την ιστορία του βιβλίου σας «Κλεφτά επιστρέφουν»;
Από έναν αστικό θρύλο που παραμένει ζωντανός για περίπου 125 χρόνια. Αρχές του εικοστού αιώνα, η οικογένεια του άρχοντα Κοντού ξεκληρίστηκε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Αναπτύχθηκαν διάφορες θεωρίες για τον αφανισμό τους, οι οποίες καλά κρατούν έως σήμερα. Ο θρύλος λέει ότι όποιος έχει ιδιοκτησιακή σχέση με το σπίτι πεθαίνει ή παθαίνει. Το αξιωμακρινόμενο είναι ότι ακόμη και σήμερα διάφορα γεγονότα φουντώνουν τη φαντασία του κόσμου, με αποκορύφωμα μια τραγική σύμπτωση που συνέβη σχετικά πρόσφατα. Το επιβλητικό κτίριο καταρρέει, αν και έχει κηρυχθεί εθνικό μνημείο.

Πώς θα επηρεάσει τις ζωές των πρώων το «καταραμένο σπίτι» στα Λεχώνια Βόλου;
Η βασική πρωίδα είναι υποψήφια διδάκτωρ και ερευνά τον θρύλο. Το σπίτι, παρά τους φόβους της, την έλκει. Παλεύει να βγάλει άκρη με τον θρύλο, τον εαυτό της και το περιβάλλον του πανεπιστημίου. Σε μια παράλληλη ιστορία, τα εναπομείναντα μέλη της οικογένειας Κοντού αγωνίζονται να ξαναπιάσουν τον μίτο της ζωής. Από τον Βόλο του 1908, στη Θεσσαλονίκη του 1917, στη Νέα Υόρκη και στο Νταβός του 1918 και του 1927, τέλος, στον Βόλο του σήμερα, οι ιστορίες μπλέκουν και οι ήρωες αναζητούν δικαίωση. Κλεφτά επιστρέφουν οι πρόγονοι. Το ερεπωμένο αρχοντικό περιμένει.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΝΕΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ Δ΄ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ «Το 1922 και η Κύπρος»
ΕΚΔ. Συνδέσμου Μικρασιτών Κύπρου
Λευκωσία 2024, σελ. 282+Πίνακες

ΕΞεδόθησαν τα Πρακτικά του Δ΄ Επιστημονικού Συμποσίου, το οποίο διοργάνωσε ο Σύνδεσμος Μικρασιτών Κύπρου, με θέμα «Το 1922 και η Κύπρος», από τις 15 έως τις 18 Σεπτεμβρίου 2022. Στον καλαίσθητο τόμο, που επιμελήθηκε ο δρ Χαράλαμπος Γ. Χατζάκογλου περιλαμβάνονται οι ανακοινώσεις των συνέδρων, καθώς και προλογικά σημειώματα της προέδρου του Συνδέσμου Μικρασιτών Κύπρου κας Μόνας Σαββίδου-Θεοδούλου, της συντονίστριας της Επιτροπής Εκδηλώσεων του ΥΠΑΝ κας Πόλας Χατζήνεοφύτου, καθώς και προλεγόμενα του επιμελητή της έκδοσης δρα Χατζάκογλου. Στον τόμο συμπεριλήφθηκαν οι 13 επιστημονικές μελέτες των συνέδρων, οι οποίες καλύπτουν θέματα που έχουν άμεση σχέση με την Κύπρο, αλλά και με σημαίνουσες προσωπικότητες που είχαν σχέση με τον Μικρασιατικό Ελληνισμό, αλλά και με την καταστροφή της Σμύρνης, όπως ο Αριστείδης Στεργιάδης. Στον τόμο συμμετέχουν με τις εργασίες τους οι: Πέτρος Παπαπολυβίου, Απόστολος Γ. Κουρουπάκης, Χαράλαμπος Γ. Χατζάκογλου, Βαλεντίνα Σαλτέ, Γεώργιος Χατζήκωστή, Αντωνία Προδρόμου, Κωστή Κοκκινόφτα, Ερατώ Χατζησάββα, Λουίζα Χριστοδουλίδου, Ειρήνη Παρασκευά-Ροδοθένους, Γεωργία Κούμα, Αικατερίνη Λάμπρου Χρηστίδου, Νόλη Μωυσή. Επίσης, περιλαμβάνονται τα πορίσματα του Συμποσίου, ελληνόγλωσσο και ξενόγλωσσο ευρετήριο ονομάτων και πίνακες εικόνων. Όπως αναφέρει η κα Σαββίδου-Θεοδούλου μεταξύ άλλων στον χαιρετισμό της που αναγνώστηκε κατά την έναρξη των εργασιών του Συμποσίου: «Οι εισηγητές με τις ανακοινώσεις τους [...] θα δώσουν υπόσταση στην ιστορική αλήθεια, θα εγγυηθούν την επιστημονική τεκμηρίωση, θα εντοπίσουν το παραξιακό της νόημα μέσα από τη βιωματική αλήθεια, θα αναδείξουν τις πηγές της στο μαρτυρικό μας νησί, πρωτογενείς και δευτερογενείς και θα γίνουν συνοδοιπόροι στην απόδοση τιμής στη γενιά που ξεριζώθηκε βίαια από τις τρισχιλιετίες πατρογονικές της εστίες [...]».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

«Πόσα ’ναι τα προσωπεία;»

[Φ.Κ.Β.]
σωρείτης
εκδ. Στιγμός, σελ. 116

Μαθαίνουμε τη γλώσσα από την πρώτη μέρα της ζωής μας' ίσως μάλιστα οι απαρχές της εκμάθησης να βρίσκονται στη μητρική κοιλιά, αφού το αυτί τελειοποιείται μήνες πριν γεννηθούμε. Κολυμπάμε από χωρίς στον γλωσσικό πλακούντα, βαφτιζόμενες/οι διαρκώς σε ένα «λουτρό γλώσσας». Η ποίηση φύεται λοιπόν στα άδυτα της γλωσσικής μας μνήμης, που η ποιήτρια/ής αναπλάθει και συνθέτει στο συνειδητό παρόν, συνυφαινόντάς τα με την προσωπική και τη δημόσια ιστορία. Καθώς γερνάμε, η μνήμη μοιάζει ένα φαινομενικά άναρχο διαρκές μωρμουρητό από κουβέντες και ιστορίες. Σαν όλα τα λόγια μέσα στα οποία «λουστήκαμε» μεγάλωνοντας, να κυλούν και να χύνονται σε έναν μυθικό ωκεανό. Η εκτενής για τα μέτρα του σημειώματος εισαγωγή σκοπεύει να οδηγήσει στην επισήμανση ότι ο υπό συζήτηση «σωρείτης» του [Φ.Κ.Β.] σκηνοθετεί μια τέτοια, μικρή και απέραντη συνάμα, ροή. Φωνές οικείων προσώπων, αλλά και οι αόριστα αναφερόμενες στην εισαγωγική σημείωση

«άλλες, άλλοι», μοιάζει σαν να προκάλεσαν ένα είδος υπερχειλίσης που ο –κατά κόσμον καθιγνήτης της Φιλοσοφίας του Δικαίου– Φίλιππος Βασιλόγιαννης αποφάσισε να ελέγξει γράφοντας και καταγράφοντας.

Η επιδεικτική χρήση της αποστρώφου (ενδεικτικά: «Κρατά' ’να 'πόκοιμα. Και δείχνει. Μετά λέ' απ' έξω») επιβάλλει στην αναγνώστρια/η να προσπαθεί συνεχώς να ακούσει με το εσωτερικό αυτί ή και να πει δυνατά αυτό που διαβάζει. Έχουμε, λοιπόν, έναν χειμαρρο παλιών ιστοριών σε στίχους που απηχούν ένα ύφος δημοτικού τραγουδιού, χωρίς πραγματικά να ακολουθούν μετρική πειθαρχία. Χωρίζονται σε στροφές που βοηθούν να έχουμε κατά νου την εναλλαγή των «φωνών» χωρίς τα πρόσωπα στα οποία οι φωνές ανήκουν να κατονομάζονται παρά μόνον μια φορά, στην αρχή, σαν σε εισαγωγική σημείωση θεα-

τρικού έργου. Αν λάβουμε υπόψιν αυτή την αρχική «κατανομή ρόλων», τότε τα πρόσωπα είναι προπάντων θηλυκού γένους, πράγμα που εμένα τουλάχιστον με ζαφινιάζει και με βάζει σε σκέψεις, γιατί το ύφος όλου του έργου αποπνέει έντονα αρσενικό αφηνιπτή. Σε κάθε περίπτωση, αναγνωρίζουμε σιγά σιγά μορφές και ψήγματα οικογενειακών ιστοριών, κεντημένων σε τοπικούς και σε ιστορικούς καμβάδες, να κυλούν σε μια πλημμύρα θραυσμάτων. Ότι τα θραύσματα είναι χειρουργικά σμιλεμένα και ο ποιητής άξιος, το καταλαβαίνουμε γρήγορα, αφού μας μεταδίδεται η αίσθηση πως αναγνωρίζουμε πρόσωπα και καταστάσεις, χωρίς στ' αλήθεια να ξέρουμε την ιστορία. Οι φωνές που μιλούν στο ποίημα και ο ιθύνων νους που τις έχει τοποθετήσει επί σκηνής, μας ωθούν να αφεθούμε στον θόρυβο ή στη μουσική της μνήμης. Την ώρα που διαβάζουμε, αναδύονται

«Υπνε που παίρνεις τα παιδιά...»

Ο ποιητικός λόγος του Μιχάλη Γκανά (1944-2024) δεν αφορούσε μονάχα το λεγόμενο «σινάφι», αλλά τον καθένα

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Είναι μεγάλη υπόθεση να γράφεις ποίηση που δεν αφορά μονάχα τους ομοτέχνους σου, το «σινάφι». Η ποίηση του Μιχάλη Γκανά (1944-2024), ο οποίος πέθανε την περασμένη Τρίτη, είχε αυτή την ευλογημένη εξωστρέφεια.

Τον θυμάμαι κάποτε στο Ναύπλιο, σε τραπέζια ευτυχισμένα, τον θυμάμαι να γελάει εύκολα, να αστειεύεται (η περίπτωση βοηθούσε, είναι η αλήθεια) αλλά και να πέφτει σε σιωπές. Υπήρξε δωρικός όπως η ηπειρώτικη γη του. Ξαν να γύρευε ένα πένθος απ' το οποίο να κρυφτεί, μα και την ίδια στιγμή να βρει να κουρνιάσει. Να πατήσει κάτω απ' το βαρύ χώμα τον Χάρο μα και να τον χορέψει, έτσι, στατικά και αγέρωχα, όπως το κάνουν στα μέρη του με έναν τρόπο που δεν περιγράφεται.

Η ιδιότυπη αυτή χαρακιά του μάταιου και του τρυφερού μέσα στην κόρη του ματιού του ερχόταν από παλιά και αποκρυστάλλωνόταν μοναδικά στον ποιητικό του λόγο – αυτό τον λόγο που μπορούσε να τον φτάσει έως τον καθένα.

Δύο παραδείγματα: το πρώτο από τα «Γυάλινα Γιάννενα», η περίφημη «Χριστουγεννιάτικη ιστορία». Το μοναχικό ξενύχτι του χήρου πατέρα, αγκαλιά με το όπλο του, «πώς να πλαγιάσει και να κοιμηθεί». Μετά τον στίχο αυτό, το ποίημα, μέσα στην πένθυμη αχλύ του, εξακτινώνεται στο διάστημα της μνήμης: «Δέω να γίνω πατέρας του πατέρα μου,/ ένας πατέρας που του έτυχε/ σιωπηλό και δύστροπο παιδί,/ και του πώ μια ιστορία/ για να τον πάρει ο ύπνος.// Υπνε που παίρνεις τα παιδιά πάρε και τον πατέρα...».

Ο ύπνος συνοδεύει τον πατέρα («απ' τις μασχάλες πιάσ' τονε/ σα να 'ταν λαβωμένος») σε ένα μεταθανάτιο τοπίο, οικείο όσο και ανοίκειο, που μεταμορφώνεται δι-

αρκώς («Να βγαίνει η μάνα να κοιτά/ από το παραθύρι, την έγνοια της να βλέπουμε/ στα γαλανά της μάτια, κι όλοι να της το κρύβουμε/ πως είναι πεθαμένη») ώσπου ο ύπνος γίνεται ένας για όλους, με τους γονιούς να γίνονται παιδιά, «παιδάκια των παιδιών μας». Η κόντα του ποιήματος είναι αέρινη

μα και βαριά, όπως όταν βρίσκεσαι κάπου ανάμεσα στον ύπνο και στον ξύπνιο: «Σε στρωματσάδα ρίζε μας/ μια νύχτα του χειμώνα, πίσω απ' τα ματοτσινόρα/ ν' ακούμε τους μεγάλους, να βήκουν, να σωπαίνουνε,/ να βλαστημούν το χιόνι. Κι εμείς να τους λυπόμαστε/ που γίνανε μεγάλοι και να βιαζό-

μαστε πολύ/ να μοιάσουμε σ' εκείνους, να δουν πως μεγαλώσαμε/ να παρηγορηθούνε».

Δεύτερο παράδειγμα, από την «Παραλογή». Το έχω γράψει και αλλού, παλαιότερα: η ποιητική αυτή σύνθεση περιλαμβάνει ένα άτιτλο ποίημα, στην ουσία μια στιχομυθία, κάτι σαν ελάχιστο

μονόπρακτο: ο διάλογος ενός παιδιού με τη μάνα του.

Το παιδί φαίνεται να έχει καταληφθεί από τρόπο στην ιδέα ότι κάποτε η μητέρα του θα πεθάνει. Οι τέσσερις πρώτοι στίχοι: «– Εσύ δεν θα πεθάνεις,/ – Μάζεψε τη φωτιά./ – Πεθαίνουν οι μανάδες; Δεν πεθαίνουν./ – Όχι.

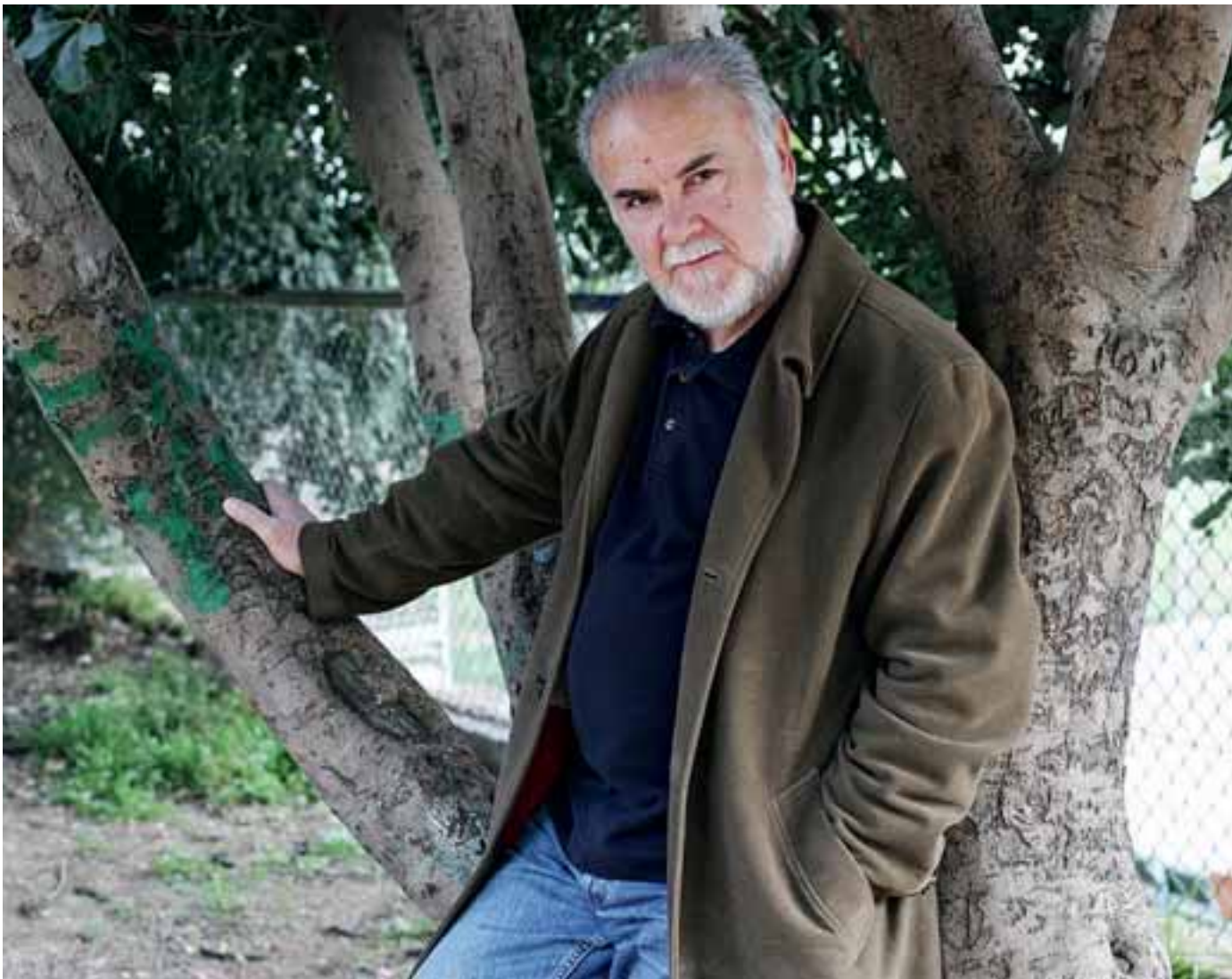
Κοίταξε να μην καείς». Η συζήτηση συνεχίζεται με αμείωτη ένταση: «– Σύρε να παίξεις./ Δε θέλω. Θέλω να μην πεθάνεις./ – Μπα σε καλό σου. Φέρε μου το σινί./ – Η γιαγιά όμως θα πεθάνει./ – Θα 'σαι μεγάλος τότε, μη φοβάσαι». Στο τέλος, το παιδί ξεσπά: «– Αμα πεθάνεις θα πεθάνω να το ξέρεις./ Κούφια η ώρα. Μην λες τέτοιες κουβέντες./ – Αμα πεθάνεις θα πεθάνω. Μ' ακούς;».

Απομένει ένα δίστιχο στο οποίο τον τελευταίο λόγο τον έχει η μάνα. Ένας λόγος επιωμένος πολλά χρόνια μετά: όταν το παιδί δεν είναι πια παιδί, σαν πχ από το επέκεινα, απάντηση στο «Αμα πεθάνεις θα πεθάνω. Μ' ακούς;» του μικρού παιδιού: «Σ' ακούω. Ψεύτη./ Ούτε αυτά που μου 'ταξες παιδί δεν κράτησες».

Συντριπτικό κλείσιμο. Ο λόγος της μάνας σαν ετυμγορία. Κι ωστόσο, στο βάθος, δεν μιλάει η μάνα στο τέλος– το παιδί μιλάει. Είναι αυτή η κατάσταση όπου γινόμαστε εγγαστρίμυθοι των νεκρών. Η μάνα μιλάει μέσα απ' το παιδί που δεν είναι πια παιδί. Όταν το παιδί γίνεται γονιός της ίδιας του της μάνας.

Μια βίαιη μύηση ενηλικίωσης; Από τη στιγμή που η μάνα έχει μεταβληθεί σε σκιά, τι άλλο; Πώς αλλιώς, όταν δεν μένει τίποτε άλλο να ειπωθεί παρά μόνο μέσα στο μύχιο; Όλες αυτές οι συνομιλίες –οι μονόλογοι, στην ουσία– που κλείνουν πάντοτε με ένα αθέατο, μα οριστικό, ερωτηματικό. Κι όμως, μέσα σε όλη αυτή την αγριότητα θάλλει μια αβάστακτη τρυφερότητα.

Η απόφραξη ποίηση του Μιχάλη Γκανά: ηπειρώτικη, ελληνική, με τον τρόπο της οικουμενική, καθώς αυτή η τρυφερότητα αναδύεται κάθε τόσο σαν γυναίκα μητρική και στοργική, ερωτική και άπιστη, στα σωθικά της οποί-ας, ωστόσο, σαλεύει μια αδιόρατη, μια τρομακτική αβεβαιότητα.

Μιχάλης Γκανάς. Δωρικός όπως η πατρίδα του, η Ηπειρος. Ξαν να γύρευε ένα πένθος απ' το οποίο να κρυφτεί, μα και την ίδια στιγμή να κουρνιάσει. Να πατήσει κάτω απ' το βαρύ χώμα τον Χάρο μα και να τον χορέψει, έτσι, στατικά και αγέρωχα, όπως το κάνουν στα μέρη του.

ΑΠΩΣΕΙΣ

Η ποίηση ως κιβωτός της μνήμης

Της **ΑΝΤΡΕΑ ΣΕΛΙΝΓΚΕΡ**

Όσες ευκαιρίες να εκφραστούμε κι όση χαρά κι αν μας προσφέρουν η γλώσσα και ο διάλογος, άλλο τόσο μεγάλο είναι το στραπάτσο που μας επιφυλάσσουν, όταν η εκάστοτε άλλη πλευρά στα συμφραζόμενα ενός διαλόγου δεν υφίσταται πλέον ως φυσική παρουσία. Απαιτείται τότε από το άτομο να εκτελέσει μια σειρά από λεπτούς ψυχολογικούς άθλους, που καλούνται συλλήβδην πένθος. Διότι ούτε η σχέση με τον απόντα άλλο τελειώνει με την απώλειά του, ούτε το βιολογικό τέλος μιας ανθρώπινης ζωής σηματοδοτεί κατ' ανάγκην το τέλος μιας ζωντανής σχέσης με τον αποθανόντα. Το πένθος όμως είναι και το καύσιμο της μνήμης. Το σοκ της απουσίας γεννάει μια νέα μορφή παρουσίας, υπό την προστασία της οποίας είναι δυνατόν να εξωτερικευθεί το ανεπίπλωτο, να επιτραπούν συναισθήματα που δεν έχουν ποτέ αποκαλυφθεί, εν ολίγοις: να συνεχιστεί η σχέση σε μια άλλη διάσταση. Αυτό ακριβώς μας έδειξε ο Μιχάλης Γκανάς στον ποιητικό κύκλο του με τίτλο «Παραλογή»: Οφείλουμε στη μνήμη ότι το απόν μπορεί να είναι για εμάς παρόν. Ο Γκανάς δεν καταφεύγει στη μεταφυσική ή σε θρησκευτικούς ορίζοντες προσδοκίας, αλλά στις αισθήσεις και σε ψυχικές διεργασίες: ακουστικές και γευστικές εντυπώσεις, εσωτερικές εικόνες, όνειρα, συ-

νειρμούς. Για τον Γκανά, ο οποίος σκεφτόταν και έγραφε στα ελληνικά, αυταπόδεικτη υλική έκφραση της υπαρξιακής αναγκαιότητας των μνημοτεχνικών είναι το μνήμα. Αντιλαμβανόταν την ποίηση, όχι μόνο στην «Παραλογή», ως κιβωτό της μνήμης.

Ποια στάση, ποιο μήνυμα θα μπορούσε να είναι πιο ανθρώπινο και παρήγορο σε αυτόν τον κόσμο της λήθης στον οποίο ζούμε; «Με πλάκα και κοντύλι», τα εργαλεία του συγγραφέα, ο Μι-

Είναι σαν να ψιθυρίζει από το άγνωστο βασίλειο της ανυπαρξίας: «Να με θυμάσαι – βασιλικά να τριβεις στις παλάμες σου για να θυμάσαι».

χάλης Γκανάς μας έδειξε πώς μπορούμε να θυμόμαστε αγαπημένους νεκρούς. Αλλά και απλά μέσα από μυρωδιές και είναι σαν από τις 12 Νοεμβρίου να μας ψιθυρίζει από το άγνωστο βασίλειο της ανυπαρξίας: «Να με θυμάσαι – βασιλικά να τριβεις στις παλάμες σου για να θυμάσαι». Γιατί «χωρίς εμάς είστε μειοψηφία (ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ), χωρίς εσάς οστά γεγυμνωμένα».

Η κ. Αντρεα Σελινγκερ, μεταφράστρια και αρθρογράφος, έχει μεταφράσει ποίηση του Μιχάλη Γκανά.

Πήγαινε αναπόταμα, προς τις πηγές

Του **ΚΩΣΤΑ ΚΟΥΤΣΟΥΡΕΛΗ**

Ο Μιχάλης Γκανάς υπήρξε μια φωνή αρχαϊκή. Σ' έναν τόπο που τραβάει όλο και πιο κοπιαστικά, όλο και πιο πτοημένα προς το πέρας του, εκείνος μας θυμίζει πάντα την αρχή. Στο θορυβώδες ρεύμα της πολιτιστικής μας ζωής, το μολυσμένο από κάθε είδους όζινες βροχές και κατακρημνίσματα, εκείνος πήγαινε αναπόταμα, προς τις πηγές. Και τα γραψιμάτα του, είτε ποιήματα, είτε τραγούδια, είτε πεζά, ήταν ο ίδιος ο άνθρωπος, εκείνος που γνώρισε όσοι είχαμε την τύχη να τον συναναστραφούμε – πάντα απροσποίητος, απόφυος, αυθεντικός.

Οι γραμματολόγοι μας πάνω στη φούρια τους να συμμαζεύουν τα ασυμμάζεута, τον συγκατέταξαν κι αυτόν βολικά στη σωρεία των ποιητών της Μεταπολίτευσης. Δεν νομίζω ότι έχει την παραμικρή σχέση μαζί τους. Με κάτι λίγους μόνο συμπορεύθηκε, μακριά εντελώς από ταμπέλες και γενεές. Ο αναγνώστης θα τους βρει σ' έναν τόμο που δεν ξέρω αν προσέχθηκε καθόλου, «Τ' αγαπημένα του Μιχάλη Γκανά. Ποιήματα και αφηγήματα άλλων» (2014). «Αν είναι να μιλήσει κάποιος ας πει για την αγάπη»: τα λιτά σχόλιά του σ' αυτή την ανθολογία είναι η καλύτερη εισαγωγή και στο δικό του το έργο.

Μετά το φευγιό τόσων και τόσων ονομαστών της ποίησης μας τα τελευταία χρόνια –της Δημου-

λά, του Ελευθερίου, του Χριστιανόπουλου, του Βαλαωρίτη...–, ο Γκανάς ήταν ένας από τους έσχατους που το όνομά τους έλεγε κάτι στο ευρύ κοινό. Και όχι απλώς «κάτι»... Τα βιβλία του διαβάστηκαν πολύ κι από ανθρώπους που γενικά δεν διαβάζουν, πολλώ δε μάλλον ποιήματα. Τους στίχους του, που σαν τις πιπεριές του Μπασό τοὺς έβαλαν φτερά και τους έκαναν λιβελοῦλες μελωδικές συνθέτες όπως ο Νίκος Ξυδάκης, ο Παναγιώτης Καλαντζόπου-

Τα γραψιμάτα του, είτε ποιήματα, είτε τραγούδια, είτε πεζά, ήταν ο ίδιος ο άνθρωπος, πάντα απροσποίητος, απόφυος, αυθεντικός.

λος, ο Δημήτρης Παπαδημητρίου και ο Μίκης, τους τραγουδίσσαμε όλοι. Εξαιρέτες είναι και οι ποιητικές του μεταγραφές, από το Άσμα Ασμάτων έως τον Ομηρο, υπόδειγμα βαθιάς γνώσης και σεβαστικής δεξιοσύνης του πρωτοτύπου, κι ας λεν οι μεταφρασολογούντες. Και, εξυπακούεται, η ολιγοσέλιδη πρόζα του, αυτοβιογραφική και μη.

Καλό κατευόδιο, Μιχάλη Γκανά!

Ο κ. Κώστας Κουτσουρέλης είναι ποιητής και δοκιμογράφος.

Στίχοι που φωτίζουν τα σκοτάδια

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

Στην ταινία του Ζαν Λικ Γκοντάρ «Αλφαβίλ», που βγήκε στις αίθουσες το 1965, ακούγεται η φράση: «Ξέρεις τι φωτίζει τη νύχτα; Η ποίηση». Όταν η ποίηση συναντά τη μουσική, το φως γίνεται ακόμη πιο δυνατό, εκτυφλωτικό. Αυτό συνέβη στην περίπτωση του Μιχάλη Γκανά. «Είναι φορές που δεν ξέρω γιατί, κάτι νυχτώνει βαθιά και πενθεί. Και δε σου κάνει κανείς, κι όπως γυρεύεις να βρεις λίγο λευκό να παστεις, γιασεμί στο σκοτάδι σαν άστρο ανάβει», τραγούδησε η Ελλη Πασπαλά το 2005 τους δικούς του στίχους, με τη μουσική Παναγιώτη Καλαντζόπουλου.

Τον γνώρισα ως στιχουργό τη δεκαετία του 1980, μέσα από τη συνεργασία του με τον Θάνο Μικρούτσικο και τον Νίκο Ξυδάκη, όμως την επόμενη δεκαετία άγγιξε δημιουργικά τη μια κορυφή μετά την άλλη. Το 1993, στο «Να δεις τι σου 'χω για μετά» από το άλμπουμ «Ρίξε κόκκινο στη νύχτα» του Λαυρέντη Μαχαιρίτσα περιέγραψε σε μόλις 340 λέξεις με συγκλονιστικό τρόπο μια ολόκληρη εποχή. Το 1994, στα «Κορμιά και τα μαχαίρια» της Ελευθερίας Αρβανιτάκη, στη συνεργασία του με τον αρμενικής καταγωγής Αρα Ντινκτζιάν, η γραφή του δεν ανέστησε απλώς το δημοτικό τραγούδι, το γέννησε εξ αρχής: «Τα πουλιά και τα τριζόνια / άντε τραγουδάνε τόσα χρόνια / κι από την ανατριχίλα /

κοκκινίζουνε τα μίλα». Το 1996, στα «Τραγούδια για τους μήνες» του Δημήτρη Παπαδημητρίου, σε μια στιχουργική συνύπαρξη με τη Σαπφώ, τον Οδυσσέα Ελύτη, τον Κώστα Καρυωτάκη και τη Μαρία Πολυδούρη, έδωσε τέτοια δύναμη σε αυτό το άλμπουμ ώστε σήμερα πια να αποτιμάται ως ένας δεύτερος «Μεγάλος Ερωτικός»: «Εγώ τον πόνο τον βαστώ, την πίκρα την αντέχω, κλαίω γιατί σε ξέχασα και όχι που δε σ' έχω».

Γήινος και ονειρικός μαζί, ρε-

Μια πολύτιμη στιχουργική πατριδογνωσία: η παρακαταθήκη του Μιχάλη Γκανά στο ελληνικό τραγούδι.

αλιστής και ονειροπόλος, με το ένα πόδι του να πατάει στα βιώματα και στις αναμνήσεις του και με το άλλο γερά στο σήμερα, αιχμηρός μα και τρυφερός, ο Μιχάλης Γκανάς μπόλιασε το ελληνικό τραγούδι με μια γλώσσα εξαιρετική, γεμάτη εικόνες και συναισθήματα, δημιούργησε ουσιαστικά μια νέα πατριδογνωσία. «Η πρόζα περπατάει, η ποίηση χορεύει», έλεγε συχνά. Η ποίηση και οι στίχοι του θα συνεχίσουν τον ξέφρενο χορό τους ακόμη και τώρα που εκείνος βρίσκεται στο επέκεινα. Εντός μας.

Μια παρέα στο Παγκράτι του 1970

Η πολιτικοποίηση, το Πολυτεχνείο και η φιλία. Η σκιαγράφιση της εποχής μέσα από τις περιπέτειες μιας ροκ μπάντας

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΜΠΑΣΚΟΖΟΣ
Η μπάλαντα των ανίδεων και καλών
εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 157

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

«Πιάσε ένα νες ακόμη». Λέντζος, Παγκράτι. Αραχτοί κι ωραίοι, αμέριμνοι, σέρνονται στα μονοπάτια της μουσικής, θέλουν να φτιάξουν συγκρότημα, να κατακτήσουν τον κόσμο. Μόνο που δεν είναι αποφασισμένοι. Περιφέρονται από την Ερατοσθένης στο Αλσος, από την Ευτυχίδου στο Pastry Family και προσπαθούν να βολέψουν φιλοδοξίες και βαρεμάρα, επιθυμίες και έρωτες, ανέχεια κι όνειρα. Την ιστορία τους καταγράφει ο Νούλης. Καθώς απέτυχε να μπει στο πανεπιστήμιο με την πρώτη, ετοιμάζεται για τη δεύτερη φορά, τους παρακολουθεί, συμμετέχει μα και τους βλέπει κι απέξω, πιο ψυχραιμος, λιγότερο συνδεδεμένος, έχει άλλη ρότα.

Μια αποτυχημένη, μέσα στην ανοργάνωσή της, εμφάνιση στο Αλσος –μα είναι δυνατόν να τους «κρεμάσει» ο άνθρωπος με τα νηπιτικά;– θα ανοίξει απογοητευτικά την αυλαία της φιλοδοξίας τους. Οι Athens Pistols, που ακούν ροκ και αναπαράγουν τα τραγούδια της εποχής, βρίσκονται στη δεύτερη προσπάθεια να είναι η μπάντα του εορταστικού προγράμματος στο Caravel. Η εμφάνισή τους είναι γελοία και το ξέρουν. Όχι μόνο γιατί φορούν ο καθένας ό,τι βρήκε από πατεράδες, φίλους, γνωστούς, μα γιατί το ρεπερτόριο εξαντλείται κι

Το **κυνήγι** της επιτυχίας θα δοκιμάσει τις σχέσεις των χαρακτήρων στην «Μπαλάντα των ανίδεων και των καλών».

Η κοινωνία παγωμένη μέσα στο δικτατορικό καθεστώς, οι οικογένειες αγκομαχούν οικονομικά και οι ήρωες παλεύουν με τον έξω κόσμο και με τον μέσα τους.

επαναλαμβάνεται, μια ατελείωτη λούπα, μπροστά σε στυλιζαρισμένο γηραιό κοινό. Κι όμως αυτή η αλλόκοτη εμφάνιση, μαζι με το κυνήγι της δισκογραφικής, θα αποκαλύψει τις σχέσεις μεταξύ τους, θα δοκιμάσει αυτό που νόμιζαν δεδομένο, τη φιλία τους. Το «μαζί» είναι επίφαση, ο

Η **μεσοαστική** γειτονιά του Παγκρατίου του '70, με τοπίο όπως ο «Λέντζος», το Αλσος, το Pastry Family και δρόμους όπως η Ευτυχίδου και η Ερατοσθένης, δίνει τον τόνο στο μυθιστόρημα του Γιάννη Μπασκόζου.

κοινός στόχος δεν υπάρχει, υπόγεια κάποιοι αυτονομούνται και επιδιώκουν το προσωπικό μέλλον τους, κι εκεί ανατέλλει αυτό που ονομάζουμε προδοσία, πάντα χαριστική βολή για τους δεσμούς μας με τους άλλους.

Είναι ο συλλογικός και ατομικός δρόμος που ξεπροβάλλει μέσα από αυτές τις σελίδες. Η κοινωνία παγωμένη μέσα στο δικτατορικό καθεστώς, οι οικογένειες αγκομαχούν οικονομικά, το Παγκράτι μια ωραία μεσοαστική γειτονιά και οι ήρωές μας να παλεύουν με τον έξω κόσμο και με τον μέσα

τους. Πολιτικοποίηση στα σπάργανα, επαφή με τα γεγονότα του Πολυτεχνείου, μικρή δράση στην πολιτική παρανομία, ταλάντωση ανάμεσα σε όσα βλέπουν, ζουν, ακούν, διαβάζουν. Κι ο δρόμος του καθενός. Στον έρωτα, στο μέλλον, στη φιλία.

Υπάρχει ένας χαρακτήρας που αναμφισβήτητα κυριαρχεί στη διήγηση. Ο Κώστας, ο μανάτζερ του συγκροτήματος. Πιστεύει πιο πολύ κι από τα ίδια τα μέλη στην προσπάθειά τους, παλεύει με νύχια και με δόντια για όλα, την οργάνωση, την ανάδειξη, τη

δημιουργία, παλεύει αφειδώλευτα, γενναιόδωρα, ανυστερόβουλα. Γι' αυτό και για εκείνον, όσα συμβαίνουν, θα είναι ένα βαθύ τραύμα που δεν θα καταφέρει να το κλείσει, θα τον πληγώνει στην υπόλοιπη ζωή του, όση του μένει.

Η παρέα των ανίδεων και καλών δεν είναι απλώς μια μικρή μπάντα στο Παγκράτι τη δεκαετία του '70. Είναι η σκιαγράφιση όλης εκείνης της εποχής. Από τα ακούσματα –Σαββόπουλος που εμπνέει και Animals οπωσδήποτε– μέχρι τη θολή αίσθηση ότι κάτι σιγά σιγά αλλάζει, δεν

αντέχεται πια, ανατρέπεται μέσα στη σκέψη των ανθρώπων αυτός ο γύψος της καθημερινότητας, το καθεστωτικό σκοτάδι. Είναι οι προσωπικές επιδιώξεις και οι συλλογικές αποτυχίες που διαλύουν την ενότητα, δημιουργούν συνθήκες επαναπροσδιορισμού, αυτομόνησης και διαφορετικών επιλογών.

Αν η αφορμή της ιστορίας είναι η μικρή παρέα, το συγκρότημα στο Παγκράτι, η αιτία μοιάζει βαθιά πολιτική. Κοινά όνειρα που τα διέλυσε η πραγματικότητα της ατομικότητας, μοναχικότητας κι αδιέξοδα. Ανίδεοι που λίγο λίγο μιλούν και από ένα σημείο και μετά δεν μπορούν να νιώθουν αθώοι και αφελείς, καλοί μέχρι να τους δοθεί η δυνατότητα να γίνουν κακοί. Η ωρίμανση θέλει κόπο, χρόνο, έρχεται να σε βρει μέσα από χίλιους δυο δρόμους, άλλοτε επιλεγμένους κι άλλοτε αναπάντεχους, ξαφνικούς.

«Ανθη που βγαίνουν μόνα τους κι ανθούν σε κάθε τόπον» ω λόγια των ανίδεων και των καλών ανθρώπων! γράφει ο Παλαμάς στο «Σ' αγαπώ» στους «Ιαμβους και Ανάπαιστους». Εμπνέει τον Καλομοίρη που συνθέτει τη «Συμφωνία των ανίδεων και καλών ανθρώπων», με αφετηρία του τον περιβολάρη και την υπηρέτρια, δυο ανθρώπους λαϊκούς. Κι από τον Καλομοίρη, ο Μπασκόζος παίρνει το νήμα για τους ανίδεους χαρακτήρες του, τα καλά αυτά παιδιά, και τα οδηγεί στη συνειδητοποίηση, στις μη αυθόρμητες πια, τις δεύτερες σκέψεις, αυτό που ονομάζουμε σύστημα.

#Nicosia2030 Υποψήφια για Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης

ΕΛΕΩΝΟΡΑ ΖΟΥΓΑΝΕΛΗ
ΣΕ ΑΛΛΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ
ELEONORA ZOUGANELI

29/11/2024

ΤΙΑΓΟ ΡΟΔΡΙΓΟΥΕΣ
ΚΑΤΑΡΙΝΑ ΚΑΙ
Η ΟΜΟΡΦΙΑ ΝΑ
ΣΚΟΤΩΝΕΙΣ ΦΑΣΙΣΤΕΣ
CATARINA AND THE BEAUTY
OF KILLING FASCISTS

10, 11/12/2024

Διοργανωτές
Organisers:

Θεσμικός Χορηγός
Institutional sponsor:

Χάλκινος χορηγός
Bronze sponsor:

Χορηγοί επικοινωνίας
Media sponsors:

Εισιτήρια
Tickets:

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2024
ΜΗΝΑΣ ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗΣ
ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗΣ

Gala Dinner με τον
Κωστή Μαραβέγια

Καλωσόρισμα από την Παιδική Χορωδία
"Διάσταση" και Χορωδία Σχολής Κωφών
"Γεώργιος Μάρκου"
Παρουσιαστής Τάσος Τρύφωνος

Παρασκευή 29 Νοεμβρίου στις 19:30

Parklane, A Luxury Collection
Resort & Spa, Limassol

Τιμή €100 κατ'ατομο
Για κρατήσεις 99300256

ΣΥΝΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΣΤΗΡΙΞΗ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

ΘΕΣΜΙΚΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Η ελευθερία κατακτάται στην αρένα

Το σίκουελ του «Μονομάχου», ξανά με την υπογραφή του Ρίντλεϊ Σκοτ

Μονομάχος 2 ★★½
ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2024), 148΄
Σκηνοθεσία: Ρίντλεϊ Σκοτ
Ερμηνείες: Πολ Μέσκαλ, Πέδρο Πασκάλ, Ντένζελ Ουάσιγκτον

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Είκοσι τέσσερα χρόνια μετά το πρώτο μέρος των πέντε Οσκαρ και της τεράστιας εμπορικής επιτυχίας, ο Ρίντλεϊ Σκοτ επανέρχεται στον κινηματογραφικό μύθο του «Μονομάχου». Απόλυτος πρωταγωνιστής της ορίτζιναλ ταινίας ήταν φυσικά ο Ράσελ Κρόου, τον οποίο ουσιαστικά ο Σκοτ εδώ αποφασίζει να αντικαταστήσει όχι με έναν αλλά με δύο σύγχρονους αστέρες: τον Πολ Μέσκαλ και τον Πέδρο Πασκάλ. Ο πρώτος υποδύεται τον Λεύκιο Βέρο, πρίγκιπα της Ρώμης, ο οποίος ζει ως εξόριστος στην αφρικανική Νουμιδία. Όταν ο Ρωμαίος στρατηγός Ακάκιος (Πασκάλ) εισβάλλει εκεί και οι στρατιώτες του σκοτώνουν τη σύζυγο του Λεύκιου, εκείνος πάνεται αιχμάλωτος και μεταφέρεται στη Ρώμη, όπου η εξουσία βρίσκεται ακόμα και από τους σαδιστών δίδυμων αυτοκρατόρων Γέτα και Καρακάλα. Πλέον ο ήρωας θα κληθεί να κερδίσει την ελευθερία του στην αρένα, αλλά και να πραγματώσει, με τη βοήθεια του Ακάκιου, το όραμα του παππού του, Μάρκου Αυρηλίου, για μια ελεύθερη Ρώμη.

Όλα αυτά μπορεί να φαντάζουν κάπως περίπλοκα, αλλά το σίκουελ του Ρίντλεϊ Σκοτ είναι εξαιρετικά απλό ως προς την αφήγηση και την πλοκή του – ίσως απλούστερο ακόμη και από το πρώτο μέρος, με τη διαφορά ότι εκείνο διέθετε πνεύμα και πρωταγωνιστή όμοιο με τα... λιοντάρια της αρένας. Κι εδώ βέβαια το περιτύλιγμα είναι εντυπωσιακό. Από την πολιορκία μιας πόλης μέχρι μια ολόκληρη ναυμαχία που λαμβάνει χώρα μέσα στο

Κολοσσαίο, τα εξελιγμένα ειδικά εφέ ζωντανεύουν τον αρχαίο ρωμαϊκό κόσμο – αν και ενίοτε το παρακάνουν, όταν ο μονομάχος μας τα βάζει με μια αγέλη μεταλλαγμένων(;) πιθήκων.

Υπάρχουν πάντως και ευφάνταστα στοιχεία που λειτουργούν στον καινούργιο «Μονομάχο»: το δίδυμο, π.χ., των παλαβών αυτοκρατόρων δεν φτάνει σίγουρα τη διεστραμμένη ιδιοφυΐα του Κόμμοδου του Χοακίν Φίνιξ, τονίζει ωστό-

Τα εξελιγμένα ειδικά εφέ ζωντανεύουν τον αρχαίο ρωμαϊκό κόσμο – αν και ενίοτε το παρακάνουν, όπως όταν, π.χ., ο ήρωας τα βάζει με μια αγέλη μεταλλαγμένων(;) πιθήκων.

σο την ατμόσφαιρα ολοκληρωτικής παρακμής και διαφθοράς που έχει καταλάβει τη Ρώμη.

Ο πραγματικός σταρ

Σε αυτό το περιβάλλον, άλλωστε, θριαμβεύει και ο πραγματικός «πρωταγωνιστής» της ιστορίας, τον οποίο ερμηνεύει ο Ντένζελ Ουάσιγκτον. Ο βετεράνος Αμερικανός ηθοποιός παίζει τον Μακρίνιο, έναν αμοραλιστή έμπορο σκλάβων και μονομάχων, ο οποίος λύνει και δένει στο παρασκήνιο, εποφθαλμιώντας την ανάταξη εξουσία. Ο Ουάσιγκτον, με τις μικρές του παύσεις στην εκφορά και μια υποβόσκουσα «σαιξπικρή» τρέλα, δίνει από μόνος του βάθος σε ένα αρκετά διασκεδαστικό κατά τα άλλα σύνολο, το οποίο ωστόσο απέχει πολύ από το να χαρακτηριστεί μεγαλειώδες, όπως το πρότυπό του.

Ο Πολ Μέσκαλ στον ρόλο του Λεύκιου Βέρου και ο Πέδρο Πασκάλ ως Ακάκιος. Η ταινία του Ρίντλεϊ Σκοτ διαθέτει εντυπωσιακό περιτύλιγμα, ωστόσο, απέχει πολύ από το να χαρακτηριστεί μεγαλειώδης, όπως το φιλμ του 2000.

HOME CINEMA

Στα άδυτα του NBA και στη ζωή του Σάμιουελ Μπέκετ

Ο «βασιλιάς» Λεμπρόν Τζέιμς σε στιγμιότυπο από το ντοκιμαντέρ «Αρχική πεντάδα».

Ο Γκάμπριελ Μπερν στην ταινία «Χορεύοντας με τον Μπέκετ», όπου υποδύεται τον νομπελίστα συγγραφέα.

Αρχική πεντάδα ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2024)

Παραγωγοί: Μπαράκ και Μισέλ Ομπάμα
Εμφανίζονται: Λεμπρόν Τζέιμς, Τζίμι Μπάτλερ, Τζέισον Τέιτλουμ

Στον μαγικό κόσμο του NBA και στην (ακόμη πιο μαγική) ζωή των κορυφαίων αστέρων του μας ξεναγεί η σειρά ντοκιμαντέρ του Netflix σε παραγωγή των Μπαράκ και Μισέλ Ομπάμα. Καλός φίλος του πρώην προεδρικού ζεύγους, ο «βασιλιάς» Λεμπρόν Τζέιμς δίνει πρόσβαση τόσο στη γηπεδική όσο και στην εξωγηπεδική του καθημερινότητα, από τη σκληρή προπόνηση, που κρατάει το κορμί του σε άριστη κατάσταση στα 40 του χρόνια, μέχρι τις οικογενειακές στιγμές με τα αγαπημένα του πρόσωπα. Το ίδιο κάνουν τέσσερις ακόμη νεότεροι αστέρες του NBA: ο Τζέισον Τέιτλουμ, ο Τζίμι Μπάτλερ, ο Ντομάντας Σαμπόνις και ο Αντονι Εντουαρντς.

Είναι πραγματικά συναρπαστικό, όσο και... μελαγχολικό, όπου υποδύεται τον νομπελίστα συγγραφέα.

τών, στην ουσία νεαρών ανδρών, οι οποίοι με το ταλέντο και τη σκληρή δουλειά τους έχουν φτάσει να απολαμβάνουν τη λατρεία του πλήθους και αμύθητα κέρδη στους τραπεζικούς λογαριασμούς τους. Όπως και η ίδια η χώρα όπου εργάζονται, αποτελούν και εκείνοι παράδειγμα χτυπητών αντιθέσεων: από τη μία ο πόνος των τραυματισμών, τα συνεχόμενα ταξίδια και η νοσταλγία, και από την άλλη η δόξα, τα παραμυθένια σπίτια και οι κάθε είδους παροχές. Ο κόσμος τους μπορεί να μην είναι ακριβώς «μαγικός», όμως μοιάζει σίγουρα «άλλος» συγκριτικά με εκείνον των περισσότερων ανθρώπων.

Χορεύοντας με τον Μπέκετ ★★

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2023), 100΄

Σκηνοθεσία: Τζέιμς Μαρς

Ερμηνείες: Γκάμπριελ Μπερν,

Αϊνταν Γκίλεν

Από την πλατφόρμα της Cosmote TV επιλέγουμε τη βιογραφία του σπουδαίου θεατρικού συγγραφέα Σάμιουελ Μπέκετ. Ο Βρετανός Τζέιμς Μαρς επιχειρεί να κάνει την απεικόνισή του λιγό-

τερο συμβατική, συστήνοντάς μας για πρώτη φορά τον Μπέκετ σε αρκετά προχωρημένη ηλικία, όταν εκείνος καλείται να παραλάβει στο βραβείο Νομπελ Λογοτεχνίας. Αυτό που ακολουθεί είναι ένας διάλογος του σπουδαίου συγγραφέα με τον εαυτό του, κατά τη διάρκεια του οποίου εκείνος θυμάται, μέσω εκτεταμένων φλας μπακ, τους σταθμούς και (κυρίως) τα πρόσωπα που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη ζωή του: την αυταρχική μητέρα του, τον Τζέιμς Τζόις, τη σύζυγό του Σουζάν και την ερωμένη του, Μπάρμπαρα. Ο Μαρς ακολουθεί τη σύγχρονη τάση, που θέλει τις βιογραφίες να επικεντρώνονται στην προσωπική ζωή παρά στο έργο των πρώων τους. Η συγκεκριμένη τακτική, πάντως, εδώ αποδίδει αρκετά, αφού μέσα από τις σχέσεις του Μπέκετ με τις γυναίκες της ζωής του αναδύεται ο μεγάλος δημιουργός του «Περιμένοντας τον Γκοντό» και του «Τέλους του παιχνιδιού». Αυτός ο διαρκής «πόλεμος» της μεγάλης τέχνης με τη ζωή είναι και ο βασικός άξονας γύρω από τον οποίο κινείται η ταινία.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Ερμηνείες με χαρακτήρα σε σονάτες των Μπετόβεν και Μπραμς

Δύο σονάτες για βιολί και πιάνο του Μπετόβεν, μαζί με ακόμη μία για τα ίδια όργανα του Μπραμς, παρουσίασαν στις 17 Οκτωβρίου η βιολονίστρια Δανάν Παπαματθαίου-Μάτσκε μαζί με τον πιανίστα Γιώργο Εμμανουήλ Λαζαρίδη στην αίθουσα «Δημήτρης Μητρόπουλος».

Το συγκεκριμένο ρεπερτόριο φάνηκε ότι ταιριάζει στους δύο μουσικούς. Η ακρίβεια και η καθαρότητα στην άρθρωση είναι μέρος του εκφραστικού τους οπλοστασίου, όπως άλλωστε και οι δραματικές εναλλαγές ανάμεσα σε συγκρατημένα λυρικές διατυπώσεις και ζωπρές εξάρσεις. Ανάμεσα στις δέκα σονάτες για βιολί και πιάνο του Μπετόβεν επέλεξαν την τρίτη και την έβδομη, που ο συνθέτης ολοκλήρωσε με μόλις τρία χρόνια απόστασης. Παρ' όλα αυτά, τα δύο έργα αποτυπώνουν με εμφανή τρόπο την ταχεία πρόοδο στη μουσική του σκέψης. Στο δεύτερο μέρος της τριμερούς τρίτης σονάτα απέσπασε από τους δύο μουσικούς μια ερμηνεία μεγάλης πλαστικότητας και ξεχωριστής γλυκύτητας. Η ατμόσφαιρα είναι συγγενής με

αυτήν της «Παθητικής» σονάτας για πιάνο, η οποία γράφτηκε περίπου την ίδια εποχή. Πρόκειται για έναν «απολλώνιο» λυρισμό, τον οποίο ο Μπετόβεν ξαναβρίσκει στο δεύτερο μέρος της τετραμερούς έβδομης σονάτας και τον οποίο οι δύο μουσικοί απέδωσαν εξαιρετικά.

Η ανάδειξη του ύφους της μουσικής είναι το χαρακτηριστικό εκείνο που έχει πρωτίστη σημασία σε μια ερμηνεία. Έτσι, στο τελευταίο μέρος της τρίτης σονάτας, Παπαματθαίου-Μάτσκε και Λαζαρίδης δεν έπαιξαν απλώς

Οι δύο μουσικοί δεν αρκέστηκαν στην επαρκή απόδοση της μουσικής, αλλά τόλμησαν πειστικές εκτελέσεις.

γρήγορα και ζωπρά, αλλά πρόβαλαν το παιχνιδιάρικο στοιχείο και τη χαρά που αποπνέει η μουσική του Μπετόβεν. Η διάθεση αυτή ήταν αποτέλεσμα του τρόπου με τον οποίο η βιολονίστρια

Η Δανάν Παπαματθαίου-Μάτσκε και ο Γιώργος Εμμανουήλ Λαζαρίδης προσέφεραν ερμηνείες γεμάτες δύναμη, αλλά επίσης ποιητικές, με λυρισμό, στη σκηνή του Μεγάρου Μουσικής.

διαμόρφωνε τις φράσεις και τόνιζε συγκεκριμένες νότες, ενώ άφηνε ανάσες ανάμεσα σε άλλες, όπως επίσης του τρόπου με τον οποίο ευθυγραμμίζονταν με τις επιλογές αυτές ο Λαζαρίδης.

Διαφορετικού βάρους, η έβδομη σονάτα ξεκίνησε με έντονα δραματικό τρόπο στο πρώτο μέρος, όπου κοφτές διατυπώσεις γεμάτες νεύρο βρίσκονταν σε διάλογο με άλλες, περισσότερες

λυρικές, ώστε να διασφαλίζεται η κίνηση και η ροή της μουσικής. Στον λυρισμό του δεύτερου μέρους έγινε ήδη αναφορά. Όπως το προβλέπει ο Μπετόβεν, με τη σειρά του καθένας από τους δύο

μουσικούς ξετύλιξε την τρυφερή μελωδία με πλαστικότητα, χωρίς υπερβολές, λιτά. Ευχάριστα ανάλαφρο ήχησε το τρίτο μέρος, ενώ η κορύφωση ήρθε στο τελευταίο, όπου είχε κανείς την αίσθηση ότι οι δύο μουσικοί είχαν πράγματι μια ιστορία να αφηγηθούν. Μέσα από τις γεμάτες φαντασία μεταμορφώσεις του βασικού θέματος, Παπαματθαίου-Μάτσκε και Λαζαρίδης εξέφραζαν συναισθήματα των οποίων η ακολουθία είχε ειρμό και συνέπεια. Μια ανάγνωση που δεν αρκέστηκε στην επαρκή απόδοση του μουσικού κειμένου, αλλά τόλμησε και πέτυχε μία πειστική ερμηνεία του.

Η τρίτη και τελευταία σονάτα για βιολί και πιάνο του Μπραμς είναι έργο ωριμότητας. Οι δύο μουσικοί έδωσαν μια ερμηνεία γεμάτη δύναμη, έντονα δραματική αλλά εξίσου ποιητική. Διέθεταν την εκφραστική ελευθερία προκειμένου να αποδώσουν τον βαθύ λυρισμό του έργου, όπως επίσης τον πλούτο των συναισθημάτων, στοιχεία που αν και είναι βαθιά επεξεργασμένα, είναι εξίσου άμεσα και σαφή.

Με ενδιαφέρει ο χώρος του εφιάλτη και του ονείρου

Ο Δημήτρης Τάρλου μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στη ΓΙΩΤΑ ΣΥΚΚΑ

Γιατί ο μύθος του Βίκτορ Φρανκενστάιν, αυτού του τραγικού και τρομακτικού ήρωα που εμπνεύστηκε η Μέρι Σέλλεϊ το 1816, που φόβισε κι άλλο τόσο γοήτευσε τόσες γενιές, παραμένει τόσο αγαπητός για κοινό και σκηνοθέτες; «Όταν ήμασταν μικροί, λέγαμε με τους 12χρονους συνομήλικους φίλους “πάμε να φοβηθούμε λίγο;”. Ο άνθρωπος ελκύεται από τον τρόπο γιατί έτσι ξορκίζει τον θάνατο», λέει ο Δημήτρης Τάρλου. «Βλέποντας θρίλερ, γενικά τρομακτική μυθοπλασία, μπαίνεις στον χώρο του εφιάλτη και του ονείρου, κάτι που με ενδιαφέρει πολύ».

Μέσω ενός εφιάλτη προσεγγίζει σκηνοθετικά το έργο της Eris Κύργια «Frankenstein & Eliza», που ανεβαίνει στο «Πορεία» στις 21 του μηνός. Εμπνευσμένο από το μυθιστόρημα της Σέλλεϊ, ο σκηνοθέτης λέει στην «Κ» ότι «στον άνθρωπο αρέσει να μπαίνει ψυχαναλυτικά στον χώρο του ονείρου του».

Στην Ερι Κύργια ανέθεσε να γράψει ένα νέο κείμενο βασισμένο στην ιστορία του Φρανκενστάιν με σύγχρονες αναφορές. «Τα υπόλοιπα ήταν δικής της έμπνευσης. Το ζήτημα της ΑΙ ήταν μια κοινή μας οπτική. Όμως, θίγει επίσης το θέμα της βιοηθικής και της ευθανασίας, τα όρια του κινδύνου και της καταστροφής».

Στο «Frankenstein & Eliza» παρακολουθούμε τη διαδρομή ενός φοιτητή που σπουδάζει στη Γενεύη στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης. Στα τέλη της δεκαετίας του '60 πηγαίνει στη Νέα Υόρκη να εξελίξει μια ιδέα του για τη δημιουργία ενός ψηφιακού βοηθού. Παρακολουθούμε την πορεία του σε μια περίοδο φοιτητικών ταραχών, με σκηνικό μια ερωτική ιστορία.

Ο σκηνικός χώρος του Πάρι Μέξην είναι, σε πρώτο επίπεδο, το εντευκτήριο ενός πανεπιστημίου, στο οποίο ο γηραιός μπάρμαν μοιάζει σαν το φάντασμα του πανεπιστημίου και εκεί βρίσκεται και το εργαστήριο του Φρανκενστάιν γεμάτο εικόνες που θυμίζουν αρχές ψηφιακής εποχής.

«Μέσω αυτής της ιστορίας θίγονται φλέγοντα ζητήματα για το πόσο μπορούμε να εμπιστευθούμε την τεχνολογία. Υπάρχουν πολλές παρανοήσεις. Για όσα φοβόμαστε ότι θα γίνουν ενώ έχουν ήδη συμβεί και για πολλά που φοβόμαστε αλλά δεν πρόκειται να συμβούν. Υπάρχει περίπτωση στις επόμενες δεκαετίες να δούμε με ένα τρόπο μια συγχώνευση – όχι αντικατάσταση – του ανθρώπινου είδους με τη μηχανή. Διαβάζοντας τεχνικές πληροφορίες

Τριάντα οκτώ χρόνια συμπληρώνει στο θέατρο ο Δημήτρης Τάρλου, ο οποίος αναμετρείται φέτος με τον μύθο του Φρανκενστάιν. Στην εκδοχή που θα δούμε στο «Πορεία», με πρωταγωνιστή τον Γιάννη Στάνκογλου (δεξιά), μοιάζει με κανονικό άνθρωπο που δυσκολεύεται να συνδεθεί με τους άλλους και υποκαθιστά την ανθρώπινη επικοινωνία με τον ψηφιακό βοηθό.

“

Μέσω της ιστορίας του Φρανκενστάιν θίγονται φλέγοντα ζητήματα για το πόσο μπορούμε να εμπιστευθούμε την τεχνολογία.

Αλλάξε δραματικά ο τρόπος με τον οποίο γίνεται το θέατρο. Το να απαιτείς από τους ηθοποιούς συνθήκες παλιάς αφοσίωσης θα έμοιαζε με σχιζοφρένεια.

ειδικών αισθάνθηκα ότι έχουμε ήδη διαβεί τον Ρουβίκωνα».

Αδυναμία επικοινωνίας

Ο Φρανκενστάιν που θα δούμε στο «Πορεία» μοιάζει με κανονικό άνθρωπο που δυσκολεύεται να συνδεθεί με τους άλλους και υποκαθιστά την ανθρώπινη επικοινωνία με τον ψηφιακό βοηθό. Μα μήπως καθημερινά στο τηλεφώνω με φωνητικά μηνύματα δεν συνομιλούμε με τις μηχανές και στον υπολογιστή με εντολές; «Σε μια εποχή καταγιστικών αλλαγών, η Siri μέσω του GPS μάς καθοδηγεί. Το να αντικαταστήσεις έναν σεναριογράφο με την τεχνητή νοημοσύνη γίνεται, αλλά πόσο μπορεί να αντικατασταθεί το ανθρώπινο πνεύμα από μια μηχανή, μένει να αποδειχθεί».

Φέρνει ένα ακόμη παράδειγμα. Με τον Γκάρνι Σάλμον, που έγραφε τη μουσική, συζητούσαν ότι θα ταίριαζαν κάποια κομμάτια που θα θυμίζουν ντίσκο ή ροκ της δεκαετίας των αρχών του '80, αλλά να μην έχουν πνευματικά δικαιώματα. Έδωσε στην τεχνητή νοημοσύνη λέξεις-κλειδιά όπως: μαύρος ρομαντισμός, ροκ, αρχές δεκαετίας '80, Αμερική και η εφαρμογή του έδωσε ένα πειστικό κομμάτι που χρησιμοποιούν επί σκηνής. «Εμείνα άναυδος γιατί το αποτέλεσμα δεν είναι άτεχνο. Εγράψε ένα κανονικό κομμάτι

τι το οποίο “τύνει” με στίχους, ανάλογα με τις λέξεις που έχεις δώσει. Δεν ξέρω αν δώσω τις λέξεις π.χ. Βασιλιάς Λιρ, Σαίξπηρ, Χίτλερ, 20ός αιώνας, αν η ΑΙ θα μου γράψει ένα έργο όπως το θέλω, αλλά προς τα εκεί οδεύουμε. Η τεχνητή νοημοσύνη είναι διπλά μας, όμως ο μεγάλος φόβος είναι η υπερνοημοσύνη. Η αυτοβελτίωση των μηχανημάτων χωρίς την ανθρώπινη καθοδήγηση. Εκεί θα χαθεί ο έλεγχος. Ενα μηχανήμα θα μπορεί να μας δίνει εντολές αντί εμείς σ’ αυτό».

Τριάντα οκτώ χρόνια στο θέατρο ως ηθοποιός, σκηνοθέτης, μεταφραστής, ποιες είναι οι δυσκολίες για την πραγμάτωση μιας ιδέας όπως αυτή; «Δεν είναι εύκολο να προκύψει η αίσθηση της χαλαρής συνύπαρξης μέσα στον χώρο του ονείρου, χρειάζονται ασκημένα καστ και χρόνος για να δημιουργηθεί η κατάλληλη ατμόσφαιρα». Στις πρόβες ζητάει πάντα αυτοσχέδια μουσικά. Λέει ότι ο τρόπος που κινείται ένας άνθρωπος στον χώρο και η χρονικότητα δημιουργούν την ατμόσφαιρα μαζί με τη μουσική. «Πρέπει να βρεθούν οι σωστές δράσεις οι οποίες πείθουν και ρεαλιστικά για το κίνητρο των ηρώων και ταυτοχρόνως δέχονται ότι αυτό δεν είναι ακριβώς ρεαλιστικό».

Ζητάει από τους ηθοποιούς να πουν τις δικές τους ιστορίες,

όμως είναι εύκολο για όλους; «Αυτό είναι πονεμένη ιστορία γιατί δημιουργεί εκπληκτικότητα και δεν είναι όλοι διαθέσιμοι. Όμως, έτσι προκύπτουν πραγματικές ιστορίες που έχουν να κάνουν με τους άξονες του έργου. Επιπλέον συνδέονται οι ηθοποιοί πραγματικά μεταξύ τους. Το πιστεύω και το ζητώ σε κάθε παράσταση. Συνήθως ξεκινάω εγώ. Έχω αφηγηθεί πράγματα που αν γνώριζε η συγχωρεμένη μητέρα μου δεν θα χαιρόταν καθόλου. Πράγματα που με εκθέτουν, που έχουν συμβεί, τσακωμούς, επιθυμίες. Αν πραγματικά ειπωθούν κάποιες ιστορίες όπως τώρα, οι άνθρωποι μαθαίνουν να σέβονται ο ένας τον άλλον. Αρα υπάρχει κάτι που δίνει μετά σαν υλικό».

Εσωτερικές αναθεωρήσεις

Οι κουβέντες του δείχνουν ότι βρίσκεται σε μια εποχή εσωτερικών αναθεωρήσεων και αναζητήσεων. «Αλλάξε δραματικά ο τρόπος με τον οποίο γίνεται το θέατρο. Είναι εξαιρετικά δύσκολο να απαιτήσεις από ένα καστ την προσήλωση και τη δοτικότητα που θέλεις, όταν όλη η κοινωνία, όπως και οι ηθοποιοί, κινείται σε ρυθμούς εφιαλτικά γρήγορους, κουραστικούς. Ερχονται για πρόβα στις 6 το απόγευμα και από τις 7 το πρωί είναι σε γύρισμα. Αλλάξε η σχέση με το επάγγελμα,

το να απαιτείς συνθήκες παλιάς αφοσίωσης θα έμοιαζε με σχιζοφρένεια. Το να επιθυμείς από τον ηθοποιό ένα θέατρο πραγματικής δοτικότητας, προσήλωσης, αλλά και ταλαιπωρίας, σήμερα μπορεί να προκαλέσει ακόμη και μήνυση. Πρέπει να προσέχεις πολύ στον εργασιακό χώρο. Στον Φρανκενστάιν υπάρχει βία 100%. Αν δεν υπάρχουν βίαιες προθέσεις από τους ηθοποιούς, πώς θα δημιουργηθεί δράση; Η βία είναι άσχημη, αλλά είναι συχνά μέρος της δουλειάς μας. Οι ηθοποιοί δεν θέλουν να το αγγίζουν αυτό».

Ο Δημήτρης Τάρλου έχει πει ότι δεν θέλει να βλέπει τις παραστάσεις του. Είναι επειδή κάτι ολοκληρώθηκε ή επειδή υπάρχει φόβος ότι πάντα υπάρχει περιθώριο διόρθωσης; «Έχω περάσει το στάδιο του να θέλω συνέχεια κάτι να διορθώνω. Εντάξει, τις πρώτες ημέρες συμβαίνει, αλλά δεν γίνεται να κάθωμαι όλη τη σεζόν να σημειώνω και να διορθώνω. Αναλαμβάνουν πλέον οι ηθοποιοί», απαντάει. «Είναι μια προσωπική δυσφορία που δεν μπορώ να αναλύσω τώρα, αλλά δεν έχω μεγάλη επιθυμία να βλέπω αυτό που έχω κάνει. Μπορεί να αφορά μια ιδεατή κατάσταση που έχω στο μυαλό σου. Της τελειότητας ενός οράματος που ποτέ δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί έτσι όπως το σκέφτομαι».

Νιώθω ότι υπήρχε μια βαθιά συμβιωτική σχέση με τη μητέρα μου

Από το 1998 που δημιούργησε την εταιρεία θεάτρου «Δόλικος» και το 2000 στεγάστηκε στο «Πορεία», πραγματοποιεί ο,τι ονειρεύτηκε; «Δεν έχω παράπονο, ό,τι φαντάστηκα το έκανα». Τι θέλει τώρα; «Τίποτα», απαντάει μονολολεκτικά, χωρίς διάθεση. Έχει σχέση με τους κύκλους της ζωής; «Ίσως κλείνει ένας κύκλος, ίσως είναι και ο θάνατος της μάνας μου. Ίσως όλα αυτά γεννήσουν κάτι νέο ως επιθυμία, μια σχέση

με το επάγγελμα με κάποιους άλλους όρους. Η αναγκαιότητα να μιλήσω πιο βαθιά για κάτι και να μην κυνηγάμε τόσο την επιτυχία, τα εισιτήρια, αν θα γραφτούν καλά λόγια για μας. Όλα αυτά σαν ένα αδυσώπητο πρέπει με έχει αποθαρρύνει, δεν θέλω να ασχολούμαι έτσι με το θέατρο πια. Με επηρεάζει η ίδια η σχέση με το επάγγελμα, οι όροι αφοσίωσης για το πώς θα γίνει η δουλειά. Θέλω να κτίσω μια νέα σχέση με ηθο-

ποιούς που θα περιλαμβάνει αυτή τη διάθεση δοσίματος και αφοσίωσης. Δεν εννοώ ομάδα, ομάδες δεν υπάρχουν πια. Αλλά συγκεκριμένου χρόνου δέσμευση και δουλειά πάνω σε πράγματα για να προκύψουν στιγμές απόλαυσης, ζωντανής ανάφλεξης. Και για λίγο να συμβεί μέσα στην ημέρα, μου είναι αρκετό να γυρίσω σπίτι μου ευτυχής. Αλλιώς δεν βρίσκω λόγο να κάνω το επάγγελμά».

Στην παρατήρηση «άλλαξες»,

διαφωνεί: «Έτσι ήμουν πάντα, απλώς είχα αποφασίσει να σέρνω αγόγγυστα το κάρο και δεν το εξέφραζα για πολλούς λόγους, ανάγκης, ίσως συνήθειας... Όταν είσαι νέος, λες “έλα να κάνουμε άλλη μια παράσταση”, όμως φτάνεις σε ένα σημείο που αυτό δεν σε ικανοποιεί». Αραγε η απώλεια της μητέρας του Μαρίνας Καραγάτση σ’ αυτά τα συναισθήματα έχει θέση; «Νιώθω ότι υπήρχε μια βαθιά συμβιωτική σχέση με τη

μητέρα μου, η οποία βασιζόταν σε μια καλλιτεχνική συνάφεια. Όταν υπάρχει λοιπόν η απώλεια της απεύθυνσης, δημιουργείται ένα κενό, μια καλλιτεχνική αμχανία σε σχέση με αυτό που θες να πεις. Πρέπει να βρεθεί κάτι ισχυρό, έτσι ώστε να δημιουργησω τη νέα απεύθυνση».

Η Επίδραση

Αν για πολλούς συναδέλφους του η Επίδραση είναι μια αγωνία,

ο Δημήτρης Τάρλου ισχυρίζεται ότι «δεν έχω αγωνίες αυτοπραγμάτωσης μέσα από χώρους και είδη θεάτρου. Ολοι έχουν πάει στην Επίδραση, γιατί να σε απασχολεί στα 58 σου; Όμως, όχι μόνο απασχολεί και με απασχολεί, εάν και πώς μπορώ να το κάνω, αλλά συγχρόνως δεν έχω και ιδιαίτερη επιθυμία να το κάνω. Αυτό είναι που με τρομάζει: ότι δεν έχω την ευκολία και την επιθυμία να πω “πάμε”. Ολοι πάνε, μα πού πάνε;».

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ

*Η σύντομη βασιλεία εν μέσω Εθνικού Διχασμού και πολέμων.
Ο απαγορευμένος έρωτας και ο περιπετειώδης γάμος, ο απροσδόκητος θάνατος
και η επίσης απροσδόκητη ήττα του Βενιζέλου στις εκλογές που ακολούθησαν,
τον Νοέμβριο του 1920.*

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α΄

ΚΥΡΙΑΚΗ
24 / 11

